

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ГОВІРКИ ЗАХІДНОЇ ПОЛТАВЩИНИ

Збірник діалектних текстів

Черкаси
2012

УДК
ББК
Г

Говірки Західної Полтавщини
Збірник діалектних текстів

Упорядник: Г. І. Мартинова

Відповідальний редактор: **Т. В. Щербина**,
кандидат філологічних наук, доцент

Рецензенти: **Н. О. Руснак**, доктор філологічних наук,
професор

Н. В. Хобзей, кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник

ISBN

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 4 грудня 2012 року)

У книзі представлено діалектні тексти, записані в 2001 році від носіїв лівобережних середньонадніпрянських говірок. Їх зафіксовано на комп'ютерному компакт-диску, паспортизовано і представлено у фонетичному записі, що ґрунтується на загальноприйнятій системі транскрибування.

Праця є важливим джерельним підґрунтям майбутніх студій із славістики, україністики, зокрема мовознавства, етнології, історії.

ВСТУП

ГОВІРКИ ЗАХІДНОЇ ПОЛТАВЩИНИ: ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ

Говірки Полтавщини є однією зі складних і маловивчених мовно-територіальних одиниць українського діалектного континууму. У сучасних діалектологічних студіях і за матеріалами АУМ їх кваліфікують як лівобережні середньонадніпрянські, однак, як засвідчує аналіз наукової літератури та конкретного діалектного матеріалу, проблема їхнього статусу залишається актуальною в українській діалектології.

На специфічність *полтавських** і *східнополтавських* говірок (так умовно називали говірки, що розташовані східніше р. Сули) дослідники вказували й раніше. Укладач першої лінгвогеографічної карти К. П. Михальчук, характеризуючи східну гілку говірок лівого берега Дніпра, зауважував, що в них на той час ще можна було фіксувати первісний стан механічного змішування складників нового говору – то подільських, то сіверських, то українських, то волинських за походженням¹. Своєрідність рис полтавських говірок, розташованих східніше річки Псла, помітили М. Г. Йогансен, Б. Д. Ткаченко². Відзначимо, що частина їхніх особливостей є типовою для діалектів південно-західного типу. В. С. Ващенко,

* Так донедавна кваліфікували лівобережні середньонадніпрянські говірки. Населені пункти Золотоніського, Чорнобаївського, Драбівського р-нів нинішньої Черкаської обл. до 1954 належали до Полтавської обл.

¹ Михальчук К. П. Наречия, поднаречия и говоры Южной России в связи с наречиями Галичины / К. П. Михальчук // Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западнорусский край. – Т. 7. – Спб, 1872. – С. 458.

² Йогансен М. Фонетичні етюди. Замітки з нагоди фонетики м. Шишак на Полтавщині у зв'язку з літературною вимовою / М. Йогансен // Наукові записки Харківської науково-дослідної кафедри мовознавства. – К. : Держ. вид-во України, 1927. – С. 19–55; Ткаченко Б. Д. Деякі морфологічні інновації в лівобережних південних говорах / Б. Д. Ткаченко // Наукові записки Харківської науково-дослідної кафедри мовознавства. – К. : Держ. вид-во України, 1927. – С. 123–131.

досліджуючи полтавські говірки як цілість, виявив їхню неоднорідність і диференціював на *центральні, північні, західні*, наділивши кожену групу своєрідними особливостями, а також прилеглі до них слобожанські, степові і невелику смугу північноукраїнських. Дослідник відзначав діалектну строкатість кожної з груп. *Центральні*, за його твердженням, містять чимало рис південно-західного типу, а *північні* й *західні* полтавські говірки відрізняються від центральних наявністю рис східнополіського говору (поширення старого [y] у формах *дуброва, зурок*, зак. *-и* в наз. в. мн. якісних прикметників тощо), тоді як у західних виявлено паралельне вживання форм, характерних для північних і центральних. Північною межею полтавських говірок дослідник вважав р. Сейм, східною – умовну лінію від Краснограда в напрямку між Опішнею і Краснокутськом, Зіньковом і Охтиркою, Гадячем і Лебедином до Білопілья; південною – нижню течію р. Орелі в напрямку до Краснограда³. І. О. Варченко, який вивчав говірки Лубенщини і суміжних із нею південних районів Чернігівщини, писав: “Перехідними на середньонадніпрянській діалектній основі є західнолубенські говірки, на чернігівській (східнополіській) основі – говірки північної Пирятинщини, Бобровицького та інших південних і південно-східних районів Чернігівської області”⁴. Він стверджував, що лубенські говірки мають середньонадніпрянську основу і хоч разом з центральними і східнополтавськими говірками належать до південно-східних українських діалектів, проте не становлять єдиного утворення. Саме лубенські говірки І. О. Варченко розглядав як східну периферію середньонадніпрянського говору. Він помітив, що відбувається стирання північнодіалектних фонетичних особливостей і переміщення їхніх ізоглос у північному та північно-західному напрямках. На думку дослідника, вплив середньонадніпрянського говору є “давнішим і глибшим, про що свідчить немало середньонадніпрянських діалектних рис, які послідовно виявляються в суміжних чернігівських говірках”⁵. Ф. Т. Жилко виокремив *полтавські* і *східнополтавські* говірки, тим самим обмежуючи функціонування на сході й півдні, на його думку, давнього середньонадніпрянського говору. Дослідник розглядав *полтавські* говірки як генетично пізніші, відмежовував їх від

³ Ващенко В. С. Полтавські говори / В. С. Ващенко. – Харків : Вид-во ХДУ, 1957. – С. 408–413.

⁴ Варченко І. О. Лубенські говірки і діалектна суміжність / І. О. Варченко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – С. 240–241.

⁵ Там само. – С. 241–242.

середньонадніпрянських ізолінією східніше Переяслава-Хмельницького по річці Оржиці до впадіння її в Сулу і від неї до Кременчука⁶. С. П. Бевзенко, погоджуючись щодо виокремлення полтавських говірок, не відобразив їх на карті, поданій у посібнику, а східнополтавські говірки він взагалі зарахував до слобожанських⁷. І. Г. Матвіяс хоч і зазначав, що частина говірок на Лівобережжі має специфічні риси, проте вважав, що їхня наявність як окремого типу ніким не обґрунтована⁸. На карті діалектної диференціації говорів української мови, вміщеній в АУМ, полтавські і східнополтавські говірки віднесено до середньонадніпрянського говору⁹, хоч карти цього атласу, що репрезентують ареали смуги контактів північних (переважно східнополіського), південно-західних і південно-східних говорів, виразно засвідчують мішаний характер говірок північно-східної і південно-східної Полтавщини¹⁰.

Мета статті – уточнити відомості щодо кваліфікації говірок Полтавщини шляхом ретельного аналізу наявної лінгвогеографічної інформації та результатів регіонального дослідження фонетики й фонології середньонадніпрянських говірок.

На нашу думку, суперечність у діалектному членуванні говірок Полтавщини, напевне, зумовлена не лише складністю цього діалектного континууму, а й тим, що в дотеперішніх дослідженнях та АУМ представлено узагальнену характеристику говірок і притаманних їм явищ, не спрямовану на докладне вивчення всіх говіркових елементів і врахування зв'язків їхніх компонентів. В останні десятиліття ХХ ст. змінилися підходи до вивчення діалектної мови, яку стали розглядати як систему. Системний опис вимагає не тільки нового фактичного матеріалу, зібраного за спеціальною програмою, але й здійснення суцільного аналізу діалектних текстів як цілості щодо фіксації в них усіх особливостей говірки – і типових, що мають регулярний вияв, і спорадичних, для яких характерна своєрідна ареальна поведінка. Великі діалектні тексти є об'єктивним

⁶ Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови / Ф. Т. Жилко. – К. : Радянська школа, 1955. – 315 с., карта.

⁷ Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – С. 235.

⁸ Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори / І. Г. Матвіяс. – К. : Наукова думка, 1990. – С. 116–117.

⁹ Атлас української мови. – В 3-х т. – Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянщина і суміжні землі. – К. : Наук. думка, 1984. – к. IX. Далі подаємо АУМ.

¹⁰ Там само. – к. 367, 368, 369, 370, 371, 374, 380

джерелом вивчення акцентуаційного, фонологічного, фонетичного, морфологічного та синтаксичного рівнів мови, дають змогу засвідчити діалектне явище в системі й простежити всі закономірності його функціонування.

Шляхом суцільного аналізу текстів як цілості, уточнення й конкретизації матеріалу за фонозаписами було укладено реалізацію фонологічних одиниць, умови текстової поведінки кожного із зафіксованих елементів, фіксації в текстах одиниць центру й периферії фонологічної системи середньонаддніпрянського говору. Матеріали фонозаписів і результати їхнього опрацювання було зіставлено зі свідченнями АУМ, регіональних атласів, діалектних словників, збірників текстів та окремих праць. На підставі ґрунтовного дослідження явищ фонологічного і фонетичного рівнів середньонаддніпрянських говірок здійснено також їхнє картографування і виокремлено такі одиниці: діалектні зони – *центральної, північної, південної, західної і східної*, у межах яких функціонують групи говірок: *центральні*, або *наддніпрянські*; *північні середньонаддніпрянські* з окремими рисами східно- і середньополіського діалектів; *західні середньонаддніпрянські* з елементами волинського й подільського говорів південно-західного наріччя; *східні середньонаддніпрянські*, що є говірками мішаного типу з окремими рисами північного й південно-західного наріччя; *південні середньонаддніпрянські*, які кваліфікуємо як говірки мішано-перехідного типу.

Говірки Західної Полтавщини за здійсненим діалектним поділом належать до північної, центральної та східної зон середньонаддніпрянського говору (к. 31)*. Це лівобережні стосовно Дніпра говірки, вони мають низку спільних рис, за якими їх протиставляють правобережним (к. 42–44). На правомірність виокремлення правобережних і лівобережних середньонаддніпрянських говірок вказували, характеризуючи їхні особливості, Ф. Т. Жилко, С. П. Бевзенко¹¹. Проаналізувавши матеріали АУМ, І. Г. Матвіяс також підтримує цей поділ, пов'язуючи його з адміністративним кордоном між Лівобережною й

* Тут і далі посилання на карти в круглих дужках здійснюємо за працею Ганни Мартиної Середньонаддніпрянський діалект. Фонологія і фонетика. – Черкаси, 2003. – 367 с.

¹¹ Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови / Ф. Т. Жилко. – К. : Радянська школа, 1955. – С. 165–171; Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – С. 235–237.

Правобережною Україною в XVII – XVIII ст.¹². Рекартографування матеріалів АУМ сигналізує про диференціацію на лівобережні й правобережні говірки за кількома ареалами лексико-семантичних явищ (к. 44). За результатами регіонального вивчення у лівобережних середньонаддніпрянських говірках Західної Полтавщини відбувається нейтралізація опозиції твердість : м'якість передньоязових перед [i] (<*o, *ыё) за рахунок диференційної ознаки (ДО) „твердість”: *с'т'іл, т'ік, стол'ів, н'іж, рад'і, т'і'ї, т'іх*; виявлено лише окремі слововиди з твердим [т] у зазначеній позиції (к. 22, 42). Крім цього, у них засвідчено дві парадигматичні структури піднебінних фонем – /ж/ : /ж'/, /ш/ : /ш'/, /ч/ : /ч'/, /У/ та /ж/, /ш/, /ч' (ч')/, /У/; нейтралізацію опозиції /р/ : /р'/ у кінці слова за рахунок (ДО) „твердість”: *сахар', базар', гончар', гончар'а, монастир', дохтар'*. Названі риси уможливають кваліфікацію лівобережних середньонаддніпрянських говірок досліджуваного континууму як одного мовно-територіального утворення, однак за сукупністю інших специфічних ознак, виявлених унаслідок докладного аналізу фонетики й фонології, їх також слід диференціювати на *північні середньонаддніпрянські, центральні середньонаддніпрянські, говірки мішаного типу на середньонаддніпрянській основі*.

У лівобережних північних середньонаддніпрянських говірках поширені явища, характерні для північної зони середньонаддніпрянських говірок загалом, однак вони виявляють ареальну своєрідність, оскільки ізоглоси, що репрезентують явища поліської локалізації, на Лівобережжі ступінчасто спадають вниз майже до впадіння Сули в Дніпро (див. к. 47, 48). Таке розташування ізоглос підтверджує думку В. М. Ганцова, який, хоч і не мав достатньо фактів, прогнозував відчутну різницю в розмірі перехідної смуги від північних до південних говірок. Підґрунтям цього дослідник вважав те, що на Лівобережжі „до цього часу не стерлися сліди колишньої межі між північними й південними говорами”¹³. За свідченнями АУМ, смуга перехідних говірок з ознаками поліських і

¹² Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори / І. Г. Матвіяс. – К. : Наукова думка, 1990. – С. 116–117.

¹³ Ганцов В. Діалектологічна класифікація українських говорів (з картою) / В. Ганцов. – К. : Друкарня Української Академії наук, 1923. – С. 24–25.

середньонаддніпрянського діалектів сягає на Лівобережжі до 340 км¹⁴.

Умовна лінія, що відокремлює на Лівобережжі північні середньонаддніпрянські говірки від центральних і східних пролягає приблизно так: Підставки, Зорівка Золотоніського р-ну – Мехедівка Драбівського р-ну Черкаської обл. – Іскрівці Лубенського р-ну – Мусіївка Хорольського р-ну – Гаївка, Худоліївка Семенівського р-ну – Оріхівка, Хитці Лубенського р-ну Полтавської обл. (к. 48). Крайне північне пасмо, що виокремлює невеликі незамкнені ареали явищ північного типу, відмежовує лише кілька говірок Гребінківського й Лубенського р-нів: голосний [о] на місці *о: *кост¹ки*, *л¹астоўка* (1, 2, 7*); голосний [и] в закінченнях прикметників, займенників у наз. в. мн.: *мол¹оди*, *та¹ки*, *са¹ми* тощо (1); голосний [у] в словоформах *дубина*, *дуброва* (3, 8, 9, 10, 34, 90, 91); голосний [у] в словоформі *гурок* (1, 7); голосний [у] в словоформі *замуж* (26, 28) (к. 47). Говірки, відмежовані цим пасмом, містять у своєму складі найбільше ознак поліської локалізації, які виявляються в них послідовніше порівняно з іншими говірками цієї групи.

Друге пасмо ізоглос пролягає південніше першого й відображає проникнення в лівобережні середньонаддніпрянські говірки деяких рис північних говорів, що виявляються лише в окремих словоформах голосний [у] на місці *о: *стул¹иц¹*, *стул¹чик*; голосний [о] на місці *о: *спод¹иц¹’а*, *зв[о]з¹док*, *пир[о]жок*, *пошл¹’а*, *роўчак*; голосний [и] в прийменниках, префіксах: *пид-*, *оби-*, *оди-*, *зи-*; голосний [о] на місці *е: *вечор*. Ізоглоси, що репрезентують голосний [о] на місці *о: *спод¹иц¹’а* та голосний [о] на місці *е: *вечор*, виокремлюють невеликі незамкнені ареали в кількох говірках Гребінківського та Оржицького р-нів, тоді як ізоляції інших явищ сягають до впадіння Сули в Дніпро (к. 48).

Третє пасмо пролягає ще південніше, досягаючи р. Росі й перетинаючи її на Правобережжі. Воно містить кілька ізоглос, що репрезентують фонетичні явища, властиві північним середньонаддніпрянським говіркам чи поліським діалектам:

¹⁴ Атлас української мови. – В 3-х т. – Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. – К. : Наук. думка, 1984. – к. 367, 368, 387, 388

* Нумерацію говірок див. за працею Ганни Мартинової Середньонаддніпрянський діалект. Фонологія і фонетика. – Черкаси, 2003. – С. 332–334.

голосний [и] на місці *ѣ: *симі(н')а*; голосний [и] на місці *е в закритому ненаголошеному складі: *попил, погриб*; голосний [а] в слові *крати́ва*. Зону поширення цих явищ відмежовує ізоглінія, що пролягає так: Сазонівка, Тимки Оржицького р-ну – Мусіївка Хорольського р-ну – Худоліївка, Богданівка Семенівського р-ну – Настасівка Хорольського р-ну – Назарівка, Біївці Лубенського р-ну Полтавської обл. Своєрідну ареальну поведінку виявляє функціонування голосного [а] в слові *ха́мут*, ареал якого охоплює майже всі досліджувані говірки Західної Полтавщини (к. 49).

До центральних лівобережних середньонаддніпрянських належать говірки Оржицького, Глобинського, Семенівського та Хорольського р-нів, які відокремлює така умовна лінія: Сазонівка, Денисівка, Онішки, Плехів Оржицького р-ну – Хильківка, Трубайці Хорольського р-ну – Товста, Богданівка Семенівського р-ну (к. 31). Для цієї групи говірок характерні типові для середньонаддніпрянського говору фонетичні й фонологічні явища: реалізація фонемі /и/ в наголошеній і ненаголошеній позиціях звуком [и]; реалізація фонемі /е/ в ненаголошеній позиції звуками [и], рідше [e^н], [и^є] перед складом з [і] чи в сусідстві з м'якими приголосними; реалізація фонемі /е/ перед складом з наголошеним [е] звуками [e^а], [a^є]; реалізація фонемі /а/ звуком [а] в усіх позиціях; збереження опозиції /о/ : /у/; відсутність приставного [в]: *ухо, уз'киї, уж, улиц'а*; відсутність приставного [г]: *ор'іх*; збереження опозиції /р/ : /р'/ у середині слова; парадигматична структура шиплячих /ж/ : /ж'/, /ш/ : /ш'/, /ч/ : /ч'/, /ц/ перед [а] (<*ѣ, рідше *а); опозиція фонем /л'/ : /л'/; лексикалізовані випадки руйнування опозиції передньоязиковість : задньоязиковість /т'/ : /к'/: *к'істо, к'існий*; руйнування опозиції /ц/ : /ж/ за рахунок диференційної ознаки (ДО) “аффрикативність” у 1 ос. одн. дієслів теп. часу: *хо|жу, си|жу, бу|жу*; реалізація сполуки [мй] (<*м'): *м'йасо, м'йа'киї* (к. 32, 33). Відрізняються ці говірки від інших центральних середньонаддніпрянських лише наявністю кількох парадигматичних структур шиплячих (к. 23).

Говірки мішаного типу на середньонаддніпрянській основі відокремлюють власне зональні ізоглоси, що окреслюють ареали східної групи говірок. Вони перетинають досліджувану територію по горизонталі, маючи спрямування з півдня на північ, і по вертикалі у напрямку із заходу на схід. Очевидно, ізоглоси першого типу репрезентують поширення особливостей південно-західної локалізації з південного заходу, що засвідчують мікроареали цих

явищ у правобережних південних говірках (к. 55). Таке поширення підтверджує думку Ф. Т. Жилка, який вважав, що дозаселення на правобережжі Середньої Наддніпрянщини відбувалося головним чином із заходу до басейну р. Гнилий Тікич та на південь від басейну р. Тясмин, а на Лівобережжі по басейну р. Орелі, переважно на північ від неї, р. Псла та в басейні р. Ворскли і далі на схід¹⁵. Ізоглоси другого напрямку свідчать про відмежування східних говірок мішаного типу від лівобережних наддніпрянських. Східні середньонаддніпрянські говірки виокремлюють такі власне зональні ізоглоси: реалізація фонему /e/ звуком [i] перед складом з [i] та у сусідстві з м'якими приголосними; реалізація фонему /a/ звуком [i] у закінченнях -ім,- іх дав.-місц. в. мн. іменників: *кон'ім*, *л'уд'ім*, *на^кон'іх*, *на^л'уд'іх*; реалізація фонему /a/ звуком [i] у лексемі *ко^лод'із'*; випадки нейтралізації опозиції /и/ : /о/ → [и], [и¹], [о_и], [и_о]; нейтралізація опозиції /р/ : /р'/ у кінці слова; нейтралізація опозиції /ч/ : /ч'/ → [ч'(ч')¹], [ч']; парадигматична структура шиплячих /ж/, /ш/, /ч'(ч')/ /ʃ/, повне чи часткове руйнування опозиції /у/ : /о/ переважно в рамках вокальної гармонії (к. 55). Пасмо ізоглос, що репрезентують східну зону досліджуваних говірок, широкі; ізоглоси розташовані ступінчасто із заходу на схід та з півдня на північ. Більшість із них проходять східніше р. Сули, проте дві пролягають західніше, приблизно по межі Черкаської і Полтавської обл. У південній частині на Правобережжі ізоглоси захоплюють кілька говірок Чигиринського р-ну Черкаської обл., Знам'янського, Світловодського р-нів Кіровоградської обл. та Кременчуцького р-ну Полтавської обл. Частина зональних ізоглос східної групи говірок утворює мікроареали переважно в західній і південній зонах середньонаддніпрянських говірок, ніби вказуючи на шлях поширення явищ.

У межах східнополтавських говірок дослідники виокремлювали південнополтавські, або кобиляцькі, що як суцільний масив мають риси, властиві південно-західним діалектам: послідовне поширення прийменника-префікса від-, твердий [т] у 3 ос. одн. і мн. теп. ч. дійсного способу та 2 ос. мн. наказового способу дієслів 2 дієвідміни *ходить*, *ходять*, *ходім*; переважно закінчення твердої основи у дав. в. одн. іменників чол. і жін. р. з м'якою основою: *ковальові* (поряд з *ковалеві*), *земльою*; закінчення -ові у

¹⁵ Жилко Ф. Т. Деякі питання класифікації говорів української мови в світлі даних лінгвістичної географії / Ф. Т. Жилко // Філологічний збірник. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – С. 76.

дав. в. одн. іменників середнього роду із суфіксами -ат-, -ен-: *стельові*¹⁶. Територіально цим говіркам відповідають виділені В. С. Ващенком степові, що поширені на південний схід від центральних полтавських, – по Дніпру та нижній течії Орелі в напрямку до Краснограда. Дослідник характеризував їх такими рисами: звук [и] в іменнику *зи/рок*; зрідка зближення вимови ненаголошеного [о] з [у] в рамках вокальної гармонії: *то^у/б'і*, *зо^у/лубка*; дієслівні форми 3 ос. одн. теп. часу: *'ходе*, *'носе*, *п'росе*¹⁷. Ф. Т. Жилко вказував на необхідність виділення східнополтавських говірок, які не можна зараховувати до середньонаддніпрянських, оскільки вони багатьма своїми рисами відрізняються і є перехідними до слобожанських. Міграційні рухи з подільських говірок відбувалися переважно на менше заселену південну смугу правобережних середньонаддніпрянських говірок та далі на схід і північний схід по басейну річок Псла і Ворскли, тобто на територію південно- і східнополтавських говірок [7, 75–76]. За матеріалами АУМ, для південно-східної частини середньонаддніпрянського ареалу, характерні низка особливостей південно-західної локалізації¹⁸, що є важливим лінгвістичним аргументом на користь думки Ф. Т. Жилко. Дозаселення сюди відбувалося також із півночі, хоч і меншою мірою, ніж з південного заходу, що засвідчують також зведені карти АУМ¹⁹. Крім цього, у східній зоні досліджуваних говірок виокремлюємо кілька мікроареалів явищ, властивих, з одного боку, центральним середньонаддніпрянським говіркам, а з другого, північним і південно-західним діалектам (к. 45, 46). Саме наявність особливостей інших діалектних систем, що виявлені не спорадично, а більш-менш регулярно є специфічною рисою східної групи говірок Західної Полтавщини.

Як засвідчують історичні джерела, з XVI ст. добре заселеними були землі до Полтави на Лівобережжі і Чигирин, Балти на Правобережжі, а говірки східної зони сформувалися в II половині

¹⁶ Жилко Ф. Т. Середньонаддніпрянські говори (деякі їх особливості і територія поширення) / Ф. Т. Жилко // Середньонаддніпрянські говори : Збірник статей. – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – С. 12.

¹⁷ Ващенко В. С. Полтавські говори / В. С. Ващенко. – Харків : Вид-во ХДУ, 1957. – С. 411–412.

¹⁸ Атлас української мови. – В 3-х т. – Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянщина і суміжні землі. – К. : Наук. думка, 1984. – к. 24, 47, 48, 50, 61, 63, 77, 78, 83, 88, 96, 109, 110, 111, 186, 193, 198, 199, 200, 210, 210, 222, 223, 224, 225, 249, 250, 257, 261, 294, 296, 336, 339.

¹⁹ Там само. – к. 387, 388

XVI ст. – XVII ст. унаслідок дозаселення території, розташованої східніше Пела, як людністю з середньої та південної Київщини, так і вихідцями з інших регіонів, зокрема східного Полісся, Волині, Поділля, частково Галичини²⁰. Лінгвістичним підтвердженням цього є результати регіонального картографування середньонадніпрянських говірок, матеріали АУМ та окремі дослідження.

Отже, говірки Західної Полтавщини становлять своєрідне мовно-територіальне утворення, яке охоплює північні середньонадніпрянські, центральні середньонадніпрянські та говірки мішаного типу на середньонадніпрянській основі. Перші дві групи утворилися внаслідок тривалих контактів східнополіського й середньонадніпрянського діалектів. Говіркам мішаного типу властиві основні риси середньонадніпрянського діалекту, проте для них характерний системний вияв особливостей південно-західної локалізації та окремі вкраплення поліських нашарувань. Під впливом середньонадніпрянського діалекту частина цих особливостей нівельована чи зазнає нівеляції, проте їхня наявність ще цілком виразна для того, щоб ці говірки не зараховувати до середньонадніпрянських, а розглядати як мішані. На сьогодні проблема статусу східнополтавських говірок, як і інших говірок Полтавщини, залишається актуальною і потребує розв'язання в докладному регіональному дослідженні.

²⁰ Баранович А. И. Население предстепной Украины в XVI в. / А. И. Баранович // Исторические записки Института истории АН СССР. – М. : Изд-во АН СССР, 1950. – Т. 32. – С. 232; Літопис Самовидця // Спалах у темряві: середина XVII ст. / упор. і авт. Передм. О. І. Гурій; Ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та інші. – К. : Україна, 2001. – С. 349.

ТЕКСТИ

З ГОВІРОК ЗАХІДНОЇ ПОЛТАВЩИНИ

У сучасній українській лінгвістиці, як і славістиці загалом, текстовий напрям дослідження діалектної мови вчені визначають як домінантний, адже достовірна кваліфікація говірок, системний опис і вивчення напрямів і чинників змін у їхніх системах, специфіки функціонування діалектних елементів, особливостей мовної особистості діалектоносіїв не можлива без спеціально засвідченого діалектного матеріалу у вигляді зв'язних текстів, представлених на електронних і паперових носіях.

У пропонованому збірнику діалектних текстів представлено матеріал компакт-диска „Говірки Західної Полтавщини”, що є частиною електронної фонотеки середньонадніпрянських говірок. Діалектний матеріал подано за регіональним поділом, зокрема це тексти з 56 говірок західної частини Полтавської області (к. 1), що репрезентують північні середньонадніпрянські, центральні середньонадніпрянські, говірки мішаного типу на середньонадніпрянській основі (к. 2).

Представлено мовлення 78 інформантів, що належать до старшого покоління. Важливо, що діалектні тексти записано одним експлоратором (укладачем текстів) упродовж зимово-весняного періоду 2001 року, що забезпечує цілісність сприймання матеріалу. Перед текстом подано короткі відомості про населений пункт (підпорядкування, історія заселення), а також наведено свідчення про інформанта.

Мережу обстежених говірок та їхню діалектну диференціацію див. на к. 2 (фрагмент мережі, представленої в праці упорядника: Середньонадніпрянський діалект. Фонологія і фонетика. – Черкаси, 2003. – 367 с.)

До книги включено тексти говірок таких сіл Західної Полтавщини:

1 (1).^{*} Олексіївка Гребінківського району, інформанти:
1. Загірна Марина Петрівна, 1911 р. н., лікнеп, працювала в колгоспі;

^{*} У дужках подано цифрове позначення говірки на к. 2. Якщо таке покликання відсутнє, то це означає, що матеріал говірки не був об'єктом картографування. Відомості про інформантів записано з уст діалектоносіїв зі збереженням вимови.

2. Білошенко Ганна Михайлівна, 1936 р. н. , освіта – 7 кл., доярка.

2 (24). Слободо-Петрівка Гребінківського району, інформанти: 1. Велика Олександра Прокопівна, 1919 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі; 2. Власко Євдокія Семенівна, 1923 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

3 (3). Тарасівка Гребінківського району, інформант: Сарацин Зінаїда Вікторівна, 1926 р. н., освіта – 10 кл., секретар сільради.

4 (7). Мар'янівка Гребінківського району, інформант: Котляревська Лідія Вікторівна, 1926 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

5 (9). Гінці Лубенського району, інформант: Лук'янець Ольга Василівна, 1915 р. н., освіта – 1, 5 кл., працювала в колгоспі.

6 (8). Карпилівка Лубенського району, інформант: Третяк Настя Іванівна, 1927 р. н., освіта – 8 кл., працювала в колгоспі.

7 (25). Лазірки Оржицького району, інформант: Назаренко Євгенія Денисівна, 1925 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

8 (26). Грушківка (с. Мечет) Гребінківського району, інформант: Клініна Марія Григорівна, 1920 р. н., освіта – 10 кл., різні роботи.

9 (27). Писарщина Гребінківського району, інформант: Степанченко Катерина Семенівна, 1919 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

10 (28). Березівка (хутір Іванівка) Гребінківського району, інформант: Осауленко Марія Макарівна, 1924 р. н., освіта – 10 кл., професія – діловод.

11 (30). Бесідовщина Гребінківського району, інформант: Гуртовенко Надія Федосіївна, 1921 р. н., освіта – 1 кл., працювала в колгоспі.

12 (31). Тарандинці Лубенського району, інформанти: 1. Василенко Ганна Фоківна, 1928 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі; 2. Василенко Григорій Захарович, 1929 р. н., освіта – 7 кл., працював у колгоспі.

13 (32). Біївці Лубенського району, інформанти: 1. Рудь Анастасія Ільківна, 1918 р. н., освіта – 1 кл., працювала в колгоспі; 2. Рудь Федір Петрович, 1917 р. н., освіта – 7 кл., працював у колгоспі; 3. Остапенко Параска Пимоновна, 1922 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі (тітка Василя Симоненка).

14 (33). Черевки Оржицького району, інформант: Різник Ніна Федорівна, 1930 р. н., освіта – 2 кл., працювала в колгоспі.

15 (34). Березоточа Лубенського району, інформант: Дмитренко Олена Василівна, 1920 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі.

16 (55). Тимки Оржицького району, інформант: Бігун Ганна Юхимівна, 1939 р. н., освіта – 8 кл., працювала в колгоспі.

17 (57). Ісківці Лубенського району, інформанти: 1. Демусенко Катерина Федорівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі; 2. Охріменко Віра Максимівна, 1934 р. н., неосв., працювала в колгоспі. 3. Торовик Катерина Макарівна, 1945 р. н., освіта – 10 кл., працювала в колгоспі дояркою.

18 (58). Назарівка Лубенського району, інформанти: 1. Кочура Ганна Павлівна, 1923 р. н., неосвічена, працювала в колгоспі; 2. Назаренко Надія Семенівна, 1933 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі; 3. Назаренко Іван Семенович, 1935 р. н., освіта – 5 кл., працював у колгоспі.

19 (5). Хитці Лубенського району, інформант: Ігнатенко Ольга Іванівна, 1922 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі

20 (59). Березняки Хорольського району, інформанти: 1. Кузуб Параска Миколаївна, 1920 р. н., освіта – 7 кл., працювала кухарем; 2. Бокла Марфа Андріївна, 1910 р. н., неосв., працювала в колгоспі.

21 (59а). Крижанівка (Настасівка) Хорольського району, інформанти: 1. Захарова Мотря Данилівна, 1933 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі; 2. Якименко Микола Григорович, 1927 р. н., освіта – 7 кл., працював у сільраді; 3. Якименко Віра Іванівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.

22 (89). Мусіївка Хорольського району, інформанти: 1. Гнатюк Євдокія Іванівна, 1918 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі; 2. Титенко Марія Яківна, 1922 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

23 (92). Худоліївка Семенівського району, інформанти: 1. Вакуленко Григорій Махтейович, 1918 р. н., освіта – 4 кл., працював у колгоспі; 2. Вакуленко Тетяна Федорівна, 1924 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі.

24 (138). Заїчинці Семенівського району, інформант: Подинежна Настя Карпівна, 1933 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

25 (133). Товста Семенівського району, інформант: Олексенко Галина Семенівна, 1914 р. н., без освіти, працювала в колгоспі.

26 (93). Тукали Семенівського району, інформант: Руденко Олександра Леонтівна, 1924 р. н., освіта – 2 кл., працювала в колгоспі.

27 (85). Сазонівка Оржицького району, інформанти: 1. Підплета Варвара Трохимівна, 1911 р. н., неосв., працювала в колгоспі; 2. Підплета Лідія Олександрівна, 1938 р., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

28 (87). Онішки Оржицького району, інформант: Яковенко Олександра Никифоровна, 1912 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

29 (). Новий Іржавець Оржицького району, інформант: Тригуб Софія Тимофіївна, 1907 р. н., неосвічена, працювала на різних роботах.

30 (86). Заріг Оржицького району, інформант: Половина Ольга Петрівна, 1923 р. н., освіта – середня спеціальна, працювала в колгоспі.

31 (88). Плехів Оржицького району, інформант: Дрига Віра Панасівна, 1926 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.

32 (). Хутір Теремецького Оржицького району, інформант: Яременко Любов Кузьмівна, 1924 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

33 (). Чайківщина Оржицького району, інформант – Мука Марія Ульяківна, 1919 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі.

34 (). Великоселецьке Оржицького району, інформант: Бай (Тараненко) Лідія Олександрівна, 1924 р. н., освіта – 9 кл., працювала в колгоспі.

35 (). Малоселецьке Оржицького району, інформант: Шамрай Катерина Григорівна, 1927 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі.

36 (). Тарасівка Оржицького району, інформант: Слинко Наталя Василівна, 1924 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі.

37 (56). Денисівка Оржицького району, інформанти: 1. Колодяжний Володимир Іванович, 1927 р. н., освіта – 5 кл., працював трактористом; 2. Колодяжна Ганна Осипівна, 1931 р. н., освіта – 3 кл., працювала на різних роботах.

38 (94). Хильківка Хорольського району, інформант: Сугак Тетяна Михайлівна 1924 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

39 (132). Оболонь Семенівського району, інформанти: 1. Дорошенко Галина Юхимівна, 1937 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі; 2. Дорошенко Андрій Петрович, 1935 р. н., освіта – 7 кл., коваль; 3. Литовченко Марія Василівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі; 4. Надворний Іван Сільвестрович, 1941 р. н., освіта – 7 кл., працював у колгоспі.

40 (134). Липове Глобинського району, інформант: Сухенко Антоніна Лаврівна, 1926 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі дояркою.

41 (135). Проценки Глобинського району, інформант: Кисличенко Христина Кузьмівна, 1923 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

42 (136). Богданівка Семенівського району, інформант: Гайдук Настя Іванівна, 1925 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

43 (95) Трубайці Хорольського району, інформант: Ватуля Миланія Яківна, 1920 р. н., освіта – 9 кл., працювала в колгоспі.

44 (97). Мелюшки Хорольського району, інформатори: 1. Голубова Кирина Трохимовна, 1914 р. н., освіта – 2 кл., працювала в колгоспі; 2. Чоренька Марія Леонтівна, 1924 р. н., освіта – 8 кл., працювала в колгоспі.

45 (61). Шишаки Хорольського району, інформанти: 1. Манжус Катерина Михайлівна, 1919 р. н., освіта – 4 кл., колгоспниця; 2. Манжус Галина Олександрівна, 1942 р. н., освіта – 11 кл., працювала в колгоспі.

46 (62). Новачиха Хорольського району, інформанти: Сторчак Ганна Митрофанівна, 1924 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

47 (137). Устимівка Семенівського району, інформанти: 1. Салогуб Марія Михалівна, 1919 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі; 2. Панченко Настя Семенівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі; 3. Панченко Володимир Якович, 1931 р. н., освіта – 6 кл., працював у колгоспі; 4. Зінець Івга Прохвирівна, 1908 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

48 (139). Федорівка Глобинського району, інформант: Марченко Олександра Василівна, 1913 р. н., лікнеп, працювала в колгоспі.

49 (171). Гриньки Глобинського району, інформанти: 1. Чернявська Любов Іванівна, 1925 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі; 2. Роговець Віра Андріївна, 1930 р. н., неосвічена, працювала в колгоспі; 3. Науменко Катерина Іванівна, 1907 р. н., неосвічена, працювала в колгоспі; 4. Марищенко Зінаїда, 1914 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

50 (172). Великі Кринки Глобинського району, інформанти: 1. Радченко Наталія Карпівна, 1921 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі; 2. Хорбенко Мотрона Григорівна, 1921 р. н., освіта – 8 кл., працювала в колгоспі; 3. Марченко Василь Макарович, 1911 р. н., освіта – 3 кл., плотник.

51 (216). Пронозівка Глобинського району, інформанти: 1. Проноза Анатолій Йосипович, 1929 р. н., освіта – 4 кл., працював

у колгоспі; 2. Проноза Марфа Олексіївна, 1926 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

52 (217). Пирого Глобинського району, інформант: Білик Ганна Сидорівна, 1914 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі.

53 (218). Манжелія Глобинського району, інформанти: 1. Вітко Сергій Іванович, 1920 р. н., освіта – середня технічна, механік; 2. Вітко Надія Мусіївна, 1927 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

54 (219). Недогарки Кременчуцького району, інформанти: 1. Коваленко Поліна Павлівна, 1918 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі обліковцем; 2. Іваненко Дмитро Йосипович, 1919 р. н., освіта – 2 кл., працював у колгоспі; 3. Іваненко Марія Йосипівна, 1919 р. н., освіта – 2 кл., працювала в колгоспі.

55 (220). Омельник Кременчуцького району, інформанти: 1. Могайло Валентина Наумівна, 1932 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі; 2. Гнилокишенко Ніл Іванович, 1927 р. н., освіта – 5 кл., працював у колгоспі;

56 (261). Білецьківка Кременчуцького району, інформанти: 1. Ус Євдокія Олександрівна, 1917 р. н., освіта – 4 кл., працювала прибиральницею; 2. Кравченко Варвара Іванівна, 1910 р. н., лікнеп, працювала прибиральницею.

Карта № 1 Територія Західної Полтавщини

Карта 2 Мережа обстежених говірок та їхня
діалектна диференціація

Транскрипція

Усі записи текстів живої розмовної мови подано за традиційною в українському мовознавстві фонетичною транскрипцією, яку апробовано в „Атласі української мови”²¹, збірниках діалектних текстів „Говори української мови. Збірник текстів”²², „Говірки Чорнобильської зони. Тексти”²³ та інші²⁴.

Голосні звуки передано такими знаками:

- [i] – голосний переднього ряду, високого підняття, нелабіалізований: у[^]м'істо, м'іл', в'іcut', дв'і; голосний переднього ряду, більш задній, ніж наголошений вияв, ледь обниженого високого підняття, нелабіалізований: з[^]реб'ін', зам'ісил'и, ц'в'іти;
- [i^u] – голосний переднього ряду, високого трохи обниженого підняття, нелабіалізований, проміжний між [и] та [і], ближчий до [і]: м'і^uн'і, і^uнод'і, п'і^uолив, п'і^uркал', чу[^]жі^u, зл'і^uбок'і^uй;
- [i^e] – голосний переднього ряду, високого більш обниженого підняття, ніж [и], нелабіалізований: чи^uтай'єш;
- [иⁱ] – голосний переднього ряду, високого трохи обниженого підняття, нелабіалізований, звук проміжний між [і] та [и], ближчий до [и]: иⁱнакше, иⁱн'дики, миⁱн'і;
- [и] – голосний переднього ряду, високого обниженого підняття, нелабіалізований: вишн'а, жиⁱл'и, чистий, дин'а, йаⁱзик;

²¹ Атлас української мови. – В 3-х т. – Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. – К. : Наукова думка, 1984.

²² Говори української мови. Збірник текстів / Укл. С. Ф. Довгопол, А. М. Залеський, Н. П. Прилипка. – К. : Наук. думка, 1977. – 590 с.

²³ Говірки Чорнобильської зони: Тексти / Упор. П. Ю. Гриценко, Н. П. Прилипка, О. А. Малахівська, Л. А. Москаленко, Л. Г. Анісімова, Ю. І. Бідношия, С. П. Гриценко, Л. В. Дика, М. В. Поістогова, Л. В. Рябець. – К. : Довіра, 1996. – С. 16–19.

²⁴ Див.: Бідношия Юрій Текстографічна база української діалектології // Бідношия Юрій, Дика Людмила Говірки Бориспільщини. Сучасні діалектні тексти та пам'ятки мови / Ю. Бідношия, Л. Дика. – К. : Інститут української мови НАНУ, 2008. – С. 24–32; Аркушин Г. Голоси з Підляшшя (Тексти). – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 536 с.; Українські східнослов'янські говірки: сучасні діалектні тексти : навч. пос. / упоряд.: К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко ; за ред. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – 424 с.

- голосний переднього ряду, високого ще більш обниженого ступеня підняття, нелабіалізований: *ходиш*, *хл'опчик*, *прийшл'а*, *сист'ра*, *тил'ата*, *в'ечир'і*;
- [и^е] – переднього ряду, середнього підвищеного ступеня підняття, нелабіалізований: *ви^еш'невий*, *си^елен'ий*, *ши^ерокий*;
- [и^о] – передньо-середнього ряду, середнього підвищеного ступеня підняття, злегка лабіалізований: *ти^об'і*;
- [е] – голосний переднього ряду на межі з середнім, середнього дуже обниженого підняття, нелабіалізований: *мал'ен'кий*, *прол'єжал'а*, *жит'це*;
- [е^н] – переднього ряду, середнього підняття, трохи відсунений наперед, нелабіалізований: *се^нло*, *матире^нйу*, *зе^нрини*, *зе^нрна*;
- [е^а] – мішаного ряду, середнього підняття, нелабіалізований: *не^асе*, *випе^аре*, *бе^аре*, *ве^ареники*;
- [у] – голосний заднього ряду, високого підняття, дуже лабіалізований: *нарву*, *пуд*, *йому*, *цибул'а*; мішаного зближеного із заднім ряду, високого обниженого ступеня підняття, лабіалізований: *з'їму*, *бузина*, *корову*, *ни^абува*, *похмур'їли*;
- [у^о] – голосний мішаного ряду, високо-середнього ступеня підняття, лабіалізований, звук проміжний між [у] та [о], ближчий до [у]: *ку^ожух*, *ку^ост'ум*, *пирибу^ол'їла*;
- [о] – голосний заднього ряду, середнього підняття, з незначним ступенем лабіалізації: *дома*, *совайе^н*; заднього ряду, трохи просунений уперед, середнього підвищеного ступеня підняття, лабіалізований: *вист'обані*, *кам'їн'ом*, *д'їдов'ї*, *чисто*, *узол*;
- [о^у] – заднього ряду, середнього підвищеного ступеня підняття, більш лабіалізований, ніж ненаголошений [о], звук проміжний між [у] та [о], ближчий до [о]: *ко^ужух*, *то^уд'ї*, *по^ахо^улодн'ї*, *похо^одила*;
- [о^н] – мішаного ряду, середнього підняття, злегка лабіалізований: *то^нд'ї*, *со^нб'ї*, *чо^нтир'ї*;
- [о^а] – заднього ряду, середнього обниженого ступеня підняття, менш лабіалізований, ніж ненаголошений [о]: *по^аро^ас'а*, *ко^асит'*;
- [а] – голосний заднього ряду, низького підняття, нелабіалізований: *хата*, *сал'а*, *мол'отарка*, *зайн'ав*, *ста'ра*, *нами*, *с'їка'чем*, *сахар'у*, *поган'ал'а*.
- [а^е] – мішаного ряду, середнього підняття, нелабіалізований: *випа^ере*, *ба^ере*, *на^есе*, *ка^ерейу*, *да^ешева*.

Приголосні звуки передано такими знаками: губні – б, п, в, м, ф; передньоязикові – д, т, з, с, ʋ, ц, ʉ, ч, ж, ш, , н, л, р; середньоязиковий – й; задньоязикові – г, к, х; глотковий – г. Здебільшого приголосні звуки позначено відповідними літерами українського алфавіту. Крім цього, знак ʉ позначає передньоязикову, піднебінно-зубну, дзвінку афrikату: *хоʉʉ*, *воʉʉ*; ʋ – передньоязикову, зубну, дзвінку афrikату: *іеʋʋ*; л' – апікальний боковий ясенний сонант: *кл'ен*, *мол'око*; л'' – какумінальний боковий ясенний сонант: *пол'от'на*, *м'нал'и*, *с'й'ал'и*; л''' – л'''овко, *кол'''иска*, з^с, ж^ш, б^п, д^т та ін. – частково оглушені дзвінки приголосні: *д'іж'''ка*, *роз'ка'зав*; с^з, ш^ж, п^б, т^д та ін. – частково одзвінчені глухі приголосні: *молот'ʋ'ба*, *с'''*, *з'''*, *ц'''* – дорсально-палатальні (шепеляві) *с'*, *з'*, *ц'*: *р'із'них*, *р'іжн'і*, *на'р'іжних*, *ц'''і*, *ц'''ілу*, *р'із'ниці'у*.

Дуже ослаблену (зредуковану) вимову звуків передано відповідною літерою меншого розміру, яка виноситься трохи вгору: *с'н'і'*, *ка'*. У текстах не позначені нескладові звуки [ї], [й], оскільки вимова приголосних [й], [в] у середньонадніпрянських говірках на слух суттєво не відрізняється в різних позиціях.

Довга вимова приголосних позначена двокрапкою: *к'лечан':а*.

Напівпалаталізованість приголосних передана знаком праворуч угорі біля літер: *м'іс'ац'*, палатальність – знаком апострофа ' праворуч угорі біля літер: *д'ад'ко*.

Місце наголосу позначено вертикальною рисою |, яку ставимо перед знаком приголосного, що передує наголошеному голосному, а якщо наголошений склад починається з голосного, то риска ставиться безпосередньо перед літерою на його позначення: *гол'о'ва*, *озе''ро*.

Коротку паузу передано знаком /, а довгу паузу в кінці фрази зображено знаком //. Власні імена умовно подано з великої літери (прізвища, імена, по батькові, назви міст, сіл, кутків, річок, урочищ, гір тощо). З інтонаційних знаків використано знак питання і знак оклику. Трикрапки після частини слова вказує на обрив слова в мовленнєвому потоці, а між словами [...] про акустичну невиразність слова, неможливість його графічної передачі.

Мовлення експлоратора виділено курсивом, а мовлення діалектоносіїв прямим шрифтом. Якщо текст було записано від кількох інформантів, то в діалозі зазначено його порядковий номер (Інф. – 1, Інф. – 2) або розташовано тексти від кожного інформанта окремо. Траплялося, що під час запису в розмову включався мовець, інформація про якого не була засвідчена. Такі випадки позначено Інф. – ?. У лапки взято рядки з народних пісень, інших зразків усної народної творчості.

ТЕКСТИ З ГОВІРОК ЗАХІДНОЇ ПОЛТАВЩИНИ

ТЕКСТИ З ПІВНІЧНИХ СЕРЕДНЬОНАДДНІПРЯНСЬКИХ ГОВІРОК (крайні північні ізоглоси)

Село Олексіївка Гребінківського району

Підпорядковане сільській раді с. Наталівка
[с. 281]*.

Інформанти : 1. Загірна Марина Петрівна, 1911 р. н., лікнеп,
працювала в колгоспі;

2. Білошенко Ганна Михайлівна, 1936 р. н. , освіта – 7 кл.,
доярка.

Інф. 1: – Та йак жи ж ви́робл'ал'и / А то шо?

Інф. 2: – Роска́зуйте / воно за́писує //

Інф. 1: – А роска́зуу //

Інф. 2: – Ну роска́зуйте ж ви //

Інф. 1: – Про шо? //

– Сі́яли коноплі ...

Інф. 1: – Ну ко́нопл'і с'і́йал'и / то́д'і ви́б'ірал'и / то́д'і йак
пл'оск'і́н' / дак а ма́т'ірку / дак то мол'о́тил'и / бо там с'і́мн'ач'ко
йе / а то́ перве / дак то ж шч'и́тал'о пл'оск'і́н' // ну о́то так /

Інф. 2: – Ну мол'о́тил'и ж // то́д'і шо /

Інф. 1: – Мол'о́тил'и //

Інф. 2: – Мн'ал'и йо́го / на те //

* Тут і далі сторінки вказано за працею: Історія міст і сіл Української РСР. – В 26-и т. – Полтавська обл. – К. : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1967 – 1028 с.

Інф. 1: – Мн'ал'и / [...] той терницийу терл'и конопл'і ц'і / тод'і мн'ал'и ж ногами / тод'і гриб'інка / гребин' / мич'ки микал'и / ото таке / ну / а типер ти кажи /

Інф. 2: – Чисал'и ж / рошч'ісувал'и ж на той / тод'і ж на те крутил'и / йак воно називайиц':а //

– На виритено?

Інф. 2: – На виритена крутил'и нитки і ц'а ж бул'а //

Інф. 1: – Ну мички ж робил'и / а тод'і на гребин' над'івал'и / пр'адка й пр'адуг' жи / й гребин' жи стримит' / мички / йа сид'у ж пр'аду / а тут крут'у ногами / ну то таке ж // ой / а нашо ж оце ти показуйиш // тод'і ж снувал'и на сн'івниц'у? /

Інф. 2: – На сн'івниц'у //

Інф. 1: – А тод'і / да багато кол'о його д'іл'а / тод'і ж на вирстат' жи / вирстат' така / тод'і //

Інф. 2: – Ткал'и на вирстат' //

Інф. 1: – Ткал'и пол'отно вже / а тод'і з'е пол'отна вже / шил'и сороч'ки / сподниц'і //

Інф. 2: – Пол'отно вимоч'увал'и / виб'іл'увал'и його / о / і шил'и вже ж і р'адна / сороч'ки / сподниц'і / навол'оч'ки шил'и / все із його робили / бо тод'і ж ни бул'о оце ц'ого н'іякого / н'і ситц'у / н'іч'ого /

Інф. 1: – Н'і / ни з'е пол'о ... / сукал'и / такий вал'ил'и ж вал' /

Інф. 2: – Такий товшч'ий /

Інф. 1: – Товстен'ке таке / бо це ж пол'отно дак то'нен'ка пр'ажа / а вже з пр'аж'і те / отако сукал'и / і йа сукал'а / да в'ін у той клубок же ізмотал'и / да тод'і вже мати і ч'е вже ковдр'у чи там р'адно //

Інф. 2: – Ну робил'и ж і / скатирт'і робил'и /

Інф. 1: – Ага / накидка така / накидка //

– Казали накидка?

Інф. 1: – Ага //

Інф. 2: – Тороч'ки чипл'ал'и / а тод'і ж оце тут по конц'ах красил'и нитки ц'і / і вкидал'и ж такі смужки / ше ж прикрашувал'и //

– А вибілювали як?

Інф. 2: – А вибіл'увал'и ж на / у вод'і / йак р'ічка бл'из'ко / дак ходил'и вмоч'увал'и прос'т'іл'ал'и / висохне / знову вмоч'увал'и / знов прос'т'іл'ал'и / і це так поки воно в'ідбіл'иц':а //

– А як?

Інф. 1: – Кажи /

Инф. 2: – Ну йа о́це ж |думайу / шоб жи ж дур'не ни ска'зат' //

Инф. 1: – [...] і таки жи |л'ізни бул'и / та'к'і |нач'е та'з'ки та'ки /
то ж так і мо'чил'и /

Инф. 2: – Л'а'ханка /

Инф. 1: – Ка'зал'и л'а'ханка / тож та'ка |нач'е |д'іж'ич'ка /

Инф. 2: – Так ми'н'і |наче це л'а'ханка бул'а |ото ко'ровам
за'пар'уват' /

Инф. 1: – Та |от'іки ж нас бул'о / нас |вос'миро бул'о / п'ят'
д'ів'ч'ат' / і чо'тир'і чи йак йа ска'зал'а / ну п'ят' д'ів'ч'ат' бул'о / да
х'л'опц'ів чо'тир'і чи три //

Инф. 2: – Дак вас |вос'миро / три /

Инф. 1: – |Вос'миро нас бул'о вс'іх / да й ус'і вже й по'мерл'и /
а йа ж |іву //

Инф. 2: – Рос'казуйте" / шо пирижи'л'и ж і вой'ну / і
гол'о'довку /

Инф. 1: – Ой-йо-йо! / Да бул'а ж йа ма'л'а / да вс'а'ка / да /

Инф. 2: – І пу'хл'а //

Инф. 1: – І пу'хл'а // і по'мерл'и ж із гол'о'ду ба'гато / і |бат'ко
вмер / такий здо'ровий був |бат'ко |л'овкий / ма'ти / |правда / так із
|гор'а / |серце / дак у'мерл'а в п'ятди'с'ат год / ой-йо-йо! / |доч'ко /
йа'ке пирижи'л'и / да гол'о'дн'і / да ни бул'о ж н'і'ч'ого / да рвеш
бу'р'ян йакий / да сви'р'іпу / да у |пол'е ж |і'деш на робо'ту / то там
н'і'х'то ни |роби'т' / ус'і си'д'ат' у сви'р'іп'і / да сви'р'іпу йі'мо /
гор'увал'и / по'мерл'и вс'і / ни'ма н'і'кого / о́це од гол'о'ду / о́це йа
са'ма ж |іву чо'го / гор'увал'и / |доч'ко / |ду'же //

– А шо са'дили?

Инф. 1: – Ну і кар'топл'у са'дил'и / і бу'р'а'ки / і ква'сол'у / і ма'к
/ і / ну все ж та'ке са'дил'и / дак куку'рузу / ну дак во'но ж то'д'і / йа ж
ни з'найу / шо чи ни са'дил'и / шо н'і'ч'ого ж ни бул'о |йі'сти з
города // а в кол'госп'і ж ни да'л'о / бул'о |йди'мо |пол'е / |отак |ж'ито
й так / а тут до'рога поси'редин'і / а ми ж |і'дем вс'а'ки / і пу'хл'и й
вс'а'ки / до кол'о'ски та'ки |в'іс'ат' / а в'ін жи ни да'вав нам |да'жи й
зом'н'ат' / шоб |з'і'сти |зерно / та стра'ш'не / |ото та'ке / ой-йо-йо-йо /

Инф. 2: – |Зерна ж |повно в ко'мор'і / а во'ни пи'дпа'л'или /
го'рит' жи те |зерно / а |л'уд'ам же / |л'уди ж |пада'ють' і на хо'ду // і по
зи'рин'і ж ни да'л'и //

Инф. 1: – |Ото та'ке / |доч'ко / бул'о //

Инф. 2: – Це ж |точ'но //

Инф. 1: – Та'ке бул'о / |госпо'ди //

Инф. 2: – Це ш'ч'е ж і йа за'стал'а / це вже в |сорок |с'омому //

Інф. 1: – У мого ж брата д'їток багац'ко бул'о / мал'ен'ки Пит'ко й Ван'ко / і Гріша / і вс'ї ж отак подохл'ї на город'ї / і їа ж уже здоровен'ка бул'а / [...] хл'опч'їки л'овки / і 'ходить' бур'їан рве [...] / ой / і так упаде ч'ї кал'ужа чи щ'о / і пропав / і вс'ї подохл'ї з гол'оду // і брат із гол'оду / і д'їтки з гол'оду померл'ї //

Інф. 2: – В сорок с'омому менше тр'охи пропал'о л'удей / тод'ї їа кос' картопл'у оце / одривал'ї траншейї з гнил'ойї картопл'ї / та пикл'ї то так'ї дируни / да це в кого ж уже корови / то спасал'ї / в кого корова / дак уже ж воз'ми чи мол'оч'ка да ото з'ц'їм дерником зїйсї // дак ото повиживал'ї їа кос' //

Інф. 1: – Тод'ї вже й кор'їв мал'о бул'о / ото окац'їїа ц'в'їтки обривайимо / да варимо ото кашу с ц'в'їтк'їв // ой-йо-йой / да все ж їа і з'найу / да й бачил'а і тирп'їл'а / бат'ки померл'ї б'єдн'ї / а їа / і д'ївч'ата / ну д'ївч'ата жонками вже померл'ї й тут у Л'аш'ївц'ї бул'ї замужн'ї / дак во'ни ус'ї померл'ї / а їа бач'їш // ше й дос'ї тил'ї пайус' //

Інф. 2: – Ночувал'ї /

Інф. 1: – Х'їба ж їа з'найу / хто їак / їак л'убиш хл'опц'а / дак і л'овко ж бул'о / а їак ни'ма ж хл'опц'а л'овкого / дак та'ке / ч'орт'їзна щ'о // найдур'не / а бошч'о //

– Ну а як на досвітк'ї збирались?

Інф. 1: – Та їак жи їа поб'їжу / ви приб'їжїте / ос'ц'а у хату там до кого / з'їмойу / а л'їтом вже на вигон'ї / на др'уч'ку / да й усе / на др'уч'ку //

Інф. 1: – Пр'ал'ї / хто пр'аде / хто ш'їє / до читвир'га / у чит'вер одпр'адайим матир'ї вже дос'в'їчан'їй / ноч'уйим / їак л'овка д'ївчина / дак і ноч'уйє з' хл'опцим / а їак по'гана / дак са'ма / і пика л'овка / оце та'ка / чисто ти та'ка / і пика л'овка й ти л'овка / і видно й характир л'овкий //

– Спасибї //

Інф. 1: – І все / і вже ти пут'н'а л'удина / а їес'т' жи та'ке / їа'ке небуд' / кол'їс' ранше ни бул'о / оце й на дос'в'їтки ход'ат' д'ївч'ата / а от ни'ма // а типер їак т'їки п'їде зам'їж або той / уже й дитину привил'а // дак мин'ї ото дивно / ч'о ж ми кол'їс' гул'ал'ї по двадц'ат' год і по б'їл'ш / і н'їх'то ж ни приводив дитину / а типер / дак ураз / п'їде зам'їж / уже завтра дитина / чорт'їзна куди во'но / ну їа ж ни з'найу / чи сов'їс'т' та'ка бул'а чи бат'к'їв бойал'їс' / ну бул'о хара'шо / ни бул'о тако'го / щоб д'їти / д'їтей н'ї в кого ж ни бул'о / а типер жи бач' д'їти вїдут' //

Інф. 2: – Гу^ла^ла / ш^кол^у кон^чил^а / пас^порт^{ів} ни да^вал^и / шоб^куди по^йіхал^а / так^йа пош^ла в Гриб^йонку в най^ми / да там о^то д^ітей гл^ад^іл^а / тро^йе / да йі^сти ва^рил^а / а то^ді там ми^ні ха^з’айка пас^порт уз[’]ал^а / да йа ж у^же од^ійх по^йіхал^а / хоч^і ни пу^с’кал^и / пл^акал^и / і все за м^нойу / ну в^же ж по^йіхал^а і йа так і за^муж пош^ла з^разу / н^іде й ни вст^ройл^{ас}’ / ни ро^бил^а / н^іч^ого /

– А куди ж ви поїхали?

Інф. 2: – С^уди / йа у Гриб^йонц^і бул^а / а с^уди ж при^йіхал^а до^дому / да пош^ла у В^іктор[’]йу / ну йак жи Вам ска^зат[’] / ну там / де ви^рошчу^вал^и овош^чі / у пар^ни^ки / та там поро^бил^а / а то^ді за^між піш^ла / дес[’] уз[’]авс^а /

– А чоловіка де знайшли?

Інф. 2: – А чоло^вік при^йіж^уав с^уди / до ро^дича / і о^то поз^на^комил^{ис}’а / у Л^уб^ни заб^рав ми^не //

Село Слободо-Петрівка Гребінківського району

Село розташоване на правому березі річки
Оржиці, за 6 км від районного центру і залізничної
станції Гребінка; вперше згадано в документах за
1773 р. [с. 282].

Інформанти: 1. Велика Олександра Прокопівна, 1919 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі.

2. Власко Євдокія Семенівна, 1923 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Йа ни лі^да^ча / йа тру^жус^а / йа ж ка^жу / го^род об^робил^а й у^брал^а / і привизл^а г^нойу / най^нал^а чу^жіх л^удей / і трах^тор най^нал^а / за^пл^атил^а три^дц[’]ат[’] п^ят[’] ру^бл^{ів} / шо ви^орав / у^се са^ма / н^ікого / йа в д^ітей ни про^шу н^ічого / бо ба^чу / шо в д^ітей ни^ма / ни^ма / ну ни^має / йа ж ба^чу / б^йуц[’]а / б^йуц[’]а / йак ри^ба об^лід / і ро^бл[’]ат[’] ус[’]і / о^це ж і доч[’]ка ц[’]а Гал[’]ка / о^тут у до^мі^ках во^на жи^ве / во^на до^йар^койу / а в ін^то на трах^тор^і / а це заб^рав ху^ра^жиром в ін^т робит[’] / а х^лопи^ц пош^{ов} у Ки^йів да робит[’] / а це робив у кол^госп^і все в^рем^н’а / в пл^{от}н^і робив / а оди^н ожи^нивс^а / з ар^мії при^шов / та на стан^ції там жи^ве ж^інка / та в^же стан^цій^ник заб^рал^и / жи^вут[’] нипо^гано //

Інф. 1: – Вс'о́го пирижил'а й йа / дак во́на йа́к о́це йа зайд'у
на бур'а́ки / но́ч'у ж і́ди́мо / й ни бо́йа́л'и́с то́д'і́ н'і́ч'о́го в с'в'і́т'і
/ в ме́не бу́л'о́ в'ос'і́м у л'а́нц'і́ ж'і́нок / і́ ми це со́б'і́раймо́с' і́
б'і́жи́мо / шо́б по́ки л'у́ди з'и́йду́ц'а / шо́б ра́зом ста́нови́ц'а на
бур'а́ки по́л'от' жи́ж / а ми на́сажу́ймо́ж / де о́та́кий ку́соч'о́к
по́насажу́ймо́м / по́насажу́ймо́м / во́ни на нас се́рд'а́ц'а / шо́ ми ра́но
і́дем та са́димо́ / дак во́на бу́л'о́ / та́м ма́ти / бу́тил' мо́л'о́ка
на́л'и́вайе́ / та́м у го́рш'ч'о́к чи́ в ча́вуне́ц' / то́ там же́ шо́с' кла́де /
та́ й йа́ж та́м би́ру / та́ йди́мо́ / та́ бу́л'о́ йі́йі́ ба́т'ко́ ка́же / де́ ж ви́
по́суд д'і́вайте́ / то́ поб'и́йте / ка́же / йі́сти́ схот'і́л'о́с'а та́ нас да́вай
бі́стро і́ розби́л'о́с'а // ой бу́л'о́ /

Інф. 1: – [...] учи́н'а́йе / і́ вже́ йа́ о́стала́с' са́ма / да́к та́к / а́ йа́к
о́це на́ се́мйу́ пи́чу па́ски // ту́т чи́риз го́роди́ та́ка ба́ба / йа́к і́ йа́ //
йі́й пи́чу / Н'і́нц'і́ і́ Га́л'і́ / мо́йі́ дві́ доч'кі́ / т'і́м пи́чу / о́це
д'ва́дц'а́т' чо́тир'і́ па́ски / ше́ й со́с'е́дц'і́ / та́к со́с'е́дка́ й за́раз
ка́ждо́го го́ду в ме́не па́ски пи́че в пи́ч'і́ / бо́ у не́йі́ ні́ма печ'і́ / да́к
по́ два́ц'а́т' чо́тир'і́ па́ски пи́кл'а́ у пи́ч'і́ / і́ о́та́к'і́ па́ски в'б'і́лшки́ /
і́ по́нап'і́ка́йу // во́ни вс'і́ чи́сто на́ ме́не / розби́ри́ п'і́ч' да́ ви́кин' /
ка́жу ни́ на́да / поро́с'а́ за́ко́лим / ко́вбаси́ все́ / і́ ру́л'ети́ по́пи́чем /
а́ ти́пер Га́л'ка́ о́це в ду́ховц'і́ / по́б'л'о́пу́йе та́м у́се / та́ ка́же /
ма́мо / л'у́че бу́ла́ б ва́м у п'і́ч' при́ниси́ла / то́ йа́ поса́ж'а́йу /
ди́вл'у́с'а / шо́б і́ ни по́л'о́пал'о́ / шо́б ни́ при́гор'і́л'о́ все́ / йа́к
зо́л'о́та по́пи́чу //

– *Пі́ч є́ ні́ч*

Інф. 1: – Да́ / ну́ і́ хл'і́б / о́с' йа́ ва́м по́ка́жу / йа́кий йа́ / о́це
сі́на ви́р'а́жал'а́ / о́це пи́кл'а́ хл'і́б / ой́ / т'і́ки шо́ / це́ ж в ме́не но́ги
же́ та́к бо́л'а́т' //

Інф. 1: – У́ но́ч'ва́х ми за́моч'ува́ли́ / і́ до́ма бу́л'а́ да́к у́ нас
то́жи бу́л'а́ ла́ханка́ та́ка спи́н'і́а́лно ми́ т'і́ки ди́ржа́ли́
за́мочува́ли́ / йа́ о́це за́раз / йа́к о́це б'і́л'е́ б'і́л'о́ / да́к йа́ у́ но́ч'ви́ /
з'вече́ра всипа́ла поро́шка́ / за́моч'и́ла́ / ну́ ни в га́р'ач'і́й во́ді́ / а́
т'і́ки шо́б ни́ с ко́л'од'а́з'і́ / шо́б / то́й по́мок йа́ на́ у́тро оджи́ма́йу /
дв'і́ч'і́ чи́ три́ч'і́ спо́л'осну́ла́ йо́го / й о́це́ ж ба́чите ру́шники́ / все́ /
б'і́л'е́ / про́стин'і́ б'і́л'і́ / п'і́дкрух'ма́л'у́йу / йа́ н'і́ко́ли́ / а́ вси́гда
підкрух'ма́л'у́йу по́трошку́ / в ме́не он́ йа́ по́ка́жу ск'і́ки ру́шник'і́в
пови́шива́н'і́ / лі́йжа́т' б'і́л'і́ / у́се́ й про́стин'і́ б'і́л'і́ / йа́ ни́ лі́йда́ча
то́ на́ шч'о́т' ц'о́го / т'і́ко шо́ здо́ров'я́ вже́ ні́ма / ні́ма здо́ров'я́ //
ні́ма н'і́йа́к / в'ос'і́мди́с'а́т дру́гий го́д / а́ та́к ро́бит' і́ д'і́тей
по́годува́т' / са́ма / шо́ж йо́го у́бито́ / п'я́тди́с'а́т шо́стий го́д / йа́к
йо́го у́бито́ на́ хро́нт'і́ / а́ йа́ж са́ма //

Інф. 1: – З капусти́ю пирикл'ада́йм / до́бр'іших |я́бл'ук ни бу́ло / о́це |пепинка́ або |а́н'то́новка / кл'а́дем у |д'і́з'ц'і́ і |капусти́ю пирикл'ада́йм / та́к'і бу́ли |я́бл'ука́ / о́б'і́стис' ни |мо́жна бу́ло / о́це в |ме́не сей |го́д ни бу́ло / |пепинка́ вже |пропа́ла / а |кал'в'і́л' сн'і́жний ше |йес'т' |тро́шки в |по́гриб'і́ |я́бл'ук / а то в |ме́не бу́ло |три́дц'а́т' дв'і́ |я́бл'ун'і́ на |го́род'і́ / і́ |пропа́ли / то́й |сол'о́нец' і́ |пропа́ли / і́ |я́бл'ука́ бу́ли / |й |гру́ші́ / і́ |ор'і́хи бу́ли / |ор'і́х |со́с'ед / |ми́не |до́ма ни бу́ло / та́к |спил'а́в / і́ |шо ми |а́н'і́ |ла́йа́лис' ми |н'і́кол'и / о́це |со́с'едка́ |ц'а́ |за́раз ту́т / |ц'і́х |блі́з'ко ни́ма |со́с'ед'ів / |йо́го |спа́рал'і́зува́ло / в |і́н |п'і́шов у |п'ри́йми / |ж'і́нка |йо́го |вме́рла́ / а |ма́ти і́ ни |ба́чит' / і́ |но́гами ни |хо́дит' / і́ |гл'у́ха / у |о́нуки |жи́ве |ту́тич'ка́ / у́же |ди́в'яно́сто |п'я́т' |го́д / і́ о́це |лі́жит' / це |хо́дила́ |одв'і́дува́ла / во́на |о́бн'а́ла́ |пл'а́че / чи |мо́йа́ |ха́та |сто́йіт' / ка́жу / |сто́йіт' / та́к о́то |я́бл'ука́ бу́ло |кл'а́дем ми / та́к у́же |йі́х |до́бр'і́ш'і́х ни бу́ло |н'і́де / |ох і́ |до́бр'і́ |я́бл'ука́ / до́ |ме́не да́к раз |у́с'а́ |ла́нка |йа́к |п'ри́йш'ла́ на |я́бл'ука́ / а в |са́на'то́р'і́ю / |ми́не |го́л'о́ва |ко́л' |го́спу / |Ви́л'і́ка / хо́т' |раз |по́йі́д'те / о́так |ва́жко |ро́бите / |по́йі́д'те в |са́на'то́р'і́ю / ка́жу / |н'і́ / |йа́ ж ни |по́кину́ / ше |хл'о́пиц' бу́в |цей |са́мий |ме́нший у́ |ме́не / а в |і́н / |по́йі́д'те / |по́шов до́ |Н'і́ни / і́ до́ |Л'о́н'ки / до́ |з'а́т'а́ / |п'і́д'і́т' у́ |ма́тир'і́ |по́жи́в'і́т' / |по́ки во́на |п'ри́йі́де / хай |по́йі́де во́на / у́ |Со́ч'і́ |йа́ |йі́здила́ / ну там |крас'і́во / ну |йа́ |й |пи́шу ж / а |го́родником |ро́бил'а́ / да́к |йа́ ж |напи́сала́ вже |до́ц'і́ / ка́жу / |йа́ ж |та́кого то́ |числ'а́ |п'ри́й'жа́йу́ / |пидго́товтис'а́ / бо́ |йа́ з'на́йу́ / шо́ |п'ри́йдут' з |го́родн'о́й |бри́гади́ |вс'і́ |ж'і́нки / та́к |йа́ ни |всп'і́ла́ в |ха́ту |в'і́йти́ і́ |ро́зд'і́ц'а́ / |йа́к во́ни |вс'і́ |і́с |пл'а́шками і́ |за́куска // |Н'і́на і́ |хо́л'о́дного |по́нава́р'ува́ла́ і́ |всє́ |чи́сто / а во́ни та́к |по́ску́чал'и́ за́ |м́нойу́ / да́к |стра́шне́ |йа́к / |йа́ |ро́бил'а́ / |ти́пер |і́зга́ду́йут' / ни́ма́ |ти́пер / і́ |са́д |про́пав / і́ |всє́ |пропа́ло́ / ни́ма́ і́ в |ме́не на |го́род'і́ бу́ли |я́бл'ука́ |ха́рош'і́ / |пропа́ло́ |всє́ ни́ма́ / |ра́зом зо́ |м́нойу́ на |пенс'і́ю |по́шл'и́ //

Інф. 1: – А́бо |ко́сар'і́ |ко́с'а́т' / |в'і́яжут' |ж'і́нки / і́ |са́м'і́ |пидно́с'а́т' / і́ |са́м'і́ |кл'а́дут' у́ |ко́пи / бу́ло в на́с та́ке / на́при́мер / |йа́ о́це і́з |не́йу |удво́х ми |до́лжн'і́ |по́ п'я́т' |к'і́п до́ |о́б'і́д на́в'і́яза́т' / да́к ми |бі́'го́м / |гри́'бе́м / та́ |в'і́яже́ та́ |пидно́си / та́ |загрі́ба́йе / і́ о́це ми до́ |дво́х |ча́сов |дн'а́ |по́ п'я́т' |к'і́п на́в'і́язали́ і́ |скл'а́ли́ |йо́го в |ко́пи / а́ |йа́к |т'і́ / шо́ |во́з'а́т' у́же ж / |шоб |ск'і́ки́ |йі́м за́ |ден' |тре^{ба} |пи́ривизти́ |к'і́п / це́ то́ |йа́ во́жу на́ |п'і́двод'і́ |шчи́тайте́ / а во́на |одна́ на́ |дв'і́ |п'і́двод'і́ |наки́да́йе / |ми́н'і́ |наки́дала́ / і́ |дру́г'і́ |п'і́двод'і́ |наки́да́йе / |йа́ |до́лжна́ за́ |ден' |сто́ |п'я́тди́с'а́т' |к'і́п |вивизти́ / і́ |одвизти́ в |ски́рту / |ки́дайу́ на́ |ски́рту / а во́ни |кл'а́дут' у́ |ски́рту //

– І́ |скі́ки́ |це́́ |бу́ло́ |підві́д?

Інф. 1: – П'ідв'ід / п'ідводи / чи п'ят' п'ідв'ід чи дес'ат' / чи ск'іки викройіц'а у бригад'і //

Інф. 1: – Мик'іл'н'і с'в'атки / Варки / Савки й Микол'айа / три дн'і / це с'в'атки / Мик'іл'н'і с'в'атки називайут' у нас / о'це буде / Микол'айа див'ят'надц'атого буде / а с'ім'надц'ате й вос'ім'надц'атого це Савки й Варки // це Мик'іл'н'і с'в'атки називайут' у нас //

Інф. 1: – Поло'тно / о'це ж конопл'і виб'ірайимо йіх / і ни'семо в ставок замоч'уйим йіх / йак вимокл'и / ходим дов'ідуймо'с' / йак уже розтирайиц'а той / з'начит' ми вит'агаймо / сушим його / тод'і сушим його до таких п'ір / шо уже т'іпайим його ту костриц'у / а тод'і вже на терниц'у тримо його / і на п'іч но'сил'и / й у п'іч ховал'и / шоб його можна / а тод'і мичимо мички робимо з його / а тод'і на пр'адку сидимо пр'ади'мо / і пол'отно і так і р'адна / і все / одна ковдр'а т'іки пр'ажу пр'ади'мо на основу / а на п'іткан'а із кл'очк'ів крутимо о'те все / і тим мо'тайимо тод'і на кл'убок / і ковдр'у / вкривайимос' / а костриц'а засипає й оч'і бул'о // чесне сл'ово / це дома бул'о ж нас вос'миро / а де ж / ни бул'о н'і од'і'йал /

Інф. 2: – Та х'іба т'іки в'ас / в ус'іх л'удей бул'и ковдр'і / л'іжник //

Інф. 1: – Йа за л'іжник ка'зал'а / йак [...] правду йа ка'жу ж / йаке бул'о / Боже / вона йак унис'л'а / йа йак гл'анул'а / так йа соб'і пор'ізал'а / і на дол'івку засл'ал'а / і р'азу ни вкривал'ас'а / а тод'і ж йак іде зам'іж / Боже сохрани / йак л'іжник був / ой / о'це іде зам'іж ше й л'іжник йе / це вже шчитайиц'а / шо мол'ода ба'гата / отаке бул'о / а ти'пер і ни'ма його і зам'іж і'дут' / таке все гарне / і вирбл'уж'і од'і'йал'а / ват'ан'і / гарн'і / а тод'і л'іжник був //

Інф. 2: – Ше й ковдр'а др'учка //

Інф. 1: – Др'уч'ка //

Інф. 2: – Др'уч'ка / бо ото ж з того шо пр'ади'мо / то о'там зоста'йуц'а ж там нитки //

Інф. 1: – Кл'очки / кл'очки //

Інф. 2: – Із того тод'і сучимо / з'начит' то др'уч'ка / і там жи костриц'а отака вб'іл'шки / вже йак укрийи'с'а / дак почуха //

Інф. 1: – Йак при н'імц'ах / дак ко'пиц'і сто'йал'и / думав / шо сил'о там / так кидав бомби / а ти'пер о'це все вни'чтожил'и / то бул'о дере'во отам по бол'оту / все пови'рубувал'и / й зробил'и море / ну море / частина йе й чистого / а частина очирет о'цей жи / по мор'у / і о'це ж два пошл'и по рибу і пото'пил'и'с'а да о'це дв'і

нид'іл'і одного / поки найшл'и / того таки чириз тиждин'
найшл'и / а того аж чириз дв'і нид'іл'і аж найшл'и /

Інф. 2: – Аж із Грйб'йонки був / оцево мабут' /

Інф. 1: – І ховал'и його пр'амо так жи ж / ск'іки сто
двадц'ат' в'інк'ів бул'о в його / і мира / дак вес' мир ішов / йак
його ховал'и / оце нидавно / навірно дн'ів п'ят' / йак його
сховал'и //

Інф. 2: – Да н'е б'іл'ше / б'іл'ше / бо йа т'агал'а г'іл'ки / а йа
вже тижде"н' ни т'агайу г'іл'ок //

Інф. 1: – Воно таке / йа кажу / рибу ловл'ат' у тому мор'і / а
кидайут' у с'аку гадос'т' / в кого сал'о старе / винос'ат' / кидайут'
туди / дохл'ину вс'аку кидайут' / і йд'ат' і рибу // йа н'ікол'и ни
купувал'а / ни те / ну оце йак л'овил'и / т'іх водол'аз'ів
привозил'и / самол'от л'ітайе / шукал'и його / ну страшне / ну вже
там начал'ник / шо руководив цим / каже / в'ашому мор'і багато
дечого понаходил'и / шо ви його й ни знайите //

Інф. 1: – От над'івайут' рукавиц'і / щоб ни гол'ими ж
руками ж / і на покут'і //

Інф. 2: – І на покут'і //

Інф. 1: – І оце на покут'і ставл'айу осл'інчик і кл'аду с'іна
туди / і вони це ставл'айут' кут'у / боршч / звар ставл'айут' //

Інф. 2: – І хл'іб кладут' / і пирожки кладут' /

Інф. 1: – Ше на стол'і к'ладут' по угл'ах хл'іб і посіредин'і
пид хл'іб кл'адут' грош'і / на кут'у / на Новий год / на
Водохрищ'є /

Інф. 2: – Ни по багато / а так коп'ійки //

Інф. 1: – Мати / бул'о / свикруха каже / кл'адут' ск'іки йе /
д'іти / кл'ад'іт' / щоб грош'і заводил'ис'а //

Інф. 2: – Ну кл'ал'и там дис'ат'ки / а таке //

Інф. 1: – Да / от бул'о покойний м'ій чолов'ік / шо у
кошил'ку йе / пороскл'адає вс'і до коп'ійки / а на мене каже / а ти
глиди вноч'і вкрад' //

Інф. 1: – Робил'о / щоб це ж кут'а / хл'іб же // так це ж
урожай / щоб ни гол'ий був / дак ото в рукавиц'і / а це ж і с'ідайут'
кут'у йісти / мороз / мороз / іди кут'і йісти / йак ни прийдиш
кут'і / дак ни йди /

Інф. 2: – Дак це ж ни на перву кут'у / а на другу /

Інф. 1: – На другу / дак ни йди до нас /

Інф. 2: – Мороз / мороз / іди кут'і йісти / це т'рич'і / йак ни
прийдиш кут'і йісти / дак ни йди на наше жито / й на пшиниц'у й
на вс'аку паш'ниц'у //

Інф. 1: – Ни сп'іши /

Інф. 2: – Дак ти все розкажиш //

Інф. 1: – Годуй / старайус' / йак мин'і ни йе / шоб порос'а закол'от' / ок Роздву / й од Пасц'і / шоб у мени бул'о всигда св'іже / всигда бул'о / кажде бул'о / і во на / і йа / і оце ми вдови / і в нейі німа / чолов'ік умер' / а кажде готовиц'а / шоб бул'о порос'атко хоч мал'ен'ке / хот' вил'іке / хот' йаке н'ібуд' / а шоб бул'о на празник //

Інф. 1: – Йак? / Ну наприм'ер / хл'опиц' зо м'нойу познакомив'а і каже / до тебе завтра чи в суботу / чи в нид'іл'у прийдут' / прийде"м могорич пит' / ну йак йа согл'асна / приход'те / приход'ат' два чол'ов'іки з бул'кою / приход'ат' / ну могорич согл'асні пит' / мол'ода й мол'одий іде р'ідних там т'іток / хриш'чених на могорич / запил'и могорич / на кол'и свайба договори'ис'а / і свайбу робл'ат' / оце таке //

Інф. 2: – І кл'ичут' / мол'ода й дружка кл'ичут' на свайбу /

Інф. 1: – Йак договори'ис'а на кол'и вже / так тод'і ж вже мол'ода ж мол'од'іє / кл'ичут' на свайбу / а це в мене дружка бул'а /

Інф. 2: – Дружка бул'а / дак /

– *Як кличуть?*

Інф. 1: – Йа кажу / просил'и бат'ко й мати / й йа прошу / приход'те до мене на свайбу //

– *А дружка шо робить?*

Інф. 2: – А дружка /

Інф. 1: – А дружка з ц'іпками за д'іт'ми б'ігає /

Інф. 2: – Ни нада ц'ого казат' / са"ме наше бул'о /

Інф. 1: – Л'енти пидби"ре й б'ігає /

Інф. 2: – Йа роскажу / во на ж мол'ода / а йа дружка / іди"мо ми / тод'і поправиш ти / йак ниправилно йа скажу / іди"мо ми кл'икат' / а собаки за нами б'іж'ат' / йа от'і л'енти та все чисто напи"ред с'уди забрал'а / і за тими собаками // йак ухну //

Інф. 1: – Йа / Дун'ко / да х'іба ж так можна /

Інф. 2: – А йа кажу / це правду / а йа кажу / а ч'о вони гавкають на нас / ч'ого / йа з ц'іпками за собаками / в нас дружка ходит' / два ц'іпки зйазуиц'а і кл'ичут' /

Інф. 1: – Шоб з"с кал'инойу бул'и ц'іпки //

Інф. 2: – А тод'і ж / вже це йак покл'икали ж у нас робиц'а / д'івич веч'ір / в'іл'це робл'ат' тутички д'івчата / тод'і сп'івайут' / довго //

Инф. 1: – А мол'од'і ц'ілий веч'ір / мол'ода й мол'одий / й бо'йарин / і дружка сто'ят' у по'роз'і // а д'ів'ч'ата //

Инф. 2: – У п'ятниц'у //

Инф. 1: – У суботу в нас / у п'ятниц'у заб'ірайут' гард'іропчи скрин'у заб'ірайут' / а в суботу в'іл'це робл'ат' / ну ми стоїмо ж там / поки в'іл'це робл'ат' / а тод'і вже ви'чер'ат' с'і'дають' / дружок уже ж мати са'жайе за ст'іл / ну а бо'йарин ка'же / а йа дружку одви'ду до'дому //

Инф. 2: – Йа / йа / йа са'ма за се'бе буду рос'казуват' / а'га / це все одбул'ос'а / а тод'і ж бу'йарину дружку одвист'и до'дому / й'її вже ж жин'іх ми'н'і ка'же / що в'ін ти'бе 'двиде до'дому / а йа / ч'о'го в'ін ми'не пови'де / йа ни п'і'ду / йа буду тут спат' / йа раз / раз / із се'бе все / все ски'даю / і по'хат'і /

Инф. 1: – У са'м'ій со'роц'і //

Инф. 2: – В украї'нс'к'ій / рубашка / со'роч'ка / у т'ій по'хат'і йа в йіх же / у й'її бат'к'ів / у вас / йа по'хат'і / й'її жин'іх ка'же та так же ни / шо / а ч'о в'ін бу'де ми'не вист'и до'дому / йа са'ма п'і'ду / а'бо йа буду тут спат' / ни на'да / це справд'і / ну ни на'да

Инф. 1: – Козин'атко бул'о ма'л'е / дур'не //

Инф. 2: – Йа'ка?

Инф. 1: – Козе'н'атко / ма'ле дур'не / бул'о /

Инф. 2: – О / йа мол'ода бул'а / да'к та'ка ро'зумна / ро'зумна / ро'зумна / аж / аж / аж // тод'і уже це зостал'ас'а ж тут ночуват' / воно й ни'дал'еко й'її бат'ки й мо'ї бат'ки / да'к мо'жна чири'з го'род / йа н'і туч'і н'і грому ни бо'йус'а / у йіх зостал'ас'а ж та'ки ж ночуват' / до'дому вранц'і дру'гу ж оде'жу на'д'іт' тре'ба / пири'д'аг'тис'а / при'йшл'и с'уда до йіх / уже ж той те в'іл'це / а тут уже / ка'ут' у нас / по'їзд при'ходит' за мол'одойу ж / ну і бу'йарин украв у дру'жки л'ожки //

– Ни встири'гли!

Инф. 2: – Ни встири'гл'а / а дру'жка на дру'гий ден' принис'л'а с'н'ідат' мол'од'ім і в бу'йарина карту'з украл'а / і т'іко кохта здул'ас'а / йа / це справд'і / це йа ни /

Инф. 1: – Бу'йарин жи тут / о'це по су'с'іц'к'і дес' / а йа до'ма жи'л'а / де ка'х'ве / йшл'и повз ка'х'ве / ото'ж йа там жи'л'а / і во'на при'л'ит'і'л'а ту'ди //

Инф. 2: – Йа із тим карту'зом / це вже тут во'на мол'ода / й'її жин'іх йа видт'і'л'а / і т'іко кохта здул'ас' до'дому / карту'з украл'а в його /

Инф. 1: – Та'ка ра'да //

Инф. 2: – Рада / вс'одно ж йо́му треба мого́рич йо́му стано́вит' за /

Инф. 1: – А в мене за стол'ом із ко́си л'енту таку здоро́ву гарну / а в мене з ко́си л'енту ви́пл'ил'о / заб'рал'о /

Инф. 2: – Л'ожки кра́дуть / а то́д'і при́йдуть вже туди л'ожки й тар'ілки поб'йут' на поро́з'і / це вже той / і ото дру́жка ви́купл'ат' / мого́рич ми́н'і треба да́ват' йо́му за карту́з жи / бо украв'а / хот' і ни то́д'і ну вс'одно /

Инф. 1: – Л'ожки ж ви́купл'ат' треба //

Инф. 2: – Дак йа зна́йу / йак дру́жкуват' // йа свої́ л'ахи вс'і чи́сто / л'енти / все на́пиред / під ру́ку / і т'і́ко ко́хта зду́лас' //

Инф. 1: – А ба́би сто́йат / ка́ут' / шо во́но за дру́жка / шо по́б'і́гл'а за со́баками //

Инф. 2: – Ск'і́ко / йак чо́тирна́дц'ат' год да / шо / йій вос'і́мна́дц'ат' / а ми́н'і чо́тирна́дц'ат' /

Инф. 1: – В пони́д'і́л'ок йак да́руйут' / при́вод'ат' / дак ми́н'і ба́т'ко н'і́чого ни да́рував та́кого с худо́би / бо ни бу́л'о / а кол'госп ото при́в'ів ка́бана ми́н'і та́кого приви́л'и / ви́мил'и йак па́п'і́росна бо́мага / із сви́нарко́йу приви́л'и / го́л'ова кол'госпу при́йшов і той / і приви́л'и то́го ка́бана / шо під ст'і́л ни підла́зив / ото ми́н'і та́кий бу́в по́дарок / а до́ма н'і́чого / бо ми бі́дно жи́ли / нас ба́гато бу́л'о / дак ми бі́дно жи́ли //

– А во́рїтне в вас прося́ть?

Инф. 1: – На во́рот'ах / то́же / про́с'ат / і йа за́бул'а / йак ту п'і́с'н'у с'п'і́вайут' / за́бул'а / шо с'п'і́вайут' / с'п'і́вайут' / с'п'і́вайут' / поки ж мого́рич жи воз'му́т' жи ж за д'івку / це хл'опц'і́ вже / до́вго с'п'і́вайут' / до́вго / і вже йак вхва́тил'и мого́рич хл'опц'і́ / дак пошл'и та́к'і ра́д'і / хто дак ба́гато да́йе / а хто //

Инф. 2: – І на во́рот'ах жи ж / розка́зуйте / шо мо́л'о́ду йак жи́н'их у́веде / так па́л'ат' жи //

Инф. 1: – А / йак у́же в'о́дит' жи́н'их мо́л'о́ду в го́род / дак кл'а́дуть со́л'оми / і о́це ни пи́ри́водит' / а пра́во на ру́ки воз'ме мо́л'о́ду і ... /

Инф. 2: – Ти́бе н'і́хто ни н'і́с / ти пи́рихо́дил'а / пи́ристу́пал'а чи́риз о́гон' /

Инф. 1: – Йа пи́ристу́пал'а /

Инф. 2: – А це ти́пер у́же зави́л'и /

Инф. 1: – А йа пи́ристу́пал'а / в'і́н за ру́ку ми́не ди́р'жит' / і обо́йе ми пи́ристу́пал'и чи́риз о́гон' /

Инф. 2: – А це ти пер в ін би ре мол'оду і пириносит' чириз той
огон' жи /

– *Якщо подужає*

Инф. 2: – А то д'і ни бул'о /

Инф. 1: – Ну Наташку К'равченко да так л'овко уз'ав і чириз
огон' / такий л'овкий / а мати його сидит' / от синок / мол'одец' /
ой хароша дитина / пири н'іс / каже / нив'істку йак золоту / а вона
так / йак дитина на руках у його // йа йак носил'а до Ол'ки / до /

Инф. 2: – За себе / во ни пита ют' / до тебе йак приходил'и //

Инф. 1: – До мене приходил'и / при шл'и / принисл'и
с'н'ідат' /

Инф. 2: – Принисл'и с'н'ідат' / мол'ода вс'іх чисто
поназначує оц'іх / хто при н'іс с'н'ідат' / р'іже на так'і кусочки
л'енту //

Инф. 1: – Та л'ента / то д'і л'ент н'і в кого ни бул'о / дак так'і
ми л'ентами р'ізал'и / і л'ентами назнача л'и //

Инф. 2: – Так йа ж ка зал'а л'ентами / ни за пол'оч'у /

Инф. 1: – А то д'і са жайу йіх за ст'іл і йа зараз поштуйу / зараз
бат'ка й мат'ір / свикруху й свекра / пол'ожу кал'ача / леж'а
пор'іжу і ото / мати мин'і риби при готовил'и / й куриц'у
ж'арил'и / і гор'ілки доброй / ну й той йа дал'а рушник / зл'ил'а
матир'і / а за бат'ка був Хведор Вакуленк'ів / позл'ивал'а /
повмивал'ис'а / с'іл'и за ст'іл / йа йіх попоштувал'а / са ма чарочку
з ними випил'а ж / во ни за ставил'и / а тут і ни с'ут' с'н'ідат' / і йіх
поса дил'и за ст'іл /

Инф. 2: – Бат'к'ів ут ром повмивал'и /

Инф. 1: – Ко го?

Инф. 2: – Бат'к'ів же повмивал'и //

Инф. 1: – Йа ж повмивал'а / рушник дал'а св'ій вит'аг л'а //

Инф. 2: – А матир'і пл'аточок /

Инф. 1: – А мат'ір пл'аточком нап'нул'а л'овким /
пос'ідал'и / уже т'і / шо принос'ат' с'н'ідат' / а ми в свата бул'и /
да ни пил'и й ни йіл'и / т'і ки на сипал'и / нам пол'ови / шоб ми оч'і
покол'ол'и / а йа кау / оце так / кау / в'ітайу / в'ітайу / гор'ілки
дайу / ше й / кау / будите мин'і п'іс'н'у таку с'піват' //

Инф. 1: – Жарко бул'о / така жара бул'а / а йа в одному
вал'анку / в одному тапочку / і ват'ан'і штани й кухвайка / і брил'
на голо в'і / і в сумц'і л'ітра гор'ілки в мене й закуска / все чисто / і
йіду до молодого туди в хату ж / це у понид'ілок / йак жито
мол'от'ат' / прий'жайу / ж'інка стоїт' кол'о вор'іт / кажу / ід'іт'
одчин'айте мин'і хату й с'іни / а ти шо / йа в хату / кажу / на

ко́н'ац'і / во́ни вс'і за сто́лом си́д'ат' / во́на 'дчи́нил'а / йа за́йі́хал'а в ха́ту / во́ни вс'і по́мерл'и з ре́готу / і йа / чо́ це мо́л'отарка сто́їт' / а ви си́дите / йа́гже бу́дут' л'у́ди жи́т' / ко́ли ни мо́л'очине жи́то і все / с'і́час йа приви́зл'а вам го́р'уче / та вже биз н'і́якого вс'о́го го́р'уче вам доста́чайу / шо́б ішл'и мо́л'отил'и жи́то / а ми́н'і т'і́тка Хри́ст'а та́кої го́р'ілки кр'е́пкої да́л'а л'і́тру / йа йі́м по по́л'уста́канчику вс'і́м нал'и́л'а / вс'і́ випи́л'и 'д мене́ / за́куска / йа́ка ми́н'і т'і́тка накл'а́л'а по́вну / во́ни пови́пивал'и / ко́н'а приви́язал'и до сто́лу // йа ве́рхи на ко́н'ац'і си́жу / а жа́ра ж та́ка / а на ми́н'і ж ку́хвайка / ва́г'ан'і шта́ни / і о́дин ва́л'анок / і о́дин та́почок /

Інф. 2: — І ко́н'ака чу́т' ни пи́д пото́лок / та́ка ви́сока ко́н'ака //

Інф. 1: — То́д'і ж ви́вод'ат' ми́не із ха́ти / а б'і́жит' би́чок із та́ким ви́л'иким це́пом / а во́но вже так нави́сн'і розта́вал'о / шо гр'аз' / а о́дна ба́ба за м́нойу / то́жи шу́т'а́ка та́ка бу́л'а / а ше́ ж ча́си ми́н'і ота́к'і причи́пил'и на ру́ку / йа ру́ку пи́дн'і́му / во / во / по́казуйу / це мо́в ду́рочка / ни з́на́є ж / йа с ко́н'а с то́го пл'і́г / за це́п за то́й / чо́л'ов'і́ки пи́дийшл'и / поса́дил'и ми́не на то́го би́чка / а ві́н гр'аз' л'и́тит' / вс'а спи́на в гр'аз'і́ / і на го́лов'і́ гр'аз' / а та ж'і́нка йде́ / бі́л'а му́жис'ка со́рочка на н'і́й / бі́л'а / бі́л'а /

Інф. 2: — Да́к во́но ж / ц'а́ йі́де / а во́на ни ві́дста́не /

Інф. 1: — І во́на вс'а́ / оч'і за́лопан'і́ / тим / гр'аз'у́ / би́чок тим за́дом пи́дкида́є //

Інф. 2: — Ни 'дста́є во́на н'і́як / ц'а́ ж йі́де ве́рхи / а ц'а́ ж за не́йу б'і́гом б'і́жит' //

Інф. 1: — І до си́рби́н'і́вс'кого шл'а́ху йа до́йі́хал'а на то́му би́ч'ку / а то́д'і би́чок став / вста́вай / ду́рочко / до́ки ж ти́ бу́диш ми́не му́чит' /

Інф. 1: — А то́ / Ви́л'ика́ / ви́ступайте́ / а шо́ ж йа́ бу́ду ро́сказа́ват' / про́ шчо́ / ро́сказуйте́ / йа́к у вас на по́л'і́ / йа́к ро́биц'а́ / й хто́ вам по́мага́є / хто́ те́ / ну́ йа́ ж то́д'і́ вже вста́л'а́ / во́ни / о́ / в ко́го шо́ набол'і́л'о́ на ду́ш'і́ / йа́ ка́жу / і́ гно́йу ми́н'і́ ни воз'а́т' на бу́р'аки́ / і́ там пи́д шо́ там / карто́пл'у са́дил'и пи́д за́ступ / ку́курузу́ пи́д са́пу са́дил'и / ни бу́л'о́ ж то́д'і́ та́кого́ / все пи́д за́ступ / і́ карто́пл'у́ пи́д за́ступ са́дил'и / ну́ йа́ ро́сказа́л'а́ все чи́сто́ / а то́д'і́ напри́конц'і́ ка́жу / та́ ше́ й до́ того́ / шо́ / ка́жу / і́ транс­пор­ту́ ни́ма́є / о́дин ві́з на ве́с' ко́лгосп' / ка́жу /

Село Тарасівка Гребінківського району

Село розташоване на обох берегах річки Сліпороду, за 15 км від районного центру. До 1917 року на його місці існували окремі хутори, які в 1922 році були об'єднані в село, яке названо на честь Т. Г. Шевченка [с. 282].

Інформант: Сарацин Зінаїда Вікторівна, 1926 р. н., освіта – 10 кл., секретар сільради

– Чо воно так називає"ц":а йа ни |можу ска|зат' / бо цей ж воно вже |давн'є / так споконв'іков же" / а давнo вже воно однo Тарасовка / Тарасовка / і так усе времн'а / це в нас однo се"л'о / а там Максимовка за се"л'ом / а типер воно зйе"днал'ос'а все вмісто й Тарасовка й Максимовка / і один колгосп був і все / а чо воно називал'ос'а / х'тозна / ни |можу ска|зат' / н'іх'то ни скаже вже чоґо //

– Це |дуже| страшнa бул'а |мол'одос'т' / |дуже| страшнa / йака |мол'одос'т' / йак мин'і бул'о / |кончил'а с'ім кл'ас'ів / а тод'і в Пир'атин ходил'а |п'ішки| боса |вос'мий кл'ас' / отуди ж у|же / у Пир'атин / аж п'ят' к'іл'омитр'ів / ну й бул'о ж / |т'ажко| жит' бул'о / ну шо в нас ни с'ім'йа / так ми |л'уче| жи|л'и / а йак |семйі| / дак |дуже| страшно / у |тридц'ат'| трет'ому гол'о|довки| бул'и так'і страшн'і / |пухл'и| л'уди вмірал'и на дороз'і / а тод'і вже |п'іс'л'а| |тридц'ат'| трет'ого |году| |тоже| ж воно бул'о / |тридц'ат'| с'омий год / |тридц'ат'| |вос'мий| / усе ж ото то топил'и т'іх б'іл'шовик'ів / то таке ото робил'ос'а / |разн'і| |пиривороти| бул'и / а тод'і ж йак уже забрал'и ми не в Ге"рман'їу в |сорок| трет'ому |году| / |шіс'надц'ат'| год бул'о / |маб'іт' / ше й |шіс'надц'ати| ни бул'о / ну йак йа вже приїхал'а з |Гирман'її| / |прийшл'а| / ми |п'ішки| йшли уд'вох тут / до |Чопа| дойшл'и |п'ішки| / а тод'і вже с'іл'и на то|варний| поїзд / а ішл'и |ц'іл'ий| м'іс'ац' // ну |йакос' у нас / ми у ха|з'айіна| робил'и / у |баура| / дак вони |повий|ж'уал'и / |повт'ікал'и| ж / а ми |остал'ис'а| / а тод'і / йак |наш'і| |визвол'ал'и| / ми |вийшл'и| / ми у |подвал'і| |сид'іл'и| / ми |вийшл'и| / коли |бачим| наш'і ж поїхал'и / |розг'овор| жи наш / дак ми тод'і зн'ал'ис'а тут із |подругойу| з моґо с'іл'а / вона вже вмерл'а / і |п'ішл'и| |п'ішки| / |п'ішл'и| по |трупах| / |трупі| й |наш'і| / й

н'імц'і л'и́ж'ат' б'ит'і / л'и́ж'ат' на до́роз'і / н'і́хто ни вби́рав йі́х
 шче / бо пиридо́ва ж пройшл'а / а то́д'і вже ж / і ми о́то так за
 м'іс'ац' / до Чо́па дойшл'и / а то́д'і у Чопі́ с'і́л'и на то́варний
 по́йзід і при́йіхал'и в Ки́їв / а з Ки́йва то́же на то́варний с'і́л'и і
 при́йіхал'и в Гри́б'інку с'у́да / а то́д'і вже до́дому / ше ми с'а́м'і
 перв'і́ при́йіхал'и вдво́х о́то / ше н'і́кого ни бу́л'о / це бу́л'о дес' у
 с'і́чн'і м'іс'ац'і / о́тако йа́краз мо́же / т'і́ки на́чав'а с'і́чин' о́тако /
 то́чно йа́ вже числ'а ни зна́ю / ну при́йіхал'и с'у́ди / а при́йіхал'и
 тут жи́ти / хати́ ж по́пал'ин'і / ни́ма н'і́де н'і́чого / у нас там бу́в
 та́кий по́гре"бни́чок / дал'і о́туди хата́ на́ша бу́л'а / да ма́ти там
 обо́рудува́л'а йо́го / і о́то там жи́л'а / а ко́рову ви́гнал'и / да́к
 ко́рову н'і́мц'і ни вби́л'и / ко́рова о́стал'ас'а / те / ни бу́л'о н'і́ в
 ко́го там с'ви́н'і позаб'і́рал'и н'і́мц'і / по́р'і́зал'и / а в нас ни бу́л'о /
 ми дв'і́ дочк'и / да́к ми обо́идв'і́ бу́л'и в Ги́р'ман'і́йі / ну та ста́рша
 до́вше бу́л'а в Ги́р'ман'і́йі / і ра́нше йі́йі вз'а́л'и й до́вше бу́л'а // а
 йа́ ж при́йіхал'а / да́к о́то ма́тир'і́ / д'а́д'ко вже йі́й обо́рудува́в / да́к
 та́кий по́грибни́чок бу́в / в'і́конеце там зро́бив да ма́ти там жи́л'а і
 йа́ ж нача́л'а жит' / ну йа́ побу́л'а / мо́же / і ти́жн'а ни бу́л'а й ми́не
 заб'ра́л'и в с'і́л'ра́ду / при́йшл'а в с'і́л'ра́ду / га́зета і ка́рандаш /
 ни́ма н'і́де н'і́чого / о́це так ро́бил'а / а то́д'і вже ж йа́к нача́л'и /
 йа́к нача́л'и / а ше́ ж во́йна йшл'а / ше́ ни ко́нчил'ас'а / по́бе́да ж у
 травн'і́ м'іс'ац'і́ бу́л'а / то́ йа́ так ро́бил'а // л'у́дей бу́л'о /
 ко́нешно / ба́гато то́д'і чо́тир'і́ с полови́ною тис'а́ч'і́ у нас бу́л'о / і
 в Ма́ксимовц'і́ пі́втори́ тис'а́ч'і́ / а ти́пер йа́ ни зна́ю / тис'а́ч'і́
 ни́має / ни́ма // о́то так йа́ йа́к ста́л'а ро́бит' / і ро́бил'а / ро́бил'а /
 до пенс'і́йі / у во́с'ім'дис'а́т перво́му го́ду пі́шл'а на пенс'і́йу / а
 то́д'і шче пе́ри'ро́бил'а бі́лш йа́к пі́втора го́ди / бо по́проси́л'и /
 до ви́бор'ів по́проси́л'и / шо́б доро́бил'а / шо́б у́же то́д'і но́в'і́ / а
 по́том у́же пі́шл'а у во́с'ім'іс'а́т друго́му аж у лі́пн'і́ м'іс'ац'і́ //
 ну / ко́нешно / злі́дн'і́ бу́л'и / б'е́днос'т' бу́л'а / го́ло́довки бу́л'и /
 о́то соро́к с'о́мий год / в ко́го с'і́м'яа ве́л'і́ка / да́к / ко́нешно /
 т́рудно́ ду́же бу́л'о / а нас / с'і́м'яа ж / шо́ ж нас т'і́ки дво́є бу́л'о да
 ма́ти / да́к ми так // йа́ ста́л'а ро́бит' / да́к да́вал'и вже па́йок / му́ки
 да́вал'и по́троху / да́к йа́кос' та́к у́же / горо́дина о́то ж у́же / та́к
 у́же ми про́жили́ / а в ко́го с'і́м'і́ ви́лі́к'і́ бу́л'и / да́к т́рудно́
 бу́л'о // ну злі́дн'і́ ж бу́л'и / ни бу́л'о н'і́де н'і́чого / і в ко́лгосп'і́ ж
 та́к'і́ бу́л'и / ну і́ зара́з у́же ж і ко́лгоспи́ бу́л'и га́рн'і́ / да́й л'у́ди
 ж / в л'у́дей гро́ш'і́ ж по́накл'а́дал'и на кни́жки / бо по́л'уча́л'и ж
 гро́ш'і́ ви́лі́к'і́ / про́пал'и т'і́ кни́жки / все // ну / ко́нешно / в ко́го
 ме́нша с'і́м'яа / то́ л'у́че жи́ли́ / а в ко́го се́м'і́ / по́се́миро́д'і́тей /

по вос'ме"ро / по п'яте"ро / а ну кин'с' їх нагодуват' / д'воє і п'яте"ро //

– Тод'і йак ше мати покойна казали / шо вони ж обробл'али / там йім п'івгик'тари бул'о зимл'і / і в їх і к'ін' був / і упр'аж бул'а / і ото з бат'ком обробл'али земл'у ту / да в бат'ка ше ж і брати бул'и / дак ото разом обробл'али земл'у ту / і с'йали шо / ши'ниц'у там / чи жито / отак же с'йали / а на городин'і ж садил'и городину / картопл'у там / квасол'у / ну те шо й зараз сад'ат' / ну й так ото ж жил'и / ну / кон'ешно ж / тод'і робит' жи ж робил'и / бо й на зе"мл'і треба ж робит' / мати каже / йа мален'ка бул'а / да / каже / ото в коробку йак посадил'а / да до п'яти год в коробц'і сид'іл'а / поки / каже / зл'акал'ас'а вже / ноги покорчил'о й ни хо"у / ну шо ж / а тод'і ото вже ж мати сама ж остал'ас' / дак т'рудно // дак ото так жи жил'и / з'йеднувал'ис'а / сус'іди там чи р'ідн'і / чи шо / обробл'али земл'у / да тод'і ж зе"мл'і ж нибатого бул'о / по п'івгик'тара бул'о / да тод'і ше ж і куркул'і бул'и / це ж тод'і розкуркул'или / п'ізн'іше вже їх / ну оце так ми жил'и / ну / кон'ешно / жит'а бул'о т'рудне / ни таке / йак оце зараз / хоч зараз і т'рудно кажут' і т'рудно / ну все таки і йісти йе у л'удей л'уче / оце і в нас оце йак здоров'і л'уди / дак по дв'і / по три корови дирж'ат' / йіз'д'ат' прода'ют' / йес'т' грош'і / ну пенс'ійу ж начал'и дават' / то ж мал'у / а тод'і вже б'іл'шу начал'и дават' / ну то йак уже ж хто зум'іє / а город оце ж і йа / йакий стариц' / а обробл'айу город жи св'ій кажин год / і йес'т' у мене картопл'а / й бур'ак / ну все таки й пенс'ійу пол'учайу / купуйу там молока чи шо / курей ди'с'аток диржу / а це забол'іл'а йа чос' / ну попірек / в мене остеохандроз / дак може возбуди'ас'а / чи шо / забол'іла дуже / оце з палкойу в хат'і хо"у //

– Як називалася скринька збоку у скрині?

– Ой / а йак же" воно / чи прискринок на в'єрно називал'ос' / воно таке нивил'ичке бул'о / бо й у нас скрин'і бул'и / дак у нас погор'іл'и скрин'і / йа прийшл'а / дак у нас усе згор'іл'о / мати т'іки корову вигнал'а в пол'є / а то все погор'іл'о //

– А вкривалися чим?

– Вкривал'ас'а ковдриу / л'іжником / оце мати мо'яа тоже бул'а одна в бат'к'ів / дак у нейі л'іжник такий / ширст'аний // л'овкий зробл'иний / ну сам'і робил'и ж йако'с' / і ковдр'і // р'адна / це р'адно ж б'іл'є вже / закривайиц'а кроват' чи піл' чи шо // ну в нас пол'у ни бул'о / а кроват' бул'а // ни догор'іл'о кусок / дак йако'с' спасл'и там / дак ото вона й дос'і стоїт' у мене / оце вже

ми'н'і с'ем'іс'ат п'ят' год / і оце та л'ава сто'їт' // йа бул'а
мал'ен'ка / йак бат'ко вмер //

– Розкажіть, як ви в Німеччині жили?

– Робил'и ми у баура / ве^лікий в'ін баур / а у його був
найн'атий прикажчик із пістол'етом / і з пл'откойу / ото ми робил'и
так / спал'и в бараках / де^рив'яни'і бараки двохпове^рхов'і / і ото там
спал'и ми / ни вкриц'а / ни пидослат' / н'ічого / ото так ми спал'и //
робил'и ж надвор'і ми л'іто й з'іму // ото мол'отил'и зерно і сол'ому
возил'и / ну таке все / йак у хаз'айіна / на зе^мл'і робил'и / а з'імоу
то кам'ін'а виб'ірал'и з:е^мл'і / бо там у їх кам'ін'а повно / ото
йіде прицеп' / а ми накидає^мо з того боку й з того / і ото
накидає^м / тод'і вивоз'ат' / тод'і все / а так же ж / ко^нешно / йісти
зовс'ім н'ічого / одна бруква / хл'іба у ден' / може / таку скибочку /
йак мизин'ий пал'ец' / ото п'івскибочки вс'ого / вони й сам'і мал'о
хл'іба йіл'и / і ото така йіжа / а з'імоу тоже в кол'од'анках же
ходил'и / з дере^ва поробил'и кол'од'анки / і ото в їх ходил'и ж на
роботу / от'і шл'опанц'і вже без того / а то бул'и вже так'і / шо в
кол'од'анку вставл'ай ногу і йди / і тоже ж ми ни брал'и з'імн'ого і
так ходил'и дуже ж погано / йес'т' так'і / шо в хаз'айн'ів даже і
йіл'и одно / а ми дуже страдал'и з йіжойу / й гол'одом / і хол'одом / і
всім / а тод'і ото / йа вже ни знайу ск'іл'ки ж ми к'іл'оме^тр'ів
пройшл'и / бо кого ж ти попитає^ш / йак иде^мо / отако л'удей
л'ижит' на трас'і // бит'і наш'і й бит'і / і вс'і чисто / і ото ж ми
йшл'и / і ше ж казал'и ни бир'іт' йіж'і / бо вони потравил'и йіжу в
магаз'інах / магаз'іни по^дкриван'і бул'и / вони повт'ікал'и / н'імц'ів
ни бул'о // йак ми йшл'и / вони вийіхал'и / вони дал'еко ни
зайіхал'и / там їх і забрал'и дес' // ну наш'і ж н'ічого / нас наш'і
визвол'ал'и / пе^ридова пройіхал'а / і ми п'ішл'и додому / дуже
г'ірко / дуже / дуже бул'о / погано годувал'и / хол'од // ну ото така
робота // ми^не то вз'ал'и в сорок трет'ому году / уже брал'и пидр'ад
і вти^кти ни можна вже бул'о / чириз то / шо вже така охрана бул'а / і
то ва^гон'і поза^микан'і ми / і йід' / хоч тоб'і шо хочиц'а чи н'і / отам
все ва^гон'і роби / а йакшо де поїзд стане / так сто'їт' із тим // із
оруж'іям / і то шо треба ви^ход' / кол'о його роби своє // трудно
бул'о нам / йес'т' так'і л'уди / шо кажут' / шо н'ічого / і годувал'и
хара^шо / і разом йіл'и з хаз'айнами / а ми н'і / в нас баур / ми його ни
бачил'и / в його / маб'ід' / п'ятнац'ат' с'іл' / і в'ін йіздив / ми його
ни бачил'и / так йа раз бур'аки чистил'а / і оце оц'у пучку
одр'ізал'а / так'і нож'і здоров'і / і ц'ук / ц'ук / і кидай туди / а туди
гичку / і оцей палиц' / в'ін у мене й зараз чув'іт'ел'ний / і
одр'ізал'а / йа ж тод'і / а воно кров хвон'таном / а д'івчата кажут' / да

б'їжи ж пол'ікл'ін'іку / шо ж ти будиш / а в'ін ни розторопав такий
 пузатий був здоровий н'імиц' / дак йа йак ахнул'а / боса у город / а
 в'ін за м'нойу г'наве'а / і шос' же бал'акав / видно ж ни добре кричав /
 і с пл'откою / ну ни догнав / во ни можут' / шоб дурно о'це ж
 робил'и / а йілі / ото хот' і бал'анда ота / все р'івно ни можна дурно
 йісти / т'іки шоб робив і йїж / ну йа поїхал'а / боса піш'ла / і ото
 шо на мин'і бул'о так і піш'ла / во ни мин'і пири в'їзал'и / і ото
 ходил'а / коли там казал'и вже на пири в'їзку / так ото так дв'і
 ни д'іл'і бул'а / а йісти / то вже ж шо йілі брукву ту / то й мин'і
 давал'и брукву / ото таке / трудно / ох трудно бул'о страшно /
 робота ж важка / ни по сил'і / й сол'ому ж т'а'ага' / й снопи
 обробл'ал'и / з'начит' / ну так йак в колгосп'і усе ж робит' треба / а
 йісти ж / дуже по'гано годувал'и / ох і по'гано годувал'и / ото так
 Н'їмечина / приїхал'и / то ми сам'і перв'і приїхал'и / да ото та
 хатка мал'ен'ка / де мати оборудувал'и / тож кроват' да пол'ик / дак
 йа стал'а / а л'уди йдут' / дивил'ис'а йак на зв'їра / страшно / повин
 дв'ір л'удей / зустр'їчал'и / ни хто ни думав / шо хто приїде із
 Ге'рман'її / а то йак пошл'а мол'ва / дак із Сл'їпорода / із
 Майоршчини приходил'и / і пр'амо толпа стоїт' кол'о т'їейі
 хатки // а йа стоїу на пол'ику отако / шоб бачил'и / во ни в'їрат' /
 кажут' / шо мов побил'и чи шо / ну ни бил'и / так шоб бил'и // йак би
 дак заробив / дак і бил'и б жи / пл'отка й пістол'ет // т'ім / шо на
 заводах / дак будут' жи дават' по п'їат' тис'ач марок / а нам по сто /
 чи по тис'ач'і чи шо / с'їл'с'ке господарство ни опл'атит' / то там жи
 т'ї господарствен'е / а там жи ж / а в с'їл'с'кому господарств'і бул'о
 набагато важче робит' / з'їма і л'їто / все / о'це й моїа систра бул'а /
 дак каже / йа там робил'а т'іки пуговички / н'імиц' приїде / гут / і
 пошов / бо во'на там за своїм стол'ом там робит' / одробил'а і
 піш'ла / а в нас роби / роби / н'їкуда / дощ'їде / роби / с'н'їг'їде /
 роби / намокни'ш н'їде обсушиц'а / ни топил'ос'а ж / во ни ни
 топл'ат' н'їмц'ї / бо во ни в пе'ринах спл'ат' / дак ни топл'ат' / а ми
 на досках / на нарах на т'їх / ото таке / ну той раз ото ж давал'и /
 п'їат'сот ш'їїс'ат марок дал'и той раз / а це ж кажут' / будут' дават' /
 в с'їл'с'кому господарств'і / це йак т'ім роздадут' / дак тод'ї вже й
 нам будут' дават' / х'тойзна / чи хто доживе / дак тод'ї ж марка бул'а
 руб за руб / йа пол'учил'а / да д'їт'ам роздал'а / да й усе / а це
 х'тойзна / чи доживу чи ни доживу / вже така слаба ни годна / шос'
 чи почки чи шо бол'ит' / о'це скр'їз' кол'ки / скр'їз' кол'уг' / ну це
 вже ц'їл'ий м'їс'ац' / то йа усе робил'а / йа пригнута / вже конешно /
 бо в мене остеохандроз // був зразу пол'їартр'їт / а тод'ї
 остеохандроз / ну йа ж йак при наш'їй влас'т'ї / то йа ж л'їчил'ас' /

йїздила три 'рази в сана'тор'їю / раз бул'а в 'Сочах / раз бул'а в
Тросн'аку / а раз бул'а в Зв'єн'ігородц'ї / і л'їчил'ас'а / дак тод'ї і
л'їчен'а ж бул'о бизпл'атно / ну там ни биз того / там шос' у'же ж
там прикини'ш / а ти'пер куди ж ти / йак во'но така дорож'неча / ни
докупис'а ни'чого / ти'пер о'це так живе'мо / шо ж ти з'робиш // ой
'боже / 'боже //

Село Мар'янівка Гребінківського району

Підпорядковане сільській раді с. Наталівка
[с. 281].

Інформант: Котляревська Лідія Вікторівна, 1926 р. н.,
освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

– Йак поми'ра л'удина / йїї видно по оч'ах // оч'ї в 'нейї
'бїгають' в ус'ї сторони // л'удину ту треба оставит' у покоїї / не
кри'чат' / не плакат' і не' с'їпат' / бо можна йїї стр'ивожит' і вона
тод'ї шче буде мучиц'а і жит' можит' і м'їс'ац' // йак умре
л'удина / зразу гу'кають' старен'ких бабок / щоб йїї обмил'и //
нал'ївайут' у тазок води / бе'рут' марл'у і мийут' ус'у // воду
вил'ївайут' у таке м'їсто / де не ход'ат' л'уди // тод'ї йїї
од'ївайут' // над'ївайут' б'їл'о і над'ївайут' верхн'у одежу /
над'ївайут' ч'ул'ки / обу'вайут' / напи'найут' / йакшо вона ж'їнка //
'поки тепла / п'їд'їязуйут' пл'атком 'бороду / щоб ни роз'з'авивс'а
рот // зв'їязуйут' руки і ноги бин'тами / йак'ї назив'айут' путами //
'ложат' йїї на л'аву / п'їд 'нейї стел'ат' покривал'о / у руки м'їж
'пал'ц'ї встром'л'айут' з воску хрестик // накрив'айут' т'кан'у / а
тод'ї т'ул'у // тод'ї наби'райут' у банку жита / туди встром'л'айут'
туди ви'л'їку св'їчку / запал'уйут' і хай горит' і ц'їлу н'їч //
закрив'айут' зе'ркал'а в хат'ї і в'їдкрив'айут' на дв'ір д'вер'ї / щоб
бул'и роскрит'ї // покойник або йак назив'айут' ме'ртв'ак должин
переночуват' в своїй хат'ї // ц'їлу н'їч там сид'ат' л'уди /
вечер'айут' / поси'лайут' царство не'бесне // у'тром шу'кають'
копач'їв / щоб викопал'и й'амау і пл'отник'їв / щоб зробил'и труну //
копач'їв повин'о бут' чотир'ї // во'ни копайут' й'амау / йїм нос'ат'
с'н'їдат' / а пот'їм йїдут' за попом і п'єв'чойу / йак'ї правл'ат' у
хат'ї і надвор'ї // л'уди / йак'ї оста'йуц'а / поки п'єв'ча правит' у
хат'ї / л'уд'ам да'йут' т'їм засв'їчуют' так'ї провон'їчки /

нази|вайут' про|водн'і|чки по| нашому ше| це / так| йак| про|вод'ат'
по|к'і|йного на| той с'в'іт / то|нен'к'і| із| воску| св'і|чеч'ки // ко|па|ч'і| в
ха|ту у|нос'ат' тру|ну з| тир|сойу / ту|ди| стел'ут' про|стин'у| і| ло|ж'ат'
по|ду|шку / по|ду|шка по|вин'а| бут' на|бита| с'і|ном / а| то|д'і| по|койника
бе|рут' за| по|кри|вал|о і| ло|ж'ат' у| тру|ну // пе|ред| цим| роз|в'язу|ють'
ру|ки і| но|ги // пу|та| за|би|райут' р'і|дн'і| / ни|ми| мо|жна| то|д'і| л'і|чит'
буд' ко|го з| л'у|дей і| вс'а|к'і| на|ростн'і| на| ру|ках у| дру|гих л'у|дей // у
тру|ну ло|ж'ат' і| ц'і| про|водн'і|чки / йа|к'і| не|до|гор'і|ли / шо|б на| то|му
св'і|т'і| во|ни| про|води|ли по|к'і|йного // так| же| ло|ж'ат' у| но|совий
пла|точок| ко|п'і|йки / шо|б по|койник| со|б'і| ку|пив| м'і|сце там //
ви|нос'ат' із| ха|ти ко|па|ч'і| тру|ну / йа|к| ни|суть з| ха|ти у|пе|ред| но|гами //
пе|рша| і|де| л'у|дина з| жи|том / в| йа|кому| сто|йла| св'і|чка і| по|тро|ху
ки|да / шо|б хва|тило| аж до| йа|ми // то|д'і| і|дут' л'у|ди з| в'і|нками вс'і
пе|ре|в'язан'і| пла|точ'ка|ми / а| по|т'ім| у|пе|ред| но|гами| ни|суть в'і|ко //
на| в'і|ко| стел'ут' по|л'о|тенце / на| його| кла|дуть в| пла|точку
хл'і|бину // то|д'і| і|де| ба|т'у|шка з| п'є|вчо|ю і| за| ни|ми| йі|де| ма|шина з
по|койником // ма|шина| за|слана| ко|в'ром / ста|вл'ат' ту|ди
хво|то|граф'і|ю з| в'і|нком // зе|р|кала на| ма|шин'і| за|в'язу|ють'
по|л'о|тенц'а|ми а|бо| пла|точка|ми // ко|ло| кла|дови|щча| ко|па|ч'і|
ста|вл'ат' тру|ну на| на|ри / на| на|рах з| ус'і|х| чо|тир'о|х| сто|р'ін| по|вин'і|
бут' чо|тир'і| пла|точки / йа|к'і| ко|па|ч'і| бе|рут' со|б'і| // тру|ну не|суть до|
йа|ми / там| про|ш|чайу|ць:а| р'і|дн'і| // то|д'і| за|кри|вайут' ли|ще| тка|н'у //
ц'і|ю| ма|рл'і|ю / шо| ук|ритий| по|к'і|йник у| ха|т'і| / ло|ж'ат' в'і|ко і|
за|би|вайут' / по|л'о|тенце із| хл'і|би|нойу / ну| та|кий| ру|шник|ок /
од|айут' ста|р'ій| б'і|дн'ій| л'у|дин'і| / по|т'ім| тру|ну| впу|ска|ють на|
по|л'о|тене|чно|му / та|кого| до|лжно| бут' двана|ц'ат' ме|тр'ів // то|д'і|
ко|па|ч'і| роз|р'і|зайут' його| і| д'і|л'а|ць:а| по|по|лам // то|д'і| ба|т'у|шка
за|пи|чатуйе| земл'у| із| п'є|вчо|ю // і| л'у|ди вс'і| п'і|дход'ат' і| ки|да|ють'
земл'і| ру|кою // р'і|дн'і| при|гла|шайут' л'у|дей і| п'є|вчу на| об'і|д //
то|д'і| де| по|да|ють з|разу| гар'ачу| стра|ву / шо|б п'і|шов| дух і|
на|ли|вайут' по| три| ча|рки| гор'і|лки і| по|си|лайут' ца|рство| ни|бе|сне //
по|т'ім| при|ход'ат' ко|па|ч'і| п'і|сл'а| то|го / йа|к| за|ки|дали| йа|му / ми|ють'
ру|ки ус'і| / хто| був| на| кла|дови|щч'і| і| са|довл'ат' йі|сти // на| дру|гий
ден' ни|суть по|койнику в| дес'ат' ча|сов| сн'і|дат' і| на| час| дн'а|
в'і|дбу|вайут' об'і|д / у|же| ко|го| при|гла|шайут' р'і|дн'і| // так| са|мо
од|бу|вайут' об'і|д і| че|рез| дев'я|т' ден' / і| че|рез| со|рок| дн'ів / і| че|рез
п'і|вро|ку / і| че|рез| год // хто| дбу|ває / а| хто / в| ко|го| по|звол'а|є
воз|можнос'т' там / до| дбу|ває / а| хто| й| ни| дбу|ває // так| жи| са|мо
ста|вл'ат' гар'ачу| йі|жу / ро|бл'ат' і|ш|че| ко|ливо / і| пи|ред| тим / йа|к
йі|сти / хри|с'т'а|ць:а| і| би|рут' три|чі| ло|жкойу // його| ро|бл'ат' а|бо
во|да із| пи|чен'а|м / а|бо| ба|тон з| ме|дом / за|ли|тий| во|до|ю /

розмочиний батон / і би^ерут' трич'і / а тоді вже начиняють' йісти гар'ачу страву / так жи само частують' тр'ома чарками / посиляють' царство нибесне / ішче на гробках / йак похорон'ат' пок'ійного / і йак виход'ат' л'уди з об'їду / обов'язково стоїть' хтос' із р'ідних і роздає пи'чен'а / канх'вети і л'уди шче раз посиляють' царство нибесне //

– Свайбовий обр'ад // бувал'и так'і случайі / шо бат'ки багатого сина не^и хот'їли брат' д'івчину з б'ідної с'імїі в не^ив'істки / або хлопиц' не^и хот'їв жениц'а на багат'їй д'івчин'і / йакої не^и л'убив // тоді бат'ки насил'но йїх жинили // т'ї с'імїі обично або росходил'ис' / або жили пагано // же^инил'ис'а багато молодих л'удей і по л'убв'ї // молодий ішов до молодой із старостами / питал'и чи согласна вона вийти зам'їж за його / чи надбала приданого / чи багато напр'ала / наткала пол'отна / чи навишивал'а // шчо дадут' в придане / чи дадут' вони кон'ї / корови // йакшо д'івчина согласна / то вони м'їн'ал'ис' хл'їбом // д'івчина пе^ире^ив'язувала жиниха платочком / а старост'ів рушниками // гукали і бат'к'їв та р'ідних молодого // вечер'али / договор'алис' за свайбу // коли буде свайба // ск'їл'ки душ буде у поїзд'ї // йак'ї подарки і кому дават' // у чет'вер перед свайбойу пекли два короваї і шишки // короваї пекли коровайниц'ї / а д'івчата робили кв'їтки на в'їл'це // коли ставили коровай у п'їч / то сп'ївали / „наша п'їч ре^игоче / коровай хоче” // йак посунут' коровай у п'їч коровайниц'ї / мийут' руки / воду винос'ат' надв'їр і сп'ївають' // коли коровай вит'агнут' із печ'ї / то його убирають' у калину та барв'їнок / пе^ире^ив'язують' л'єнтами // із че^итверга убирають' молоду і друшку в українс'кий нар'ад // над'ївають' вишит'ї сорочки / рас'н'ї сп'їдниц'ї / карсети / п'їдв'азують' к'райками та красними рушниками // в'їшайут' л'єнти і намісто // на голову над'ївають' в'їнки // молод'їй дають' замотану у платочку хл'їбину / а друщ'ї ц'їпок із очерету / пе^ире^ив'язаний л'єнтами // вони п'їдход'ат' до бат'к'їв / йак'ї сид'ат' із в'їконами / трич'ї клан'айуц'а і трич'ї прос'ат' благослов'їн'а // т'ї трич'ї в'їдпов'їдають' / „бог благословит'” / і тоді ідуть' приглашат' на свайбу // по дороз'ї / коли зустр'їчайут' прохожих л'удей йїм низ'ко клан'айц'а молода // йак заход'ат' до хати / то друшка в'їдчин'а молод'їй і зачин'а п'їс'л'а нейї д'вер'ї // молода дає хаз'айінам хл'їбину і говорить' / „просили бат'ко й мати і йа прошу / приход'те на свайбу” // т'ї ц'їлують' хл'їбину і в'їдають' назад молод'їй // у п'їятниц'у молода приглаша своїх подруг на скрин'у / за йакоїу прийїжає молодий / буїарин та хлопц'ї //

бат'ки молодойі пригош'чайут' чел'ад' // винос'ат' скрин'у /
 перину / од'їяла / подушки і інше придане груз'ат' // на віз і
 ве^нзут' до молодого // туди їдуть молоді з дівчатами // співають' /
 „наша скрин'а та дубовайа / та зал'ізом та обкована” / а тоді грає
 музика / гул'айут' / співають' / танц'уйут' // у суботу молоді
 кличе дружок на дівич вечір // вони ход'ат' усім се^нлом і
 співають' пісню / „ой матінко утко ворочайс'а прутко / твоє
 дит'а їде / с'їмсот дружок ве^нде” // на дівич вечір приходять
 жених із боїарами та хлопц'ами // коли приход'ат' дружки до
 двору до молодойі / старша кидає лама ц'їпок і пе^нре^нкидає чере^нз
 хату // прикмета така / йакщо ц'їпок пе^нре^нлитит' на другу сторону
 / то будуть харашо жит' // на стіл ставл'ат' в'їл'це / убане в
 кв'їтки да л'єнти / гор'їлку / закуску // садов'л'ат' чел'ад' /
 частуйут' їх / гул'айут' / співають' свайбов'ї пісн'ї / шчо
 с'огодн'ї дівич вечір / „ой мамо / шчо їа наробила / шчо той
 стоїть за порогом / кого їа л'убила” // грає музика / танц'уйут' /
 гул'айут' до утра // у не^нд'їл'у ставл'ат' на стіл коровай / бугайа /
 це дв'ї великі зв'язан'ї л'єнтою бутилки з вином / зв'язуйут' дв'ї
 ложки / стел'ат' посаду дл'а молодих / це вивернутий кожух // на
 стол'ї гор'їлка / закуска // приход'ат' р'їдн'ї і знайом'ї // від
 молодого направл'айут' поїїзд за молодойу // запр'агають кон'ї /
 запл'їтають їм гриви / убирають у л'єнти / в'їшайут' звоники //
 убирають молодого і буйарина // молодому до картуза в'їшайут'
 л'єнту і калину / а старшому буйарину ще і дають і ц'їпок /
 зав'язаний л'єнтою // у старшойі с'в'їтилки в руках с'в'їтилник із
 цв'їтк'їв / у се^нредин'ї дв'ї с'в'їч'ки та хрест // і с'в'їтилки / і
 свашки в україн'с'кому нар'ад'ї // у старшойі свашки торбина
 біла / там коровай / шишки і бутил'ки з гор'їл'койу // дружки
 пе^нре^нв'язан'ї рушниками // у поїїзд'ї повин'о бути не^нпарне
 число / бо коли їйдуть назад з молодойу / то долж'но бут' парне //
 на пороз'ї у молодого ставл'ат' табуретку з хл'їбом та с'їл'у /
 кругом йакойі тріч'ї обходить поїїзд // у матер'ї в руках сито з
 овсом / коп'їлками і канх'єтами // з того сита мати обс'їва
 поїїзд // свашки співають' / „ой колисом сонечко / колисцем / да
 обс'їй матінко овсцем / шчо цей ове^нсец' р'асен був / шчо наш
 Се^нрг'їє^нчко к'расен був” // тоді с'їдають на воза / бе^нруг'
 бубон / гармошку // мати виводить кон'а за уздечку / а свашки
 співають' / „бе^нри / мамо / коне^нченка за поводи / свого сина в
 дор'їжен'ку випроводи” // дорогою співають' / „ой ви вороги / не
 пе^нре^нход'те дороги / бо ц'а дорога від бога до тестевого порога /
 та нехай пе^нре^нїде родина / шчо була добрайа година / видно

видно Над'ушечкин дворик" / багато других // коло вор'іт у
 молодой їх стр'ічайут' товариш і молодой / требуйут' за молоду
 могорич і не пускайут' у двір / поки ни в'із'мут' вор'ітну // коло
 порога стоїт' табуретка / на н'ій ле"жит' хл'іб / с'іл' / вода /
 стоїт' і крушка // мати молодой пе"ре"в'язує з'ат'а гарним / у
 кв'ітках / пл'атком // рушниками друшк'ів і пл'аточками увес'
 пойїзд // с'вашки с'п'івайут' / „наша сваха пр'аха / Над'ушечка
 ткала / виткала / одб'ілила / увес' пойїзд обд'ілила" // тод'і мати
 бе"ре батони / на батони ложит' подарки / в'ід:аїє друшкам / вони
 викликайут' і в'ід:аїут' р'ідним // р'ідн'і д'акуйут' словами /
 „спасиб' і / дитино / шчо рано вставала та подарки д'бала" // у це
 врем'я молода сидит' у хат'і за столом / коло неї друшки // з
 другого боку брат із хлопц'ами / йак'і держат' кий / шчоб продат'
 молоду // с'вашки прос'ац'а в хату п'існейу / прос'ат' / шчоб
 вийшла з хати молода / стала на пороз'і і прив'італа своїїх
 гостей // друшки ж с'п'івайут' / „шчо то за ворона стоїт' край
 порога / хоче уле"т'іти / коло Над'ушечки с'істи" // с'вашки
 в'ідпов'ідаїут' / „шчо то не" ворона / то ваша розмова приле"т'іла
 розмовл'ати / Над'ушечку забирати" // тод'і молода виходит' з
 хати / трич'і клан'аїец'а і запрошуйє до хати // на пороз'і їх
 благословл'аїє бат'ко та мати з віконою // с'вашки навхрест
 м'ін'аїуц'а шишками / с'в'іт'ат' с'в'іч'ки у с'в'ітил'нику // пот'ім
 друшки молодого викупл'аїут' у брата та хлопц'ів молоду /
 пл'ат'ат' йім грош'і / даїут' гор'ілку і шишки // д'івчата
 с'п'івайут' / „братику та не" л'акаїс'а / братику да постарайс'а //
 не" продавай сестру шче й русуйу косу за руб / за чотири / за два
 золотих" // а тод'і / йак продадут' / то сп'івайут' / „ой татарин
 братичок / татарин продав се"стриц'у за даром" // брат розпл'іта
 се"стр'і косу // друшки с'п'івайут' / „русуйу косон'ку розпл'ів /
 біле"їє личе"ч'ко засмутив" // устаїут' хлопц'і / брат бе"ре
 молоду і молодого за носов'і пл'аточки / трич'і об'водит' кругом
 столу і садовит' на посаду / коло їх с'ідаїє і пойїзд // тод'і
 се"стра молодой в'ідр'іза в'ід йїї в'інка кв'ітку і пришива
 молодому // вона сп'іва трич'і / „ой дай / мати / голку / шчей
 ниточку шовку пришити кв'іточку молодому чел'адиноч'ку" // три
 рази стука йїхн'і гол'ови / гол'ова до гол'ови // йїй тоже пл'ат'ат'
 грош'і / чарку і шишку // між с'вашками і друшками розгорайц'а
 с'ора // с'вашки виган'аїут' дружок п'існе"їу / „вибирила
 Над'уше"чка л'он / л'он / л'он / виган'ала друже"чок вон / вон / вон
 / ід'іт' друже"чки додому / м'ішат' свин'ам полову" // друшки
 с'п'івайут' на с'вашок / шчо вони у чуж'ій сторон'і та багато

йі́д'а́т' / шчо́б побо́йали́с'а́ бо́га / та на́йі́ли́с'а́ до́ма // во́ни
 спі́вайу́т' / „ту́т на́ша ро́дина / ту́т на́ша заробі́ла і́ пи́ти / і́ йі́сти /
 шчо́б на́м за сто́лом с'і́сти” // пі́сен' цих ду́же ба́гато // то́ді
 дру́шки про́с'а́т' сва́шок поми́ритис'а́ // спі́вайу́т' / „сва́шки /
 на́ш і́ го́лубочки / да́йте на́м та по́ шише́"цї́ / про́симо ва́с” // ті́
 да́йу́т' д'і́вчата́м ши́шки // д'і́вчата́ спі́вайу́т' про́шчал'ну
 пі́с'н'у / „про́шчай / про́шчай / На́д'уше́чко / бо́ ми вже́ йди́мо /
 шчо́ ми тво́є д'і́вува́н'а за́бири́мо / шчо́ ми пі́дим з хло́пц'ами
 гу́л'а́т' / а́ ти пі́де"ш до́ свикру́хи сл'о́зи про́лива́т” // ба́т'ки
 часту́йу́т' го́стей // ма́те"рі́ спі́вайу́т' пі́сн'у / „ой ма́т'інко / ни́
 ба́рис'а́ / в до́р'іже"н'ку ви́р'ажай ме́"не / в до́р'іже"н'ку та́ й
 дале́ку́й до́ свекру́хи на́ по́талон'ку” // пі́сне"йу́ про́с'а́т' / шоб́ у
 доро́гу наго́дувала́ дочку́ // спі́вайу́т' / „йа́ в све́"крухи ве́"чер'а́т'
 ни́ буду́ / бо́ йа́ в не́йі́ осу́їна́ буду́ // йі́сти хо́чу / аж се́рден'ко
 ві́яне / хл'і́ба одло́м'л'у́ ско́са гл'а́не // ти́ шче́ / дочко́ / д'і́ла́ ни́
 робі́ла / пол'о́вину хл'і́ба ві́дл'о́мила” // ма́ти го́тові́т' дочці́
 сумку́ у доро́гу / коро́вай / по́дарки / дл'а́ све́"кр'ів с'н'і́данок //
 про́с'а́т' го́стей і́з'а сто́лу // ви́нос'а́т' бу́йари ві́л'це́ і́ за́бі́райу́т' з
 со́бою // ма́ти бе́"ре дочку́ за́ носови́й пл'а́точок і́ ви́води́т' і́з
 ха́ти // с'і́да́йу́т' на́ во́за / спі́вайу́т' пі́с'н'у / „бе́"ри ма́ти
 кони́чен'ка́ за́ пово́ди / сво́йу дочку́ у доро́гу ви́прова́ди” // ма́ти
 ви́води́т' аж на́ доро́гу ко́н'а за́ узде́ч'ки // йі́ду́т' до́ моло́дого /
 спі́вайу́т' сва́шки пі́с'н'у / шоб́ воро́ги ни́ пе́"ре"ходи́ли йі́м
 доро́гу // шче́ спі́вайу́т' / „ро́зби́рай / ма́ти / л'і́ску / ве́"де син
 не́"в'і́стку / ви́соку́й / йа́к ве́"рбину́ / че́"рвону́й / йа́к ка́лину” // за́
 по́йї́здом ві́д моло́дойі́ йі́ду́т' і́шче́ при́данки і́з ку́рице"йу́ /
 у́брано́йу в ка́лину та́ л'е́нти // на́ воро́тах у́ же"ни́ха го́рит'
 во́гнишче́ // же́"них бе́"ре моло́ду на́ ру́ки і́ не́"се́ че́рез во́гнишче́ //
 при́данки ві́д'а́йу́т' ма́те"рі́ ку́риц'у́ // ба́т'ки вс'і́х при́гла́шайу́т' до́
 сто́лу // спі́вайу́т' пі́с'н'у / „то́бі́ / ма́ти / ни́ жу́ритис'а́ / то́бі́ /
 ма́ти / ве́"се"ли́тис'а́ / то́бі́ / ма́ти / пі́ч ни́ то́пит' і́ по́ во́ду ни́
 ходи́т” // пі́с'л'а́ ве́"чер'і́ при́данки за́бі́райу́т' моло́ду і́
 пе́"ре"д'і́вайу́т' / спі́вайу́т' / „шчо́ ми і́ хо́т'і́л'и́ / те́ ми і́ зро́бі́л'и́ /
 з хл'і́ба па́л'а́ниц'у́ / з д'і́вки моло́диц'у́” // при́данки йі́ду́т'
 до́дому́ / а́ свайбо́в'і́ гу́л'а́йу́т' свайбу́ // вно́чі́ пе́ред по́не"д'і́лком
 пе́"ре"д'і́вайу́ц'а́ / йду́т' до́ тих / шо́ ра́н'ше́ пі́шов і́з свайби́ та́ лі́г
 спа́т' / там ро́бл'а́т' шко́ду / обма́зуйу́т' ві́кна́ зв'оздко́йу́ / а́бо
 кре́йдо́йу д'ве́рі́ / зату́л'а́йу́т' ди́мар / зн'і́ма́йу́т' воро́та /
 хо́вайу́т' // в по́не"д'і́лок не́"в'і́стка по́вин'а́ ра́но вста́т' /
 при́го́тові́т' йі́сти / од'а́гти ба́т'ка́ й ма́т'ір' / у́ми́т' йі́х / по́ц'і́лува́т'
 і́ поса́ди́т' йі́сти // то́ді́ во́на́ значи́т' л'е́нтами́ у́с'і́х / хто́

приходит' на свайбу // в'їд молодойі принос'ат' йїй с'н'їдат' // йак
їдут' с'п'ївайут' / „видно видно Над'уше"чкін дворик / в'їн
п'їсочком та й обсианий / калинойу та й обтиканий / нас у гост'ї
с'уди кликали" // коло вор'їт с'п'ївайут' / „вийди / вийди / вийди
Над'уше"чко з хати / прийїхало до тебе два брати шче й трет'а
се"стриц'а / шоб на тебе подивиц'а" // во"на ви"ходить' / значит' йїх
л'ентами / забира у хату і в'їтайе // йак поїйдут' с'н'їдан'иц'ї /
тод'ї друшки р'їжут' коровай / на тар'їлочку лож'ат' три кусочки і
дв'ї чарки // зразу даїут бат'ку й мате"р'ї // нужно випит' з обох /
хоч потроху і вз'ат' два кусочки коровайу / а трет'їй оставит' на
тар'їлц'ї // пот'їм бат'ки кажут' / шчо вони даруйут' молодим //
тод'ї п'їднос'ат' вс'їм свайбовим // грош'ї / йак'ї даруйут' /
лож'ат' у сте"кл'ан'ї банки і закручуйут' йїх кришками / ни
шчитайут' до покалачин // тод'ї молод'ї йїдут' з друшками до
молодойі // там тоже во"на ус'їх значит' і так само р'їжут' коровай
і даруйут' // ішче на свайб'ї пе"ре"д'ївайут' бат'к'їв у україїн'с'к'ї
нар'ади / крас'ат йїх / за ст'їл садовл'ат' / а тод'ї на возику
катайут' / аж поки молод'ї ни в'їзмут' графин з гор'їлкойу і
викупл'ат' йїх // йакш"чо в с'їм'її в'їд'аїут' пос'л'їд'ну дочку або
сина / то забивайут' на пороз'ї ч'їп // бе"рут' колок / поливайут'
водойу і гор'їлкойу земл'у і бїют' ковалдойу // свайбу гул'айут' до
п'їзднойі ноч'ї // у в'ївторок пе"ре"д'ївайуц'а свайбов'ї в циган'їв /
с'їдаїут' на воза / бе"рут' м'їшки і йїдут' до вс'їх свайбових по
кур'ї // л'овл'ат' / р'їжут' йїх / скубут' / смал'ат' / вар'ат' суп і
кашу // с'ход'ац'а вс'ї свайбов'ї / гул'айут' / йїд'ат' / танц'уйут' і
с'п'ївайут' // буває / шчо свайбу гул'айут' в'їд суботи до суботи //
у наступну не"д'їл'у з'ат' з дочкойу і р'їдними прийїж'аїут' до
бат'к'їв у гост'ї на покалачини // гул'айут' там / а тод'ї
пе"ре"ход'ат' до молодого / йакш"чо це в од"ному се"л'ї / то в той же
ден' / а йакш"чо в другому / то покалачини в од"них на од"ну
не"д'їл'у / а в других на другу не"д'їл'у // там йа шче забула / шчо
в поне"д'їлок розчастовуйут' бугайа / а свайбов'ї пишут' на
с'т'їнах //

Село Гінці Лубенського району

Підпорядковане сільській раді с. Духове
[с. 603]

Інформант: Лук'янець Ольга Василівна, 1915 р. н., освіта – 1, 5 кл., працювала в колгоспі.

– Та в мене ни бул'о / йа биз татка родил'ас'а // война бул'а ж в п'ятнадц'ятому году / ага / і бат'ка забрал'и й убил'и // а йа родил'ас' уже биз бат'ка // бат'кова йа бул'а / т'іки бат'ка забрал'и / йа остал'ас' / нас четви́ро остал'ос'а // б'ідно / ни бул'о н'іде н'ічого / ото так ми жил'и / і бос'і ходил'и / й гол'і ходил'и / йісточ'ки ни бул'о чо́го / а так л'уд'ам пасл'а свин'і // скот пасл'и / шоб хто нам дав уд'аг'тис'а чи запнуц'а / чи шо небуд' / ото так ми жил'и / а бат'ка на войн'і вбито / а тоді підросл'и / робил'и вс'о вре́м'я л'уд'ам / у колгосп'і йа робил'а / пол'учал'а і прем'і́я / і в іт'інар труда / в мене документи йе й мидал' / йак йа робил'а // а типер / мойа дитино / мин'і н'іх'то ни по́може / н'іде н'ічого // йа ж жива в йаму ни пол'ізу / ото та́ке / і пішл'а на д'іток / вигл'ад'іл'а тих д'ітей / д'іти порос'ходил'ис'а / д'ід умер' / а йа остал'ас'а / типер т'і д'іти од мене 'дказал'ис'а / живут' добре / а 'д мене 'дказал'ис'а / мин'і н'і́йако́йі помоч'і ни́ма / в мене ни́ма н'і́кого р'ідного / н'і́кого // ото чу́ж'і л'уди привизл'и дре́вце / спил'ал'и / а йа у хат'і си́жу / си́жу / та вийду та ото тупор воз'му мал'е́н'кий та ото т'і́ки а́би так / йак жит' / то жит' / а в йаму ж ни пол'ізиш жива / ото так ми жил'и / д'і́тки / жил'и б'ідно / ни бул'о в нас н'іде н'і́чо́го / нас четви́ро бул'о / бат'ка ни бул'о / б'ідно жил'и / хата вал'ил'ас' / по́гана бул'а / а тоді ж вже йак підросли / попидростал'и / брат бол'і́в довго / а йа і сис́тра мойа ходил'и по л'уд'ах / хто шчо заробим / там чи чо́ботки / чи шо небуд' / там л'уди да́йут' нам / і ми йі́м ото шос' робимо / мати то́жи ж робил'а / ко́му шос' з́робе / хто да́с'т' ку́соч'ок са́ла чи там запну́ц'а йа́кус' тр'я́пку чи / ото так ми про́жил'и / а тоді вже ж йак поросл'и / то йа вже с'у́ди за ц'о́го вдовц'а пішл'а та то́жи ж гл'ад'іл'а д'ітей / повиростал'и / а типер порос'ходил'ис' / н'і́кому ни́ нужна //

– А йа роска́жу / д'і́тки / на чо́му спал'и / та́кий / хата бул'а ста́ра / ста́ра / ста́ра / ота́к чири́з с'і́ни і́с ц'о́го бо́ку хата / і́с ц'о́го бо́ку / а ту́тички та́к йак кал'і́дорчик / ото жил'и / а б'ідно жил'и / ни бул'о н'і́чо́го / ма́тка бул'а / на́зивайи́ц'а ро́го́за / ви ро́гі́з ни зна́йти / і́з ро́го́зу в́йа́зана / за́сти́л'а́йу на пі́л / ла́га́йу / ото четви́ро д'ітей / і ма́ти / й ба́ба / ха́з'а́йна ж ни бул'о // йа́ко́йу ко́вдрийу за́стел'и́мо / дру́гойу вќрийи́мос' о́це та́к / д'і́тки / жил'и / по́ганий с'т'і́л був / по́ганий пі́л був / бо жил'и ду́же б'ідно / ото так ми про́жил'и //

– А сідали на чому?

– А с'їдали ст'їл пога'нен'кий був / а л'ава та'ка / йак оце'во / у'зен'ка / та'ка т'рухл'а бул'а уже / так дожи'вал'и і все / хай ос'л'уди пот'верд'ат' / то то т'їки йак уже попи'дростал'и / шо йа п'їшл'а то по д'ад'ках сл'ужил'а / той ми'н'ї на сп'їдниц'у / той на чобот'ки пога'нен'к'ї / а вже йак стал'а / а вже йак стал'а б'їлша / то в колгосп'ї ж робил'а все времн'а // то і заробил'а / шо дал'и ми'н'ї й прем'їа / і доку'менти в мене йе / і ми'дал'ї йе / й зразу мо'гу показат' / а типер / д'їтки / н'їкому ни 'нужна / ото і все / д'їтки / ото так ми прожил'и //

– А який раніше посуд був?

– Посуд / чирип'їан'ї мис'ки отак'їво / чирип'їан'ї ви пон'їмайте / йак'ї чирип'їан'ї / і л'ожки довбан'ї / ото так бул'о //

– А варили їсти?

– А їсти / горш'ки так'ї бул'и / ото мак'їтра бул'а / або ни мак'їтра / а дири'їяна та'ка д'їжа / д'їжа / ото в т'ї д'їж'ї пи'чем / хоч гре'чаники пи'чем / хоч пал'ани'ц'ї / ото так і то'д'ї ба'ба бул'а / мати бул'а пл'оха / а ба'ба бул'а зл'а / і то'д'ї / йа бул'а сама най'менша // оце то'му б'їл'шу даст' / б'їл'шу ски'бочку / то'му мен'шу / а ми'н'ї най'меншу / бо йа най'менша // і ко'нопл'ї м'н'ал'и / ви ни зна'йте / пр'ал'и ко'нопл'ї бул'о / ба'ба ми'н'ї дас'т' дв'ї грудоч'ки сахар'ц'у / йак йа зом'ну / а погул'ат' ни бул'о в ч'їм п'їти / а д'їти / то ба'ба / йак ото зом'неш ко'нопел' ск'їки / так во'на дас'т' погул'ат' кол'о хати / т'їки ж н'їкуди ни йди дал'еко / бо н'ї в ч'їм бул'о ходит' / жил'и дуже б'їдно / а то'д'ї с'уди / йак п'їшл'а / та й хата зава'лил'ас'а // а типер / ди'тино / ну ко'му йа 'нужна / оце йак'шо / їди в дом пристар'їл'их / та те н'їде ни д'їниц'а / ото так ми прожил'и / городе'ц' був / то го'род мал'ий був / а ше й ко'нопел' тре пос'їят' / бо ми ж дра'н'ї / шос' там чи на сорочку / чи на сп'їдничку / попр'аде мати / ото та'ке / а мис'ки то ж бул'и то'жи ж чирип'їан'ї / л'ожки ни бул'о ни 'дноїй йак типер / то чир'вон'ї / то т'ї б'їл'ї / шо ни'ржавейки / довбан'ї / 'ноч'ви бул'и / та н'ї в ч'їм бул'о д'їтей купат' / ходил'и отак'ї / йак оце йа типер / йак ма'зниц'ї // із вир'би бул'и 'ноч'ви дра'н'ї так'ї здо'ров'ї / ото мати поса'дит' в 'ноч'ви та 'б'мийе / і сиди'мо на пи'ч'ї поки по'бси'хаймо / бо ни бул'о в ч'їм пири'д'їц'а так / йак тре'ба //

– А прали в чому?

– А прал'и / ранши ж прал'и / у хат'ї ж ни прал'и / а оце йак йа наски'даю дв'оє чи тр'оє / мати бире за'мочуйе йїх / і кор'аки / ви пон'їмайте / шо це за кор'аки? / кур'ачим отим на'возом / ото в 'тому ла'хан'ц'ї / по'моче / во'но покисне / то'д'ї повик'ручуйе / йїде

на р'ічку // на р'ічці ото так попи́ре / з'імо́йу так по́ковза / а йак
л'і́том так ото попи́ре / ше й повиби́вайє / ше й повиби́ва
прани́ком / а йак йа дво́йє / те ви́пирє / те на́д'іне / бо ни бу́л'о /
че́тви́ро д'і́тей / ба́т'ка ни бу́л'о в мене / ни мо́гл'и / поки вже
ста́л'и бі́лш'і / то йа в Ла́з'ірка́х год п'я́т' сл'у́жил'а / тут
сл'у́жил'а в Ка́рпил'овці́ / то заробл'у́ шо небу́д' там і за́пну́ц'а і
все / а йак ста́л'и уже́ ж д'і́вочка́ / то у́ кого ба́т'ки бу́л'и / то мо́йї
подру́ги чи́стен'ко хо́дил'и / то́д'і ше ма́тер'і́йї ма́л'о бу́л'о / а
нази́вал'ас' ма́тр'оска́ / кохто́ч'ка та́ка / ти́пер ка́жут' кохто́чка / а
то ра́н'ше та́ке бу́л'о з ма́тер'і́йки / з си́тц'у / та йа попохо́жу / скот
па́су л'у́д'ам / шо́б ми́н'і хто́ дав / ни ме́тр / а два ар'шини́ ра́н'ше
бу́л'о / шо́б ми́н'і хто́ дав / то при́йду і́с пол'отна́ та́ких дв'і́ / ну йак
по ме́тру чи́ шо / дв'і́ п'і́лки нази́вал'ос'а́ ш'и́йимо́ / то то́д'і і́з
сиро́вих нито́к ч'і́пл'айимо́ кити́ц'і́ / за́пи́найи́ц'а / вже́ д'і́вка дес'
го́д'і́в п'я́т'на́дц'а́т' / а те / ба́гат'і́ л'у́ди ми́н'і да́дуть на пл'а́точ'ок
ка́л'і́н'корчи́ку а́бо та́кий пл'а́точок / йа при́йду / о́це йак в ни́д'і́лу
на́д'іну́ / то ми́н'і ни да́йут' бу́д' ко́л'и / бо йа хо́жу в
пол'отн'а́ному / й сп'і́дниц'а́ пол'отн'а́на / і́ все пол'отн'а́не / а те
при́ни́су / о́так зобга́йу / зобга́йу й по́д до́шку / шо́б во́но
ви́прави́л'ос'а́ й р'і́внен'ке бу́л'о / ото́ так ми́ про́жил'и / д'і́тки //

– Во́зил'и ми́ / так да́л'и ма́тир'і́ два ка́ранда́шики / бо
пи́сал'и то́д'і́ гр'ихви́л'им / от чу́л'и та́ке / гр'ихви́л' / а́га /
гр'ихви́л'им ми́ тим пи́сал'и у́ шко́л'і́ / а до́дому при́йди́м / ни́ма
ні́чо́го / в ч'і́м жи́ йа пі́ду у́ шко́л'у́ / ни́ма / і́з йу́пки бу́л'о два
сач'і́ки нази́вал'ос'а́ / йак пі́де мо́йа сис́тра с'о́годн'а́ в шко́л'у́ / так
за́втра во́на ни́ пі́де / бо йі́й ни́ма в ч'і́м і́ти / а́га / а то ма́л'и́ / а на
дру́гий де́н' йа хо́дил'а / ото́ так п'і́втора́ го́ди йа хо́дил'а в
шко́л'у́ / ну напи́сат' / про́читат' там шо́ / поки ви́дн'і́ше / а то ма́ти
то́ж во́дил'а ту́ ху́ру / нази́вал'ас' та́ка ху́ра / пши́ниц'у во́зил'и
ба́гатим л'у́д'ам / так то́й ба́гатий чо́л'ов'і́к та́ дав ми́н'і́ / дав
ма́тир'і́ два ка́ранда́ш'і́ та́к'і́ гра́н'он'і́ пи́сат' / ну ма́ти при́йі́хал'а́ і́
на всих пи́рид'і́л'ил'а́ по пол'ови́нц'і́ / че́тви́ро / ну а́ йа пі́шл'а́ в
шко́л'у́ / і́ ни з́найу́ / чи́ в мене́ хто́ вз'ав / чи́ йа згу́бил'а́ / так йа
при́йшл'а́ до́дому / так ма́ти в мене́ та́ка бу́л'а́ пл'о́ха / а ба́ба вже́
йак при́вйа́зал'а́ до́ стол'у́ і́ вже́ бил'а́ / бил'а́ / і́ ска́зал'а́ / шо́б йа ни́
ба́чил'а́ / шо́ ти / с'і́дай пр'а́ди / це́ ж з́найи́те / ра́нши пр'а́л'и́ / ото́
так //

– Як пр'яли́?

– Пр'а́дка та́ка і́ ото́ ж пр'а́дем / ми́ч'ка́ це ко́нопл'і́ / пр'а́дем
пр'а́жу / то́д'і́ ч'у́т' / а то́д'і́ ж ото́ тро́шки при́б'і́л'ат' і́ шийу́т' там
сп'і́дниц'і́ і́ та́ке / шо́ сто́йі́т о́таво́ / а в ба́гатих же́ л'у́дей / так

бул'о л'уч'є / то мати оце піде / та дадут' там конопел' л'уч'их //
то л'уч'є / а ми вже таке / аби т'іки / ото та [...] / а в ш'кол'у
п'ідиш / так у ш'кол'у так ше так / йакшо йа шо кумекайу / то
в'читил'ка ше дас'т' гр'ихвил' / це ви чул'и про цей гр'ихвил' / так
ото дас'т' ото л'уч'є / а йак йа пога'нен'ко зан'імайус' / то й ни
дас'т' / йа посижу / та й п'ідимо / ото так ходил'и в ш'кол'у / а
бат'ка ни бул'о / бат'ка в п'ятнадц'атом году в'бито //

– Ткал'и таке / ну йак вам / ти пер жи т'і од'і'ял'а та таке / а
ранше ж л'іжник був / із овец' / у багатих л'удей / мати пр'ал'а
багатим л'уд'ам / так во'ни давал'и вовну / та тод'і ту вовну
ткал'и / чи той пр'ал'и й ткал'и / то таке звал'ос' л'іжник / та це не
в'усих / це уже мати заробе там в багатих л'удей / а то с конопел' /
де л'уч'є конопл'і / то на пр'ажу / шоб на сорочку бул'о / а де таке
па'гане / так ото круг'ат' отако круг'ат' / то ковдр'у пл'итут' і то /
ми т'і'йейу ковдри'ю вкривал'ис'а / а миц'а у 'ночви / може / у три
м'іс'ац'і раз обмийуц'а та й год'і //

– Ну йак бул'о / там шматок пол'отна / чи йака сорочка /
с'п'ідниц'а / йа й зам'іж ішл'а у чуж'ій с'п'ідниц'і / ну б'ідно / нас
багато бул'о / бат'ка ни бул'о / нас хвак'тично бул'о тр'оє р'ідних
/ а йатровка тоже / і йі'ї чол'ов'іка в'бито / і бат'ка в'бито / так во'на
вийшл'а зам'іж і во'на там жил'а / а хл'опц'а привил'и / і кажут'
оце / Сон'ко / на мойу мат'ір / у тебе тр'оє / і оце Гр'иша / хай в'ін
у тебе / і в'ін так у нас жив / матири'ю звав / ото так ми прожил'и //

– Називал'ос' скрин'а / ото таке / нитки на пр'адку /
пон'імайте пр'адка / а тод'і красимо у в'іл'с'і / в'іл'ха дири'вина
така / в'іл'хойу т'і'йейу крашимо / во'но аж ч'орне / тод'і йа ото
вишивайу отим / може / в кого нитки бул'и або за'пол'оч' / а в нас
ни бул'о / бо н'і за шо бул'о купуват' //

– А на стіл щось ткали?

– Накидка бул'а / називайиц'а // ти пер жи кл'і'йонки йє / а
тод'і ни бул'о / а ото на'кидоч'ка / вал'ом пиреткана і так іс'ц'ого
боку й с'ц'ого боку дв'і с'мужки / хоч в'іл'хойу крашиц'а вал'ок
такий / так ото називал'ос' на'кидки / скатирт'а в нас ни бул'о /
скатирт'ів у нас ни бул'о / може / й бул'о в л'удей / в нас ни бул'о /
так називал'ос' на'кидка //

– Во'на ж / ку'ди ж / ну йа стар'иц' / йа пон'імайу / поки д'ід
був жи'вий / так ми й по дв'оє сви'ней диржал'и / і ко'ровку [...] / а
в'ін ка'жен год при'йіде і ма'шина инач'а / доб'раче жив / а ти пер
оце ж і мага'з'инчик став св'і'ї і все / а йа ни нужна / а один / шо в
Л'и'биди'н'і жи'ве / то йак по'ховал'и д'і'да / то йак по'йхав / ни бул'о
н'і од'ного п'іс'ма / н'і чо'го ото / а цей жи ж цей син д'ругий / чи

трет'ій / первий о́це Кол'а / ха́роший був на́віки / бу́ло й пири́м'іни і / а то́д'і / йак йа с'у́ди прийшл'а / в'ін був у арм'і́ї / Кол'а // а т'і мал'і бу́ли / два хл'опц'і / ну йа прийшл'а / так назива́йц'я Покрова / хра́м ото / ну йа там шото приго́товил'а на за́втра / а чо́л'ов'ік / це ше ж то́д'і ни д'ід був / це ж йа т́ридц'ат' два го́ди тут / трет'ій пішов там до 'дного чо́л'ов'іка підстрига́ц'я / йа л'уде́й ни зна́ю / пішл'а в ла́вку кой чо́го купи́т' / то́д'і йде ж'інка та ка́же / до вас при́їхав Кол'а / йа то́д'і / при́їхав той Кол'а / ду́май / йа ж ни́р'ідна ма́ти / ну шо ми́н'і ка́зат' / йа то́д'і д'іда гукну́л'а / ка́жу / Ива́не / при́їхав Кол'а / а шо ми́н'і ка́зат' / а в'ін / та шо ж то́б'і ка́зат' / до́ходим с'у́ди / а в'ін сто́їт' на поро́зі / ну во́ни йак ба́тко й син похва́тал'и́с'я / ха́роший та́кий той син був / а йа сто́ю оту́то / бо́йус' підхо́дит' до його / в'ін до мене підхо́дит' та ка́же / визна́кома же́нщина при́йма́йте ми́не за си́на / а йа вас за ма́т'ір / в мене так од ду́ш'і одсу́нул'ос'я / а то́д'і пішов там до д'ад'ка сво́го / і його / вже д'ад'кова ж'інка ка́же / в'ін ка́же / а йак ми́н'і на оту́ ж'інку ка́зат' / а во́на ка́же / чу́їе"ш / Кол'а / ка́жи / ма́мо / і йій бу́де л'уче́ / й то́б'і / ти ж ко́л'о не́ї ни жи́тиме"ш / а л'уче́ / йа о́це [...] / був до́бр'ачий / і пожа́л'їе й пири́м'іни / йак при́їде / і ха́роший був / а ти́пер жи ба́тка ни́ма // ни ну́жин / а той / шо о́це д́ругий / шо в Л'и́биди́н'і / ну во́на / ну во́бшим по́гано / з'е́ тими жи́л'и // а це́й са́мий ме́нший і ха́роший був / та́кий то́жи / ну шо ж / по пра́вд'і ска́зат' / пив го́р'ілку / йак на́пїец'я / по́бїец'я / і о́це си́дит' у Харко́в'і / і о́це та́ке //

– Ни й'мо ж / о́це назива́йц'я / ну забу́л'а / ц'і́л'е л'і́то зб'і́райут' / п'і́вл'і́та зб'і́райут' / п'і́вл'і́та / зб'і́райут' си́р у д'і́жичку / г'і́ркий си́р у́же / і ма́сл'ичка ту́ди / і зб'і́райут' / і зб'і́райут' / а ни да́йут' йі́сти аж до з'і́ми / до ма́сниц'і / там і послови́ц'я йе / „і ма́сниц'я йа́ка ти сл'а́дка́йа / йа́гби ти́бе с'і́м ни́д'іл' / а по́сту од'на́йа" / бо ка́ждий де́н' ва́реники / ва́реники й ва́реники / й гри́чан'і / й пше́нишн'і / кру́пчатки ж то́д'і ни бу́ло //

– Гра́бил'ки / йак гра́бил'ки зна́йите / два зу́боч'ки / а д'і́жка здо́рова з ќвасом / та́ка / шо в'і́дир п'я́т' / а мо́же й / б'і́л'ши / во́но ж си́мн'а то́д'і о́то ни бо́втайу́ц'я / а вит'а́гнут' гра́бил'ка́ми / вит'а́гне бу́р'а́чок / а ќваску вл'е́ там у в'і́дерце / чи в шо / о́то та́ке бу́ло //

– А ти́пер ми́н'і ни ну́жни н'і́шч'о / ми́н'і н'і́шч'о йі́хн'е й ни ну́жне / ми́н'і т'і́ки а́би шо хо́т' / йак ти там жи́веш // а то / то́д'і ж йак д'ід у́мер / так ус'і / ми вас за́би́рем / ми вас за́би́рем / ни пл'а́чте / а ти́пер і п'і́с'ма н'і́хто ни пи́ше / ко́л'и о́це за три го́ди

ни в істка із Л'єн'інґрада напи сал а п'іс'мо / так напи ш'іт' хоч де
ви / чи в Л'уб'нах / чи в Л'аз'ірках / чи дома / йа дома живу / бо
ко'му йа 'нужна / бо в Л'аз'ірках 'тожи ж так і живут' л'ов'кен'ко /
ни 'нужна / у Л'уб'нах 'тожи так і / ни 'нужна / а до 'кого ж йа / до
'сина по'їду / такий / йак 'Кол'а / та той би був / так шо ж / у 'його
сво'я с'ім'я / в'ін 'Кол'а / то 'Кол'а / а д'іт'ам ни 'нужна / і
ни в'іс'ц'і ни 'нужна // ото таке / а той йак при'їде / то це хоч л'їжу
там у барл'оз'і са'ма / ни бой'ус' н'і'кого / зачін'у хату та л'їжу / а
той йак при'їде / так давай гор'ілки / давай грошиї //

— Ни'ма ше й сорока год / і спил'ал'и дв'і дири'вини / а трет'у
спил'ал'и йакраз на 'його і вс'о / це с'одн'а хова'ют' / ото так //

— *Так а чого він не встиг втекти?*

— Нав'єрно пил'ал'и / це йа са'ма ка'жу / може / йак пил'ал'и /
та ше й 'випил'и / ну х'тозна / чи ни встиг / по'їхал'и / це тутіч'ки
'їйхна родн'а в Карпил'овц'і / так по'їхал'и в Ганц'і ховат'
с'одн'а / ото таке //

Село Карпилівка Лубенського району

Підпорядковане сільській раді с. Духове [с. 603].

Інформант: Третьак Настя Іванівна, 1927 р. н., освіта — 8 кл.,
працювала в колгоспі

— 'Хата йак 'хата / стар'єн'ка 'хата / хоч во'на й но'ва / во'на
мал'єн'ка / ни кирпич'ова / гл'ин'ана / і все / 'хата вс'о / скрин'а
бул'о 'ранше ст'ойіт' / скрин'а / ст'іл / л'ави бул'о кругом стол'а
'понад ст'інами ст'ойат' / п'іл / бул'о назива'ют' п'іл'отам то
дошчаний такий / і ото там спл'ат' / засл'атий 'ковдри'у або
л'їжником старо'давн'ім / ткан'а / і ото ну шчо шче / рушники
'в'їшайут' / так йак 'ранше бул'о 'в'їшайут' / ну шчо шче на'да
ка'зат'? // п'іч / на п'іч'і спал'и / п'іч' так / йак во'но 'каут' / рус'ка
п'іч'ка / а в нас бул'о п'іч' називал'ас' та й усе / уже б'ілш'іс'т'
повикидал'о п'еч'і з 'хати / бо ти'єр у'же ж по 'новому //

— [...] чимал'і / огого / у хаз'айіна / то бул'о дев'ятиро / у
свик'рухи дев'ятиро д'ітей / 'ранши бул'о д'ітей по ба'гато / а ти'єр
жи шо ж ни'маєє од'но / дв'оє / ти'єр шо й жит'а труд'є / і ни
хот'ат' во'ни ти'єр молод'ож // ото таке / це во'но дес' буду //

– Йак прал'и? / на'моч'уйут' у кур'аках / шапл'и ки бул'и
так'і / дири'в'ян'і д'іжки / т'і ки воно ни'зен'ке / з вушка'ми та'кими /
і ото на'моч'уйут' у кур'аках / а то'д'і йдут' пи'рут' на во'д'і / а то'д'і
при'ход'ат' до'дому та оджи'ма'ют' / йак йе 'мил'о / то 'мил'ом /
ком'ірч'ик і чо'хли / бо сороч'ки ж / так чо'хли і д'ад'к'івс'к'і
довге'н'к'і ж / рука'ва нати'райут' мил'ом і зол'ат' / жл'укто сто'йіт'
дири'в'яне та'ке видо'вбане / на сп'ід сол'омки покл'ал'и / а то'д'і
вки'да'ют' / наси'пайут' туди попил'у / дров'яного про'с'ійут' і
наси'пайут' попил'у / і то'д'і скл'ада'ют' отуди вс'у чисто оде'жу / а
то'д'і кип'ят'ат' / в ча'вунах вода ки'пит' / і жил'ізко ро'ж:ар'уйут' /
чи тупор / тупори'шче / ни тупори'шче / а отой тупор / у піч'у жар
угор'тайут' / то'д'і ото вит'ага'ют' з печ'і / вил'ил'и / а з'верху ж
попил'ом то'жи ж приси'пайут' / шоб жи ж ни погор'іл'а /
приси'пайут' попил'ом / а то'д'і воду ча'вун вил'ил'и / а д'руге
зил'ізко кину'ли / і накри'вайут' і воно пари'ц'а / а то'д'і йдут' на
воду пи'рут' уже / і розв'ішуйут' / сохне // висохл'о / то'д'і
кач'ал'ка / рубел' і кач'айут' //

– Кач'алкойу й зразу кач'айу йа / бо йа от'у'гом ни так
вигл'ажу / йак йа о'це пол'от'н'ане / пол'от'н'ане так йак
покач'айиш / так воно аж бли'шч'ит / о'це та'ке //

– Ланпа / ланпойу / о'це вже в'посл'і / а то ше каганч'и'ки / а то
ше ни'ма в каганч'ик калас'іру вл'ит' / ни'має / так пид ко'мин
поставл'ат' чири'пок / ол'і'йки ли'нут' / йак у ко'го йе / то вже ж ни
дуже ли'ли / бо ни бул'о ол'і'ї / ну вже ж тре'ба ж увечир'і хоч
шо'с' обми'т' або шо / так ото пид ко'мин чири'поч'ок постави'т' /
ол'і'йки ли'не і г'нотик та'кий / і ото тим // св'ітил'и //

– Ну а сир скла'дали у Піст у ді'жичку?

– Скла'дали / у д'іжич'ку поскл'ада'ют' / посол'ат' / і з'верху
на'міто'ч'койу чи пол'от'н'анойу тр'апкойу та'койу чис'тен'койу / і
гн'іт кл'а'дут' / кам'інч'ик / кру'жки і ото в'ін сто'йіт' // а то'д'і вже
на Масл'ану начи'найут' вит'а'гат' сир і йі'д'ат' / ото та'ке //

– А шо з ним робля'ть?

– Та й ва'реники бул'о ва'рат' і так // бул'о йі'д'ат' / ну
бі'лш'іс'т' ва'реники / Масл'ана / то це ж кажут' ва'реники в масл'і /
і грудоч'ки і масл'о ж бул'о накол'отил'а і посо'л'ил'а і
скла'да'ют' / і стоптуйут' / то'д'і би'рут' йі'д'ат' //

– А ту ді'жичку яко'сь називали?

– Та так ді'жичка та й усе / в д'іжич'ку кл'ал'и // в нас то
йес'т' жи / шо шатку'ют' бул'о с'ікачка жил'із'на бул'а / і ото у
д'іжи'ц'і / бул'и та'кі шапл'и'ки ниви'л'ич'к'і / так ото в
шапл'и'ку // обр'ізу'ют' ка'пусту / т'і ки ж о'ц'у / шо з'верху /

обр'ізу|ют' і кл'а|д|ут' ту|ди і мор|ков|ки і вс'о|го / та шоб |йі|сти / а ту
вже до |са|мого кач'а|на обр'і|зай|ут' і с'і|кач'ко|ю с'і|ч' |ут' / і то|д'і о|то
на ка|пус|н'ак //

– *Значить ту шаткуєте ножем?*

– Да / да / а ту то|д'і с'і|кач'ка та|ка / во|на у ру|ках дир|жиц'а /
а та|ка |йак о|то ту|пор / т'і|ки та|ка во|на пол'у|кру|гл'а / і ша|тку|ют' /
по|шат|ку|ют' і скл'а|дай|ут' / ни |сол'а|т' |йі|ї / а та|к / і з|вер|ху о|то
гн'і|т / сто|ї|т' во|на / а то|д'і на|б'і|рай|ут' і вар'а|т' на ка|пус|н'ак //

– Сороч'ки |моч'а|т' у от'і л'а|хан|ц'і / та|ка во|на д'і|жка / т'і|ки
ота|ка за|ви|шки і з |уш|ками / і о|то в л'а|хан|ц'і зли|вай|ут' по|мий| / а
то|д'і ви|нос'а|т' //

– *Так вона була для сорочок чи для помий?*

– Дл'а по|мий / а дл'а сороч'ок от|д'е|лно / а од|на|ково
на|зи|вал'и / то |ка|же л'а|хан|ку вни|с'л'а / та за|мо|ч'и|ла сороч'ки / а то
дл'а по|мий|ів / і с|вин'а|м бул'о за|пар'у|ют' у ота|к'і|й л'а|хан|ц'і /
то|жи ж л'а|хан|ка дл'а сви|ней от|д'е|лно // о|то та|ке //

– По|с|та|вил'и / на|сол'и|л'и |й| на |ц'і|л'у з'і|му / з ка|пусто|ю
пи|ри|кл'а|дай|ут' у д'і|з'ц'і / а бул'о |й| та|к |сол'а|т' г'і|рки |й| ка|пусту
скл'а|дай|ут' у д'і|жку то|же /

– *А діжка, бочка – одне чи ні?*

– Н'і / боч'ка з обо|х бок'ів за|кр'и|та / а там т'і|ки о|то д'і|роч'ка
та|ка шо т'і|ки ч'о|пик уста|вл'а|ют' і во|ду на пол'е во|зил'и бул'о / і
д'а|д'ки ж бул'о |йі|дут' / по|ки од|но|с'і|бно / ни|ви|л'и|ч'ка бо|чи|ч'ка з
д'і|роч'ко|ю / во|ду би|рут' на пол'е //

– *А великі діжки якимось називали?*

– Д'іжка і все |ка|ж|ут' / то здо|рова д'і|жка / а це ма|л'а / ни
бул'о / в на|с ко|ш'і / об'и|чно к'і|ш // здо|ровий к'і|ш / ма|лий к'і|ш / це
вже / |мо|же / в шчо д'і|жка на шос' ни по|тре|бу|вал'ас' на шос' / та|к
|мо|же |ви|сипа|т' і в д'і|жку в л'у|бу зер|но / ну а та|к ни бул'о / шоб
д'і|жку от|д'е|лно на зер|но / ро|бил'и д'і|жки //

– *А для борошна?*

– А дл'а |боро|шна |йа|шчик / зби|вай|ут' |йа|шчик і дл'а
|боро|шна //

– *А мед з липи?*

– Мед то |лі|повка на|зи|вал'ас' / з|ро|бл'и|на та|ка / |йак о|то
|у|лник / і |у|лники бул'и |ран|ше ви|дов|бу|вал'и і о|то ро|бил'и та|к'і
д'і|жи|чки //

– По|мо|сти|л'а гн'і|здо і при|л'і|тайе |рано / а |йак ш|чепл'а|ц'а
|би|ц'а / хтос' |йі|х там ви|го|нит' / |йак'і|с' дру|г'і при|л'и|т'а|т' / |йак
ш|чепл'а|ц'а |би|ц'а / хтос' ко|го / а то вже ко|то|ре оста|ни|ц'а та
|ви|ви|дут' / та |йак по|ди|вл'у|с'а / |йак во|ни / ро|боти з |ме|не ни|ма /

т'іки й дивл'ус'а / прини^eсе / а вона / в'ін чи вона устал'а
пол'ит'іл'а / а в'ін с'іда на м'істо / тод'і прин'іс од'ав / а та
пол'ит'іл'а наново / і о'так жи ж виго'довуйут' / і ото вже йак вони
б'ілш'і / та уч'ат' йіх та танц'уйут' / і вони сам'і танц'уйут' й
лиличин'ата ц'і танц'уйут' / та'ке инти'ресне / то мин'і вони дуже
на'равл'ац' : а т'і л'ілі еки //

– Шо в'кого йе / те й го'товит' / шо в'кого йе / йак /

– *А прибирає як?*

– А прибирає рушник'ів на'в'іша ба'гато / позасти'л'а но'ве та
й украшує хату / і го'товит' жи / щоб добре бул'о / ну ше так йак
ото кажут' два'надц'ат' страв / у нас два'надц'ат' страв [...] го'товит'
на кут'у / то ни наго'товит' два'надц'ат' / може / менше / ну а
го'товл'ат' же / і кут'у / і рибу жар'ат' / йак у'кого йе / ни'ма з'начит'
купит' ту ото'во кон'серви / кон'серва / і ото та'ке / озвар / а шо ж
го'товит' //

– *А як ставили кутю на покутя?*

– На покут'а ставл'ат і при'казуйут' / ану / кут'а / на покут'а /
а озвар на базар / ото так поставе / ранши воно ж / може / йак
л'уче бул'о / а ти пер у'же ми ни то'го по'кройу / шо ранши бул'и /
у'же пири'ходимо на другу сте'жку вже / а / да / та с'іно ж кл'ади'мо /
на покут'і з'разу с'іно покл'ав / і кут'у ставим на покут'а / і то
при'казуйим / ану кут'а на покут'а / а озвар на базар /

– *А що роблять дітки, що роблять старші?*

– Д'ітей / шо робл'ат' / йак кут'у м'ішайиш / то йак
д'івч'ата / то зага'дуйиш / ану / бири л'ожку / шо кут'у м'іш'ав / та
вискочит' на ул'иц'у / та де собаки гавка'йут' / отуди вийдиш
зам'іж / ото та'ке / уб'іжит' у хату / ни ч'ул'а / щоб і гавкав
собака // ну з'начит' ше по'сидиш / ни п'ідиш зам'іж // ота'ке /

– Хо'дил'и ж / д'іт'во'ра хо'дит' кол'адуват' / а тод'і вже на
ш'чедрика ш'чидру'йут' / ждут' с'а'ток / йак мол'одим д'іт'ам / то
хара'шо поб'ігат' / шо йа вам мо'жу ш'че ска'зат' //

– *А старші люди ходили у гості? Чи як?*

– Ну а'йакжи ж і'дут' кан'ешно до бат'к'ів і так хо'д'ат' / а
увечир'і ше бува'є на кут'у при'нос'ат' кут'у і д'іт'во'ра б'іга'є / шо
пони'су до хриш'ченої матир'і кут'у / то мати ж там гостинц'а
йа'когос' дас'т' // пириб'ірайуц'а / вони в Л'уб'нах жи'ли / та до
мене йак бул'о при'їдут' / то повб'ірайуц'а так гарно / так йак
отож ран'ше ж бул'о / у вишитих сороч'ках / кварту'хи так і гарн'і /
пл'атки здоро'ві так і та кв'іч'ас'т'і та сп'івайут' так гарно / шо
страш'не / музики / тод'і танц'уйут' / ну об'шим хара'шо / йак йе

кому прийти та виступит' / бо вже стар'і та ми ж дожидаймо / аби хто прийшов до нас та й усе //

– Йак ув'їйдут' жи д'їтвори / то дайут' канхвети / тошчо / а йак кут'у принисе / то м'їнайимо кут'у / посадовит' йісти / а йак ни хот'ат' / то висипав кут'у / а йім насипав другу / поб'їгли дал'і / ото таке обр'ад такий у нас / та ми типер так'і вже поробил'ис'а стар'і / шо ми ни знайимо / шо то й робит' /

– Та / то ми ран'іше / шо ран'іше / те й типер робл'ат' / ход'ат' зас'їват' / табунами ход'ат' а так / д'їтвори биз конц'а ідут' жи ж / устаймо рано / одчин'айим двер'і / шоб двер'і ни заперт'і бул'и / йак чо'тир'і часа або три пидн'їмайимос'а / двер'і одпримо / канхвети купуйимо дл'а зас'ївал'ник'ів / грош'і м'їнайимо / йак у кого багато гроший то б'їлше / а в кого мал'о / ну первому зас'ївалнику ус'їгда ж грош'і / чи то тро'йачку / чи руб уже ж / в кого / йак'і средства / даймо / і кажин жи старайиц'а / аби ранши поб'їгти / шоб б'їлши / д'їти приб'їгайут' / ото дайеш канхвети / йабл'уч'ка / ну типер д'їти так'і / шо можуть' / ше йак ни такий канхвет / так [...] викине дес' / вс'ак йе // ну типер ни так уже викидають' / ранше / то бул'о / йак ни понаравил'ис' канхвети / вийшл'и й висипал'и / а типер уже ни дуже сипл'ут' / ну ни биз того /

– Хто із чим видума / із кал'иноу / із тим бур'аком / йак отой шо в Пол'тави / шо казав / йак'і добр'і пирожки пикл'и стар'і л'уди / кал'ина й бур'ак / та забул'а йак його / ну вобшим із тим / з картоплиу / із йабл'уками / з варен'ам / хто ж чим напи'че / та й з квасолийу / бул'о й з квасолийу / у мене це воно часто пи'чу / отак потовч'у і сахар'у / а йе ше ж ол'їйиу мас'т'ат' та з ол'їйиу / з орохом пи'чут' / хто ж чим видума / пи'че / св'їж'і йабл'ука йе / то з йабл'уками напи'че / варен'а / пи'чут' /

– Та йак сватал'и / прийшов мол'одий / йа буду вашу д'івку брат' / ну / бири / і шо ж п'їшл'и записува'а / с'їл'рада тут бул'а / записал'ис'а / прийшл'и до його бат'к'ів / посид'їл'и / пови'чер'ал'и / прийшл'и додому / договорил'ис'а / свати приход'ат' / оце бат'ко при'ходить до нас / до мол'одой при'ходить жи договор'а'а / шо будимо брат' / йак ми будимо одбуват' ту свайбу / договор'а'а / одбувайут' то д'ї свайбу / а ни'ма / то ж йе / шо старост'ів посил'айут' / а у нас биз н'їяких старост'ів / прийшов мол'одий / сказав / шо буду брат' д'івку вашу / ну бири / хай іде /

– Ранши бул'о ж гул'айут' / то л'овко свайбу / почи'найут' ни таке ж / йак у суботу / йак'е субота важкий ден' / а типер вже

пирйишл'о / шо в суботу одбувають свайби / ранше бул'о у пйатниц'у шишки готовл'ат' / у суботу молод'і в'інки робл'ат' / а мол'ода ходит' із дружками / ходит' по сил'у шукає на в'інки / робит' в'інки мол'одаж ісход'ац'а / а баби зб'ігайуц'а х'тона зв'ідк'іл'а / у нас он сил'о дал'еко / а бул'о йак свайба / то ми б'іжимо туди на свайбу / дивиц'а / йак в'інки робл'ат' / там жи робл'ат' в'інки / а там шишки пич'ут' жи / та миску баби бйут' / танц'уйут' / води наливайут' у миску і то розбивайут' і танц'уйут' / нам жи тожи інтиресно бул'о дивиц'а / інтиресно ранши / а типер шо / та ше ж тод'і підводами визут' мол'оду / скрин'у поставл'ат' на підводу / і дружки обступл'ат' ус'і на скрин'і / та кол'о скрин'і кружка постановл'ац'а і ййдут' до мол'одого / йак мол'одий скрин'у бире / і продайут' скрин'у / та й гул'бишче таке шо / а типер прол'ит'іл'и машинойу і уз'ал'и моду типер до памн'атника ходит' / це йакес' воно дивне / ходит' це до памн'атника / це йес'т' ден' той / шо йіх отм'іч'а / шо піти памн'ат' отм'ітит' / шо воно мертве й усє / а типер в'інки ни с'ут' / записал'ис' / в'інки ни с'ут' / доход'ат' цв'іти кл'адут' / на це йес'т' ден' / і Поб'еда йес'т' / і проводи йес'т' / і так йес'т' т'і дн'і поминалн'і суботи / а це / ну воно вже пиривир'нув'а св'іт / уже воно ни те / ранши бул'о йак подивис'а / йак гул'айут' ту свайбу / та ст'іки л'удей / та ігри / танц'і так'і шо / а піс'н'і йак'і сп'івал'и / господи / йак зас'п'івайут' бул'о так і ч'уб угору дирец'а / а типер шос' триндикає там / та й усє //

– Ну йак жи мол'оду продайут' / сид'ат' жи за стол'ом / а тод'і ж мол'одий / чи йак жи та / сп'івайут' жи піс'н'і і дає там ото каже / шо ст'іки то на тар'ілку / бире ч'арку / мал'о гроший кл'аде / мал'о кл'аде / то вже до того / шо той крутиц'а / шо ж вам дават' / а вони шче мал'о // а таки ж так договор'ац'а / шо продас'т' / отож одас'т' т'і грош'і /

– Одно крадут' ото й мол'оду / чи ту дружку старшу / або привйажут' отам ййіи / шоб ни втикл'а / інтиресно ж бул'о / або бул'о кидают' л'омаку чириз хату / йак прийіде мол'одий / так на кон'і кажут' ййздит' / л'омаку поставит' помиж ноги й б'іжит' ото / трич'і кругом хати об'іг / а тод'і треба / шоб чириз хату пирикинув оту л'омаку / та типер жи того ни майє //

– А як не пирикине?

– Пирикине / воно ж //

Село Лазірки Оржицького району

Розташоване на річці Сліпороді, за 39 км від районного центру, залізнична станція; засноване в XVI ст. З січня 1935 до грудня 1962 року Лазірки були центром Лазірського району (с. 786).

Інформант: Назаренко Євгенія Денисівна, 1925 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– Йе^тген'їе Де^нис'івно / давайте 'зараз по^верне^мос'а в ми^нуле // розка^ж'іт' / 'буд' ласка / йа^к'і ви знайите ре^месла / звичайі чи обр'ади / йа^к'і були колис' в се^л'і Ла^з'ірки Оржиц'кого району Полтавс'кої об^ласт'і //

– Е-е..! // це все було дуже дав^но // а от про с^вайбу йа шче й ни забула // ос' йа роска^жу про 'нейі // йа^кос' то колис' л'уди в'м'і^л'и і земл'у пахат' і с^вайбу гул'ат' // вс'і при^ходили поди^витис' на мол'оду / на мол'одого / на при^дане //

– С^вайба почи^нал'ас' шче в п'ятниц'у / і гул'ал'и / висил'ил'ис' п'ят' дн'ів // йа^к гарно вб'ирал'ас'а мол'ода // вишита сорочка / л'овка с'п'ідниц'а / карсет / в'інок з кос^никами // то^д'і мол'ода із'ивал'а дружок на скрин'у / молодий і бо^йари приї^жали за скрин'ойу п'ідводойу / бо^йари виносил'и з ко^мор'і / ставили на воза / а на^верх скрин'і кл'ал'и подушки / р'адна / ковдр'і / ко^жухи / а дружки с'п'івал'и // і йа 'зараз по^пробуйу зас'п'івати // „скрин'а наша та дубова^йа / ой куди ти найми^нована / чи в Крим / чи в доро^гу / чи до свекра у ко^мор'у // ви^л'ика шчир^бина / де сто^йала скрин'а // а шче б'іл'ша шчир^бина / йа^к заби^рут' с'і^мйа^нина” // то^д'і дружок бо^йари поч'астуйут' гор'іл^койу // дружки становл'а^ц'а на воза / випровод'ат' п'ідводу з скрин'ойу і то^д'і вир'айу^ц'а //

– Мол'ода заб'ірайе дружок в'ити в'іл'це // а в'іл'це / це вир'шок з мол'одойі сос^ни // цей вир'шок з сос^ни дружки при^крас'ат' робл'иними кв'ітками з р'ізнокол'оровой стружки // дружки робл'ат' в'іл'це і с'п'івайут' ви^с'іл'них пі^сен” // а в суботу уден' мол'ода дружок із'ива^йе / кл'иче на с^вайбу р'ідних // дружки ни^сут' в'іл'це // а мол'ода з старшойу дружкойу за^ходит' у хату і про^сит' на с^вайбу // у мол'одойі в руках ц'і^пок і шишка у ху^сто^ц'і // дружки с'п'івайут' // „р'асне г'іл'ечко / р'асне / биз кал'ини красне / биз в'ітирку ма^йе / биз соничка с'а^йе” // то^д'і мол'ода при^водит' дружок до сво^йейі хати / ша^нуйе йіх // частуйе

гор'і́л койу / а заку́с'уйут' жа́риною карто́пл'и́у / ка́пустойу / хол'од'ц'ами / кис'і́л'ами // то́д'і дру́жки роз'ход'а́ц'а //

— А в субо́ту у мол'одо́й і в мол'одо́го мати́р'і при́знач'а́ют' із сво́го ро́ду дво́х чи тр'о́х ши́шал'ни́ц' // ц'і́ ши́шал'ни́ц'і хо́д'ат' по си́лу із ши́шкойу / за́в'язану́ у пла́точ'ок / і ќл'ич'ут' на свайбо́в'і дво́ри пе'к'ти ши́шки / ка́лач'і / коро́вайі // во́ни за́ход'ат' у ха́ту / ќла́д'ут' ши́шку на ст'і́л і ка́ж'ут' // „про́сил'и ба́т'ко / й ма́ти і́йа про́шу / шчо́б ви / Га́н'о / при́ходи́л'и пи́кти ши́шки / коро́вай / ка́л'ич'і” // ши́шал'ни́ц'і вби́рал'ис'а́ в украї́н'с'ке вбра́н'а́ і при́ходи́л'и на свайбо́в'і дво́ри // т'і́сто дл'а́ коро́вайа / ши́шок і ка́лач'і́в учи́н'ал'а́ і м'і́сил'а́ т'і́л'ки та ж'і́нка / йа́ка у зл'аго́д'і жи́л'а́ з сво́йім чо́лов'і́ком // ко́л'и т'і́сто пі́дходи́л'о / то́д'і ши́шал'ни́ц'і́ бга́л'и коро́вай / ши́шки / ка́лач'і́ і с'п'і́вал'и // „ку́чир'ави́й пі́ч вим'і́тайе / а па́тлати́й за́гл'ада́йе / чи хоро́ше вим'і́тайе” // йа́кос' шче́ дал'і́ с'п'і́вайут' / але́ йа́ вже забу́л'а // поса́жайут' у пі́ч / попи́ч'ут' / по́віт'ага́йут' із пе́ч'і ши́шки / ка́лач'і́ / коро́вай // то́д'і ма́ти ша́ну́йе ши́шал'ни́ц' / а йа́к ви́р'ажа́йе / то да́йе ко́жн'і́й ши́шал'ни́ц'і́ ши́шку // а в ни́д'і́л'у дру́жки с'ход'а́ц'а́ до мол'одо́й зу́стр'і́чати по́йі́зд і про́важати мол'о́ду // дру́жки поса́д'ат' мол'о́ду і ста́ршу дру́жку за ст'і́л і са́м'і по́с'іда́йут' ко́ло не́йі // а у мол'одо́го го́ту́йут' по́йі́зд за мол'одо́у // тут і́ свашки́ / і бо́йари́ / і́ св'і́тил'ки́ / і́ два ста́рости́ // д'і́жу поста́вл'ат' на ос'л'і́нці́ / і́ ма́ти мол'одо́го три́ ра́зи води́т' мол'одо́го навко́ло д'і́ж'і́ і обс'і́вайе ка́нх'вета́ми / ко́п'і́йка́ми / житом́ / пше́ни́цийу́ / овсо́м // о́це́ все́ у не́йі́ в си́т'і́ // а́ свашки́ і́ св'і́тил'ки́ сп'і́вайут' // „о́й / ко́л'исце́м со́ни́ч'ко́ / ко́л'исце́м / обс'і́й / ма́т'і́н'ко́ / овисце́м / шчо́б на́ш ови́се́ц' р'а́сний бу́в / шчо́б на́ш Іва́неч'ко́ кра́сний бу́в” // то́д'і мо́лодий́ / бо́йари́ / св'і́тил'ки́ / ста́рости́ с'і́да́йут' за ст'і́л // йі́х ша́ну́йут' / да́йут' го́р'і́лки / за́куски́ // по́по́йі́л'и́ / ви́йшл'и́ за́ сто́лу́ / с'і́л'и на́ пі́дводи́ і́ по́йі́хал'и́ за́ мол'одо́у // йі́д'ут' з му́зико́у / с'п'і́вайут' // прибу́л'и́ до дво́ру мол'одо́й / а́ тут у́же мол'о́д'і́ хл'о́пці́ сто́йат' бі́л'а во́р'і́т за мо́гори́ч'ом // сва́ти мол'одо́го да́йут' мо́гори́ч' // то́д'і ві́́ч'ин'ат' во́рота́ // а́ тут у́же ст'і́л поста́вил'и́ / ві́́дро́ з во́до́у / по́кл'ал'и́ хл'і́бину́ // ві́́тайут' свайбо́вий по́йі́зд мол'одо́го // свашки́ / св'і́тил'ки́ сп'і́вайут' / про́с'а́ц'а́ у ха́ту // „пу́сти́ / сва́те́ / в ха́ту // на́с тут ни́бага́то́ / по́ шести́ро́ / по́ семи́ро́ / сва́ту ха́ту пи́риверни́м // по́ шести́ро́ / по́ вос'ми́ро́ / в сва́та до́чку со́бі́ во́з'мим” // а́ мол'о́да си́ди́т' у ха́т'і́ за сто́л'ом і́ з не́йу дру́жки // йа́к уво́д'ат' у ха́ту мол'одо́го / дру́жки сп'і́вайут' // „шчо́ то́ за во́рона́ сто́йі́т' кра́й поро́га́ // ру́ки роз'та́вил'а́ / ро́та

ро|з|а|вил|а / хо|че| ул|ит|і|ти / на| по|ку|т|і| с|і|сти // а| Га|л|оч|ка| ни|
пу|с|ка|є| / І|ва|не|чка| до|жи|да|є|” // „по|су|н|т|ис|’а| на|ш|і| од| сто|лу| /
ни|хай| с|’а|де| І|ва|не|чко| з| сво|є|й|у| л|ит|во|й|у” // св|і|тил|ки| і| дру|ж|ки|
бо|р|у|ц|’а| п|і|с|н|’а|ми| за| мо|л|’о|ду| // то|д|’і| дру|ж|ки| про|с|’а|т| ши|шки| у|
с|ва|шки| // ста|р|ша| с|ва|шка| ви|т|’а|га|є| з| на|во|л|оч|ки| ши|шки| і| да|є|
дру|ж|кам| // дру|ж|ки| сп|і|ва|ють| // „дру|ж|ич|ки| / па|н|’а|но|ч|ки| /
ста|нов|і|ц|’а| на| л|ав|оч|ки| / да|є|те| до|ро|гу| к|н|’аз|у| мо|л|’о|дому|” //
дру|ж|ки| ви|ход|’а|т| з| ха|ти| // ма|ти| да|є| по|дар|ки| / пи|р|ив|’я|з|у|є|
ру|ш|ни|ка|ми| ста|ро|ст|’ів| / а| св|і|тил|ок| і| с|ва|шок| ху|ст|ка|ми| // вс|і|
си|д|’а|т| за| сто|л|ом| / п|й|ут| го|р|’іл|ку| / за|ку|с|’у|ють| // й|ім| по|да|ють| з|
печ|і| жа|ри|ну| кар|то|пл|у| / ка|пу|сту| / а| то|д|’і| хо|ло|де|ц| / ки|с|’іл|’і| //

– Ста|р|ша| си|с|тра| при|ши|ва|є| к|в|і|тку| мо|ло|дому| до| кар|ту|за| чи|
ша|пки| // а| бра|т| мо|ло|дой| на| ц|і|п|ку| й|із|ди|т| по| ха|т|і| / про|да|є|
мо|л|’о|ду| // с|ва|шки| і| св|і|тил|ки| сп|і|ва|ють| // „ой| та|та|рин| бра|т|’і|ч|ок| /
та|та|рин| / про|дав| си|стри|ц|у| // ру|су| ко|сон|’ку| за| п|й|а|так| / б|і|ле|
л|ич|ен|’ко| од|’а|в| та|к|” // по|й|і|зд| ви|ход|и|т| із|а| сто|л|у| // ма|ти|
про|ш|ч|’а|є|”ц|’а| з| доч|’ко|й|у| / да|є| й|ій| і|ко|ну| / хл|’і|би|ну| у| пл|а|точ|ку| //

– Бо|й|а|ри| л|ов|л|’а|т| ку|рей| на| но|ве| ха|з|а|й|ство| д|’л|а|
мо|л|’о|дих| // свай|бовий| по|й|і|зд| по|й|і|хав| // гра|є| му|зи|ка| // вс|і|
свай|бов|’і| мо|л|’о|дой| с|і|да|ють| за| ст|іл| і| гу|л|’а|ють| //

– Свай|бовий| по|й|і|зд| при|й|хав| у|же| до| мо|л|’о|до|го| // а| тут| у|же|
во|гни|щ|е| на| во|рот|’а|х| // пи|ри|й|’ж|а|ють| це| во|гни|щ|е| / сп|і|ва|ють| /
тан|ц|’у|ють| / на| ш|час|’т|а| да|ру|ють| //

– А| в| по|ни|д|і|лок| с|ход|’а|ц|’а| ус|і| / хто| свай|бу| гу|л|’а|є| /
при|но|с|’а|т| сн|’і|да|т| мо|л|’о|д|’й| / гу|л|’а|ють| / сп|і|ва|ють| // у|
по|ни|д|і|лок| і| жи|то| мо|л|’от|’а|т| // у|но|с|’а|т| у| ха|ту| те|р|ни|ц|у| / ц|і|п| /
гра|бл|’і| / в|і|дра| / в|і|ники| // з|а| сво|ло|ка| ви|т|’а|га|ють| сн|’і|п| жи|та| і|
по|чи|на|ють| мо|л|’от|ит| // ку|р|’а|ва| ли|ти|т| на| вс|’у| ха|ту| // з|мо|ло|ти|л|и| /
по|в|’і|ял|и| / ба|т|’ку| і| ма|ти|р|’і| у| па|зу|ху| ви|си|па|л|и| // а| то|д|’і| ба|т|’ка| і|
ма|т|’ір| на|р|’а|жа|ють| свай|бов|’і| ка|та|т| на| во|зи|ку| по| си|л|у| // в|би|ра|ють|
ба|т|’ка| та|к| / ш|чо|б| с|’м|і|ху| бу|л|о| б|і|л|’ше| // а| ма|т|’ір| на|ма|л|’у|ють|
чи|р|во|ним| бур|’а|ком| ш|ч|’о|ки| / на|ч|і|пл|’а|ють| на|ми|ста| з| бур|’а|к|ів| /
ка|ба|ч|к|ів| / мо|рк|ви| // то|д|’і| ви|зна|ча|ють| ко|ней| / си|л|них| здо|ров|их|
чо|ло|в|і|к|ів| / ш|чо|б| ш|ви|дко| ви|зл|и| на| во|зи|ку| ба|т|’ка| і| ма|т|’ір| і|
зна|ли| / де| пи|ри|ки|нут| // а| пи|ри|ки|дал|и| у| во|ду| / у| ка|на|ву| / в|
гр|’а|з|у|ку| // ку|ми| в|би|ра|л|ис|’а| в| ци|ган|’с|’ке| в|бра|н|’а| // во|ни| б|і|г|лі|
за| во|зи|ком| // в|сти|гал|и| за|б|і|гати| до| л|у|дей| у| дв|ір| і| ви|ма|н|у|ва|л|и|
ку|рей| / гу|сей| / го|р|’іл|ки| / гро|шей| на| ш|ч|ас|’т|а| мо|ло|дих| // цим|
ци|га|нам| н|і|х|то| ни| в|і|д|мов|л|’ав| / бо| та|к| бу|ло| за|ве|ди|но| // а| у|
в|і|в|тор|ок| ку|р|’і| жар|’а|т| свай|бов|’і| // вс|і| с|і|да|ють| за| ст|іл| п|й|ут| /
кур|’а|ти|ной|у| сма|ку|ють| // на| ц|о|му| і| свай|ба| за|к|і|н|чу|є|”ц|’а| //

– Свайба то свайба / а придане йак важко бул'о готовити молод'їй // треба наткати пол'отна / рушник'ів наткати і вишити // сорочок нашити і спідниц' / бо тод'ї ходили в ус'ому пол'отн'аному // йака це бул'а важка робота / а їйї треба бул'о виконувати // приготувати пол'отно д'ївчата навч'алис'а од матир'ів своїїх // виснойу с'їйали на л'ивад'ї конопл'ане с'їмн'а / з йакого виростали пл'оск'їн' і мат'їрка // спочатку вибирал'и пл'оск'їн' / вїязали у кул'ики / тобто в горстки / сушили / тод'ї мочили у р'їц'ї // чириз дві нид'їл'ї вит'агали з води / розставл'али горстки / шчоб вони сушилис' на сонц'ї // тод'ї заб'їрали до хати і на терниц'ї т'їпали / вїязали у пов'їс'ма і скидали на хатн'є горнище до п'їзн'ойї осин'ї // осини зн'їмали пов'їс'ма з хати і мїяли ногами // пот'їм приготув'али д'нишче / гр'єб'їн' / гр'їб'їнку і починали микати мички // готуватис'а до пр'ад'їн'а //

– Мат'їрку вибирал'и п'їзн'їше / кол'и уже достигало с'їмн'а // мат'їрку вїязали у горстки / сушили / привозили на т'їк і вимол'очували с'їмн'а / шчоб на другу весну знову с'їяти // мат'їрку також мочили / кол'и і вода вже в р'їц'ї хол'одна бул'а // чириз дейакий час вит'агали з води / сушили / привозили до хати // на терниц'ї т'їпали / шчоб костриц'ї ни бул'о // тод'ї мн'али ногами і з ц'ого вол'окна микали мички // мички з пл'оск'їн'ї і мат'їрки готов'ї // вносили в хату пр'адку / д'нишче / гр'єб'їн' і розч'їсували гр'їб'їнкою / с'їдали на д'нишче і починали пр'асти на пр'адц'ї // коли котушка з нап'радиними нитками бул'а повна / ц'ї нитки змотували у клубки / а тод'ї на мотівил'ї // і виходили так зван'ї двадц'атки // ц'ї двадц'атки мочили / зол'или / пр'али на р'їц'ї / а тод'ї висушували // у хату вносили витушку / зробл'їну з дерива / і накидали на неїї двадц'аток / шчоб намотати з н'ого ниток у клубки // з цих клубк'їв готували основу дл'а пол'отна на так зван'їй с'нивниц'ї // у хату вносили с'нивниц'у і на н'їй снували ц'їлий ден' // основа готова // а тепер треба ткац'кий вир'їстак // у н'ому два кон'ї / і два навої / один дл'а ниток / а другий дл'а пол'отна / л'ада / начин'а / бл'аток / в йакий зат'агуют' нитки / шчоб прив'їязат' до основи // основу навивали на нав'їй // а тод'ї бр'али на шн'ури один до другого навою прив'їязували / бо на цей нав'їй уже йшл'о пол'отно // до начин'а прив'їязували п'їдн'їжки // йак ткат' пол'отно / то прив'їязували два п'їдн'їжки / а йак р'адови'ну / то чотири п'їдн'їжки // на очир'єтану ц'ївочку насукували нитки з клубка пр'адкою // ц'у ц'ївку вкладали у човник // тод'ї

нажи|ма|ли| один| п'ідн'іжок до дол'івки і пропус|ка|ли| човник з
ц'івко|юу // нитка л'а|га|ла| впопири|к на основу і л'адо|юу
приби|ва|л'ас' // то|д'і| нажи|ма|ли| друго|юу ного|юу| други|й п'ідн'іжок і
пропус|ка|ли| на|зад| човник з ц'івко|юу і л'адо|юу| приби|ва|ли // і так
с'уди і туди // а на други|й на|в'ій / ос' тут| вни|зу| на|качу|ва|л'ос'
пол'от|но // основа все з|ме|ншу|ва|л'ас' / а пол'от|на| все
зб'і|л'шу|ва|л'ос' // виткане пол'от|но| зн'і|ма|ли| з на|во|я /
розр'ізу|ва|ли| на шма|тки / на|моч'у|ва|ли| в кур'ачо|му по|мет'і /
зол'и|ли| у жлукт'і / а на|р'іц'і| прал'и // ран'о|й| вис|ни| сл'ал'и на
во|ду / шчо|б пол'от|но| бу|л'о| б'і|ле // а во|си|ни| руб|лем і ка|чал|ко|юу
скачу|ва|ли| у шма|тки // з ви|бі|ли|ного пол'от|на| шил'и| вер|хн'у і
сп'ідн'у| оде|жу // тка|ли| і ко|вдр'і / і л'іж|ни|ки / і на|ки|дки на|ст'і|л' / і
руш|ни|ки // так шчо|ни| лех|ко| при|хо|дил'ос' при|да|не мол'о|д'ій // це
був| важ|кий / при|ва|ж|кий| труд //

— Д'аку|юу| вам / Йєв|ген'і|є Де|нис'і|вно // ви ме|н'і| наче
ка|зко|юу| розка|зали // д'аку|юу| вам за ц'у| роз|пов'і|д' і ба|жа|юу| вам
ш|час'т'а / здо|ров'я / шче| дов|ше| про|жити і не од|но|му| по|ко|л'ін'у|
ро|зка|зати про сво|їй| знан'а і в|м'ін'а //

Село Грушківка (с. Мечет) Гребінківського району

Підпорядковане сільській раді с. Сербинівка
(кол. Воскресенськ, з 1920 р. — Сербинівка, з 1929 р.
— Перше Травня [с. 282].

Інформант: Клініна Марія Григорівна, 1920 р. н., освіта — 10
кл., різні роботи.

— Обш'ім у мене бат'ко був сирота / і отут хал'упку хтос'
йо|му| подару|ва|в / ни зна|юу / а парт'і|зан тут був // йо|му| бис|пл'ат|но
да|же по ма|га|з'і|нах усе да|ва|ли / ну і па|н'с'ке| двори|ще
ро|зор'ал'и / да|к в'ін| в'із| ото| кро|ват' / стол' он| сто|їт' у нас у
кор'і|дор'і| ше із па|н'с'кого| двору / і дав бат'ков'і| кро|ват' / так шо в
нас во|на| бу|л'а| все в'рем'а / так шо в нас / і та|ка| ку|шеточ'ка /
бат'ко сам| зро|бив / а то|д'і| з ц'і|ї| старо|ї| хати да| оце| по|ст'ро|їл'и
то|жи| ос' бат|че| йа|ку / бо сирота ж був / а то|д'і| об|жи|л'ис'а / в|же
бу|л'а| в нас і ко|н'ач|ка / і во|зик / і са|ни| бат'ко ро|бив / сам бат'ко
ро|бив / бо в'ін| жи| був ма|ст'і|р // то|д'і| па|с'і|ку| за|ви|ли| / та ми

нипогано рожил'ис'а / а тоді в кол'госп усе забрал'и / ну бат'ко пас'ішником робив все времн'а / так шо жил'и ми / ни можна сказат' / шо погано жил'и / ну в гол'одовку / кан'ешно // у л'удей був голод сил'ний / а в нас уже ж бул'а корова така добрен'ка і пас'іка / дак ми вже шо кисл'е мол'око із медом / дак ми н'і пухл'и / н'ічого / ну л'уд'ам кан'ешно / багато давал'и ми / оце в нас сус'іди б'єднин'к'і / тожи во'ни сироти жил'и / так ми ус'ігда / мати кожний веч'ір отакий кушин / тоді ж бутил'ів ни бул'о / і бул'о ни^есу це йім хот' кисл'аку / чи мол'ока / чи шо н'ібуд' / і так ото ж і проживал'и / ну тоді ж бат'ки померл'и / а йа оце остал'ас'а в оц'і хат'і //

– Кострул' ни бул'о / бул'и ж мак'ітирки / горш'ки / бо оце ж варил'ос'а все чисто в горш'ках / і сол'омойу / бул'о й мати / думаю / йак во'на топил'а / шо от'іки бул'о / йак храм оце / бул'о і з Пирервинец' і дуг' / і з Писаршчини // бо там родн'а наша бул'а / і бул'о ж понаготовл'ає в пич'і / йа оце бул'о вдивл'айус'а / с'т'іки це можна сол'омойу наготовит' / отого вс'ого // бул'о прий'їжає один / Гост'іший в'ін жив на пирервинс'кому роз'їезд'і // цим начал'н'іком / а тоді ж вой'на бул'а / дак самол'отом розбил'о його дом'ік / і так в'ін жив у зимл'аноц'і // ше йа од Гирман'ійі в його ховал'ас'а / так познакомил'ис'а // і прийшов бат'ко / та каже / ти знайиш шо Марус'а / давай йа тибе одвид'у в сад там до одн'іх л'удей // вони бул'и розкуркул'ин'і / а тоді прий'їхал'и уже йак при н'імц'ях / дак вони туди одвил'и / а тоді ж'іночка мине вже одвил'а на Хо'мовшчину / вечором / знайу / і йа так од'їта бул'а лигесин'ко / так'і чоб'ітки на ми'н'і бул'и / пал'тичко / і пройшл'и ми / во'на каже / Марус'а / ми будим іти пр'амо на Хо'мовшчину / а там у нейі бул'а систра і в систри син / в'ін робив пириводчиком / йа тибе / каже / туди одвид'у / дак там тибе н'іхто ни забире в Гирман'ійу / ну л'адно / согл'асил'ис'а / пішл'и ми / ходил'и / ходил'и / вийшл'и ми т'іки / т'іки с'ір'іл'о / це ж з'імойу / хол'одно / во'на ж старен'ка / кан'ешно / а тоді каже / знайиш / Марус'а / давай на'в'ерно с'адимо на кукурузин'а / там бул'о порубане / да хоч трошки од'їх'нем / бо йа вже ни піду / с'іл'и ми на ту купку / во'на каже / знайиш шо / ос'о ж мл'ин / каже / стоїт' наш / а ми ходил'и / ходил'и й оп'їят' до Грушковки / бо во'но тоді Ми'чет звавс'а / ну типер ми роздивил'ис' куди / типер ми пі'димо пр'амо / да прийшл'и ото в три часа ноч'і / а вийшл'и с'амого звечора / тоді йа там побул'а / а цей Гост'ішний робив у сахарному завод'і в Шрамковк'і / та зай'їхав до мате'р'і / а мати сама з систройу ман'ун'уйу остал'ас'а / бо брата в

Гирман'їу забрал'и / бат'ка тожи в Гирман'їу / ну в'ін робив у
 Кийів'і // так шо їздив в'ін додому / та цей Гост'їшчий заїхав /
 дак мати пл'аче / шо й Марус'у ж забрато і шо ж їа робитиму з
 дитиноу з ман'ун'ойу / їа сид'їла в т'їх л'удей / дивл'ус'а
 Гост'їшчий / кол'и заходит' / Марус'а / поїхал'и на раз'їезд / так
 ти там будиш хот' виходит' / а тут жи тоб'ї ни можна вийти / так їа
 ото там побул'а / ну тод'ї ж воно / ви знайите / в т'їй зимл'аноц'ї /
 два хл'опц'ї і їїх двоє / б'еднос'т' така / боршч той чи суп /
 товчут' ото с'їмїа із конопел' / да ото так зажар'увал'и / ну на
 їїжу їа ни обрашчал'а вн'їман'їа / а т'їки шо у їїх вош'ї / їа ни
 могл'а / їа побул'а у їїх дв'ї нид'їл'ї / і кажу / д'ад'а / одвиз'їт'
 ми'не на Оржиц'у / а матирин'ї брати жил'и кол'о Гриб'онки в
 Оржиц'ї / ви ми'не дви з'їт' / там д'їтей ни'має / дак / може / там
 ми'не ни забираут' у Гирман'їу / дак в'ін устав у час' ноч'ї / і ми
 т'їки в сил'о с'уди вийїхал'и од роз'їезду / а тут їде чол'ов'їк
 дес'ат' / ни менше / шукаїут' у Гирман'їу / в'ін каже / л'агаї / а
 їа на тибе с'аду // проскочил'и ж ми / а в'ін каже / устан' / та хоч
 подивис' на своїу хату // ой / кажу / ни хочу / їа вже встану аж за
 Сирбин'ївкою / да одв'їз в'ін ми'не до д'ад'к'їв / дак там їа ото
 бул'а все времїа / дак тоже жандармер'їа ж ходил'а шукал'а / бо
 ї одна душа ни поїхал'а в Гирман'їу / дак д'ад'ко каже / шо ж
 ми'н'ї робит' / а систра двоїуродна тожи зо м'ноу ховал'ас' /
 каже / їа вам шчас' ізробл'у схованку / ну ос' заходит' / у же
 нискоро заходит' / д'ївчата / зробив вам схованку / а де ж ви
 зробил'и схованку / напрот'ів сарайчика був гн'їй скл'адиний
 кирпичом / так в'ін нам там вирив ото нору / і туди кинув / засл'ав
 сол'оми кул'ик / і туди / вийшл'и пол'агал'и вже смирк'ом /
 ди'хан'їа ж ни'має / ну вже ж л'їжал'и / їїсти нам туди
 принисл'и / два д'н'ї ми ото там л'їжал'и / висунимо / подишимо і
 оп'їят' / там то тепл'о / так нивозможно ж / так їа вил'їзл'а і
 впал'а / вже їак об'їшл'о все чисто оте о / врод'ї прикратил'ос'
 вже ни шукал'и / дак та систра вил'їзл'а н'їчого / а їа вил'їзл'а і
 впал'а / кажу / оце вже хай хот' заб'їрайут' / ну ни пол'їзу н'їкуди
 ховац'їа // кол'и обратно ж шукаїут' / ну куди ж вас іше // кажу
 д'ад'ку / оце їак хочте / ну їа туди ни пол'їзу / ну п'їшл'и ми на
 бол'ото / там очирету купа стоїал'а / а з'їма ж л'їха година / а
 од'їт'ї ми то ни особин'о / так в'ін нас в т'ї кул'ї / там танц'увал'и /
 танц'увал'и / та вдосв'їта прийшл'и нас забрал'и / ото так їа од
 Гирман'її спасл'ас'а // а тод'ї вже їак їа робил'а / дак ми'не
 начал'ник визвав / їа кажу / їак їа остал'ас'а / брата забрал'и /
 бат'ка забрал'и / мати з мал'ен'кою дитиноу // а тод'ї вже їак у

матир'і вобшим дитина мал'ен'ка / і вона із нейу одна / дак ми не
уже пустил'и / ше при н'імц'ах / ше до того / йак наш'і зайшл'и // а
при н'імц'ах робил'а так / йак і вс'і л'уди робил'и на пол'і / бо де ж
тод'і можна бул'о робит' // да мати д'ругий раз бул'о і
розсердиц'а / вийшл'а зам'іж за воєн:ого // да л'уче б / каже / ти
пойіхал'а в Гирман'йу / а брат м'ій там був / в'ін і в пл'єну був
б'єдний / а тод'і т'ікав в Англ'йу / дак його поймал'и / да у л'агир
посадил'и / а тод'і йак то в'ін попав у л'ікарн'у / шо наш врач
рус'кий / у ту войну там попав у Гирман'йу / а в'ін / брат / трохи
знав н'імец'кий йазик // дак в'ін його распитував усе / йак у Рос'її
все / і в'ін йому дуже понравивс'а / і в'ін каже / йа ти бе вил'ічу / ну
т'іки шоб ти ни дуже двигавс'а / бо ти бе зразу забираут' / воно ж
мол'одий хл'опиц' / хочиц'а ходит' / і його забрал'и обратно в
л'агир / а в його знакомий баур там був / і той баур такий
слабесин'кий / його син на Украйін'і погіб / пойіхал'и забрал'и
того брата / і там в'ін ото жив / дак бол'ів / уже прийіхав додому /
мол'одим дуже помер / двац'ат' ш'іс'т' год бул'о / йак помер //
дак каже / йак жи його хот'іл'и оц'і хаз'айни за д'івку висватат' //
а в'ін ни схот'ів / каже / мин'і додому хочиц'а // ото так наша
сим'я // в'ін писав / Марус'а / висил'ай мин'і табак / дак йа ото
товкл'а у ступах / тод'і ж ступи бул'и / так товкл'а той табак / і
отак і м'ішечки ман'ус'ін'к'і по чотир'і штучки ото шил'а /
чотир'і так / і чотир'і так / і тод'і воно шивайиц'а / і посил'ал'а / і
ото в'ін пол'учав і спас'а / м'ін'ав хл'іб / в'ін сам ни куриу / а
м'ін'ав хл'іб / ни помер / прийіхав додому / робив н'ічого / ну
вс'оравно уже слаб'єн'кий в'ін був / бо возраст такий був / шо
треба бул'о йісти гарно / а шо ж в'ін там йів // оце п'івтора году /
йак помер //

– Чим укривались раніше?

– Бул'и так'і л'іжники / шо із вовни з овечойі йіх крутил'и /
а тод'і т'кал'и / і ото тим укривал'ис'а / а в друг'іх л'удей / ну йак
б'ідн'іш'і / дак кл'очки / ото йіх крутил'и на гр'єб'ін'і / а із
конопел' тод'і т'кал'и і ото тими ковдрами вкривал'ис'а / вони й
хол'одн'і / ну ни бул'о в л'удей иначого / дак і ото так'ім
укривал'ис' // тод'і ж од'йіал' ни бул'о / скатирт'і / домогкана і
купл'ина / накидка казал'и / це т'кана / а скатирт' / то купл'ина // з
в'изируночками / так'іми куб'ічками т'кал'и / накидка ж уз'ка
бул'а //

– У чому прали?

– А йак прат' / дак бул'о станови мати жл'укто / во'на
намочуйе щчас б'іл'о / а тод'і пирипи'є його / попил'ом

пири|си|пай|е гри|чан|им / а то|д'і| кип'я|тит' ча|ву|ни в пи|ч'і| і окр'і|пом
зал'и|вай|е жл'ук|то ж те / на|кри|вай|е / і во|но о|то там па|ри|ц'а / |по|ки
охл'а|ди|ц'а / а то|д'і| на ко|ром'і|сло і па|шов на р'і|чку / і то|д'і| б'і|л'о
|гар|не / в'і|сит' бу|л'о так та|ке / бо во|но ж л'а|не вже / бо то|д'і| ж ни
бу|л'о ма|ти|ри|ал'у н'і|яко|го / а із пол'от|на / б'і|л'е / ха|ро|ше / а то|д'і|
ру|бл'ем бу|л'о // ка|чал|ка бу|л'а ота|кен|а і ру|бел' / |йа| бу|л'о так
по|ви|ка|чу|й / шо на|че по|гл'а|жин'і / бу|л'о одна тут йшл'а за|м'і|ж /
|д'і|вчи|на одна // да|к при|йшл'а / ти ми|н'і| ви|ка|чай со|роч|ку / бо ти
йа|к ви|ка|чай|иш / так на|че гл'а|жина // бо во|но тре|ба то|жи бу|л'о
вм'і|т' / скла|сти й'ї|й ви|ка|чат' / і бу|л'о ото|ж на оц'о|му ж
та|пч|ан|чи|ку |йа| по|ви|ка|чу|й / в скр|ин'у по|кл|ади|мо все оку|рат|но //

– У пол'е |йі|ди|мо в жни|ва / да|к ба|т'ко би|ре ота|к'і| па|л'оч|ки
спи|ц'і|ал'но / а то|д'і| ка|за|ноч|ок / і ото|вар|ил'и ка|шу пш|он'а|ну / у
|пол'і| ж во|на |йа|ка до|бра / на три|нож|ках / во|но три|нож|ки
з'ва|л'ос'а то|д'і| ж //

– Н'і|мц'і| йа|к усту|пил'и / а |йа| ж бу|л'а у с|хови|щ'і / а то|д'і| ж
при|йшл'а в'е|чир'і / а |ма|ти ка|же / ни|ма ж і одн'і|ейі| л'о|жки / бо
н'і|мц'і| мед дов|бал'и / а во|но мед за|са|ха|ри|вс'а вже / так во|ни
дов|бал'и / так ни остал'ос' н'і одн'ойі| л'о|жки / а |ма|ти ше хл'і|ба
на|пикл'а ота|к'і| бу|л'ки / а та|ки ж і ба|чу / шо вис|ко|чив із дво|ру / а
|йа| ж ішл'а з го|рода / з ото|го ж око|па / вис|ко|чив і з|вер|ху ота|ко /
|ду|май|у / шо ж во|но / д|вер'і| поро|скриван'і / |ма|ти ка|же / ото|ж мед
на|кл|а|дал'и |й| пол'а|мал'и до одн'і|ейі| л'о|жки / да|к по|зи|чал'и
хо|дил'и там |чи|риз до|ро|гу / там во|ни ни про|йі|ж'у|ал'и / бо во|ни
|йі|хал'и на Хо|мов|шчи|ну / оце ж во|ни на|сту|пал'и |йа|кос'
одв'і|дц'і|л'а з Си|рби|н'ів|ки // і с'у|ди ж ішл'и // і |вид|но па|с'і|шник
|йа|кийс' бу|в / бо да|жи ви|р'і|зав ра|мки / об|тру|шу|вав / ба|чу / брав
та|ке на|че з в'і|нич|ка / об|тру|шу|вав / і ви|р'і|зав ст'і|л'ник // так шо ми
ше то|д'і| ше остал'ис'а |й| биз ме|ду // а мед бу|в у тих / у
ду|пл'а|ноч|ках / чи то|й / у л'и|пов|ках / і то|д'і| спи|ц'і|ал'но // ба|т'ко |йі|х
ото|ж і об|и|вав / і кри|ши|чки ро|бив / по|мо|йе"му во|но із ви|рби| / чи із
л'и|пи // з л'и|пи / а то |йа| по|м'і|шал'а //

– У|чи|л'ас'а ж у |Ки|їв'і / а то|д'і| ж при|йі|хал'а при н'і|мц'а|х /
да|к при|йшл'ос'а ж з вол'а|ми / а |йа| ж ни по|н'і|май|у ку|ди соб / ку|ди
ца|бе / да|к оц'а сус'і|доч|ка мо|йа ш|час во|на л'і|жит' бол'н'ен'ка / да
ка|же / Ма|рус'а / оце с'у|ди соб / до се|бе / а ца|бе ту|ди // а |йа| ж ну
н'і|йа|к ни по|й|му / во|на да ни ту|ди / а |йа| ж ни при|викл'а // і |йа|к
о|рат' / да|к во|но ж так са|мо на соб до се|бе / на ца|бе од се|бе //

– Ну к'і|с'і|л' / в'і|н'і|грет / ка|пус|н'ак / кар|тош|ка / ти|пер та|ке
ви|ду|муй|ут' / і то|рта / і жи|л'а|т'і|ни / ко|вба|са / си|р / ри|ба /
осе|л'ед|ц'і| / хто шо ку|пит' / по|м'і|дори / ог'і|рки //

— Як робити пшоняні млинці?

— Ото запарит' пшоно кип'ятком / трошки постойе / тоді с'ц'їдит' і качалкою м'ял'и в мак'їтр'і / а тоді ото мол'око туди л'їл'и / і ше й йай'це вбит' / і сахарку трошки / ото тоді гар'ача сковорода / мажут' жи чи ол'їййу / чи там смал'цим і нал'ївайут' / і пичец'а мл'їнец' // добр'і / добр'і / товстен'к'і / і мука ж ото йак б'їл'а кукуруза б'їл'і / б'їл'і / і ну йак крейда жовт'і тоже / гарбуз тушили / бур'ак пикл'и / бузину варили // і бур'аки ше ж жарил'и на пирожки з кал'їноюу і з маком / обшим все ранши бул'о / можи того л'уди здоров'їші бул'и / йак тїперички /

— Як сватали?

— Наприклад / мол'од'ї вже ж гул'айут' / а тоді ж ришил'и побрац'а // ну мол'одий їде і питає бат'к'їв / чи од'асте зам'їж / а тоді приходе" з старостами / уже ж мол'ода согл'асна кон'єшно / запи'вайут' могорич // а старости / добрий веч'їр / ми прийшл'и од в'їд'їл' і одв'їд'їл' то / і приказки ж разн'і / зустр'їл'и там куниц'у / да шукаймо красну д'ївиц'у / а це ходил'и / ходил'и да тїпер найшл'и / запил'и могорич / а ц'ї вже договор'ац'а за с'вайбу кол'ї й шчо / а тоді вже ж бат'ки йдут' до його бат'к'їв / мол'одойі / договор'айуц'а за с'вайбу / оце в нас так // о //

— Як молодь гуляла на Рїздово?

— Ой / боже / зб'їрал'ис'а / де ход'ат' на дос'в'їтки / вишиват' чи пр'асти / да тоді ж до цейї мате'р'ї / дос'в'їче"на мати називайиц'а / і тоді ж туди с'ход'ац'а // знос'ац'а / та х'їба с'т'їки гор'їл'ок / йак тїперичка / знос'ац'а / приход'ат' хл'опц'ї з музикоюу і гул'айут' там ото тамички / у дос'в'їчинойї мате'р'ї / і тоді ход'ат' сп'ївайут' по се"л'у / а тоді вже вден' тожи с'ход'ац'а / бо воно ж хол'одно надвор'ї тож аби на Вилигден' / дак надвор'ї ж / а то у хату с'ход'ац'а / с'ход'ац'а / гул'айут' до вечора / а тоді рос'ход'ац'а / а тоді знов увечир'ї приход'ат' / ото так у нас ранше бул'о / дос'в'їтки / сол'оми / да дол'ї спат' / р'аднами повкривайуц'а // дома можна пр'асти / н'ї / треба йти на дос'в'їтки / бо там жи ж хл'опц'ї й д'ївчата / о / у гурт / д'ївчата й хл'опц'ї покотом / ми'н'ї йак розказували / дак це к'їно / настел'ут' / кажут' / сол'оми отак аж до стол'у / р'аднами позастилайут' / і л'агайут' д'ївчата р'адам із хл'опц'ами / удос'в'їта встайут' / пр'адут' / хл'опц'ї додому йдут' // ага / х'їба дома ни можна спат' / можна / н'ї / треба т'їки ж їти / дос'в'їтки // вдос'в'їта треба ше й матир'ї дос'в'їчин'їй допр'адат' // оце в

мене т'ітка в с'ім'надц'ят' год народил'а дитину / ото ж доходил'ас' на дос'в'ітки / поки ж таки стал'а ваг'ітна //

Село Писарщина Гребінківського району

Підпорядковане сільській раді с. Григорівка [с. 281].

Інформант: Степанченко Катерина Семенівна, 1919 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– І кон'ачка бул'а / і ко'ровка бул'а / кур'і бул'и / оце / такого б'іл'ше н'ічого / гуси ішче бул'и / бо мо'я мама пасл'а / мал'ойу бул'а / так вони ото пожи'нут' / а гул'ат' жи 'хочиц'а / тут на вигон / так вони л'озиноу 'ноги накл'ипа'ют' йім / шоб вони в крап'ив'і сид'іл'и / а сам'і пі'дуг' гул'ат' //

– Д'ід ниг'рамотний був / баба тожи ниг'рамотна / ну в'ін був при'кашчиком у рад'госп'і / тод'і вже по три коп'ійки / по п'ят' коп'ійок пл'атил'и / а за шчо оце вам / а д'ід ниг'рамотний / ну д'ід 'каже мин'і / той ни вродивс' на с'в'іт / шоб мине за три коп'ійки обду'рив / такий д'ід ниг'рамотний / а пл'атив / тод'і ж ни ц'і грош'і // ну отак і жил'и // сво'я бул'а зимел'ка там трохи / обробл'ал'и / і так соб'і і прожил'и / д'іток соб'і пови'гдовувал'и / три доч'ки і два сини / одного вбито сина / це ше в чо'тирнадц'ятому году // ше йак ото бул'а во'йна // і порос'ходил'ис'а / по сво'їх до'м'івках пови'ходил'и / т'от'а мо'я / вийшл'а за інвал'іда / в'ін войував у Микол'айівс'ку // прийшов в'ідцил'а / встав у Гриб'онц'і / а тут пиристр'іва д'ід його такий у'сатий / б'ілий / та боро'датий / сал'дат дай коп'ійку / а тод'і коп'ійки / а в'ін 'каже / вас ба'гац'ко на коп'ійки / треба робит' / а в'ін тод'і обир'нувс'а та 'каже / ну помниш до сво'їх в'іник'ів / помниш за це / вони йому вз'ал'и й 'ноги одр'ізали / одну вишче / другу нижче / і отак в'ін і жив з т'іткойу / д'ітей ни бул'о / в'ін портний / ото іш'ийе ко'му / в'ін пош'ийе / а йа йду одробл'ат' / і так у 'його п'ят' гиктар'ів зимл'і бул'о / і так в'ін і ходив / а вже йак оце сво'ю бі'ду / шо це так трапил'ос' / йак при'ходе оце Микол'а'я / празник / і в'ін йіде в церкву / купу'є там чи скатирт' / чи руш'ник чи шо / а т'ітка го'товит' дома / в'ін там одви'зе / і там і 'йісти шос' понап'іка'ют' там / про'скурки йак'іс' казал'и / а тод'і при'йж'а'є / л'удей зб'іра'є і об'ід в'ідбу'ває / оце уже дома / а

тоді вже пішло / вмер / т'ітка осталас' сама / о / так уже ми
допомагал и т'ітці // а в нас тожи бабина хата бул'а / і син у баби
був / оце один оставс'а / і син / щоб у його сини йе / а в мойейі
мами ше ж мал'єн'кий отой / а вона давай / щоб і ц'у хату / оце на
ц'ому м'іс'ці / це вже трет'а хата / щоб хату дибрат' / а мати
сказал'а / куди / а матириногo / уже йа бул'а у їх / ну т'іки шо ни
родилас'а / а вони щоб ішла мати до т'іх / а мати / ч'о ж йа піду
туди / і там нима кому / та вони давай розбірат' хату / та
постройіли собі одну / а це вже дождалис'а нас / нас бул'о
шестиро / а осталас' сама // і по с'і пори / нима ч'ім н'і топит' /
нима / н'ічогo / н'ікуди ни піду / оце так осталас' / брати / оце
дома убито в чотирнац'ат' год / а той ни вир'нувс'а з арм'її / а то
дві систрички / і ше брат'ік померли / тоді ше так і бол'єзн'і
ходили // й оце так / мин'і вже вос'імдис'ат два / це трет'ій ос'о /
доживайу / ос'о м'іс'ац' //

– Чотир'і класи тут кончил'а / робил'а тут у кол'госпі /
збірал и кол'оски / то отам миз пшениц'ами / да миз житом /
друга йакас' пашниц'а / дак зрізал и оце скріз' ходили / а тоді
прийшло / емтеес тоді ж командував кол'госпом / щоб на
трактор'істи / і ми'не туди вибрал и / йа бул'а трактор'істом / в
тридц'ат' п'ятому тут у нас бул'а школ'а / йа їх кончил'а / і тоді
тридц'ат' п'ятий / і шостий / і с'омий / оце йа бул'а на прицеп'і /
бос'і ходили / тако обл'амуйуц'а ноги / і бул'а ж тоді / шкура / і
бул'а ж тоді / типер с'ідають / а тоді ж ни бул'о де с'істи / да йа
борони підкидаю ден' і н'іч / одна вз'ал'а ми'не та прохромил'а /
та й т'агл'а ми'не / чут' ни зат'агл'а // а тоді це минул'о /
посил'айут' ми'не на курси комбайнер'ів у Хорол' / йа там здал'а /
прийхал'а ж у тридц'ат' див'ятому / йа тут вже робил'а на
тракторах / о / а тоді на комбайн / а йісти ни бул'о чогo / а бат'ка
мого послал и / очим / із кол'госпу / ну в нас ни бул'о зашчити /
вони послал и на торхрозробку / і мин'і йти на роботу туди / а
нима ж чогo брат' йісти / то бат'ко / а в нас гол'ова був у
кол'госпі / і там був жи з директором / бат'ко давай просит' // на /
отаке й таке давай жи с'уди / вона знакома з жил'із'ач'ам / хай
іде / то прийшла туди / стал'а робит' // там вони кидають / а тут
вагонки підход'ат' / дал и мин'і квартирх бризинтовий / тут де
с'ічут' на чотир'і пол'овинки / а брат с'ікачем тоді ше був / ото ж
на чотир'і пол'овинки ділив // і ото так биру з вагонки доску /
нису / тоді вистил'айимо на пол'отно / а тоді вже йа сама / йа
стал'а машин'істкой / робил'а сама до сорок первого году на
торхрозробці // а тоді в сорок першому / йа додому прийшла / а

тут вже в сорок другому году ми не забрал'и в Гирман'їю / і йа це бул'а / сказат' би йак / нас привизл'и / і нас с'їчас у т'урму / а бат'ко / в ін войував в чотирнадц'ятому / тоже з н'емц'ами / ну йа ни сид'їла / нас там посилил'и / і тод'ї шїс'т' к'їломитр'ів водил'и до заводу / по три і три поліцаї / ото в два часа пидн'їмайт' / і ото жинут' туди / а в'їдт'їл'а вже нас привод'ат' у с'їм //

Село Березівка (хутір Іванівка) Гребінківського району

Інформант: Осауленко Марія Макарівна, 1924 р. н., освіта – 10 кл., професія – діловод.

– Значит' йїх с'їйут' / ну тод'ї ж воно с'ходить' / і міжду тими конопл'ами називайиц'а пл'оск'їн' / пл'оск'їн' це таке / сам'ї цв'їточки / а с'їминов ни даїе / а конопл'ї це вже і с'їміна йес'т' / значит' оц'у пл'оск'їн' виб'їрайут' ранши / виб'їрал'и / а конопл'ї ни хай стоїат' / поки посп'їйут' с'їміна / йїх обмол'очуйут' / заб'їрайут' с'їміна //

– Ви ж казали сїм'я?

– С'їмїа / ага / а ну вс'їодно с'їміна / воно ж с'їміна чириз то шо с'їйат' / ага / обмол'отил'и / і конопл'ї ц'ї моч'ат' / бул'и ранши копанки називал'и так / копал'и спиц'їално і моч'ат' ц'у воду / і цим отак хоч йак на бол'от'ї ото бувайут' копанки / так вир'їзайут' таке із бол'ота / то викопайут' таке плесо і придавл'ат' / щоб воно ц'ї конопл'ї потонул'и / тод'ї вони там мокнут' і мокнут' / пока воно вже дойшл'и свого / вит'агайут' йїх / суш'ат' / суш'ат' / а тод'ї бул'а битал'н'а така / шо йїх бил'и / і терниц'ї ви ни знайти / н'ї / ви терниц'у знайте / а ото т'їпа терниц'ї / т'їки трошки б'їлше / битал'н'а / йїх оце треба побит' / щоб воно пом'н'ал'ос'а теж / отако / ага / пом'н'ал'ос'а / тод'ї оце / а на терниц'у вже / харашо його отак у терниц'у заправл'айут' і т'агнут' / щоб ота вс'а костриц'а оставал'ас'а / ага / тод'ї оц'у костриц'у бирут' іше і т'їпайут' / називайут' / бе"рут' і т'їпайут' отаково / щоб н'їде й одна кострич'инка ни остал'ас' / тод'ї йес'т' греб'їн' називайиц'а і днишче / ставл'айут' греб'їн' у це днишче / і оц'ї конопл'ї уже ж рошч'їсуйут' харашо / харашо / щоб костриц'ї уже ж ни бул'о / і називайиц'а мички / мички ц'ї зн'їмайт' із

греб'ін'а / і отак іскручуйут' окуратно / а тоді оці мички пр'адут' / пр'адка / і над'івайут' на греб'ін' оці мичку і то ж смичут' / і пр'адут' / пока ж уже / ага / німає / спр'али / оставс'а там кл'очок / кл'очок той іде на вал / робл'ат' вал / хто там / така бул'а / ой / йак же вона називайиц'а / йес'т' кл'учка / а то ше йакос' ве"ртушка / дак то вже товщче робили / то вже буде ковдр'а / товста така та ше й кол'учен'ка / і ото укривалис'а нейу / і заст'іл'али й п'іл ше нейу / ото так і ковдр'і бул'и / а йак хароша ковдр'а / так це робл'ат' із хароших конопел' / і зробл'ат' оцей же вал / зробл'ат' ковдр'у / да уб'іл'ат' / дак вона ше й б'іл'а // і тоді ше й р'адна робл'ат' із оцих конопел' / бачили / йак і р'адна ?//

– *Бачила*

– А йак ни бачил'и / можу показат' // ага / р'адна / а тоді ше оце таке / а тоді йак іс' того / л'он ше знайите? / в мене с'іміна йес'т' і дос'і / л'он цв'іте син'ім / йес'т' і п'іс'н'а про л'он / “а л'он цв'іте син'о / син'о” // ага / так із л'ону тоже таке тонен'ке / тонен'ке получайиц'а пол'отно / вони тонен'ко пр'адут' і уб'іл'ат' / а б'іл'ат' кол'о р'ічки / і оце / у'кого ж ото д'івчата йе / йа ни знайу / йак йа тут хот' запнута / ага / д'івчата / так і д'івочки називалис'а / то вже ходили на ул'иц'у / так вони оце кол'о р'ічки / бирут' собі вишиват' і пол'отно / а пол'отно так і / ви знайите / т'уками ж / уз'али / умочили / оце так избігали його // оце так зобгали / зобгали / ц'ілий жи сувойчик / тоді роз'правили його на траві / висохл'о / вони знову кидають отаково / намочили і знов соб'ірайут' / і розт'ілають / ото так біл'или / а сам'і сид'ат' вишивають / щоб врем'я ж ни тир'ат' / ага / і ото так біл'или / дак йес'т' сорочки / ни знайу / чи ни забрал'а зовиц'а / в мене сорочка ше й дос'і свикрушина йес'т' / ото ж із того л'аного пол'отна / ага / тоді шо ж іш'че / ну йе рушники пол'отн'ан'і ж бул'и / це ж у мене т'іки шо навир'ху заставил'а / дес' у кл'адов'ій йе / пол'отн'ан'і рушники //

– *А на стіл?*

– А на ст'іл накидки робили / йес'т' у мене ше й накидка така //

– *Це тут робили? /*

– Робили ж / в мене све"крушина л'ижит' / можна й показат' / ни бачил'и ви йак і накидки? / і р'адна / це на вир'стат'і / так отаке завширшки на вир'стат'і / і це одна пол'оска виходит' / а тоді оці дві пол'оски шивають / і цими ж р'аднами укривалис'а ранши / і ці л'іжники це із того робили / із овечойі вовни / і тоже так йак і ковдр'і / так і л'іжники т'калі / і

л'їжниками тоді вже вкривал'ис'а / це вже йак хто розбагат'ів / дак
ото / тоді то ж ішче / п'ідожд'іт' шче" / шо же ішче // пол'отна он
кусочок 'можу показат' йаке / бо пол'отно оце чоґос'
рекоме"ндуйут' йак од ран / де йак'і рани і ото 'кажут' пол'езне
дуже / дак ото у све"крухи бул'о два метри / дак ми розр'ізал'и /
йїй дві дочки і йа ж нив'істка // так ото на тр'ох по кусочку
розр'ізал'и / шо ж ішче //

— Йа ж зам'ічу / йа ше бул'а нивил'ичка / і оце ж д'івчата
ход'ат' на досв'ітки / у нас 'хата бул'а нова / здорова // посеред
хати 'вісит' проволка / на проволц'і л'ампа 'вісит' / і ото ж воно
зробл'ине дл'а л'ампи / а шоб ос'уди ж / і кругом д'івчата с'ідайут'
і вишивайут' / оце ж одна л'ампа / і кол'о однійї л'ампи укруг
вишивайут' // і спал'и ж на сол'ом'і / оце вони в нас і ночувал'и //
кожна д'івчина приносит' р'адно / ну вже ж мати й бат'ко внос'ат'
сол'оми заст'ілайут' вони / р'адном укривайуц'а / шоб рано ж
устат' і знов пр'асти / тоді ж оце вони попр'ал'и до с'аток / ос'
скоро с'атки // вони готовл'ац'а / аґа / скл'адку / погул'ат' /
мол'од'ож //

— Йа тожи ж зам'ічу це / мал'ен'ка бул'а / шо йа зам'ічу /
вони ж мине / отака йа була / дак вз'али за руку у круг
танц'уват' / танц'ор / аґа / так вони знос'ац'а / там у кого шо йе / і
гор'ілка й закуска своја / а вже т'іки скл'адайуц'а там / де вони
ото пр'ал'и / кол'и пр'адут' / а йак кол'и сид'ат' т'іки
вишивайут' / а пр'адут' / дак оце ж л'ава бул'а / так і так / і оце
вони сид'ат' отакого одна друг'ій ни м'ішайут' / с'ідайут' і
пр'адут' / оце таке бул'о / дак оце називал'ос'а досв'ітки /
удосв'іта вони тоді ж ото попр'ал'и / а начи́на розвидн'ац'а /
вони йдут' додому / ото такий ше був закон / і хлопц'і до йїх
ходил'и / парубки гул'ал'и / скл'адайуц'а / музика грає / так шо
ж ішче /

— С'уди ж на пол'е // а вони йако́с' ну знаком'і бул'и / там
пол'а йїхн'і бул'и в м'іс'т'і / так ото так знаком'і / ц'і с'уди / в нас
на Григор'іа храм / дак вони прийїжайут' / а то пригл'асил'и
туди / поїїхал'и / а тиква з гор'ілкою закопана / заткнута ж
харашо / закопана / кол'и ж в йїх гор'ілки ни́має / хл'опц'і
повипивал'и / парубки / йїхні ж сини / повипивал'и / кинул'иса / ой
'боже / шо ж робит' / хл'опц'і / за́пр'агайте кон'і і пога^н'айте бі'гом /
в сил'о купуват' гор'ілки / прийїхал'и ж л'уди на храм / а в нас
гор'ілки ни́має / а вони п'ідут' очиритинку туди за́правл'ат' і
смокчут' / і ніхто ни зам'ітив / шо вони оце таке робил'и / і

висмокта́ли вс'у го́р'ілку / так во́ни по́йіхал'и / ку́пили го́р'ілки / то́ді одбу́ли хра́м / да́к о́то бу́ло //

– А то́ді ше́ бу́ли зна́йте ше́ йа́к'і / це́ ше́ йа́ дома́ за́м'ічу́ / бу́ла́ ж йа́ ниви́л'ико́у / і тик'ви́ бу́ли і́з то́го / та́ке йа́к о́це с'і́час кашо́вики / шо́ та́ке тик'во́у д'і́ло / а то ма́рму́зки бу́ли та́к'і / і йа́кос' шо́ то з си́редини́ все́ чи́сто ви́бі́рал'и / за́сушува́ли і ди́ржал'и го́р'ілку у́ тих тик'ва́х / шку́рка / а шо́ во́на ни́ пропус́ка́є го́р'ілки / і то́ ди́ржал'и у́ то́му го́р'ілку //

– Ну́ та́к і с'і́час / ну́ зе́рно́ / о́та́ке все́ хра́нил'ос'а́ / у́с'і про́дукти́ шчи́тайи́ц'а́ / ну́ карто́пл'і́ ж ни́ хра́нил'и́ з'і́мойу́ / а в осно́вном зе́рно́ хра́нил'ос'а́ / ну́ йа́к о́це л'і́том / та́к йа́к хл'і́ба на́пи́чут' / та́м ст'і́л сто́йав / та́к хл'і́б ту́да ви́носи́ли / на́ ст'і́л кла́сти / шо́б н'і́де́ ж та́к ни́ л'и́жав / на́кри́вайи́ц'а́ та́м в'і́н / то́ді же́рдка́ та́м ше́ бу́ла́ / да́к в'і́шал'и́ та́ке / шчи́тайи́ц'а́ йа́к л'и́шн'а́ оде́жа / ну́ йа́к о́це з'і́мн'е́ / ни́ ну́жна́ / да́к о́це в'і́шал'и́ на́ же́рдку́ / шо́ у́ кл'а́дов'и́й //

– Ухи́жі?

– А́га / у́ тій хи́ж'і́ / в на́с то́же хи́жа бу́ла́ здо́рова́ чи́риз у́с'у́ шири́ну хати́ / о́це ту́т жи́ в ста́р'і́й же́ хат'і́ /

– Кажі́ть

– Хи́жка на́двор'і́ / о́це́ ж са́рай по́ст'ройи́ний / а од́но отді́лен'и́є о́це на́зи́вал'ос' хи́жка́ / та́к та́м о́це мо́л'од'о́ж / ро́бл'ат' по́лики́ і ше́ та́м о́то спл'ат' / шо́б ни́ ба́чил'и́ / ни́ чу́ли́ / ко́ли при́ход'ат' / да́к о́то та́м / по́лики́ зро́бил'и́ в т'і́й хи́жц'і́ і та́к де́шчо́ хра́ни́ц'а́ та́м / і то́ на́зи́вал'ос'а́ хи́жка́ /

– Випл'і́та́в'а́ з л'о́зи́ / а́га / ну́ це́ ж дно́ / о́так па́лки́ зби́вайу́ц'а́ / ра́мка та́ка́ / то́ді о́туди́ ж д'і́рки по́свердлин'і́ / і ста́вл'айу́ц'а́ па́л'очки́ / а то́ді́ круго́м о́так пл'і́тут' л'о́зо́у / і пл'і́тут' а́ж до́ ве́рху́ / а то́ді́ йо́го і́з на́руж'і́ обма́зуйут' / чи́ і́з си́редини́ обма́зуйут' / шо́б зе́рно́ ни́ висипа́л'ос' / з на́руж'і́ ни́ на́да́ / а з си́редини́ обма́зуйут' / в'і́н висипа́є і́ зе́рно то́ді́ вже́ ни́ висипа́и́ц'а́ / і ста́вл'ат' йо́го́ ж у́ хи́ж'і́ / да́к шче́ у́ хи́ж'і́ ста́вл'айи́ц'а́ а́бо йа́к хи́жка́ / йа́ ка́зал'а́ о́це́ ж на́двор'і́ / а́бо в хи́жц'і́ о́ц'і́й ко́ш'і́ сто́йат' / і́ засипа́ють зе́рно́ //

– Да́к ви́кл'уча́йте́ / бо́ це́ йа́ та́к ска́жу́ //

Село Бесідовщина Гребінківського району

Підпорядковане сільській раді с. Ульяновка
[с. 282].

Інформант: Гуртовенко Надія Федосіївна, 1921 р. н., освіта – 1 кл., працювала в колгоспі.

– *Що на городі садили?*

– Картопл'у садили / усе садили / і с'їчас те саме садимо /

– *Як з весни землю обробляли?*

– Ну йак / трактор приїде / йак дождимос' / чи дес' / найми^{мо} / чи з колгоспу дадут' / виорим і садим / і так і живем //

– *Як коноплі обробляли?*

– Вирстат такий був / конопл'і с'їйал'и зразу / зразу с'їйал'и ж конопл'і / тоді вибірал'и / тоді мочил'и на раках / у нас там раки бул'и / мочил'и / а тоді вже ж т'кал'и // мн'ал'и конопл'і ногами / а тоді уже ж т'їпал'и на терниц'і на т'їй /

– *Як сватали дівку?*

– Прийшл'и молоді з бат'ком із старостами // посватал'и / а тоді ж і свайбу згул'ал'и / музика бул'а / танц'ї бул'и / с'п'їви / оце ж таке / йак і обично / так йак і с'їчас / т'їки ни бул'о отого бухкала / що с'їчас бухкає над гол'овойу / а гармошка / бубон і танц'увал'и / і с'п'ївал'и / все / а типер ото / йак завидут' оту музику / так ни чут' н'їчого н'їде // вам ни кол'о таких бал'акат' / йак оце ми / вам треба бал'акат' / де зовс'їм стар'ї /

– Бур'аки с'їйал'и / картопл'у садили у колгосп'і / і все пол'ол'и ж його / це с'їчас ни пол'ут' / а тоді ж пол'ол'и / і сойашник пол'ол'и / і кукурузу / все / ну менше ж бул'о / а йак с'їчас накинут' гиктар'ів вос'їм / посл'їдн'є врем'я по п'ят' гиктар'ів накидал'и бур'ака / х'їба можна його обробит' / а обробл'ал'и ж / а тоді правда один у нас гол'ова був / що придумав сапи довг'і / так'ї метр'ів по два / так уже лекше бул'о пол'от' / а то ж цілий ден' нахил'ис' : а і пол'иш / і копал'и ж вручну / по п'їйс'ат согих / а тоді уже став трактор / так'ї три / пидор'увал'и в купки / лехше ж бул'о / а тоді уже почал'ис' комбайні / комбайн ст'агав / а вс'орав'но / сид'їл'и / купочка / купочка / р'ад купок / чистил'и ж / возил'и аж у Гриб'онку / чотир'ї душ'ї на машину / вручну накидал'и / зразу п'їдводами возил'и / волами / а тоді уже / ну с'уди у бойарс'кий возил'и / ближче / а тоді уже стали у Гриб'онку / так машина // на н'їч їдеш / ден' чистиш / а на н'їч їдеш

во|зит' / |возиш |ц'ілу н'іч / а |йак за|мерзне" / то |ше |й |л'о|мами / |поки
|л'омом |ту |купочку |об|бийе"ш / та |на|грузиш / |об|шим |жит':а |бул'о
|трудн'іше / |то|д'і |стал'о |жит' |гарно / так |бачите |ж |йа|ка |пири|стройка /
|шо |ти|пер |важко |ше |трудн'іше / |наш|чот |ро|боти |у |кол|гос'п'і |стал'о
|ле|хше |ро|бит' / а |наш|чот |жит':а / |шо |ж |нам |по |три|дц'ат' |с'ім |рубл'ів
|пенс'ійі / |ну |о|це |ж |ка|жут' / у |ц'о|му |м'іс'яц'і |шос' |до|бавл'ат' / а |то|д'і
|ж |пал'ички |пи|сал'и / н'і|чого |ни |бул'о / а |пал'ички / |за|пише
|трудо|ден' / а |шо |во|но |за |той |трудо|ден' / |йа |ш'іс'т' |год |на |х'верм'і / на
|сви|нох|верм'і |бул'а / а |за|писано |о|це |в |кол|госп'і |р'ізн'і |ро|боти / а
|ш'іс'т' |год |ри|зових |чо|б'іт |ни |ски|дал'а / |сви|но|матки |бул'и / та |так |йак
|п'ішл'а |із |утра |та |й |до |вечо|ра / на|в'і|дайус' |до|дому |до |д'ітей |там /
|поки |ма|ти |ше |жи|ва |бул'а / а |за|писал'и |р'ізн'і |ро|боти / а на |р'ізн'их
|шо |заробл'ал'и / |пал'ичку / і |там |пра|вда |шо |заробл'ал'и / так |об|шим
|бул'о / |по|гано / |ни|добре" |то|же / а |жит' |чос' |мов |виси|л'іше |бул'о / а
|ти|пер |та|ке / |ни|мов і |жит' |тре|ба / так |уже і |жит' |ни |хо|чиц':а / |йак
|по|думайиш / |шо |скр'із' |н'і|де |н'і|чого / |куди |ни |пови|р'ни|с' / |скр'із'
|кра|дут' |усе / |б'і|йс'а і |ди|ржа|т' |шон'і|буд' / |кури|ц'і |ни |ди|ржи / бо
|по|кра|дут' / |о|це |в'чо|ра |ж |пири|да|вал'о |по |т'іл'ів'і|зору / |шо |там
|пири|да|вал'о / |йак |у |вас |ти|ждин' |то|му |на|зад |за|брал'о |кур'і / |кур'і
|за|бран'і / |поро|с'а |од|но |ди|ржу / |й |те |бо|йус'а / |ц'і|лу |н'іч |од|но
|бліска|йу |св'є|том |та |шо |ж / |йа |ни |вийду // бо |по |гол'ов'і |да|дут' /
|х'той|ізна |йак |во|но / а |кра|дут' |усе / |шо |це |ни |можна |вже |дал'і
|тирп'іт' / так і |жи|веш / |а|би |ден' |до |вечо|ра / |про|жив |н'іч |ха|ра|шо /
|про|жив |ден' / |то|же |так |са|мо //

— *Як ви готуетесь до Різдва?*

— |Х'той|ізна |ж / |коли |шо |йе / те |й |зго|товим // |пос'т'і|райм /
|по|ма|жим // |йак |ни |за|би|рут' / |о|то |та|ке і |го|товим / |ра|н'іше |бул'о
|о|це |йак |холо|дц'у |на|варим / |пиро|жк'ів |на|пи|чем / |хл'і|ба / |ква|сол'і
|на|тов'чем |із |сахарем / |ну |о|це |ж |та|ке / |ка|жне |шоб |два|надц'ат' |стра|в
|при|го|тови|т' / |йак |йе |поро|с'а / |то |поро|с'а |за|р'і|жим / а |йак |ни|ма / |то
|кури|ц'у |йа|кус' |за|да|вим |Розд'во / |там |до|ма |шос' |при|го|тови|ш / |то|д'і
|скла|дайи|с'а / |гур|ту|йи|с'а |у |того |по|гул'айиш / у |того / у |того // а
|с'і|час |жи |до|ма / а |пйа|ни|ц' |повно //

— |Це |пра|зник |там |чи |шо / а|га / |да|вай|те |ос'о |скла|ди|мос' |там
|по |ди|с'атц'і / |там |чи |по |рубл'у / |ку|пим |го|лову |сви|н'ачу / |с|ку|пим /
|там |гар|мошку |най|мимо / |бул'о |гарно / |веси|л'о / і |с'і|час |ни |то |ж /
|ка|жне |о|це |ж |так / |то |ква|сол'у |з|варит' / |чи |бур'а|к'ів / |о|це |вам |та|ка
|жи|з'н' / |то |гар|буз |спи|чем //

— |В |осно|в|ному |боршч / |суп |ква|сол'аний / |ну |а |то|д'і / |ж |суп
|та|кий / |чи |з |гречки / |чи |з |круп'ів |та|ких / |ну |там |пиро|жок |йа|кий
|спи|чеш / у |осно|в|ному |боршч / |каша / |йа |ще |бур'а|ки |вар'у / |во|ни |ни

вар'ат' / а йа вар'у і бур'аки / бабушко / йа ни буду сви'н'а / ч'ого / ви сви'н'а / бо ви бур'ак йісте // каже / квасол'а / варил'а ранше і бур'аки / а це / та варим / починайм варит' / бо ни'має чо'го варит' / і це ж спасиб'і Богу / шо сей'год же йе і картопл'а / і квасол'а / і морква / і бур'ак / а прошл'ий год зовс'ім бул'о мал'о / і ц'ого мал'о / ото так нажи'мал'и на вирми'шел' / на йак'і крупи /

— Це по т'іл'ів ізору розказувал'а ж / йак жи ж голодомор отой був / ой / йо / йо / так ми ж оце дивимос' / та й кажимо / а шо ж нам розказуват' / с'ічас тоже таке саме / т'іки ж ни можна Кучму об'і'жат' //

— Як квас робите?

— Ну йак / начистимо бур'ак'ів сахарних / нал'єм водою типлен'койу / і все / б'іл'ш н'ічого і в'ін дн'ів три постійт' / і у'же почи'на уки'сат' / а тод'і уки'нимо такий шма'точок х'рону / шо'б ни запл'існ'івав / а другий раз і пот'агниц'а ше й йак / а другий раз хара'шо / це ж так / ну робл'ат' б'і'лше у мужс'кий ден' / ни у женс'кий / при'м'ерно у в'івторок / чит'вер / тод'і в'ін ни т'агниц'а і хара'ший / а бувайе і пот'агниц'а / х'тойізна чи во'но такий бур'ак попа'дец'а / а квас йак уда'с'ц'а ж хара'ший / знайу ж мати / ота'ка бочка у ха'г'і / накришуйе туди бур'ак'ів жи повно і зали'ва водою / під ст'іл підставл'айут' / кришко'ю накрил'и / одно м'ішайут' жи його поминутно ото / а закрашуйут' жи його красним / стол'овий називайиц'а / ну і добрий / а та'ки йак в'із'миш / так аж / да ше соди йак уки'ниш / оце та'ка шипучка добра //

— Як заготовляєте капусту на зиму?

— На тертушку на ту ж / ранше ж руками с'ікл'и / а ти'пер тертушку ж у'же / моркви ж туди / хто кида моркву / а хто ни кида моркву / листочка там / перц'у / так ти'пер у бутил'і / ранше ж у бочки / а ти'пер у бутил'і / понато'птуєм туди / і загл'адаєм / на в'ідро ка'пусти кл'адем та'ку ниви'личку ж'мен'ку сол'и / і та'ку са'му ж'мен'ку сахара / і ото пири'м'ішуйм / і у бутил'і туго / туго / і ото та'ка капуста //

Село Тарандинці Лубенського району

Розташоване за 15 км від Лубен у межиріччі
Сули, Удаю, Сліпороду [с. 605].

Інформанти: 1. Василенко Ганна Фоківна, 1928 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі;

2. Василенко Григорій Захарович, 1929 р. н., освіта – 7 кл., працював у колгоспі.

Інф. 1: – А що Вам розказуват'?

– *Ну ще коли були дівчиною...*

Інф. 1: – А це йа починала / ну ще йак була д'івчиною / малою такою д'івчиною / в нас / мама в мене вмерла / в нас була вил'ика с'ім'я / мач'уха / і троє в неї д'ітей // йа читверта / а тут же война // ну йа ж найстарша ж осталас' / ну йака ж йа нивил'ика / то приходилос'а ж при н'імц'ах // і вже й п'ісл'а н'імц'ів / ходит' та робит' / із'а того / щоб там кусоч'ок хл'іба // щоб там карманч'ик чоґото прине"сти / зернич'ка // по'н'ал'и // по'том уже кончил'ас'а война / бат'ко прийшов інвал'ід / на костил'ах // дуже [...] / і в'ін ми'не одв'із у Л'убни в фізео / знайите // що це таке / йа кончила те фізео / це по мебил'і // і направил'и ми'не на Київ / бо йа туди хот'іла / там у мене було дв'і сестри / йаких йа зроду ни бачила / а йа вже була зросла / вже п'ятнадц'ятий год / йа туди поїхала / ну йа з ними ни встр'ілас'а / ни встр'ілас'а / вони вийіхали в'ідт'іл'а / робила там на хвабриц'і Боженка / і с'ічас там йе хвабрика / ну робила / додому ж прий'їжала в гост'і // у сорок с'омому йа прийіхала на виходн'і / на два виходн'і // ну і пішла зам'їж / так пол'учил'ос'а / і вирнул'ас'а с'уда в сил'о об'ратно / хот'а ни сл'адко прийшлос' // н'і / так йа із своїми сестрами й ни встр'ілас'а / бо йа ж ото вийшла зам'їж // а тод'і знайите / йаке зам'їж / а ни таке ж / йак ти'пер // йак ти'пер свайби чи шчо / ну так бат'ки договорил'ис'а / бат'ки / і так йа осталас'а в сил'і / і пішла в колгосп / і йак пішла / і по цей ден' / ну ни по цей ден' / а до пенс'ійі / пиред пенс'іє"йу йа сил'но забол'іла / уже бул'а й нив'істка в мене / й дочка замужн'а / йа сил'но забол'іла / йа лижала у Київ'і в двох інст'ітутах / у Шал'імова йа лижала / зразу в онко / по'том у Шал'імова / а по'том так Бог дав / наві'рно / так Бог дав / шо йа шче оск'іки прожила / хот'а ни так шо прожила / прот'анула / ну йа онук'ів же ж підглед'іла / повиг'лежувала / зам'їж по'д'авала / х'іба би ж це йа / йа н'іколи б ни думала / шо це йа доживу до такого воз'расту / шо йа ни зам'їж / і ше правнук'ів дождала / правнук'ів / у мене йест' онучка вийшла зам'їж / ну чолов'ік й'її покинув / так у неї двоє правнук'ів / п'ят' год і чо'тир'і / і це правнучка / о'це так / о'це ск'іки йа т'ану / ну т'ану вес' час дуже по'гано / о'це мене

дав'л'ен'їє це мучи // го^ало^ава сил'но болит' / ни^е пе^нри^естаїє / ну просто їа на пил'ул'ах живу і все / ну шчо шче Вам? //

Інф. 1: – [...?] / і оце миски б'рали / миски / п'ятнадц'ат' / двадцат' / це одбуват' храм / у нас шостого майа Григор'ій / храм / і ми оце 'дбували цими мисками // ни кожному окремо // так йак типер кожному окремо / а в цих мисках / шо храм / картопл'а / холодец' / к'іс'іл' / оце так одбували храм / ог'ірки кисл'і з боч'ки / з боч'ки / д'їжки так'і / д'їжки / ни бочки / а д'їжки / дубов'і д'їжки / їїх так хранил'и / Боже сохрани / виливал'и з висни / сушил'и / й хранил'и / по дванадц'ат' в'ідир // дванадц'ат' в'ідир ог'ірк'ів засипаєє / дванадц'ат' в'ідир пом'ідори / отака д'їжич'ка / мален'ка там / це дл'а квасу // р'їжиш бур'ак / наливайиш водою / це свикруха так / потом туди нагр'ївайиш кам'ін' // рожа^руїиш у пич'і на сковород'і / і потом туда кам'ін' кидайиш / воно так йак загра-аєє // шум такий // о / тод'і накривайиш така к'ришка дириг'іана / і отакий квас // пий / і хочиц'а / виносили у погриб його / і потом по круж'ц'і бирем / бирем його / надибрав там багатен'ко // кип'ячонойу водою долив // так ц'у д'їжку можиш м'іс'ац' або й б'іл'ше //

Інф. 1: – Квас / боршч / варили боршч / ни так йак типер // варили в горш'ках / ч'авун'ів ни дуже було / а горш'чок // з угра встаїєш / це ж бур'ак / вит'агаїиш бур'ак / половинка бур'ака / раз / раз / раз такими кусоч'ками / бур'ак / квасол'ку ше ж із вечора становиш на прип'ічок / кружич'ка і там жмен'а квасол'ки намокаєє / а тод'і ж с'уди квасол'ку / і картопл'у / ну все туда / і в п'іч' / закип'іло / зажарив / шо там їє // зажарку робили / це у сорок с'омому год'і / йак їа п'ішла зам'їж / так п'івл'ітри ол'її було на м'іс'ац' де^ржиш // ложич'ка // ложич'ка / Бо-оже / йак икономил'и ж ми / зажарив // у п'іч' / топил'и / вибач'те / шо їа так виражус' / к'із'аками // оце / так його й називал'и / ни то шо / а так ус'і / так називал'и / це робили його із навозу з оц'ого коров'яч'ого / м'ісил'и / л'апсал'и / сушили і становили ну / на просушку / а потом у сарай / а йак у хату / в п'іч' / так так так шахматним пор'адком зробиш на^ніч / тод'і така кавраточ'ка / вс'ак'і бул'и / там поп'іл і кирас'ін / підпал'уйиш і цей ки^зак чи йак виразиц'а / горит' / дим / дим / дим / так і де дим / шо ни^имаєє н'ічого / сам дим / і так може с'півча^са / а їа ше л'убила книжич'ку так прочитат' / і баби л'убили / йак їа вже рос'казуїу / ну так'і харош'і / там / знаїу одну / прох'весор Бойко / йак його убили / й доч'ку // ой така жал'ібна книжка // то їа отак покладу на прип'ічок / с'аду і ту книжич'ку ж ч'їтайу / поки той дим зийде //

зійде дим / сам жар / жар / а жар довго цей стоїт' / і до утра
буває жар / да / тоді в той жар сунеш горшч'ок // кипит' / така
сковор'ідка мален'ка // зажароч'ку зажарив / обгорнув цим
жарком / це боршч //

— А ни затовкували борщ?

Інф. 1: — Затовкували /

— А в чому?

Інф. 1: — Ну так і були йак з руч'койу /

— Ковганка?

Інф. 1: — Да / і ото // саме так затовкували / да / наскілки
він сойдніший оцей боршч / добріший / оце йак затовчний
салом / і це пошти в кожного бул'а ц'а товганка // у кожного //

— Ковганка була?

Інф. 1: — Да / товганка / і це пошти в кожного раніше / а
потом вивелос'а // ні стало вже ні в кого / йа вже купила / та [...]
онуки грайуц'а // красиву таку / товчаноч'ку / а то біл'ше с того /
в чигуні так помнеш / в чигунку помнец'а так харашо // чай /
типер чай / йак ні купиш / чайу німа / да / а тоді кипит' вода /
побіг / вишнину дломив / раз / раз / раз / наломив / чай / або там
з малини / чай //

Інф. 1: — Ну / наприклад / оце в мене булі там сестри
двойурідні // вони забірайут' своїх подруг / подружок /
сусідок / приходат' на храм / у косниках / у сорочках вишитих / у
кирсетках / у йупках таких же широких / да / і храмуйт' / ну
горілки тоді ні пили / щоб це дівчина // попробувала капил'ку
горілки та Ви шо / Боже сохрани / це такий врод'би позор був // йа
робила таку наливку // сухі ягоди / потом наливайут'
кип'ячонойу водою // сахарц'у туди / і бутил' / бутил' / чотирі
літра / Ви уйавляйте" / на вікно / оце він грає / грає / грає /
вже перистав // таке вино / ну кислен'ке / ну трошечки ж там
хмил'ок йе / так даже оц'ого винц'а вони ні пили / дівчата / це
тіки женщини / ну йак прийшла до мене кума там із кумом /
куму там горілки / ну горілки / шче бат'ко мій покійний /
царство небесне / казав / шо храм він одбував однойу бутил'койу /
шче мама / йак піде у церкву та згукать родичів там / збіре // то в
церкву приходили родичі / тоді їх / збіралис' // то йа каже із
сусідом трошки й надип'ю // по ч'арці / були такі ч'арочки /
вони в нас довго вал'алис'а // та дес' і йес'т' / отак на нозці /

— Манюсінкі

Інф. 1: — Ман'усінк'і / то / каже / ми випиймо / а мама
прийде та каже / о / ти вже шо поч'ав / випив // та поч'ав /

по|трош|ку там з Про|копом ви|пив // ну так ни пи|ли ж / йак оце|во / а|га / а вже ж йак пос|і|дали за с|т|іл / то вже ж жо|натим там / вин|ц|'а
 йа жі|нкам / вин|ц|'а оц|'ого ж само|робного / а чоло|вікам го|р|іл|ки /
 а д|ів|ча|там / Бо|же / ц|'ого ж вин|ц|'а / ка|же / ме|'н|'і ше ж у клуб
 с|'о|год|н|'і йти / з ро|та бу|де во|н|'ат' / н|'і / н|'і / н|'і / а тан|ц|'ували / а
 с|п|і|вали так / шо ти|пер / ма|бут' / на свай|бах так ни с|п|і|вайут' // у
 ме|не осо|бино ба|гато ро|ду тако|го бу|ло / д|ів|чат / і так і с|п|і|вучі
 бу|ли // шо во|ни йак храм / так у го|роді то|чно ви|с|іл|'а / у
 ко|сних / та шче" й брат / та|кий не|ве|'л|ич|кий / о|та|кий / йак о|це
 Бо|гдан|ч|ик / так во|ни його при|ни|с|ут' на пл|еч|'ах і гар|мош|ку / і
 в|ін гра|є / а во|ни тан|ц|'уйут' у го|роді го|па|ка // кро|ков|йак /
 пол|ки / о|та|к|і раз|н|'і тан|ц|'і / і так ве|сило / а ти|пер ни то //

Инф. 1: — Дв|і по|душ|ки дов|гих / дов|ген|к|і / так і дов|ген|к|і /
 і дв|і голо|вий|ан|'і / це вс|і|да / ни о|ц|'і / пе|'ри|ну / ни пе|'ри|ни / а то д|і
 у|же в по|сл|'і пі|шло / шо пе|'ри|ни / а то дв|і та|ких дов|гих по|душ|ки /
 і дв|і голо|вий|ан|'і / це / йа йак і|шла за|м|іж / в ме|не ни|' було ко|му
 по|душ|ок д|бат' / так ми|н|'і су|с|ід|ки при|ни|с|ли / ба|бки / при|ни|с|ли /
 при|ни|с|ли / по|душ|ки голо|вий|ан|'і / ну пра|ва|да / й ма|чу|ха да|ла дв|і
 дов|гих / твир|д|і та|к|і шо / [...?] //

Инф. 1: — Сви|кру|ха ко|ли|ше / два ча|са свекор // два ча|са
 чо|лов|ік / два ча|са вже ма|ти / а в|ін ото та|кий пла|с|'ій / то о|це ж
 во|ни за о|ц|'у в ір|веч|ку ко|ли|шут' / а вже ж із сну ви|би|лас|'а / а на
 ро|боту ж на|да йти / то йа / ка|же / за|че|пл|у за о|ц|'у ж в ір|веч|ку /
 спл|у і так ко|ли|шу / так во|но ж у|же ме|'хан|'і|чно ви|ход|ит' //

Инф. 1: — Со|ро|ч|ки / мо|ч|ил|и у кур|'а|чому по|мет|'і / пра|ли
 т|'і|ки на л|'о|ду // хо|ди|ли ту|ди на л|'ід / це з|'і|мойу / а йак л|'і|том / то в
 р|'і|ц|'і / так ни пра|ли / йак п|'і|диш о|це прат' ц|их со|ро|ч|'ок / пи|реш
 ц|'і|лий ден' / ба|гато / ски|дай|иц|'а ж с|т|'і|ки со|ро|ч|'ок / пи|д|шт|ани|ки /
 чо|лов|і|ч|і пи|д|шт|ани|ки / чо|лов|і|ч|і со|ро|ч|'ки / сво|ї| со|ро|ч|'ки / во|ни
 здо|ров|'і / і ото ц|'і|лий ден' тре|ш но|гойу // ц|'і|лий ден' на ко|пан|к|'і /
 то д|і про|но|сиш до|дому / і ж|лук|то / пе|'ри|си|пай|иш по|пи|лом //
 скла|дай|иш ту|ди і ки|п|йа|чом про|ли|вай|иш / на|кри|вай|иш ду|же" там
 ба|гато гр|'а|пок / во|но спар|'уй|иц|'а / йак во|ни па|хли // ц|'і со|ро|ч|'ки /
 а по|том кач|'ал|койу / рубел' / йес|т' оно там у нас о|та|мо дв|і па|ри /
 кач|'ай|иш / ви|кач|'ай|иш / на|д|іниш на се|бе / так па|хло / шо стра|х /
 це-е / ка|жну су|боту / ка|жну су|боту / го|ло|ву змий|'иш / йа це так по
 со|б|і зна|ю / в ме|не" ко|си ви|ли|к|'і бу|ли / ду|же ви|ли|к|'і / йа ка|жну
 су|боту йі|х ми|ла / по|ми|ла / на|кач|'айу ту со|ро|ч|'ку / на|д|іну /
 р|'а|дно|м за|сте|'л|у пос|т|'іл сво|ю / р|'а|дно|м на|кач|'аним / л|'а|жиш /
 ох / так па|хне // шо стра|х / стра|х //

Інф. 1: – То вони йшли окремо / в кожного своїй мисоч'ка / своїй ложич'ка дириґана / і там назначає / ну / наприклад / йа Гал'а / значить Г / ну Наташа там Н / с'їдають і кожне своїу мисоч'ку / своїу ложич'ку / і йак піонери за столом сид'ат' / д'ад'ко насипав / горш'ч'ок ото такий в'їдерний / вит'агне д'адинка / бо це ж [...] в'їн б'їре розсипає всим / ну наск'їлки була доброта / ви в'їав'їт' наск'їлки доброта / йа п'їду туди / йа сирота / і йа була в оц'ому ж хвиз'їо / а в ц'ому хвиз'їо / ну п'їсл'а войни й'їсти ж н'їма ч'о // хл'їба да'їут' / давали / ма'ут' / п'їят'сот грам / ну такий в'їн йак клей / і капуста'ак / чи шо то там таке варили / шо це дуже ви'їлике ш'час'т'а / йак кусоч'ок там картопил'ки чи л'їсточ'ок капустинки / ну така ж похл'обоч'ка // да / вони / у йїх усе под'їли'но / д'ад'ко цей насипав / тому менше / тому б'їлше / по'возрасту / да / тод'ї та кусоч'ок мн'ас'ц'а / дес' в'їн заробив / там ходив / копат' кому'с' гр'адку / або шос' там шорн'їч'ав // ви знайіте / шо таке шорн'їч'ав // шорн'їч'ав / це ну таке госу'дарств'їн'е / ну хомути там справл'ав // і в'їн ото таке зан'їмав'с'а та / цим / пошорн'їч'ав / заробив там шос' / заробив / прин'їс мн'ас'ц'а дес' у когос' / бо були шче й кон'аки // д'ад'ко л'ожич'койу там його пор'вав / пор'вав / і пот'ом кожному там пол'оску / мин'ї дв'ї / то ви знайіте / оц'ї д'їти / сид'ат' йїд'ат' / у кого попав кусоч'ок такий / вони в мойу миску / це Гал'ї / вона сирота // д'адинка / ц'а д'адинка / вона була така добра ж'їнка // вона заховайє хл'їбиноч'ку с'уда / за пазуху / м'їне виводе / проважайє у хвиз'їо / виде / і каже / Гал'а / йа тоб'ї ж хл'їбиноч'ку // тод'ї ж воно все по кусоч'кам / под'їли'но / не" так шо ск'їки хоч / ск'їки й найїв'с'а / проз'ївав с'н'їдан'їа / то вже все / жди аж об'їд / да / і вона м'їне ото проважайє далеко так на поле / йа аж с'їч'ас уйавл'айу й бачу даже / тод'ї вит'агайте ц'у хл'їбинку / да'їє мин'ї / Гал'а / ти ж ни йїж / з'їси там з оц'їйейу ж балан'душкойу // йа йїї застромл'айу і все в'їрем'їа так огл'ада'їус'а / огл'ада'їус'а / о / д'адинку вже н'ї видно / така / мален'ке п'їят'енич'ко / о / вит'ага'їу / і м'їгом його з'їда'їу / ви знайіте / йак воно й'їсти хот'їлос' / прох'од'у на другий раз / вона питає / ну йак / Гал'у / ти ж по'їла / по'їла / ти тод'ї ж пови'ч'ер'ала ж хара'шо / пови'ч'ер'ала / спасиб'ї Вам / пови'ч'ер'ала / п'їду / мин'ї там так хара'шо / а йак то йа за своїї го'да бачила дал'ш'ї / думайу / а йа ж таки нахл'ебниц'а / ни п'їду до'дому // ото / вони / та буд' у нас / буд' у нас / ну йа пон'їмала / шо йа та 'дри'вайу од йїх / п'їду / при'їду до'дому / дома і то'го н'їма // от так //

Инф. 1: – Таке з дєрева зрєблине //

– Дїжа?

Инф. 1: – З дєрева / дїжа / на восім буханок / це пидчин'айиш к'їстичко / к'їстичко там / воно всїгда оставл'айиц'а / його пидчин'айиш там с полудн'а / це було й мац'уха миє так заставл'айє / Гал'у / ти ме^н'ї там / Гал'у / пидчини к'їстичко і пидмолоди // це пидмолодит' трєхи п'їзн'їше / два сухарики в тепл'їй вод'ї розвисти і тод'ї трєшки ше й борошенц'а / пидмолодит' / тод'ї хл'їб мн'акий / потєм увеч'ир'ї вже вчин'айим / вчин'айим / розводим таке / ну / р'їдкє / так йак на млинц'ї і становим на п'їч / на типлен'кє час'їв на ш'їс'т' / час'їв ш'їс'т' воно дожне грат' / да / утрім встайєш м'їсиш / пидпал'уйєш у пич'ї / поки пиригор'їло / вже зийшло / пидпал'уйиш // садовиш у п'їч / і хл'їб був житн'їй / такий разовий / крутий хл'їб м'їсил'и / такий добрий хл'їб / от тїпер хочиц'а такогє кускє хл'їба з'їсти // ну в'їн ни получаиц'а / оцє хоч із б'їлого з оц'ого / н'є / н'є / ни той хл'їб / н'ї / ни той / шо був разовий / такий житн'їй хл'їб // а от такий хл'їб // вкусний /

Инф. 1: – Те к'їстичко розвидєш із хмєлим // хмєл'у зварим / розвидєш із хмєлим // ну йак воно називалос'а / Грїша пидкажи / ни глєчик //

Инф. 2: – Тиква /

Инф. 1: – Тиква / у тикв'ї / оцє в тикву / наводиш тикву повну / туди хм'їл' / і к'їстичко / і опарку / це ж упєред / трєхи такі й дрозж'єй / і розвидєш і зав'їажиш / і оцє стоїт' воно с тиждє^н' / і ти його кружичку налив / кажну / йак учин'айиш і вливайиш / йак учин'айиш і вливайиш / вил'єш / потєм йак бродиє харашо хл'їб цєй / т'їки дрозж'єй цих / тод'ї т'їки йїх / ни бачили / цих дрозж'єй / а то вобше биз дрозж'єй / т'їки на к'їстиц'ї / на оц'ому к... / за кажним разом кусочок к'їстичкє оцє такий / йак оцє кулак оставл'айиш / за кажним разом // шєб тод'ї воно молодше / молодше і його пидмєложуйиш / пидмєложуйиш отє шчє і сухариками / ч'є то воно мин'ї так упємку //

Инф. 1: – Шл'їхту таку робили / і заливали // і житн'у ц'у солєму за кажним шарєм пирикладали / заливали ц'їйєйу / шєб воно ни пидн'їмалос' / потєм оп'ят' солємоу вже кам'їн' шл'їхтоу наложували // йаблука / груш'ї от такі були / йїж і хочиц'а / аж тїпер хочиц'а / так нїма / йа ни знайу / і чос' тїпер стали хот' оцє й груш'ї / р'аб'ї / да / йак'їс' вони гни'ють / а то було такі груш'ї ну св'єтл'ї / да / оцє в моїйєй ж матир'ї сад отут

був такий гарний / гарний сад / в'ін і счас же йе старий так / ой / йак понаквашуйе /

— Вона сама квасила?

Інф. 1: — І йа вже / йак вона робила / так і йа училас' / так йабл'ука й груш'і стоїали до самойі висни / вит'агайм / а вони шче добр'іш'і / а ти пер ч'ото воно ни пол'учайиц'а таке /

Інф. 1: — А ти пер дошч' пройшов / все пиригнило / от оц'і антоновки // у нас тут дв'і йаблун'і / антоновки / йа йїх дв'і боч'ки накидала / кажин год / боч'ки так'і в нас жил'ізн'і / і в гарбуз'і / гарбуза понавар'уйу / то ц'ілий ден' вар'у / заливайу / чут' сахар'у / сол'і / і вони / хлопц'і йїх так л'убл'ат' / шо Боже / ну вони так'і харош'і / сейгод вони на йаблун'і погнили / н'і одного йаблука ни могли вз'ат' / от шо воно /

— Дошчі такі йдуть

Інф. 1: — Ми йидимо варит' ц'і галушки / грич'ан'і / стане кот'ол / казан здоровий такий / вода кипит' //

Інф. 2: — На сто душ /

Інф. 1: — Та н'е / сто душ б'іл'а машини ни^е було / ну менше ну чимало / ну тридц'ат' / може б'ілше / вона там / а йа м'іс'у к'істо / оце ж грич'ане к'істо / кол'ис' і сус'іда ми^{не} питав / шо йак ти / ж'інка ни спиче млинц'а грич'аного / а йа кажу / а йак жи вона пич'е / ну розколотил'а в молоц'і там чи в чомус' / н'і / кажу / так ни пол'учиц'а / нада т'іки такого добавл'ат' же борошна / простого / а так воно / кажу / [...] так оце ж м'іс'у / нам'іс'у ж багато к'іста із таким борошном / житн'ім борошном / гричане борошно й житн'е // тод'і пшинишного / це / тод'і роскач'уйиш кач'алками так / шоб р'івнен'ко було / і вона мин'і скаже тридц'ат' галушок / ш'ій'с'ат галушок / по дв'і галушки / тод'і здоров'і галушки / тод'і здоров'і галушки // пор'ізала / вкинула / ой / с'од'н'і галушки / приход'ат' там / чолов'іки / ж'інки / приход'ат' / так'і довол'н'і / рад'і / галушки с'од'н'і грич'ан'і /

Інф. 1: — А тут один товариш м'ій / так ми вс'іда з ним плач'им / ми вс'іда з ним плач'им / ми робили тож у Кийив'і / йак хл'іба ни дойідали / ну / та трудне д'іло було / так в'ін розкажуйе / йак ше в'ін з мамкойу жив / та мамка пішла в колгосп і йїй дали ж галушку / одну галушку / йїй попало / й водич'ку / ну вона ж водич'ку ж випила / а ту ж галушку принисла ж додому / і каже / зварила ту ж галушку / водички дала і йому похл'обат' / і каже / ти ж / Ван'а / ни бири ц'і йейі галушки / а йак йа в'ечир'і прийіду з роботи / так шче звар'у // та шче й йа поп'йу ц'і йейі водички / а ти

вже з'їси ту галушку // ну / каже / вона ж пішла / а йа всі тр'япки
пирикидав / хату пириви́рнув / ну такі найшов ту галушку і з'їв /
з'їв / а ма́ма ка^{жє} прийшла / йак во́на / каже / плакала / каже / йа ж
хо́тіла / щоб ти ж ше й водички попив / і йа ж / каже / трошки / а
йа ж полола ц'ілий ден' бур'ак / за т'їейу са́моу водич'кою //

Інф. 1: – Ну така бригада / в пол'і / ну ми туди поїхал'и
молотит' просо / з'їмоу / на машин'і / і ме^не ж'інки вз'али // йа
ж'інками ходили не^н за того / що йа такий роб'ітник страшний / а
щоб прокорми́т' а / пон'їмайте / там жи ж'їсти дадут' раз / а то
ше ж'інки ме^не п'ідгодовували // кожна там йакус' там балабушку
дадут' / і так йа за ними й бре^нду // і ми туди приїхали / йа /
по́в'їрте / що двадц'ат' градус'ів морозу / у мене н'їяких ни було
шта́н'ів // це ж во́но записуйе /

Інф. 2: – Будут' бабушка ти́бе судит' /

Інф. 1: – А́га / шта́н'ів ни^{ма} / по́том у́же ж на ве́ч'їр ми
йде^нмо на кварти́р'і / бо це все далич'ен'ко / кудис' іти ж / а в нас
тут жи́ла ж'інка одна / йій б́лиз'ко / йа йі́й зна́ю // Йевдо́ха / в
не́й д'їтей ба́гато / ч'єтви́ро // йа ка́жу / йа і́ду до т'їтки Йевдо́хи //
прихо́д'у // о́це йа вам ос' роска́жу / прихо́д'у / о-ой / Га́л'а / ти до
ме́не на кварти́ру / да / і в'язоч'ку ж ни́су / ми́н'і ж'інки нав'їа́зали
щ'є й в'язку / во́на та́ка дово́лна / що йа ту в'язку прини́с'ла / і
ка́жу / т'о́т'у / ну йій ж Йевдо́ха / а йа / т'о́т'у Ду́с'у / ви ми́н'і
да́йте пла́ток йа́кий н'їбу́д' або йа́кус' тр'я́поч'ку / нам / ка́жу /
да́дут' боро́шна на за́т'їрку / о́це за́т'їрка / о́то за́тир'али / і в'о́ду
ки́дали за́т'їрку ва́р'ат' // посто́й / ка́же / ни сп'їши / а так йі́й о́це
ж ха́та / а чи риз'мосточок чири́з' доро́гу ко́мор'і / і в т'їх ко́мор'ях
о́це ж да́йут' боро́шно / а йа ка́жу / а чо́ ми́н'і сп'їши́т' / та йа то́б'і
о́це ска́жу // вно́се во́на ми́н'і ко́робку / ко́робка / жи́л'їзна
ко́робка / це туди пуд в́лазе // да ? /

Інф. 2: – Вос'ім к'ілогра́м / ни пуд / п'івпуда /

Інф. 1: – Да / а йа ду́майу / Бо-о́же / що за т'їтка // чи во́на
ни / це ж чоло́в'їк ми́н'і зроду ни да́с'т' // би́ри / би́ри й ни
ск'ї́сн'а́йс'а / би́ри йди / йак при́йди / то ска́жиш / що ти Фо́чина //
а́га / йа ж і́ду / ни́су ту ко́робку / о́так за́тул'а́йс'а / а в'ї́н ви́ходе
вже з ко́мор'і // цей чоло́в'їк / а це ж чо́го йш́лос' / це ж ба́т'к'ів
дру́г / а йа так ви́дно рости́р'алас'а / що ни дра́стуйти / а йа ка́жу / а
йа Фо́чина / а в'ї́н ка́же / а йа зна́ю / що ти Фо́чина // а йа вже ни
зна́ю / що роби́т' / ми́н'і так стидно / що йа ко́робки ни показу́ю //
а в'ї́н ка́же / а в ко́го ти на кварти́р'і / а йа ка́жу / в т'о́т'і Йевдо́хи /
а в'ї́н ка́же / так туди ви́лику ко́робку тре́ба / в не́й ж тро́є д'їтей
то́же // да́вай / ка́же / с'у́ди ко́робку / йа то́д'і ж пода́ю йо́му

ко|робку / і в'ін наб'і|рає повну ко|робку / да / там жи о|то да|вали по
 к'і|лу чи по два / а ми|н'і ж ту ко|робку / да / ви|н'іс в'ін / на
 при|ст'інки по|ста|вив / а йа ни пи|дн'іму / йа та|ка ж би|з'си|л'на бу|ла /
 ну та|ка за|хар|чова|на д'і|вчи|на / а в'ін ка|же / та н'і|ч'ого / тро|ши|чки
 пи|дн'ісеш / во|на ви|ско|чит' / во|на ди|ви|ц'а / ка|же / йа вз'а|ла ту
 ко|робку / ко|ли вже й б'і|жит' т'і|тка / за|бра|л'а / у|ні|с|ла в хату / і
 вже ч'а|вун здо|ровий ки|пит' на пли|т'і / со|лому т'і д'і|тво|ра п|хай|ут'
 же / і з|разу ж бу|де во|на ва|рит' за|т'і|рку / ш|час / ка|же / Га|л'у /
 за|трем за|т'і|рку / і за|тер|ла за|т'і|рку ц'у / Бо-о|же / йа ка во|на до|бра
 ц'а за|т'і|рка // йа|к ми вс'і там хл'о|бал'и / йі|л'и / а то|д'і во|на ка|же //
 а за|втра ми на|пи|чем бу|бли|к'ів / Бо-о-о-же / йа ду|май|у / шо з
 ц'і|йейу т'і|ткою / тих бу|бли|к'ів йа ни най|мс'а / а це ж за|т'і|рки
 бу|ло б на ц'і|лій м'і|с'ац' // а во|на йі|х пи|рив|иде / але йа ж ни мо|гла
 йі|йі ска|зат' це // йа ди|ви|лас'а / йа|к во|на ро|бит' / йа вс'і|гда так
 при|див|л'алас'а // хто шо ро|бе / шо|б ми|н'і на|вчи|ц'а / от в ме|не
 та|ка бу|ла // ну та|ка / зна|чит' во|на так // це йа Ва|м то|ч'но / то|ч'но //
 зва|рила су|пик / карто|пл'а|ний / по|том за|па|рила за|парку /
 ро|зим'н'а|ла // ка|ч'ал|кою ро|зим'н'а|ла // за|па|рила за|парку / по|том та
 за|парка ви|хо|ло|ла // по|том во|на учи|ни|ла / зро|би|ла та|ку бро|д'ачу
 р'і|ди|ну / йа|к на вчи|нок // йа ро|зди|вл'ай|ус'а / з печ'і / у|же во|на
 ми|не на п'і|ч жи ж по|сла|ла / і йа ро|зди|вл'ай|ус' / во|на зро|би|ла і /
 так шчи|тай|иц'а / шо це ба|ра|бан / у печ'і // во|на ту|ди до
 ти|плен'ко|го ж по|ста|вила // у|тром во|на за|ста|вила ми|не м'і|сит' / йа
 м'і|с'у / так м'і|с'у / так м'і|с'у / шо шчи|коло|дки вже бо|л'ат' / а во|на
 шч'е п'і|дси|па бо|ро|шна / шч'е п'і|дси|па / кру|те да / і на ст'і|л
 ви|си|па|ла мак / і з|разу вси|х д'і|тей / і йа / й во|на ка|ч'ат' / з|разу
 ка|ч'ат' / ни с'ход'у|ват' йо|го / ка|ч'ай|у / а в пи|ч'і в не|йі то|пи|ц'а / і
 во|да в ч'а|вун'і ки|пит' там // ви|т'а|га|є це ч'а|вун / ки|да|є ту|ди ц'і
 бу|бли|ки / і в п'і|ч // во|ни так ви|ни|р'ай|ут' на / во|на йі|х ст'а|гу|є ц'і
 бу|бли|ки / кла|де на до|ску / і сун|е в п'і|ч / до|ска та|ка ши|ро|ка / во|на
 вже все при|го|тови|ла / і з од|ной сто|ро|ни со|лом|ка го|рит' / і з
 дру|го|й / во|ни гн'і|т'ац'а // от та|к'і бу|бли|ки / та|к'і ру|м'я|н'і / а
 та|к'і ж до|бр'і / йа|кби Ви зна|ли / Бо-о-же / а|би ти|пер хоч та|кий
 бу|бли|к / чи в'ін то|д'і був та|кий до|брий / шо / дві ко|роб|ки во|на
 шч'е на|пи|кла цих бу|бли|к'ів / о|то тро|є ж д'і|тей // ни|хто ни
 тро|ну|в / та|ка дисци|пл'і|на ж бу|ла / ни|хто ни гл'ану|в / ну так шо|б
 хва|тали / чи шч'о / н'і та|кого ни бу|ло / то|д'і вже ж по|пи|кла во|на /
 ро|зд'і|ли|ла / усим / ми|н'і най|б'і|л'ше да|ла / і йа / ви зна|йи|те /
 най|лас' / най|лас' тих бу|бли|к'ів // ну йа|к йа мо|гла най|йі|стис'а //
 у|же іш|ла на ро|боту / во|на у|же ми|н'і да|ла чо|лов'і|кові
 пи|дш|тани|ки / о|ці с'п'і|д'н'і б'і|л'і / та|к'і / шо вже там по|лот|на

мало / латка / а латок б'іл'ше було / йа над'іла ц'і п'ідштаники /
 во'на ми'н'і дала бублик'ів / та йа ше ж'інкам / шото роздавала /
 ж'інки так хвалили // йак ми'н'і було вже тепло / йак в'род'би йа на
 пич'і / у же ото т'і штани / ото т'і штани // і так ми там жили //
 мабут' / тижде'н' / дн'ів дес'ат' / так ми'н'і хара'шо там було /
 в'род'би йа це на курортах / ви знайте / а так'і ж моро'з'аки були
 страш'ні // а тод'і в'ін каже / розход'іт'ес' по домам // бо ма'шина
 пола'малас' / ма'шина парова така була / топи'лас' а вона со'ломоу /
 бо це / каже / пола'малос' надовго // у же до'дому ми'н'і ни
 хот'іло'с' //

Інф. 1: – Празник / що при'ход'ат' д'іди / о'собин:о ж д'іди /
 чи там муж'чини так'і / і во'ни про войну / про старо'ви'ну / про все
 балака'ют' / і каже / си'д'ат' ц'і д'іди і ба'би балака'ют' / а ми каже /
 з бра'товими д'іт'ми у со'лом'і пирики'даймо'с' а чириз'а'го'лову / у
 со'лом'і / під п'іч'у отут / і спали / каже ми / з дво'ма д'іт'ми під
 п'іч'у / бо нам ни хватало / каже / на пич'і м'іста // ос' за'ходи
 йа'кис' / ну стари'ц' / ра'н'іше то так // з ло'мако'у / з то'рбойу / і
 каже // пус'т'іт' пириноч'уват' / а брат і каже / ну куди йа вас
 пус'т'у / йак у мене каже / он під п'іч'у спл'ат' / а йа / каже / на
 о'ц'ій со'ломц'і пири'спл'у / ну с'ідайте / ну ба'чите / ра'нше ни
 бо'йали'с' а / от л'удей / стар'ц'і / по'сторон'і / с'ідай / пири'спиш /
 поча'ли там балака'т' про все / ро'сказува'т' друг дру'га / а йа ка'же
 пири'кинув'с' а ж голо'вою та й до ц'ого д'еда миз'но'ги / чи в ру'ки
 попав / шо в'ін / каже / ми'не по'гладив по голо'в'і і ка' / шо йа'ка
 т'і'ки розум'на голо'ва в ц'ойі ди'тини / це ни най'ти / ну н'іч'ого в'ін
 ни до'б'йе'ц' а / так в'ін / каже / в ду'раках і по'мре / бу'де мат' чо'тир'і
 ж'інки / і ч'и'верта ж'інка йо'го за'хова'є на с'емди'с'ат п'іа'том
 го'ду / а т'і / каже / д'іди // йак за'хо'хока'ют' / чо'тир'і / ка' / ж'інки /
 а шо з ни'ми ро'бит' / ц'ими ж'ін'ками / а д'ід цей каже / та за'пр'а'же в
 плуг та й бу'де о'рат' // ну а шо ж то'му д'ідов'і ка'зат' // а був ш'че
 о'дин брат па'рубок / кра'с'и'вий // каже / здо'ровий // та йде ж на
 ви'ч'ірку та й каже / ну й ми'н'і д'еду'шка по'воро'ж'іт' / а в'ін уз'ав /
 аж жа'лко / а шо жа'лко / те шо ум'реш од сво'їей ру'ки // а в'ін
 каже / а ко'ли // та це бу'де ди'ви'а'носто год та то'б'і на'до [...] жит' /
 іди / гу'л'ай // ну і п'ішов / ну н'іх'то ни бра'тив на це в'н'іма'н'і'а / та
 по'ч'у'ли ж так / та шос' та'ке д'ід на'бала'кав // ну й про'йшло / мо'же /
 з ни'д'і'лку / чи дв'і / цей брат сво'ю на'ри'че'ну при'гласив у л'іс
 пока'та'ц' а / ну на о'хоту чи йак // бу'ли так'і / у нас д'ід і ба'ба бу'ли
 так'і ба'га'т'і / ни ба'га'т'і / а хаз'а'йі / у них так'і хвал'і'тон'чики / на
 дво'х ко'лесах / і ото так /

Інф. 2: – Б'ричка /

Інф. 1: – Ну в їх воно називалос' хвал'ітончик / бо цей брат каже наче до старшого / каже / дай ми н'і хвал'ітонч'ика і руж'а / та поїду погул'айу і там Тан'у покатайу // уже були заручин'і шото таке // і от в ін вийхав туди на дорогу / де вона стояла / прийхав і то д'і дав йїй руку / щоб вона виважила / а руж'о було зар'ажине / і своєїу ж рукою придавив курок / і черип знісло / да / то д'і каже / вс'і д'іди / Бо-оже / шо то був за д'ід // а ч'о йа ни поворожив / а йак жи Хвок'ій / от йаг'би знат' за Хвок'іа // так пішов бат'ко у крас'ні парт'ізани / бо йа / каже / вже вир'іс / уже д'іти виросли // йа вже там ни нужин був аж н'іа / каже / пішов сам / добровол'но // це ос' у вос'ім надц'ат'ім году / у йаке воно врем'я / шо пере"д паскою / то вони ж оце молозиво сохранила оце ж в оц'і д'іжниц'і у погриб'і там / вони його сохранили поки пройде піст / уже можна їсти / то / каже / уже було ни молозиво / а х'тозна щ'о / ну при ми н'і / йа вже ц'ого ни робила / і ни знайу //

Інф. 1: – Оцми харч'ами / може / воно й луч'и було / ну а дл'а д'ітей / ми н'і так / каже / йайц'а хочиц'а / так хочиц'а / ну йак // йа вз'ала ухватила одне йайце / надвор'і / калина / йа / під той кушч / і живен'ко його розбила і їсти / а бат'ко побачив / ой стара ж / ухватила / дитина йайце / вона каже / пі"дб'ігла до мене мамка / йїй тоже Гал'а звут' / і кричит' / Гал'а / Гал'а виригай те йайце / оце ми н'і в спину / в мене вже спина болит' / а йа шо / каже / йа його ковтнула // воно ни йде с'уди / ну так поб'ігл'а / поб'ігл'а // то д'і вирнул'аса / а бат'ко каже / Боже / стара / йак ти нагр'ішила й дитина нагр'ішила / бачте / гр'іх це було // йайце / а т'і хот'іло с'а / і все //

Інф. 1: – Сход'ац'а д'івч'ата і хлопц'і / і ото становиц'а або д'івчина / або хлопец' чи д'івч'ина / і вихайуц'а // а ми так'і мал'і щ'е / шо прийдиш / дивис'а / а нас малих ни брали // вихалис'а т'іки так'і / вилик'і /

Інф. 1: – І Молаки / сило Молаки / було на храм йа ходила / це йа вже була замужн'а / то ск'іки тих вихалок було / страх / і все молод' / ц'в'ітушч'а молод' / вс'а в українс'кому / у л'ентах / в'інках / да / і вихайуц'а / с' хлопц'ами / з д'івч'атами / вихалки чут' ни в кождому двор'і //

Інф. 1: – Ни вкл'уч'айте / йа так розкажу / тож каже цей же онук / ану / бабушка / розкаж'іт' про сво'ю свайбу / йа йому кажу / ти думайиш йа так по мостах їздила / та тиждин' гул'ала // с'п'івала / да / такого / кажу / ни було // а ранше ми були до Лаз'ірок / ни до Лубен / а до Лаз'ірок / та каже / записав свекор /

тиждин' побула дома йа / а на другий же сватат' / й йака свайба /
мач'уха ни хоче / ни хоче свайби гул'ат' / ни хоче / щоб йа ж із
Київ'а // мо^же / вона була й права / щоб йа зв'ідт'іл'а йїхала / ну а
тут жи шо / тут жи нада мамку догл'анут' / нимає ж кому // дв'і
д'івчат / одна в інст'итут'і / а одна в техн'ікум'і / обидв'і учац'а / а
мамка ж лижит' нигод'ашч'а / кому ж [...] / а в ін молодий /
с'імнадц'ат' год / ми поїхали у т'і Лаз'ірки // нас ни записуют' //
ни виходит' / йому года / а та ж шо записує й каже / а ви шо /
д'іти / це сам'і таке придумали // а ми н'і там стидно / та н'і / ну йак
же ви ж так'і молод'і / ну молода / ну хоч чут'-чут' / йа така
товстен'ка була / ну а в ін же молодий / то нен'кий такий / ну
хлопчик / ну йа ахнула та й утикла / та й додому прийшла / і так
с'ескор тод'і йїздив та просив та записали // кажу / посид'іли два
ч'ас'а за столом / дв'і кв'іточ'ки ми н'і прич'іпили так'і
бл'едни'к'і / бо в мене ж мами ни було // мач'уха каже / хвате вже
сид'іт' / вилаз'те вже // а бат'ко ж ни хоче / щоб зас'п'івали
вис'іл'нойі // то женшчини / а то така в нас стар'і д'івки були //
вони гарно с'п'івали / ну вони в хату ни заходили / надвор'і //
бат'ко п'ішов йїх попросив // вони зайшли в хату / щч'е й
зас'п'івали / і такої жал'ібнойі / шо вс'і ж'інки заплакали за
столом / і йа заплакала / і ж'інки / такої жал'ібнойі / вис'іл'нойі /
ну до мами звир'тали'с'а / ага / то вона хвати / вилаз'те / а прийшов
жи ж молодий з систрой і з одним хлопц'ем / ну йак с'в'ід'ет'ел' / і
дружка / і молодий / троє / а йа вже ж чит'верта / вивила вона нас
на вулиц'у / за кирсет / кирсет же / сорочка вишита / це ми'не
су'с'ідка вбрала і на вулиц'у / ну ід'іт' соб'і з Богом / а тут жи ни
дужи далеко // ідем ми / вс'і там / вс'а вулиц'а повна / д'ітвори /
вс'і дивл'ац'а / пов'ішали'с'а на л'ати / на забори / та це п'іс'л'а
войни / йак'і там дуже забори / а ц'і лати / на цих латах вис'ат' /
пос'л'і попозгадували ц'і д'івч'ата / шо бул'и п'ідл'ітками //
привили / бат'ко вийшов с хл'ібом з с'іл'у // хл'ібинка така /
видно / із кукур'гузи / з овса / бо й ост'уки / зверху пучич'ка сол'і /
зустр'ів нас / зайшли в хату // в хат'і дв'і чи три бабки / бабки так'і
стар'ен'к'і / ну одна ж ж'інка така молода була // таких год'ів / йак
це ж мати / подружка матир'і / свикрушина // п'ідвили ж мат'ір /
посадила / мати благословила / це свикруха / заплакала / вс'і
заплакали // пот'ом бат'ко посадив нас за ст'іл / тожи ж налив
отакої йушки // таке шос' наколочине / ну йа ж йог'о ни пила / а
йїсти к'іс'іл' кислий / такий / шо о'то ж стан' і можиш танц'уват' /
ну ранши такий жи ж і варили / с'ух'іх жи йаг'ід / і картопл'а така
ч'орна / ч'орна / а хл'іб ото ж кукуру'аний / шо йа вз'ала оц'ог'о ж

хл'їба крошич'ку / шо воно ж ро:с:унуло:с'а // то йако:с' йа
похли:нулас' / пон'їмайите / так ми:н'ї так нив:добно с'тало / шо йа
вже ни:чого й ни брала // сид'їла там за сто:лом / ну с'векор і каже //

Село Біївці Лубенського району

Розташоване на річці Удаї, за 20 км від районного центру. У 1702 році на його місці першим поселився козак Бей, від імені якого походить назва села. За свідченнями ревізії 1764 року, Біївці перебували у складі Снітинської сотні [с. 603].

- Інформанти:** 1. Рудь Анастасія Ільківна, 1918 р. н., освіта – 1 кл., працювала в колгоспі;
2. Рудь Федір Петрович, 1917 р. н., освіта – 7 кл., працював у колгоспі;
3. Остапенко Параска Пимоновна, 1922 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі (тітка Василя Симоненка).

Інф. 1: – На:ношували д'їжку гар'ач'ойї води / гр'їл'и / на:ливал'и / то:д'ї попил'у тут / лу:гу зробл'ал'и / шоб одки:сал'о / мил'а ж ни бул'о / йак с'їчас / мило та порош'ки / а ото попил'у / зав'їажут' ту д'їжку / ну чимос' р'їден'ким та:ким / попил'у на:сипл'ут' / а то:д'ї воду л'ут' і л'ут' / і воно то:д'ї та:ке йак зол'а сивен'ке і од його 'дки:сайе / ото так прал'и / а то:д'ї хо:дил'и на копанку / на копанц'ї прал'и / а то:д'ї при:носил'и до:дому / уп'їят' пирити:рал'и попил'ом / у жлукто скл'адал'и і стоптувал'и / попил'ом пи:рисипал'и і вп'їят' на дру:гий ден' зол'ил'и / кам'їн':а з:верху / од:золиц':а і бі:ли бул'о та:ке / йак с'н'їг биз ми:ла биз н'їч'ого / ото так прал'и ранши //

– У яких діжках замочували?

Інф. 1: – Дири:в'їан'ї та:к'ї бул'и / шапл'ик / сороч'ки мо:чит' / а дл'а по:мий ла:ханка бул'а / дири:в'їана кру:глен'ка / а то:д'ї уш'ї в неї:ї отут скра:йу / шоб брац':а / ла:ханка / ти:пер жи бач'ки купу:йут' / а то:д'ї ла:ханка дири:в'їана / йак ни:має / вп'їят' до сто:л'ара пі:шов / зробив ту ла:ханку //

– Які ще були діжки?

Инф. 1: – Та йа^кі ж д^іж^ки бу^ли / д^іж^ки об^на^ковен^і / сол^іл^і все в йіх уг^ір^ки / ка^пу^сту / ти^пер жи в ба^нка^х / а то^ді в д^іж^ках на^кла^дали д^іж^ку ог^ір^ків / ка^пу^сти так жи / так са^мо / пом^ідори / а д^іж^ки // йа^к жи йа то^бі ска^жу / ота^кі за^ви^шки / в нас і дос^і в са^райі одна ни роз^бита сто^йіт та д^іж^ка / та т^іки ни год^на / на всип^ли^шче / ото та^ке //

– *Що таке всиплице?*

Инф. 1: – Ну шо / не^буд^і на^сипа^т / зер^на / чи вис^ів^ки / чи боро^шна / ото з^вец^а всип^ли^шч^е / на всип^ли^шч^е / чи ка^мін^а там на^гр^іб //

– *Чим сорочки рівняли?*

Инф. 1: – І ка^чали ка^чал^койу / от^уг^ів ни бу^ло ж / а ка^чал^койу / то ка^чайи^ш на то / а то^ді ру^блем / ка^чайи^ш по йо^му і ка^чайи^ш / і ви^ка^чайи^ш / та^ке аж бли^шчит^і / ви^гла^дат^і ше лу^че йа^к тим / ото та^к //

Инф. 1: – Ну так йа^к жар^ко ж у пи^чі д^ужи / а ра^нши су^шили су^шн^у ж / йа^блу^ка чи гру^ші / чи сл^іви / чи шо / то ото на^топи^ш / а то^ді ви^гор^тайи^ш / то ото га^нч^ірку на ко^чир^гу ото / ви^мі^тайи^ш / шоб жи туди си^пат^і йа^блу^ка / чи гру^ші / шоб жи по^пилу ни бу^ло / ото те з^вало^с поми^ло / ви^мі^тали з пе^чі поми^лом //

– *Чим у хаті світили?*

Инф. 1: – Іш ч^е дав^ніше ка^ган^цем с^ві^тил^і / ка^лас^іру ж то^ді ску^по бу^ло / йа^к ни^ма^є / то і ол^ій^ійу / і вос^ком с^ві^тил^і / на^ли^вал^і у те / а то поб^іл^ши ота^к ол^ій^а / ка^лас^ір так ску^по бу^ло / а то ка^ган^чик / л^ам^па х^іба у пра^зник / це шоб пос^ві^тит^і л^ам^пу / і ви^дно бу^ло / й ба^чил^і / йа по с^ті^ки ос^іс^о вже ни д^ужи ше дав^но / на^д ка^ган^цем ш^іла все чи^сто / і ка^ган^чик / с^ічас жи при л^ам^пі ни ви^дно н^ічого / а то ш^іл^і / бо ка^лас^іру ни^ма^є / йа^к дост^ани^ш де йа^кус^і пл^аш^ку / то ото ж ди^ржи^ш / а^би ка^ган^чик хоч гор^ів / а то на^ли^вал^і ол^ій^у у ка^ган^чик / па^ла^мар^чи^чок / оч^іри^тин^ка / ду^доч^ка / оч^іри^тин^ка / і ото гор^іт / бл^іска^є / а^би бл^іска^ло //

– *У чому і як замішували на хліб?*

Инф. 1: – Ну на^да бу^ло / йа^к жи ж / йа^к за^міс^іу^вали / так йа^к і с^ічас за^міс^іу^вал^і / учи^нали на^ніч / а в^ран^ці м^іси^ли / то^ді ж пи^дхо^дит^і / пи^дйди / то^ді вже ж ка^чай^ут^і / пи^ріж^ки те^ж так са^мо / і на кл^інов^і / кл^інов^і ли^сточ^ки / бу^ло на^соб^ірай^им / та на кл^інов^іх ли^сточ^ках пи^рож^ки ли^жат^і по од^но^му // ло^пата ди^рив^ія^на бу^ла та^ка / шо за^су^ват^і йі^йи / ти^пер жи жи^ліз^но^у ни за^су^ни^ш / ми ше йа^к л^туб^ку да^вали та ши^шки пи^клі та

попошукали по кутку т'її лопати / щоб посажат' / вона була дириґана з довгим диржаком / так як і хватки / а на крайі ж лопата / то т'їю ж лопатою / у кожного вона ж була / хл'їб сажали / а це ж уже хл'їб почали на сковородах пикти всі ж / чи хворма чи сковороди / а сунул'ис'а / шишки наліпили / а сажат' ни можна чим / так вони ж тоді пішли та у старих л'удей найшли ту лопату та посажали / отаке на тому пикли / отак і пикли кол'ис' / д'їжа була така вил'ика / учин'ат' увечир'ї / уранц'ї зам'ис'ат' / ну і пикли хл'їб //

— Чи була діжичка для сиру ?

Инф. 1: — Дтопил'и / скл'али / скл'али / ше було грудочка масла / баба як насоби'рала / і масла туди / тоді тр'апочкою зверху застели / кам'їч'ик / кружеч'ки / і то лижит' / а як пи'диди дн'їв ст'їки там / змийе кружеч'ки / знов так само / а тоді поки мн'асниц'ї станут' / на масл'ану / чи той св'ат'ки оце ди'йдут' / а тоді масл'ана / та вар'ат' / ну кислий в'їн / такий / як шчавл'а / нис'в'їжий / можна думат' / а йісти / йакий дурак видумав / шо ни можна ж йісти бул'о / оце до с'омого с'їчн'а / оце хоч молоко / хоч мн'асо / н'їхто ни торкає / то й бул'о тоді / бо пойд'ат' мн'асниц'ї / в'їят' посту с'їм ни'д'їл' побудут' та в'їят' Питр'ївка / та там спас'ївка / чириз квартал / один квартал йїд'ат' / один ни йїд'ат' / і боже / як оце Питр'ївка / так'ї жнїва трудн'ї / вруч'ну сили ж / в'їазали / ну все ж робили / а йісти ж просив / ну купували ж було / бат'ко поїде та боч'онок / так'ї боч'онок'ки нивил'ик'ї / осиледц'їв купл'ат' / а то риби йакойіс' такойі / сухен'ка / роскирка було кажут' / ол'їйки / та ото таке й йїли // та так і жили //

— Як жниували ?

Инф. 1: — Д'ад'ки косили косами / а ми в'їазали / грабл'ами загр'їбали / в'їазали / ше й ни було цих косарок / ше й ни знали / йак'ї й вони // то як жи / в'їн косит' ко'сою / а ж'їнка їде / з'аду та загр'їбає й в'їаже снопи / кл'адут' у копи / а тоді воз'ат' додому / чи у колгосп'ї вже почали / у скирди складали / ото так жниували // тоді молотили машиною / а дома ц'їпами / ц'їп / дес' у нас і дос'ї йес'т' с'в'їй / кл'ун'а була / у кл'ун'у навоз'ат' сноп'ів і молот'ат' ц'їпами // ото таке / ото так жниували / та типер би / аби вам оц'ї жнїва / так ви б ни схот'їли б'ї бач'ит' / аби хоч вас оце одну послав в'їазат' / як ми в'їазали // як косарка косит' / вже як почали косарки косит' / та косарка косит' / а ми б'їгаєм / ше ни доб'їг / ц'ого снопа ше ни дов'їазала цих / а в'їн уже тут йїди / і цим в'їят' кидає // бос'ї // стирн'а коли / на буд'ак

станиш / повна нога буд'ака / а вйа'зат' жи треба / хва'тай / і руки
отако сто'ят' / повн'і ост'ук'ів / сухе ж л'іто / ви знайите йак у
жни'ва пи'че / воно сух'е / ла'майц'а / воно сухе / трудне було /
ти'пер оце / шоб л'уб'і загадав / то б'оже сохрани /

Інф. 2: – Та х'вати // ну во'на замо'рил'ас' //

– Як ді'вку свата'ли?

Інф. 1: – Йа ни зна'ю / пос'ватайут' жи / сог'ласна ти / та й
с'кажут' на ко'ли / та й в'інч'ац'а хо'дил'и / йі'здил'и / йа йі'здил'а
в'інч'ац'а / во'зил'и / і ни хо'т'іл'а / а ба'ба йак начи'пил'ас'а /
в'інч'ац'а //

– Як од'ягала'сь моло'да ?

Інф. 1: – Йак од'а'гал'и ж моло'д'іх / ни так жи йак зара'з

Інф. 2: – Х'вати /

Інф. 1: – А то'д'і со'роч'ка вишита з к'ві'тками / кар'сет /
в'і'нок на голо'ву / ко'сник'ів ч'і'пл'али / а то'д'і шо / мо'ло'да /
д'івч'ат ба'гато / с'і'да і с'п'і'вайут' / а то'д'і при'йіж'т'а ж моло'дий /
с'і'да ж ко'ло ней'і / по'сид'ат' і за'б'і'ра / ото так то'д'і ра'нши
гу'л'ал'и / ото то'б'і так / а йак жи / п'йут' гу'л'айут' / поки йе за чим /
а ти'пер на'д'інут' оч'і'пок о'той на голо'ву і н'і'хто і ни ба'чит' / хто й
во'ни //

Інформант № 3

– Бу'ло ми'н'і дес'ат' год / а бу'ла в най'мах у Пи'шному / тут
си'ло йе Пи'шне / пот'ім ни схот'і'ла йа скоту па'сти // ба'т'ко
най'мав / шоб йа скот па'сла // так йа вз'а'ла ба'т'і'жок та й пі'шл'а на
бри'гаду / при'хожу на бри'гаду / а бри'гад'і'р ка'же / о йа'ка ма'лен'ка
до нас при'йшл'а / ро'боч'а / шо ти в'м'і'йиш ро'бит' // шо
зага'дайте // в'ін ми'н'і дав ко'н'а / й дав бо'рону / і по'йі'хал'а йа в
по'ле во'ло'чит' / во'ло'ч'ил'а / а д'ід тут жив у нас / І'ван
Ми'хайло'вич / знай'иш / Па'рас'у / шо / йа бу'ду за пл'угом хо'дит' / а
ти по'ган'ай ми'н'і во'ли'ки / так йа з ним ото о'рал'а / і о'рал'а все
в'ремн'а / по'ган'ал'а во'ли'ки / а в'ін хо'див за пл'угом / а то'д'і
ка'же / шос' ми'н'і пло'хо / ну вже ж ми ма'ного із ним ро'бил'и / да'вай
ви'пр'ажим во'ли'ки та по'йі'дим / до'дому / ну при'йі'хали ми до'дому /
д'ід но'ч'у вмер / за'бол'ів / і бу'ло вос'і'мдес'ат два ро'ки д'і'дов'і /
йак в'ін за пл'угом хо'див / а йа ото в два'на'дц'ати го'дах по'ган'ала
во'ли'ки йо'му // ну значит' / а ста'ла з дру'гим д'ад'ком / в'ін на
хро'нт'і за'гину'в той Ма'т'ко І'ван / бу'в / хва'мил'і'я Ма'т'ко /
по'ган'ал'а йа йо'му во'ли'ки // а то'д'і по'ба'чив ми'не оди'н
хл'опи'ц' / тут бу'в оди'н / Че'рив'ко І'ван Да'видови'ч / знай'иш шо / ч'о

ти будиш із д'ад'ком / давай удвох / ну йа стала із ним робит' / робила ото все времн'а / а тод'і ж ото / йак стали жнива / бат'ко каже / знайиш шо / доч'ко / йа ос' покажу тоб'і / йак снопики вй'азат' / та йа буду косит' / а ти будиш вй'азат' / накосив так чотир'і покоси / тод'і показав / йак мин'і вй'азат' / йа вй'ажу / вй'ажу і вй'ажу / коли іде голова с'іл'ради / п'ід'йшов / вз'ав с'н'іп / тугий жи с'н'іп / ловко зй'азаний / е / каже / знайите / д'ад'ку / шо / а шо / бат'ко питає // та йа зробл'у так / шо вона буде б'іл'а комсомол'с'кой косарки вй'азат' / а ви ход'іт' із доч'койу старшойу / а доч'ка старша кол'о косарки робила // бат'ко согласив'а / так йа йак пішла вй'азат' т'і снопики та й вй'ажу / та й вй'ажу / повй'азали жито / повй'азали пшиниц'у / і йач'мін' / і просо // греч'ку вже ми вй'азали ноч'у / бо вона осипайиц'а / ну ото ж пири вй'азали / вже жнива кончилис' / давай снопи возит' / мин'і показав бат'ко / йак класти снопи на гарбу / йа стал'а возит' снопики // а пот'ім до машини ходил'а / і все времн'а ото коло машини / і коло машини ми не дужи л'убили / шо йа бистро розй'азуу снопи на площ'адц'і / у барабан жи дават' // а тод'і післ'а того / ото ж йак ото ж йак уже ми помол'отил'и / і йа стала ж з'імойу ходит' / то гн'ій возит' / то знайите ж з'імойу ж така робота / то гн'ій возимо на хверму / післ'а того / в нас був / м'ій брат двойр'ідний головоу колгоспу та каже / знайиш шо / йа тибе од'ам на курси тракторист'ів / ну йа й согласилас'а / пішла поучил'ас'а / ну йа на трактор'і поробила с'ім год / а тод'і в'ін оп'ят' ми не ж послав / каже / требуйут' / шоб' женщину ж послат' на комбайнери із колгоспу / шоб' женщину / послал'и ми не / там Оболонс'кий район був / сіло Горошино / поїхала йа / повчил'ас'а там / тод'і вирнул'ас'а ж с'уди ж у емтис'і / стала на хверм'і робит' / та стала в'ланц'і робит' / і так уже йа в'ланц'і і поробила / поки було чотир'і годики мойему Васил'ков'і / тод'і / післ'а того / йа стала ж л'анковойу та тод'і ни було в нас убуц'а / н'і вд'атис'а / йа боса пішл'а / табак ми вирос'ч'увал'и / а йа ж л'анковойу була / тод'і той / вй'ажим ми табак у пуч'ки / ну паки так'і вил'ик'і і возимо в Л'убни / махорушна в Л'убнах бул'а / а пот'ім в'ійшли і д'івч'ата / так надв'ір' вийшли із сушарки / ми в сушарц'і вй'азали / та кажут' / ой-ой-йой / йака ж страшна ч'орна хмара іде / мабут' шос' буде / кол'и йак пішов град / такий град вил'икий / йак ор'іхи л'ісов'і от'і / а йа ж боса / а тод'і по от'і ж вод'і / по граду прийшл'а ж додому / а чотир'і кілометри ж додому йти / так ми не / йак схватило ноч'у / йа уже ни встала / одвизли ми не в болниц'у / йа там дн'ів дев'ят' лижала / зовс'ім

но́гами ни вору́шила / схва́тив ми́не // ра́д'іку́л'іт хри́сцовий /
побу́ла йа там о́тож м'і́с'ац' / та при́йшла із л'і́карн'і / у́же йа
ланково́у ни бу́ла / та пі́шла на сви́нарник / с'і́м год с поло́виною́
на сви́нарнику бу́ла биз одно́го вихо́дного / ро́била і ро́била / а
по́т'ім йак пи́ривози́л и сви́нарники у́ Йе́мковц'і / йа ста́ла уп'я́т' у
ла́нц'і ро́бит' / і о́це ро́била йа / бу́ло ми́н'і ш'і́й'с'ат п'я́т' ро́к'ів /
йак йа ко́нчила ро́бит' //

– Сара́йчики спле́тин'і / ди́р'жали ми сви́н'у / ди́р'жали ми
ко́ровку у́ тому са́райі / ха́та бу́ла ж г'ли́н'ана / у́ ха́т'і т'і́ки ст'і́л
бу́в / о́це і до́с'і жи́ве і то́й / і пі́л / на по́л'у ми с'пали / к'ро́ват'ів ни
бу́ло / пі́л ото́ / і ла́ви дв'і / і все / бі́лш н'і́ч'ого в нас тако́го ни
бу́ло в ха́т'і // а ти́пер у́же все́ йе / так ни́ма здо́ров'я / і ха́ту йа
постро́йіла вже биз н'і́кого / у́же ни бу́л'о н'і ба́т'ка / н'і́кого ни
бу́л'о / йак йа ха́ту стро́йіла // но́сила йа на ц'у́ ха́ту / ва́м ска́жу / на
плеча́х ка́м'і́н'а на ху́дамент / і зароб'я́ла ж о́то гро́ш'і в
ко́лгос'пі́ / купува́ла це́глу / і л'у́д'ам йа хо́дила ма́зат' ха́ти і все
чи́сто ро́била / і по о́динадц'а́т' дн'ів за л'і́то ро́била у́ л'у́дей /
хо́дил'а одро́бля́ла // і т'і́ л'у́ди за те / ми́н'і постро́йіли ха́ту / а
са́рай у́же ми удво́х із си́ном стро́йіли / в'і́н ро́бив у́ Га́д'ач'і / де
не́хту ка́ч'айу́т' / при́й'жа́йе в'і́н до́дому / і ми із ним поро́бимо у́
вих'і́дний де́н' / то́д'і вп'я́т' по́й'їхав / і так удво́х ми і ро́били
са́рай / і о́це йа так постро́йіла́с'а //

Вірші інформантки

– І́дут' х'ло́пц'і та с'п'і́вайу́т' / си́ло звисі́л'айу́т' / а д'і́в'чата
йак по́ч'уйу́т' / де й д'і́тис' ни зна́йу́т' / та шу́шука / та ши́є́поче / а та
так ра́д'і́е / шо і́дут' х'ло́пц'і з Дво́р'ан'івки / де́котра н'і́м'і́е //
т'і́л'ки ди́виц'а на по́друг / та со́бі́ й ми́ч'та́йе / йа́кий х'ло́пиц' з
не́йу пі́де / це́й ве́ч'і́р / ни зна́йе / погу́л'али д'і́в'ча́точ'ка / та й ну
ро́зб'і́гац'а / ра́но ж тре́ба до ко́сарки / тре́ба ни сп'і́зн'а́ц'а // до
сход со́нц'а у́ жни́ва йі́дут' / а сми́рком ви́рта́йу́т' // тре́ба вбра́ти
хл'і́б насу́шний / злото́косу́ ниву / бо хто ра́нши у́бі́рали / на
х'ро́нт'і за́гинув / ни ви́рнули́с' одно́сел'ц'і́ із хро́нт'ів да́леких / то́й
упав на по́л'і́ бойу...//

– Х'і́ба в ку́тку дес' ни́шч'и́ч'ком ві́д го́р'а за́плач'и́ш /
по́дума́у / по́суму́йу / х'і́ба ж ху́жи в с'в'і́ті / ві́д л'у́дей / шо
при́шло́с'а ці́лий ві́к / так жи́ти / по́дума́у / це ни пра́вда / ми́н'і
так зда́йе́ц'а / шо то до́л'а на́до^м'но́у ці́лий ві́к с'м'і́йе́ц'а //

– Зо́драти / та до с'в'і́та ви́топити / лі́пеник зго́тувати / бо
брига́д'і́р Со́лома́ха з до́му ви́ган'а́йе // йак хто зна́йде ко́лосочо́к /
то в'і́н отні́ма́йе // ни да́йе в'і́н зго́рований лі́пеник зго́товит' / а

чи можна проко́сити / ц'ілий ден' ни йі́вши // йакшо зна́йде йа́ку
жме́н'ку / то 'дн'іме обйі́жчик // і вйа́зали / і ко́сили //

Село Черевки Оржицького району

Розташоване на річці Сліпороді, за 37 км від
районного центру і 28 км від залізничної станції
Лубни [с. 788].

Інформант: Різник Ніна Федорівна, 1930 р. н., освіта – 2 кл.,
працювала в колгоспі.

– Там тако́го ж ни бу́л'о н'і́ч'ого / та́ке шо / про шо його
ро́сказува́т' / ну ст'і́л був / і́кона бу́л'а в 'хат'і старо́вин:а / п'і́л був /
на по́л'у сп'а́ли / в ста́р'ій 'хат'і во́бш'че та́ке / во́но й ти́пер та́ке /

– *А сиділи на чому?*

– Ї́ла бу́л'а / на л'а́в'і і си́д'і́л'и / мо́де во́но йа́кий сту́лиц'у
бу́в / а тако́го ж ни бу́л'о н'і́ч'ого //

– Та́к ра́н'іше / йа́к по́л'отна бу́л'и / та́к пра́ли по́л'отна на
р'і́ц':і / ви́би́вал'и пра́ником / то́д'і ст'е́л'а́т' на тра́в'і / на бо́л'от'і /
на во́д'і / во́но там ви́си́ха і там б'і́лиц':а / а то́д'і йа́к су́хе збі́ра
його́ / ви́пат' по́моче / ото́ та́к б'і́л'а́т' бу́л'о т'і по́лотно́ / а з то́го
по́лотно́ і сп'і́дниц'у шийи́ш / і пі́дштани́ки бу́ло шийи́ш / із
по́логна́ все ро́биш / і со́рочку / ото́ ра́н'іше та́к / т'ка́ли ж / і пра́ли
й т'ка́ли із коно́пел' //

– *У чому і як прали сорочки?*

– У жу́кт'і на́кл'ада́йут' / там за́моч'у́йут' / ше і по́пи́лу
на́сип'а́т' за́м'іс'т' ми́ла / то ви́вар'у́йут' його́ / ви́жлу́кт'у́йут' /
то́д'і пи́рут' на р'і́ц':і його́ / і ви́би́вайут' пра́ником по́логна́не" /

– *А потім?*

– А то́д'і в'і́ша і су́шит' його́ / та ка́ч'алко́йу та ру́блем
ви́кач'а́йут' / та та́к і на́д'і́вайут' //

– У́же ми́н'і чо́тирна́дц'а́т' го́д бу́л'о / за́пи́сал'и ми́не
пе́рвий го́д у ла́нку / ну пі́шла / т'і ж ба́би ста́р'і / а йа́ шо ж
мо́л'ода́ / йа́ його́ ни зна́йу / йа́к його́ по́л'от' то́й бу́р'ак / йа́к його́
ви́а́зат' / а з чо́тирна́дц'а́ти го́д тре́ ж і́ти ро́бит' / бо́ н'і́кому́ ж бу́ло
ро́бит' / ма́ти бо́л'і́ла́ / ба́т'ко по́кинув та по́йї́хав х'тона́ куди́ бу́в /
а йа́ оста́ла́с'а / та́к шо ж пі́шла по́лот' // во́ни при́йшли
пооб'і́дал'и / а йа́ шо ж / а йа́ й ра́дка ни до́йду / до́йш'ла́ до кра́йу /
во́ни вже з об'і́ду і́дуг' / а по́ки по́хвата́ла́ / а во́ни вже на́сири́д
го́н'ів / а ми́н'і тре́ гна́ц':а за́ ними // бо́ ми́н'і н'і́хто́ його́ ни

по|можи / так |само і в|йа|зал'и // по|йїдим |к'ін'ми / в|йажимо /
|б'їгаймо за жач|ками / |поки |кон'ї об|їйдут' / а ти / |шоб з|йа|зав і
з|но|сив / то по п|йат'нац'ї'ат' к'їп по|нав|йазуїим та по|зносим // та ше
й |босий по стирн'ї / та |ноги т'ї поб|їеш / ой |божи |йак во|но бо|лит'
стра|шне / а то|д'ї ше ж і|з|возимо т'ї |копи во|лами / |гарби здо|ров'ї /
накл'адаїим і по |де|в|йат' к'їп і по |вос'їм / |в|зем / |скидаїим на
скирту / |вискирдаїим ви|соку / по|з|возим / а то|д'ї вже на|чина
ма|шина мо|лотит' / |трактором го|нил'и ма|шину о|ту / |во|лами
сол'ому |йа все в|ре|м|я / |тиждин' одт'а|гаїу сол'ому // |д|ругий
|тиждин' |б'їл'а |зерна / |полошу ка|лама|шки / на т|рет'їй |тиждин' на
пло|щ'а|дку по|сл'ав нас три ду|ш'ї / а там мо|тайс'а |добре / |шоб той /
та |йак на|морис'а / так пи|ри|робил'и ба|гато / а |шо за те / н'ї|ч'ого //

– У що скла|дали зерно, борошно?

– Ну / |закрам / на|мел'ут' і з|робл'ат' к'їш та|кий |закрам і
заси|пайут' ту|ди |борошно / з|ї|рно / так |само к'їш / о|це ж |сипиц'а
|зерно су|хе / а |йак дл'а |борошна / ну к'їш |робл'ат' во|бше / а |х|тона
дл'а чо|го / во|но й дл'а |зерна й дл'а |борошна / з|вец'а ко|шем //

– На чо|му дїтей гої|дали у дворі?

– Ну в двор'ї / де дв'ї ди|ри|винки од|на од |одної ни|да|леко /
пи|ри|кла|дайут' з|верху др'уч'ок / |прив|йазуїе об|ривка|ми в'їр|вич|ка
два / у|ни|зу до|шч'ички при|кл'а|да |й при|би|ва / там до |того
о|ривочка / ж два / і о|то са|їа ди|тину ту|ди і за в'їр|вечко гої|дає і
во|но ви|хайиц'а // і з|вец'а на ви|халку / ви|хай / |д'їду / ви|хай /
|бабо / де п'ї|шло / та он ди|тину по|гой|да / |гой|далка та //

– Як це о|рати з се|ре|дини і з країв?

– Г'їнку за|гониц'а вси|ре|дин'ї / за|гнав |г'їнку / прої|шов раз
пл'у|гом / би|реш соб / в'їдт'їл'а |йдеш |д|ругий раз / і о|це соб / і соб /
а |йак на ца|бе / то|д'ї вже роз|гониш ту |г'їнку / би|реш ца|бе /
по|вир|тайиш і конч'аїиш ту |г'їнку на п|рав'їй сто|рон'ї / а соб
за|ходиш в|п|ят' роз|гониш ту |г'їнку // і |ви|ор'ат' це на |жито / на
о|зими|ну / |ви|ор'уїут' |йо|го / во|но л'їтуїе / л'їтуїе / |уже по|си|лайут'
нас по|лот' / ми |йо|го по|спол'уїим бу|р|йан / а то|д'ї |с'їйиц'а те |жито
на|з'їму // |шоб во|но ж |уже той / |хороше бул'о ж / по|с'їут'
|на|з'їму / на|висн'ї |йо|го |с|кошуйут' / і |жито / так та|ке |шо / ти|пер
|йо|го ж і |с'їйут' / |йа з|найу / |мало |йе |хто |с'їйе / а то|д'ї ж |йак
і|з|йажиш сн'їп / так ни |мона пи|дн'ат' / |кол'оски здо|ров'ї ж / так
|вал'ат' //

Село Березоточа Лубенського району

Підпорядковане сільській раді с. Вовчик [с.
603].

Інформант: Дмитренко Олена Василівна, 1920 р. н., освіта — 5 кл., працювала в колгоспі.

— Йа видно ж ото виморил'ас'а вже / а таки ж / думайу / н'і / а гол'ова бол'іла / воно ше й давлен'іа в мене / гол'ова бол'іла / а ше й сус'ідка / ну піду ж / а ц'а сус'ідка та каже / хришч'ена / а хришч'ена / ну ч'о ви вийшли / ви б жи л'їжали // ой божи ж / кажу / кукуруза ж стойт' // ну йак жи ж йїї тре л'амат' / хто ж мин'і його поможи / тоді прол'амал'а с'уди й назад / дойшл'а до обн'їжка / вони чист'ат' бур'аки / а йа тоді с'їла / кажу / Ол'у / оце вже мин'і все / і йа сид'їла / с'їла / с'їла / упал'а / закл'икот'їла / і все / а ни знайу н'їч'ого / а вони там у крики / друга шч'е йїй помагал'а / та тоді давай води / давай ми́не обл'їват' / давай мин'і воду пускат' / і так мин'і дес' / хтос' / шо дес' хтос' гомонит' / шо вони кол'о мене / а мин'і дес' од'а́йе хтозна де / тоді вони до мене / йа гл'анул'а очима / ход'омти / ход'омти / ми вас одвидем / так вони ми́не ут'аг'ли в хату та сказали / баб'ї / та баба та Тол'їк ото у з'ав та врач'иху прив'їз / ой бул'о / бул'о / мин'і //

— Ни нужин той сад'їк н'їкому / кол'и вони на́чал'ство вобшим собрал'ис' / розибрал'и / розб'їрайут' / а йа йому й кажу / Григор'їй Миколайович / ви мин'і той дв'ї шихвирини / ви ж роскидайте / і скидайте / хай вона де й л'опнута / в мене / кажу / тич'е кухн'а / л'опнула ш'їхвирина / так йа б пок'л'ал'а / так в'ін мал'ий / так / кажу / дв'ї мин'і / мин'і б'їлши ни треба / дв'ї / ага / нихай / та й дос'ї нихай / загриб'ли / порост'агал'и / дерево / на йому свол'оч'ки були от'ак'ї товст'ї / в'ін соб'ї навозив / йакби пішл'и та // тоді той / шо м'їр'ав земл'у / там л'їжит' така купега свол'оч'к'їв / ш'їхвир позаб'їрал'и / та хоч би ви / йа просила дв'ї шихвирини / і ни дав / так у мене та́ке на його зло // так ни хочиц'а ж //

— Як учиняли на хлїб?

— Запарку робл'ат' / а тоді значит' кидають туди др'їжч'їв / уп'їят' розбавл'айут' / воно виграл'ос'а / а тоді м'їс'ат' // і полу́чайиц'а ж те / хл'їб полу́чайиц'а //

— Нивил'ич'к'ї / нивил'ич'к'ї д'їжки в'їдир на дво́йе / а тоді ото сир кл'ал'и і масл'о кл'ал'и і стоптувал'и / і це значит' піст ни

давали ж йісти / а йак уже ж с'ватки п'ід'йдут' / тод'і й масло / і сир / усе йімо / а то все ж / йак п'іст / то шо ж / тод'і ж осиледц'ів було багато / риби бул'о багато / так шо було шо йісти / а ти пер шч'о картоплина та ог'ірок / ото і усе / ото так //

– А бул'и шч'е так'і / шч'о в'ідир і дес'атири д'іжка / то сол'ил'и ог'ірки / сол'ил'и капуста / шаткувал'и і сол'ил'и капусту у д'іжках / а ти пер шо / ти пер у банки та й все // а тод'і ж //

– Йак жи його почи'нат' / і ж ч'ого // ранши ж то в'їазали / то ко'сил'и жач'ками // і ми за жач'кою ж ото б'ігал'и / в'їазали / і грабл'і за собою т'агали / а тод'і жачка од'їхайе / а ми снопи носимо / у копи скл'адайимо / так шо дуже бул'о трудно нам / ну а пенс'їй'и ни заробил'и // по'нос'ат' пов'їажим / то тод'і возим снопи до машини / п'ідводами возил'и / п'ідвозил'и і машина молотил'а / кол'о машини бул'и / дуже було трудно / ранше було / ти пер дуже леше робит' мол'одим / ч'ім тод'і бул'о дес'ат' к'іл'омитр'ів в нас поле / то сонце с'ходи туди аж на гору дойдимо / і ото ц'ілий ден' робимо / а додому прийдим час'ов у дев'їат' вечора / ходил'и ж усе времн'а / а ти пер шо / із дому пос'їдали у в'іс'ім час'ів поїхали / в дванадц'ат' дома / у два ч'аса поїхали / уже приїхал'и / а тод'і бул'о ідеш рано і при'ходиш пізно / а йак бур'аки копал'и / так нам і дес'ат' час'ів на бур'аках / і ідеш рано / шч'е / аби шо ни буд'отам / шоб зварил'и шо поїісти // та йак п'ішов / та час'ів у дес'ат' додому ідеш / грузили вруч'ну / на завод йїздил'и / вруч'ну розгружал'и / а шо заробил'и / йа ж кажу / ми н'їч'ого ни заробил'и // йа ж кажу / сорок три годи проробил'а / проїшач'ил'а / мабут' див'їат'надц'ат' год л'анко'вою була / а тод'і мати / йак забол'іл'и / парал'ізувало / та пішл'а на сви'нарн'у та с'їм'надц'ат' год на сви'нарн'і робил'а / а мати у постел'і лижал'а / бо тре ж приб'їгти ми'н'і / шоб матир'і хоч йісти дат' / ото так // так трудно бул'о жит' / а ти пер лехко жит' / та н'їкол'и // йакби вир'нул'ис' года / шо іде / в'іс'ім час'ів на роботу / і пови'зут' / три к'ілометри / йїй'и ви'зут' / на роботу / а то шо ж ходил'и п'ішки / ну к'ілометр'ів дес'ат' / туди ідимо / і на'зад б'їжимо додому // трудно було / ну йак бул'и дома хто / то оставл'ал'и ноч'уват' / ни пускал'и й додому / ноч'ували там / дн'ували / і ноч'ували // возил'и при'дач'і та й усе //

– Ну йак з'робл'ат' п'ідмит на ко'нопл'і / по'с'їйут' йїх / во'ни ростут' / і во'ни од'їл'айуц'а один од одного / пл'оск'ін' і мат'ірка / мат'ірка це зерно наб'їрайиц'а / а пл'оск'ін' / тод'і моч'им йїх / моч'им це пл'оск'ін'е значит' полотно луч'е / чим мат'ірка / мат'ірка тим'н'іша / а пл'оск'ін' це ж б'їл'іша / л'овка / то

о́то моч'имо / йак ми т'ру́дно й моч'имо / моч'имо / а то́д'і дерин
р'іжимо і носимо / клади́мо значить на той по́м'ік / то́д'і ж о́то
поп'ідпл'іч' бродимо / вит'ага́йим / вимива́йим / викида́йим /
розвозим / розста́вл'айимо / розста́вил'и / по́сохли / зно́симо /
важимо ба́б'іни / отпра́вл'айимо на за́вод / то в див'я́тий га́тунок /
у во́с'мий і́дут' коно́пл'і ц'і / то гро́ш'і пл'а́тил'и / так гро́ш'і
пл'а́тил'и колгоспо́в'і / ни нам / бо ми то́д'і ма́ло / ма́ло
пол'уча́ли / а все за́гр'іба́ли / а куди во́ни йі́х за́гр'іба́ли / то зна
йі́х ли́хо куди // а то́д'і ж ма́т'ірка / йак пос'п'і́нит' зерно́ ж у
йі́й / то то́д'і значить рви́мо / або йак ко́ли / то жа́ч'койу / ну
жа́ч'койу ма́ло жа́ли / а вру́ч'ну рви́мо / ста́новимо / во́ни
сохну́т' // і то́д'і значить / воз'а́т мо́л'отимо / ц'і́пами мо́л'отимо / і
то́д'і ж о́те зерно́ виб'і́райимо / а те о́бротно моч'имо та в́п'ят'
т'ага́йимос'а з ним / т'ру́дне бу́л'о коно́пл'і / а це ж / шо ж во́ни /
пос'і́йут' / і́ж'нут' / по́кинут' його́ / с'н'і́г прикида́в / во́ни
пири́гни'ли / х'і́ба то коно́пл'і / о́то то́д'і / йак ми виб'і́рал'и та
моч'и́ли / то то́д'і бу́ли й коно́пл'і / то то́д'і й по́л'отно хоро́ше
бу́л'о / о́це ж див'і́щ'а о́с' со́роч'ка по́л'отн'ана / ба́ч'те //

– По́пл'ачимо з систро́у / а во́на й дво́йур'і́дна систра́ /
йакра́з ми обидв'і́й по́пал'и туди́ / бра́ли і на за́води д'і́вч'ат / а
нас йа́кос' во́ни при́йіхал'и / поди́вил'ис' на нас / ми ж ре́пан'і
колгоспни́ки / і вз'а́ли нас / вз'а́ли / приви́ли ми́не туди́ / ну ни
пон'і́ма́йу ж ні́чого / шо во́на ми́н'і ни ка́же / то ви́дут'
по́казу́йут' / то йа́ о́то та́ким / по́ки той / бо́же ми́лостивий /
пра́видний / йак бу́л'о т'ру́дно / стра́х о́дин // ну там шо́б во́ни /
во́ни за́жит'і́ чим / зимл'і́ ба́гато / па́хайут' о́то / ну т'і́кі то́го́ ра́зу
война́ бу́ла / так в'і́н значить зимл'і́ ба́гато / а о́там значить ко́ло
його́ жи́л'и л'у́ди щ'е́ / так значить б'і́дн'і́ / зимл'і́ у йі́х ни бу́ло /
так значить свої́х три́ сини́ / і вз'а́в і́ чит'верто́го́ сина́ / уз'а́в / то
значить у йі́х у́же в'і́н тут / і́ значить йі́х у́сих забра́ли на войну́ і
з'а́т'а / ми́не о́то на́том'і́с'т' / шо́б і́шач'и́ла / і́ о́то значить / йак
дошч'і́де / ду́ма́йу / ой / дошч'і́ / о́це ж йа́ хоч' оди́х'ну / шо́ дошч'
жи́ йде́ / н'і́т жи́ ж / д'і́д би́ре до́брово і́ пі́шл'и / йа́ но́шу ж
бр'о́хайус'а / но́шу в'і́драми́ / а в'і́н / хо́де роски́да о́це
м'і́ндо́брово / бо́же / йак і́ пл'а́чиш і́ все // ну шо́ ти зроби́ш //
н'і́ч'ого́ ни зроби́ш / найми́ч'ка / тре́ба все ро́бит' // а то́д'і ж йак
го́дина / так дру́ги ж ро́бит' / хо́димо так там ка́м'і́н' / та́кий
ка́м'і́н' ви́лі́кий / і́ о́то хо́дим і́з доч'койу́ зб'і́райимо / це́ йак
пос'і́є в'і́н жи́то чи́ пше́ниц'у / хо́димо / зб'і́райимо о́те ка́м'і́н' :а /
там та́к і́ купи́ вже во́ни по́наноси́ли // во́но ж ви́ориц' :а і́ ви́ориц' :а
ка́м'і́н' / то ми́ носим р'а́дник'ами́ / йак во́но на́до́йі́дало́ нам /

страх один / а тоді ж ото робим / пораймос'а / шіс'т' коров'ів
бул'о / і вол'ів бул'о / мабут' / дис'атк'ів два і кон'ака бул'а / там
такий був к'ін' стоїав / шо страх один / кол'о його син все
вхажував / а тоді і того сина / в'ін старен'кий / забрали й того
сина / о / р'атуйти / йак жи йа бойалас'а того кон'а і треба ж /
каже / ше й поч'истит' // в'ін жи стоїїт' / йак зм'ій / ну в мене
душ'і ни ма / поки йа його трохи почиш'чу / господи / а корови
доїл'и дочки / а мол'ока ж н'і кол'и ни дас'т' / шоб мол'ока кол'и /
йак скол'отини заставл'а / шоб йа кол'отил'а масл'о / а скол'отин
ни дас'т' н'і кол'и / і так во ни ж у кухн'і і хочби попробуват' хоч /
скол'оч'у // а тоді ото знач'ит' / пішл'и во ни ж до церкви із
старшойу / з одн'ію ж т'ію ж / шо бабина доч'ка наравна //

Село Тимки Оржицького району

Інформант: Бігун Ганна Юхимівна, 1939 р. н., освіта – 8 кл.,
працювала в колгоспі.

– Йак заснувалос'а село Тимки // посе"ливс'а козак / з'ібрав
соб'і войс'ка сто душ / кон'і все // постр'ойка в н'ого бул'а у
бол'от'і / кол'о р'ічки // поставил'и вишки на одному сторон'і
се"ла Йаблуне"ва і на другому сторон'і се"ла Тимки / і визи'рали /
де напад'атиме войс'ко / во ни пе"ре"бірал'ис'а чириз р'ічку у ту
сторон'у / йак в'іт'іл'а йдут' татари / в'ін пе"ре"бірайиц'а на другу
сторон'у / і так в'ін тут промешкував у Т'імках // поїавивс'а пан //
прийшов с'уди в Тимки прийїхав з Пе"трограда // почав / в'ін
напав на ц'ого ж козака / забрав у н'ого кон'і / забрав земл'і /
забрав усе в його // його од'іслав у Пе"троград із Т'імок / а в чес'т'
його назвал'ис'а Т'імки // так йак / хоч його висе"лил'и в'іц'іл'а /
а його Т'імки так і назвал'и Тимками // і в'ін тоді на'чав ст'ройку у
Т'імках // зразу не"ве"ликий домик постр'ойів / а пот'ім в'ін
постр'ойів двухе"тажний дом соб'і / даже"малих д'ітей заставл'ав з
дороги пил'ок о'цей пи'ли'нами даже заносит' на дол'івку / шчоб
пол' не" пропа'дав // у його бул'о / в'ін жи"єниве"а / вз'ав з Горб'ів
соб'і по'па доч'ку / і в'ін тут / стал'и в їх дв'і дочки / і вже во ни так
хаз'айнувал'и // робоч'і в їх бул'и / робил'и // ну л'удей так і
шанувал'и і не" шанувал'и / ну во ни біл'ш'іс'т' бул'и і за собак
м'ін'ал'и л'удей // зе"мл'а у їх дуже ба'гато бул'о / даже до
Лаз'ірок доб'ірал'ас'а зе"мл'а / дуже ве"ликі пол'а бул'и // і все

обробл'ал'и // ну і пл'атил'и їм же // л'уд'ам / за те / шчо вони
обробл'ал'и ц'ї пол'а / і прем'їа давал'и // прем'їа давал'и і пл'атки
гарн'ї все давал'и л'уд'ам за те / шо робил'и // кухар'ї в їх бул'и і
до того / шо даже йак украдут' / шос' хл'їбину або шо / шо в с'їм'її
не^нма дат' їисти / то йак побаче пан або пан'иц'а / так дуже
наказувал'и // тут наказуйе / а там все ж накладе торбу і в'їд'їшл'е
до с'їм'її / шчоб нагодувал'и їх // сини ц'ї / один ожи^нивс'а / з
Овс'ук'їв вз'ав соб'ї ж'інку / жил'и / а дочки зам'їж повиходил'и //
ну дочки довго не^нжил'и / дочки побол'їл'и тубе^нркул'озом і
померл'и // а остал'ис'а сини / бат'ки ц'ї вже померл'и / сини
п'їшл'и по бат'ков'їм пут'ї // стал'и сини ц'їйейу зи^нм'л'ейу
вол'од'їти ж // тод'ї уже йак прийшл'и уже / шчо стал'а комуна
засновувац'а ц'ї пани в'їц'їл'а вийїхал'и в Л'убни / зразу
вийїхал'и / а посе^нл'ил'ис'а в ц'ому дом'ї вже комунари / шо
стал'и тут вже комуна засновуват' / стал'и вже комунари жит' у
цих домах же / б'їл'ш'їс'т' кварт'їри стал'и дават' там л'уд'ам /
кол'госпи засновувал'и / кол'госпи уже земл'у ц'у давал'и /
роздавали л'уд'ам // стал'и пахоту ц'у ж коровам кидат' / шчоб
бул'о дл'а коров також // ну / а це се^нло так назвал'и / хоч і пани
бул'и / а в чес'т' се^нло назвал'и по козаков'ї Тимков'ї / так йак
козак Тимко фамил'їа його бул'о / так се^нло остал'ос'а Тимки //

– Бат'ко м'їй був комун'їст / ве^нлика с'їм'їа бул'а // в'їн /
поставил'и гол'ови кол'госпу його / а гол'од був / н'їчого бул'о
їисти // на пол'ах колосочок / хто украде / судил'и за це // в'їн
пойїде у поле / подивиц'а / жал'ко пл'аче л'удина // в'їн не^н
наказував л'удей / і його за це прийїхал'и ночу / хот'їл'и забрат'
ночу / ну в'їн усп'їв сховац'а / шчоб його не^н засудил'и // в'їн
довго пе^нре^нховувавс'а у се^нл'ї із хати в хату / ховал'и його л'уди /
бо жал'їв л'удей // тод'ї почалас'а война // почалас'а война / стал'и
забира^нт' усих уп'їдр'ад / мол'одих вир'ажат' у Ге^нрман'їйу / скр'їз'
усих д'їтей л'овил'и одправл'ал'и // забрал'и і брата мого /
забрал'и у Ге^нрман'їйу // бат'ко / н'їмц'ї прийшл'и і забрал'и
бат'ка у пол'он / в'їн довго скитавс'а у пол'он'ї / тут під
Оржиц'їйу // там прийшл'и пол'їцаїї прийїхав / забирав л'удей
своїїх у се^нло // і бат'ко просит' його / забири ме^нне / ти ж ме^нне
знайш' / йа ж робив так і так / а в'їн каже / вас таких багато буде /
і не^нсхот'їв // ну всл'їд бат'ко гука / пе^нре^нкажи хоч мойїм
р'їдним / шчоб знал'и / де йа помру // а там же з гол'оду та хол'оду
каждий ден' же в рови викидают' / закидают' цїми пол'оненими
л'уд'ми // ну нам пе^нре^нказал'и // т'їтка / бат'кова се^нстра / вз'ала /
а у мате^нр'ї бул'а мал'а дитина / вз'ал'а торбу з їйжойу і п'їшл'а //

прийшл'а вона туди / кол'и просит' у н'імц'ів / гукал'а / гукал'а /
 ни по'явл'айиц'а бат'ко / во'на по'казує н'імц'ам / може / кинут'
 йїжу туди / вони розр'ішили // во'на т'іки вз'ал'а торбу / шчоб'
 кинут' туди / так вони чут' огради т'іейі ни'є зла'мал'и // н'імц'і
 хватал'и автомати на'ставил'и на т'ітку / т'ітка да'вай т'ікат' //
 приходит' / іде ж до'рогою до'дому / пл'аче // приходит' та й ка'же /
 не^ммає Йухима на'в'ерно уже вмер / викинул'и / бо йа гукал'а й
 ни'є обзивавс'а // кол'и откривайуц'а двер'і / за'ходе бат'ко // як
 же ти зв'іт'іл'а вийшов // ка'же / сто'йу та всл'ід дивл'ус'а тим / а
 н'імец' сто'йіт' і гукає / ком-ком на бат'ка / а в'ін ка'же /по'казує
 ме^мне / да / під'хожу йа / думайу це вже вс'о / на'до'йіл'о сто'йат'
 йо'му / так в'ін 'хоче розвл'ічиц'а / шчас'ме^мне застреле // в'ін
 п'ід'йішов побл'ижче до н'ого / в'ін п'ідн'імає автома'том
 провол'оку / по'казує / ком 'мамки / іди до 'мамки // йа ж / ка'же /
 йду ни'є йду / а зад'куйу за'дки / шчоб'ни'є зразу стрел'ав у мене / хай
 упе^мр'ід стрел'айе // і в'ін ма'хайе / од'но йду і так в'ін ме^мне
 отпу'стив // йа / ка'же / до'хожу до се^мл'а / про'шу водички на'пиц'а /
 а 'женшчина сто'йіт' та ка'же / куди ви іди'те / вас же там с'ій'час
 упо'йма'ють пол'іца'й / і оп'ат же од'правл'ат' // дал'і йо'му оде'ж'і /
 в'ін пе^мре'вд'івс'а і о'то так в'ін доб'равс'а до'дому // прий'шов
 до'дому / а н'імц'і ж забрал'и його на фронт // забрал'и на фронт
 бат'ка / а осталас'а с'ім'яа / семе^мро д'ітей у його / кин'с'а ж при
 н'імц'ах пол'іца'йів повно у се^мл'і // ма'ти са'ма бойиц'а // усе і
 окопи ко'пал'и і в по'грибах повкидал'и оде'жу / шчоб'де д'ітей
 порозти'кат' ма'лих // і присл'ідив пол'іца'й / шо 'ма'ти у по'гриб'
 йїжу но'сит' // в'ін п'ішов / при'водит' н'імц'а і ка'же / шо по'казує
 кин'те гра'нату у по'гриб' / там комун'іста д'іти сид'ат' // загл'адає
 н'імиц' туди та голо'вою хи'тає / шо к'інде'р'ів ск'іки / к'інде'р'ів
 ск'іки і ни'є кинув / кол'и і його забрав з го'рода по'в'ів // бо'же /
 йа'к'і т'іл'ки були от'і пол'іца'йі про'тивн'і / да'же чуж'і н'імц'і
 пожа'л'іл'и ж це зро'бит' //

– Про'ходив б'ій ве^мликий у нас / і ба'гато на бо'лот'і
 то'пил'ос'а / ба'гато бул'о ране^мних / по'битих // і де'як'і ране^мн'і /
 шо і ма'ли си'лу вил'ізти з во'ди / під го'рами окопи бул'и / і во'ни
 повлазил'и в от'і окопи і в окопах ле'жал'и // і од'на учите^мл'ка /
 Ол'га Пе'тр'івна / узнал'а за це / і стал'а до йїх но'сити йісти
 ни'шком / коло нейї жив пол'іца'й // і во'на / шчоб'н'іх'то ни'є взнав'
 'ноч'у ставал'а і йім йісти но'сил'а // і кол'и во'на 'ноч'у не^мсл'а і
 во'ни побачил'и / і во'на т'іл'ки туди ул'ізл'а / шчоб'по'годуват' / а в
 ц'у ми'ниту ж'інка пол'іца'яа сл'ідил'а / а його послал'а за
 н'імц'ами / і н'імц'і с'іча'же і на'стигл'и йїх там // го'споди / во'на

вискочил а з окопа з того / вона ото йак йій усл'їд стрі^ел'ал'ї і
вона утє^нкл'а / а т'ї ж б'їдн'ї воен'ї остал'ис'а в окоп'ї // вони ж
їїх визи^нвал'ї / визи^нвал'ї / вони ж ни вилаз'ат' зв'їд'їл'а // вони ж
таки заставил'ї їїх вил'їзти і їїх шчитай пот'агл'ї три душ'ї і їїх
розстрє^нл'ал'ї // розстрє^нл'ал'ї їїх зразу / там вони / прикидал'ї
уже ноч:у л'уди сам'ї / вони їїх порозстр'їл'ували і покидал'ї // а
л'уди ноч:у посходил'ис'а од н'їмц'їв тишком / покидал'ї там //
б'їл а їїх нїє бул'о н'їчого н'ї документ'їв н'їйаких / нїє бул'о вже
у їїх н'їчого // так їїх так пє^нре^нисл'ї на кл'адовище т'їл'о
їїхн'є / то нїє зв'їшчал'ї н'їкому / одного т'їл'ки знайшл'ї і
сейгод прийї^нУав брат розшукав // ну вже померл'ї бат'ки їїхн'ї /
бат'ки розшукувал'ї / ни знайшл'ї / а брат прийї^нУав розшукав / так
прийї^нжав до могил'ки до його //

– Кончил'ас'а война // стал'ї ходит' на бур'аки / пол'от'
бур'аки / мати стал'а ходит' на бур'аки / ноч:у сид'їт' ц'їл'у н'їч /
шиє л'уд'ам / шчоб коп'їйку йаку заробит' / шчоб жит' бул'о хот'
л'єгше / бо нїє пл'атил'ї н'їчого у кол'госп'ї // а д'їтей дуже
багато бул'о / семе^нро / треба їїх і нагодуват' / і од'їт' треба //
стал'ї у школ'у ходит' / коров'чину одну де^нр'жал'ї і та погано
дойїл'ас'а / шо не^ндойїдал'ї і не^ндопивал'ї мол'ока і н'їчого нїє
бачил'ї // д'їти покончал'ї школ'у / тод'ї кончал'ї в'їс'їм
кл'ас'їв // давай поїїхал'ї / хто у торговел'не учил'ище у Кийев /
поучил'ис'а / розїїхал'ис'а // бул'о чотири се^нстри / дочки у
мате^нр'ї і три брати / сини // те^нпер одна живе у Свал'ав'ї аж
Закарпац'ка обл'ас'т' / одна у Хар'ков'ї / одна у Куйбише^нво /
с'їйчас город Самара / а одна у Т'їмках // а брати один у Іваново
живє / один у Т'їмках / а один у Тул'ї // бат'ки померл'ї уже /
умер і брат / умерл'а се^нстра / а ц'ї ж ти^епер постар'їл'ї // ти^епер
розїєднал'ас'а Рос'їя з Украйїноюу / так хочиц':а побачиц':а /
зустр'їц':а / а воно нїє пол'учайиц':а // ни^емає за шо їїхат' /
пенс'їй мал'ї дайут' та ще із задержкойу // кин'тес' зобрат' ту
коп'їйку / шчоб поїїхат' / треба щос'ї купит' / і топл'ива / треба /
запл'атит' за св'ет / а пенс'їй т'їйей нїє хватає / шчоб куди
поїїхат' //

Село Ісківці Лубенського району

Розташоване на правому березі річки
Сліпороду, за 18 км від райцентру [с. 603].

Інформанти: 1. Демусенко Катерина Федорівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.

2. Охріменко Віра Максимівна, 1934 р. н., неосв., працювала в колгоспі.

3. Торовик Катерина Макарівна, 1945 р. н., освіта – 10 кл., працювала в колгоспі дояркою.

Інф. 1: – С'їяли той с'їмн'а / тод'ї виб'їрал'и ту / пл'оск'їн' / виб'їрал'и ми пл'оск'їн' / тод'ї пос'їл'а мат'їрка / тод'ї мат'їрку ми виб'їрайим / тод'ї пл'оск'їн' отд'єлно / а мат'їрку отд'єлно / тод'ї бул'и от'ї / терниц'а чи йак воно називайиц'а / його ж тре вимочит' / вимоч'ат' його треба /

Інф. 2: – Помолотит' /

Інф. 1: – Зразу оц'у пл'оск'їн' ни мол'отит' / а мат'їрку помол'отит' / шоб і на сл'єдуйущий год бул'о с'їмн'а / шоб було шо пос'їят' / тод'ї у р'їц'ї його вимоч'ит' / мат' дв'ї нид'їл'ї чи ск'їки воно / вимоч'иц'а / тод'ї його вимит' харашо / тод'ї пороставл'ат' / посушит' його / тод'ї пот'їпат' його оце все чисто / терниц'а / і тод'ї пл'оск'їн' отд'єлно пот'їпал'и / і пл'оск'їн' отд'єлно вимоч'айим / шоб ни пом'їшат' / мат'їрка отд'єлно / а пл'оск'їн' отд'єлно / тод'ї значит' з оц'їйї пл'оскон'ї пол'отно це на рушни'ки йде / к'рашч'є / дужи ловке / б'їли і ловке / а вже мат'їрка / то вже ни таке / сороч'ки шил'и / а то сороч'ки оц'ї вишивали гарн'ї / то це т'їко з пл'оскон'ї / дуже гарне воно / б'їли / й дужи гарн'ї / тод'ї вирстат'ї бул'и / мотуш'ки от'їво / шо обшим пр'али / бул'и от'їво т'ї / мн'али /

Інф. 2: – Помн'ат' його треба / бо воно ж ни пр'адєц'а / жорст'оке /

Інф. 1: – Тод'ї ото те попр'адем на пр'ад'ки / тод'ї отево те / забул'а / йак звєц'а /

Інф. 2: – Митушка /

Інф. 1: – Митушка /

Інф. 2: – Мотат' кл'уб'ки ж /

Інф. 1: – Ото над'ївайиш от'їво / ото таке вири'тєно бул'о / пїятнадц'атка / п'ївм'їток / і ото над'ївайиш на ту мот'ушку / і ото у кл'уб'ки / йак уже ти його / на мороз'ї ти його / вимирзл'о / шоб

воно л'овко / тод'і у клубки його / тод'і снуїут' його і тчут'
пол'отно //

— *А ще що робили?*

Инф. 1: — Поч'ут' те полотно / це з'імоју / ц'ілу з'іму
пр'адут' /

Инф. 2: — А нависн'і ч'ут' /

Инф. 2: — Прид'виснойу ч'ут' / тод'і на вод'і / і ше аби
травич'ка так бул'а / щоб оце пол'отно на водиц'і / і щоб ізверху
на травиц'і / щоб ізверху на травиц'і /

Инф. 2: — А б'іл'ат' жи йак / умоч'ат' / п'ідси'хайе / обратно
вмо'ч'айут' /

Инф. 1: — І ото бул'и праники так'і / праник / тод'і щ'є
вмо'ч'иш те пол'отно / йак уже ти пост'а'гав його з т'ійі води /
тод'і ти на доску та йак попо'б'єш його / тод'і поростилайиш / щоб
воно по'сохл'о // на другий ден' обратно таке 'саме / обратно
ростил'айиш його /

Инф. 2: — Ну поки вб'ілиц'а /

Инф. 1: — Тод'і то пр'аник і на доску / і оп'ят' тим пр'аником
по'бив хара'шо / і оп'ят' прос'лав / щоб воно висохл'о / і ото тод'і
вб'ілиц'а / тод'і шийим сороч'ки / а з мат'ірки / то вже можиш і
па'гану сороч'ку пошит' / ту шо над'іват' / а т'і / шо пови'шиван'і //
празничн'і / т'і сороч'ки т'іки із пл'оскон'і //

— *А ще що робили?*

Инф. 1: — А вал жи тод'і оце'во ж те / а бачте пр'адна ше ж /
шо от'ходи / тод'і вп'ят' виритено бул'о / тод'і на виритено
попр'адеш /

Инф. 2: — Треба ше ж чи'сат' / то пр'адкойу /

Инф. 1: — А то на виритено /

Инф. 2: — Чи'сали / чи'сал'н'і ж були /

Инф. 1: — Тод'і на виритено отако'во і попр'адеш вал / тод'і
пр'адна / дорожки т'кал'и / пр'адна т'кал'и / ото таке / л'іжники із
о'вце' / попр'адеш шерс'т' і ото л'іжник ч'єш // пр'адна з о'ц'ого
валу / а ковдр'і т'калис'а / так із того / де па'ган'і там плат'а /

Инф. 2: — Із конопил'

Инф. 1: — Н'і ни з конопил' / ну так'і ст'ож'ки дес' отако'во /

Инф. 2: — Ну ни з'найу / у нас ковдр'а бул'а із того / т'іки
товшч'є пр'алос'а /

Инф. 1: — А в нас була із так'іх тр'апок / т'іки / де шо
ни'годне / і ото рвут' /

Инф. 2: — А в нас конопл'ана //

— *Чи ткали на стіл?*

тис'ач'а бул'а в нейі гроши / рубл'ів / то йа ж оце й дос'і / ни
можу витрибуват' оц'і сто п'ійіс'ат рубл'ів //

Інф. 1: – Так ос'уди гн'іт устави / отаково г'іл'за / тод'і
ос'уди гн'іт устави / і оце йак гул'н'а / бо в'ін жи бире дужи /
сол'арку дужи бире / бо ранши калас'іру ни бул'о / а сол'арку /
так це йак де гул'н'а / шо гул'н'а / ну там вос'ме беризн'а
гул'айут' / то то та г'іл'за / ту г'ілзу ставл'айут' ото на комин'і /
та г'іл'за горит' / і ото гул'н'а така / шо хай господ' милує / при
т'і г'іл'з'і / бо при каганц'і ж воно / начне дихат' / а воно
потухло / а при каганц'і вже ж ни потухне" / і ото на комин'і
стойіт' та г'іл'за / і ото гул'айут' / а накадит' та г'іл'за / шо ни
мона всид'іт' / а д'івч'ата розд'агл'ис'а //

– На чому хліб пекли?

Інф. 1: – На капуст'аному л'ис'т'і хл'іб пвкл'і / л'опата /
тод'і значит' на л'истку ти посадив хл'ібину // і садиш ти на
л'опату / і тод'і вигопиш у пич'і / тод'і вигорниш отой жар
кочиргойу / тод'і в'іник такий спиц'іално із нехворощ'і / тод'і
вимитиш харашо / шоб попилу того ни бул'о / тод'і на л'исток
насажав хл'іба житн'ого / тод'і на л'опату і понасажуйиш тод'і
там / пирожки і все чисто / то на л'истках на капуст'аних //

Інф. 3: – Д'івч'ата / а йа йак оце пич'у / пич'у / та ни хвата
сковор'ід / так йа на л'исток кладу /

Інф. 2: – Воно добр'іше / тод'і така скоринка пахущ'а / еге /

Інф. 1: – Шус' у п'іч / і житн'ій хл'іб /

Інф. 3: – Ми ж і ти пер пичи'мо житн'ій хл'іб //

– Чим галушки їли?

Інф. 1: – Спич'ками // оце навариш галушок / а тод'і п'ідиш
нар'іжиш із дери́ва спи́ч'ок / ше т'іки ти зам'ісив гал'ушки / уже
спич'ки лиж'ат' отут'о / галушки т'іко зорнул'и / і насипайиш / із
огн'у й хватайиш / спич'койу на низуйиш і сидиш / й'си ото /
спич'ки /

Інф. 3: – А ти пер жи нам ни ма іж чого і галушок варит' / нам
жи ни дал'и н'іч'ого / самого трит'ака / та кукурузи / та йачмен'у /
да / оце йак пенс'іу пол'учиш та йак купиш / ото і гал'ушки / а на
сиртиф'ікати ст'іки у нас зимл'і / то ни дал'и н'іч'ого /

Інф. 2: – І зир'нини / ни дал'и пшиниц'і //

– У чому сир у Піст зберігали?

Інф. 1: – В д'іжич'ках складал'и / тод'і оце дотопл'ал'и сир /
тод'і нато́птувал'и дужи / дужи стоптувал'и / шоб дужи в'ін
ул'іг'са / харашо / тод'і заливал'и його / і зверху спиц'іално так і
робил'и кришки ди́рив'я́н'і / кружок / кружки т'і / і наверх

кружк'ів / кам'інчики клал'и / тод'і ск'іко тоб'і нужно |сиру /
п'ішов той кружок ізн'ав уз'ав / а те вп'ят' зар'івн'ав / і вп'ят'
гн'іт той положив / чи його бул'о того |сиру багато /

Инф. 3: – Ти пер жи ни наскл'адайш / бо ми ж усе |чисто
|возимо / щоб гр'ош'і ж бул'и / де ни йе й'ака мол'о'ч'ина / то так і
поїхал'о в мол'о'ч'арн'у / |боже сохрани //

– Як на зиму квасили капусту?

Инф. 1: – Руками нас'іче / а ти пер жи тиртуш'ки /
|тертушкой / хто |тертушкой нагр'е / а хто пр'амо ножем нас'іче і
о'то стоптуйе /

Инф. 3: – |Моркви ше ту|ди /

Инф. 1: – І стоптуйут' //

– А для капусняку?

Инф. 1: – На капусн'ак / |самий добр'іший капусн'ак йак о'це
ти капусту пошатку'вав / і о'т'і качани / н'ікуди ни викида /
о'собин:о йак гол'овки вил'ик'і / н'ікуди ни викида / тод'і ти на
отуво м'ілен'ку |тертушку ти його пиритирай / і о'те посоли / і
спиц'іално посол'и й те / тод'і о'то на капусн'ак |дуже добре / о'т'і
кач'ани / о'те все / |дуже добре //

Инф. 1: – На гн'іздо во'на на те |саме м'істо во'на щогоду
прил'ітайе / а розб'ірат' його гр'іх |дуже вил'икий / во'на |можит' і
спалит' / |можит' / шо в'годно |можит' зр'обит' о'це ли'лега / во'на
така мст'ітильна / шо хай бог |милуйе / о'це ли'л'ега //

Село Назарівка Лубенського району

Підпорядковане сільській раді с. Шершнівка
[с. 606].

Информанти: 1. Кочура Ганна Павлівна, 1923 р. н., неосвічена,
працювала в колгоспі;

2. Назаренко Надія Семенівна, 1933 р. н., освіта – 4 кл.,
працювала в колгоспі;

3. Назаренко Іван Семенович, 1935 р. н., освіта – 5 кл.,
працював у колгоспі.

Инф. 1: – Ота|кими йак те / зостал'ис'а ота|кими / |бат'ка ни
бул'о / дес' тод'і засудил'и / та там пропав / а |мати са|ма // так ми
о'то то у |наймах бул'и / то ко'рови |л'у'д'ім |пасл'и // мал'і ж іш'ч'е

бул'и / а хл'опц'і хо|дил'и о|бидва / мати у Хил'ковц'і пі|де та на|купит' у|с'ого на ста|кан / та по|рода та так ми зо|стал'ис' жи|в'і / ни по|дохл'и / а то|д'і то|пил'а в пи|ч'і / ни бул'о н'і пл'и|ти / н'і га|зу / н'і к'ірога|зу / та |вивирнул'а кул'іш на |себе та об|пикл'ас'а іш|че / |мати все / |йа / мат' / і за|мазана / ге / |йа й уми|вал'ас' / так |мати то|д'і на смерт' ку|пил'и й пл'ат'ач'ко й с|в'іч'ич'ку / ко|л'и пі|шл'и й ри|бки ку|пил'и у |Йерковц'ах та в Би|рез'івку одни|л'и та там |л'ікар був / та в'ін дав |маз'і та|кой / по|мазал'и / |йа роз|правил'ас'а / а то чири|пок все о|це / а |йа ж |в'іс'ім год ни бул'о ж |ще // а то|д'і во|ни / ми ізо|драл'ис'а жит' / та ку|пил'и й к|воч'ич'ку й поро|с'атко ма|л'ен'ке / бл'и|к'оту рвал'и та ізо|дав'ал'и / це ж |п'ісл'а гол'о|довки // |йа ж гол'о|довку з|найу у |тридц'ат' трет'ому / а це бул'а гол'о|довка д|руга / у |сорок с'омому / ко|л'и ну|це в|же ни та|ка гол'о|довка / а то стра|шна / о|це йди|мо / ба|бус'а в|мерл'и / |мати начи|н'ал'и м|л'инчик'ів і зам|кнул'и в ск|рин'і / нам да|л'и по |д'ному / |шоб ни по|мерл'и / а ба|бус'а ж ха|з'айка бул'а / та на|йіл'ас'а та в|мерл'а // а ми ж о|стал'ис'а учоти|р'ох / ой / |йак з|дума|йиш / |йак про|жив / а ти пер |шоб здо|ровим був // ой |Боже м'і|й / |Боже / до|стал'ис'а / та й о|то ж |уже й |кажуг' / |будиш хоч поро|с'атко гл'ад'іт' та к|вочку / а хл'опц'і хай |ход'ат' / та пр'асти он / та ши|т' / а ни в |школ'у / ку|ди там / а |мати на ро|боту |каждий ден' / а то|д'і викинул'и нас із кол'госпу / |шо ш'іс'т' дис'а|тин зимл'і ж бул'о / та одро|били до о|цих пі|р / а то|д'і викинул'и і ни да|л'и й к'і|л'а хл'і|ба / там ми |тожи чу|т' ни по|дохл'и / |мати |йак пі|дуг' сп'ікул'і|роват' / то й то|пит' н'і|чим / то на пи|ч'і пі|д |кодри|ю л'ижи|мо / л'ижи|мо та по|мерз|нимо / о / |йак з|дума|йу ж |йак ми жи|л'и / а |йіл'и то / кача|нин'а о|те товк'л'и в |ступц'і та пи|кл'и м|л'инчики / та |йіл'и / та то|д'і й ни в|мерл'а ба|ч / а ти пер н'і|кому |йа ни |нужна // та то бул'о хоч |топл'ива зави|зуг' / хоч і запл'а|тил'и там |грош'і за ма|шину / а ти пер то|го кача|нин'а |тона п'ятди|с'ат ру|бл'ів / а |йа |сорок дев'ят' пол'уча|йу і о|то д'а|л'а вс'і |грош'і / а та|ки ж на|топл'у |хатку //

Інф. 1: – Нас пири|стр'іл'и |кол'о |хати / |кол'о |хати при|стр'іл'и нас і мо|туз'ки по|па|л'ил'и // і ми запл'а|кал'и та два дн'і ни хо|дил'и чу|т' і ни по|мерзл'и / |красти со|л'ому // у два|надц'ат' ча|сов во|на по|стука і йди|мо / і два хл'оп|чика приви|де / у нас іш|че д'ід був / м'і|й све|кор / жи|вий / та |шоб ни бо|йал'ис' у |хат'і / о|це во|ни жи|вуг' / по-су|с'ідс'к'і / ой / од|жи|л'и / а ти пер |тожи / да|дуг' т'і |сорок п'ят' ру|бл'ів / а би |йім |дихат' ни да|л'о / і та|ке до |реч'і все / |шо ос'і|с'о два |годи жи|ву / |вал'аноч|ки |йе но|вен'к'і / а на ка|л'ішки ни ст'а|гну|с' / |т'іки на хл'і|б / та там то о|л'і|йки ку|пл'у та

сал'инку кол'и / а поро'с'а позап'рошл'ий год ул'ізн'о / о'там о'то курни'ч'ок / заб'рал'о два'надц'ат' курок і три'надц'атого п'івн'а / поро'с'а вк'рал'о зара'зом / за од'ну н'іч / а в'п'ят' жи он пога'нен'ке доч'ка приве'зл'а / а би ж 'йісти ни хо'т'іл'ос' // ка'зав по'к'ийний м'ій чол'ов'ік / у'же тридц'ат' два годи ни'ма / а би 'йісти ни хо'т'іл'ос' / гол'убко / то н'іх'то б н'ічо'го ни дир'жав / а йак ни 'купит' н'і за шо / а го'род 'йе / то т'реба шо'с' дир'жат' / о'то та'ке гол'убко мо'йа //

Інф. 1: – Позап'рошл'ий год / су'с'іди іш'че бул'и / чи год'ів три вже / о'так бабус'у й св'і'т'іт' / у вас ни пи'риви'ша ото'го / шо пл'атит' / та три годи ни пл'атил'а / та тридц'ат' два рубл'і о'це запл'атил'а за св'ет' / при'шл'и / од'р'іжим' / ду'маю / шо ж 'йа ота'ка кал'іка / та за св'ет' тридц'ат' оди'н руб' / о'то так ми жи'вем / гол'убко / о'то ту ше ви'писал'а га'зетку / так ни'се / три га'зети на ху'тор і ни не'се / до мене пи'рида'йе су'с'ідом / ва'жко 'йій ступ'нут' т'рич'і / б'і'да од'на / і к'нижку вз'ал'а м'іс'ац' / ту / шо за св'ет' / руб' с'емдис'ат' / 'йа запл'атил'а / м'іс'ац' 'йак 'йа пол'учил'а пенс'ію / так 'йа запл'атил'а за кач'ани / бо 'йа на по'зичин'і грош'і привизл'а / п'ятди'с'ат' ти'пер од'ал'а 'й 'йій руб' с'імде'с'ат' / і к'нижку ми'н'і ни'в'істка вз'ал'а в го'род'і / і од'ал'а 'й ос' м'іс'ац' ни при'носить' / і 'йа 'йі'йи ни по'бачу / гол'убко / о'то так ми жи'вем / жи'вем / 'йа'би жит' / так а жи'вий у земл'у ж ни пол'ізиш //

Інф. 1: – То'д'і накл'адал'и / шо'б п'ят' сотих 'кажне с'і'йал'о / і ми с'і'йал'и і т'кал'и / пр'ал'и сам'і / та с'тал'и в нас хоч по'ган'і сороч'ки / а пол'отн'ан'і / та 'мама бул'о п'ід гол'о'довку 'вивар'ат' та'ка л'овка / ви'шита / п'івл'ітри / з'разу л'ітру да'вал'а мол'о'ка / а то'д'і да'вай п'івл'ітру да'ват' за со'рочку / і но'сил'и / і ви'но'сил'и / шо од'но пл'атт'а ста'ре дал'а 'йім дво'йур'ідна сис'тра та о'то ви'перут' но'ч'у та на ко'мин'і висушат' / а то'д'і над'і'вайут' та 'й і'дут' на ро'боту пол'от' / бо т'риста грам да'йут' борош'на / закол'оту вар'ат' / а ми на пол'у з л'ож'ками сиди'мо із тим / із чир'воними жди'мо ж / поки во'ни закол'оту з'вар'ат' / та / а то'д'і дивл'ац'а / шо хл'опц'і но'ги ни пухл'і / а 'йа най'менша пухл'і / а хл'опц'і ви'хвата'йут' / а 'йа 'дну л'ожку воз'му / так во'ни да'вай сипат' ус'ім од'е'л'но / чир'вон'і миски та'к'і бул'и // чирип'йан'і / та в мене 'й дос'і / 'йа'годи су'шил'а / то на го'р'іш'ч'і //

– А як по'лотно ро'били?

Інф. 1: – А пол'от'но ж / ви'рс'тат' у нас / о'це вже 'йа па'л'у 'його / до па'л'у'йу / бул'а / та о'тут по'ста'вил'и / 'й 'йа'му ви'копал'и 'й чи'мо сам'і / 'йа у'м'і'ю тка'т' //

– А розка'жіть, як тка'ли

Інф. 1: – О то ж та к і т ка л и / с ну в а л и на о с' і в ни ц' у о ту то /
кру т' і н' а / а то д' і ж на ки да л и на той / ой у же за бу л' а / о то
го л' о ва в ме не / а то д' і т ка л и / т ка л и / та там з на ти му т' й ак //

– *А що ткали?*

Інф. 1: – Ну ни т ки / а то д' і ж с' у ди / ту ди / ч ов ни к та к ий
б л и с ку ч ий і з де ри ва / с' у ди / ту ди / а там но ч' а ми ж на пи д' н' і ж ки //

– *Так а що ткали?*

Інф. 1: – І о це й а т ка л' а / і р' ад на т ка л' а / і с ка ти рт' і т ка л' и /
і с ка ти рт' і все т ка л' и / ну с ка ти рт' і у же ни т ка л' и / бо то на ч и н' : а
д е с' т ре шу ка т' / а то та ке т ка л' и р' ад на / о то т ро ш ки ми / ш об ш о
п і до сл' а т' та в к ри ц' : а / а то си ди мо / ко др' а / той со б' і кри ч' и т'
ни ст' а га й / бо й а з м е р з / а той со б' і кри ч' и т' ни ст' а га й / бо й а
з м e r з ч б o ш ч e й б и т и м у т' х л' о п ц' і / з на й и ш / а п о л' o т' і го р о д у
на с / то ма ти по д' і л' а т' / о це Г а л' і р' а до ч о к / о це І ва но в' і / а це
Й а си ко в' і / то во ні б' й у ц' : а / а й а в и по л' у св' і й р' а до ч о к / то д' і
І ва н' і в в и по л' у р' a до ч o k / б' й у ц' : а / то й а й х л' o п ч а ч и й в и по л' у / і
той т р е т' і й / та о то так з ме не з ну ш' ч' а л' и с' а / о х / а й а ду р' на / о х
ду р' на //

– *Скажіть, будь ласка, як ви робили квашу?*

Інф. 1: – Пі ду за шч' и п ну д ве р' і // о це ма к' і т ра та ка
з до р о в а / у ме не ти пер з кв а со л' и ю на го р' і шч' і / і о то ва р' а т'
бу р' а к у дв о х ча ву на х / са ха р н ий / бу л' о на го р о д' і с' і й мо / о то
той на з би ра й мо / то д' і о ту й у ш ку і за па р' у й у т' / жи тн' е
бо ро ш но / та т ро ш ки / то і п ши ни ш но го / бо то д' і кру п' ч' а т ки ни
бу л' о / а в ж ор на х мо л' о л' и // а га / то д' і за па р' у й мо те і ста но в им
на п і ч / во но к и с не де н' / а на д ру г ий де н' у ки да й им й а го д су х и х /
а бо с л' и в / ти пер жи ко н с и р ва ц' і я / а то д' і ж / та й а й ти пер
су шу / с л' и в у ки ним з п р и го р ш чу й а го до к су х и х / і су ним у п і ч
ва ри т' / у го р ш ки ме н ш і по в и л' и ва й им і ва рим / і то д' і ц' і л' ий
т и ж де н' й і мо / со ва й им у п і ч ка ж д ий де н' / і во но з ро би ц' : а та ка
гу с те н' ка / й ак ки с' і л' / і па х у ча / й ак ви т' а г ни ш і й і мо / а де ж ми
д' і ни мо с' / т ре ж ш о с' й і сти / так во на до б ра й бу л' а / та ка ки с л' o
с л' а д ка / та с л' и в ки л' o ви мо аж б ий мо с' a / та й а го д ки / на по л' у ж
по с та в л' а т' / а ми кру го м та й й і мо / бо й і сти ж х о чи ц' : а / та і
до б ра во на бу л' a // о то та ка бу л' a к ва ша / о то та ка к ва ша / бо ни
бу л' o ж н' і мо л' o ч и н ки / н' і са л' i н ки / то до б ре все бу л' o /
го л' у б ко / бу л' o ма ти ва р' a t' ку л' і ш / п ш о н' ц' a т ро ш ки / то d' і
п і д ко л' o t' a t' бо ро ш но м / там т ри кар то п л' и ни / а то d' і на с' i н' : a
га р бу зо ве на л' у шч' a t' / і мо л' o t' ко м по б' й у т' o т у т / і то d' і o то т им
ма с' t' a t' / o т им з е р ни ч ко м / во но та ке / бо ро ше н це / і па х не / і
й і л' и / o то так ми жи л' и / го л' у б ко / й ак з ду ма й и ш / і ш че б o т a

сил'а бул'а / [...] та той каза'нок ота'к'і три'ножки / по'в'ісимо / та й на'варимо супу / та й найі'мос' / чи зако'л'оти / ото та'ке бул'о / гол'убко // паст'ів'ник / скот був у'же / та о'тих назб'і'райим к'із'ач'к'ів сухих / та де тр'ісочку / та ото тим то'пил'и / й йісти ва'рил'и / а на з'іму носимо хмиз той си'рий / та ото тим х'іба шо то'пил'и / йак у ха'г'і вода замир'зал'а / хай Гос'под' мил'ує / п'ідимо / ото ві'дерце ни проб'йеш кухл'им / то ми те ві'дерце уд'вох возил'и / та на прип'ічок / то во'но ростане / та то'д'і й пий'мо // з'мел'имо / то йа прото'чу на решитинку о'т'і круп'ці / розим'ну та вчин'у / шоб розкисл'и / а о'тим зам'ішу / то л'ист'а бул'о ка'пуст'аного на'а'маим та на ха'г'і на'сушим / та на л'источ'ку / та на л'опату / та в п'іч / ти'пер і л'опата та у с'ін'ах / бо йа / чи у са'райі / а ти'пер йа пи'чу на с'ковородах / по'мажу о'л'ійкою / чи чим ни'буд' по'мажу / та й спич'у хл'і'бинку там чи б'ганоч'ку / ото та'ке / а хл'і'б же доро'гий / при'в'із с'уди / і ка'восемди'с'ат п'ят' рубл'ів / та два м'іс'ац'і пол'учил'а й од'ал'а йо'му / в'ін да'є на ви'пл'ат / а це вже ж при'й'хав / йа ка'жу в' мене тро'шки йе / йа ни з'найу / йак йо'го до'жит' / і гро'ший / ка'жу ж / ни'ма / ни буду' брат' / так в'ін і по'й'хав // ну йіз'дит' дл'а сво'йейі ви'годи //

Інф. 1: – Т'і на'бит'і / і т'і на нейі / шоб ни роз'пал'ас' / об'руч'і / і ото бул'а д'і'жа / ви'мийим / та ото ди'рив'йане / ви'сушим та вп'ят' учин'айим / ото та'ке в' тому / ди'рив'йана у нас бул'а д'і'жа та'ка й мал'ен'ка / й ви'л'ика / ну йак ма'к'ітирки о'там / ото йіх ни с'тал'о в' мене / у'же ж та'ки л'уче ма'к'ітирка / а ти'пер шо / умер'с'векор у' мене / і та'ка ма'к'ітирка хо'роша бул'а пол'ив'йана / і зам'ісил'и ба'гато к'іста і по'ставил'и о'там п'ід гру'бойу / так к'істо йак п'ідийшл'о й пх'нул'о / і к'істо про'пал'о / й ма'к'ітра роз'бил'ас' / о'це та'ке бул'о // а ти'пер до'жил'ас'а / шо у ві'др'і пи'ч'у / та ск'іки йа там і пи'ч'у ото та'ке / там пал'ан'ич'ку / та с'ковороду пиро'жечок ж чим / а йак то б'ганоч'ку //

Інф. 1: – Йак кор'а'ки мо'чил'и / та то'д'і ту'ди / йа'к'і дур'н'і бул'и л'у'ди / а то'д'і зо'л'ил'и / ка'жут' / йак ма'жут' / н'іде с'істи / а йак пи'рут' / н'ічо'го йісти / ус'і гор'шеч'ки й ч'аву'ни в пи'ч'і / і то'д'і жл'укто / по'пил'у на'сипл'ат' / ту'ди то'го / бі'л'ен'кий та'кий ж шойа'шни'чин'а / а то із грич'а'ниц'і і то в'ін сох'ран'айиц'а дес' у м'ішечку / або / на'сипл'ут' / і ту'ди кул'ку в'кинут' зал'ізну / і ту'ди ки'дайут' той по'пил' / л'у'г' / то'д'і пи'рут' / а то'д'і крух'мал'ат' / крух'мал'у за'пар'ат' же / а ран'ше / йак ни бул'о крух'мал'у / то те вис'івки / та на с'ито про'ц'ід'ат' / крух'мал'ат' / аж то'д'і в'ішайут' / то во'но та'ке шка'руб'ке / йак чор'т'ака / йак ни

викачайиш / то й т'іло 'бди'ре / йа ти пер сам'і рушнич'ки / а ти пер ос' год вис'ат' ни прал'а / ни нада / може б / ви ми н'і поставил'и / і ни можна ж //

Інф. 2: — А ми осталис'а сам'і биз матир'і / так нас пригно'нил'и з одної хати в другу / а з нами жив / а ни н'імц'і / австр'ійц' був у нас під н'імець'ке врем'я / і в'ін жив у ш'кол'і / ну жил'и вони з д'івч'атами / з тими шо в'ін / чи й'їхн'ого д'іда чи Бог його знає / дв'ір оцей був / а вони в ш'кол'і / там пол'аки / там вс'ак'і в хвутбол'а грал'и й ми туди ходил'и / у той дв'ір до ш'кол'и / а в ш'кол'у шо ж йа там ходил'а / два годи / война / дажи одного году йа ни дох'одил'а / в с'ім год начал'и / ото й шчитайти / шо ми н'і бул'о / а то д'і пири'рив / ни ма вчитил'ів / і в нас така ш'кол'а бул'а / первий / трет'ій / чет'вертий / другий / ото так парувал'и / бо д'ітей мал'о / в'читил'а одного держут' / і ото в'ін нас так учив / а по'том война / і вс'ак'і посх'одил'и / за т'і чо'тири годи с'ім учитил'ів / йак йа могл'а в'чиц'а / йак / н'і йак / а по'том сорок с'омий / н'імц'і вигнал'и / сорок с'омий год ми осталис'а у же сам'і / сорок с'омий / бат'ка ни мае / вол'очит' / а достану вол'и запр'агат' чи н'і / йа зараз здо'рова / а то д'і / йа'ка / йа'ка та вол'и т'агал'а //

Інф. 3: — Вол'очил'а / а ни т'агал'а //

Інф. 2: — Ну т'агал'и ж вони по пол'у / ну //

Інф. 3: — Ну так вони / ж'інка може ни [...] / ну вс'і ж //

Інф. 2: — Запр'аже вол'овник / то ми по'їдимо / повол'очил'и / у об'ід запр'ага'ют' котр'і б'іл'ш'і / хл'опц'і / а йа ж / пол'овод запр'ага нам вол'и / о'це ми так жил'и / хай Госп'ід' помил'уйе / тако'го //

Інф. 2: — Так це кол'и бул'о //

Інф. 3: — Ну так ни та пер'ішн'ого / йа ж ни ска'жу / шо та пер'ішн'ого //

Інф. 2: — На'зар'івка / це д'ід наш ка'зав / На'зар'івка / був купив земл'у у когос' На'заринко / і так На'зар'івка і осталис' / і ото насил'ал'ис' і хва'мил'ійі бол'шинст'во / у того пер'вого д'іда бул'о п'ят' хл'опц'ів / і всих пост'ройів у На'зар'івц'і / і ото так воно й осталис' На'зар'івка / і На'заринки / ото так / о'це так воно бул'о //

Інф. 3: — На'заринко / в його бул'и хл'опц'і / й в'ін поси'лив у с'іх / купив земл'у й поси'лив у с'іх на сво'ій зимл'і / а по'том там й Очи'рит'ки бул'и / і йак іш'че йїх /

Інф. 2: — А тут же Вер'бов'і бул'и /

Инф. 3: – У Вер|бов'і / ну то На|заринки |тоже / |тоже бу|л'и / і о|то во|ни так ізси|л'ал'ис'а /

Инф. 2: – Ну так |ран'ше ка|зал'и / ба|гат'і |л'уди бу|л'о їх оту|то|го де зим|л'а |йіхн'а бу|л'а / так во|ни й ст|ройі|л'ис' / чи Бох |йо|го зна // |йа ни /

Инф. 3: – Та вже ж зим|л'а бу|л'а / а |бат'ко до|ку|повував / той про|да|вав / а той купу|вав / це а|би ста|р'іший хто / це а|би д'ід Іван / о|це / о //

Инф. 2: – Бу|л'и чо|тир'і х|л'опц'і / і дв'і д'ів'ч'ат / і о|то в'ін тут їх посе|л'ив / ок|ружност' / На|зар'івки х|л'опц'ів / а д'ів'ч'ата |зам'іж / то |накш'і хва|мил'ійі / о|це та|ке //

Село Хитці Лубенського району

Підпорядковане сільській раді с. Калайдинці
[с. 604].

Информант: Ігнатенко Ольга Іванівна, 1922 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі

– Йак у мого |бат'ка бу|л'о |дев'яти|ро д'ітей о|то / |дев'яти|ро / і жи|л'и так же / ро|бил'и ж жи|л'и ж / па|хал'и ж і го|род і все / о|то та|ке / |йа на Дон|бас'і по два|надц'ат' ч'асов у |шахт'і //

– Та й |жито / й кар|топл'у са|дил'и / й бур'а|ки / й |сон'ашник / і ква|сол'у / все ж о|та|ке //

– *А ви кур'ям шось садили?*

– Ко|го? |Кур'ім / кур'ім / да? Ну о|тож ми дайи|мо / |йес'т' пши|ниц'а // чи |йач'м'ін' / чи кар|тошка // чи // о|то ж і |кур'ім дайи|мо ж та|ке / |зерно ж //

– На |ч'ому / на пол'у / подуш|ки постел'е |бат'ко / а нас |дев'ят' душ / ох / та йак пол'а|гаймо і спи|мо ж до так же ж //

– Од'і|йал'ом / воно од'і|йал'ни бу|ло ж / а |р'адна пр'али ж на ви|ри|тено / той вал' вал'и|л'и / та ко|вд|рою вкри|вайи|мос'а // сороч|ки поло|тн'ан'і / чу|хнеш / так ди|ркен'ка // а ти|пер у|же в|м'іс'т'і і та|ке / |й та|ке //

– Поо|рал'и / по|с'ійал'и / а по|том во|ни пос'п'і|л'и / |мат'ірку з|разу ми |ви|рвал'и // та / шо мо|чит' т|реба ж / те / шо то так і здо|рове кв'і|тки ц'в'і|тут' / то ж на с'і|міна |зерно ж / бо в тих / в |мат'і|рц'і ні|має / а в цих круп|них у|же |йе |зерно / а те |зерно то

помо́лог'ат' / про́мийут' / а то́д'і с'і́йут' уп'я́т' на ко́нопл'і / на по́логно́ шоб ро́дило / о́то так ми жи́л'и ра́нше //

— Шо ви́рвал'и? / намо́чил'и зразу́ у ставку́ / во́ни по́мокл'и / ми по́вит'ага́ли / посу́шил'и / а то́д'і да́вай у́же су́х'і / да́вай т'іпа́т' йі́х / помол'о́тил'и зерно́ / шоб ви́сипал'ос'а́ / а те то́д'і мо́чимо́ на ставку́ / р'і́чка чи шо́ мо́чимо́ ко́нопл'і / шоб во́ни д'н'ів там с'к'і́ки по́мокл'и / а то́д'і ми ви́т'ага́ймо / су́шимо́ / посу́шил'и / да́вай йі́х т'іпа́т' то́д'і / на ту́ / на те́ртиц'у́ / шоб ко́нопл'і́ ж / ну́ / шоб бу́л'и у́же ж та́ке / шоб у́же бу́л'и / ну... /

— *Волокна?*

— Волокна́ / шоб у́же та́ке / шо́ / ну́ /

— *Без ко́стриці?*

— Во́локна́ биз ко́стри́ / биз н'і́чого́ // о́то да́вай на та́кий ви́рстат' / чи шо́с' та́ке //

— *Бител'н'а*

— А́га / шо́с' та́ке / шо́ нача́л'и о́то т'іпа́т' йо́го / а то́д'і да́вай мн'а́т' но́гами / шоб зом'н'а́т' жи́ ж / йа́к у́же та́ке мн'а́ке / л'о́вке / то́д'і у́же х'ватит' / а то́д'і да́вай о́то / хай пр'а́дка / гр'еб'і́н' / і на гр'еб'і́н' да́вай ото́ж / чи́сат' тим / гри́б'інкою́ чи́сат' / шоб йа́к пр'а́сти / то́ шоб мн'а́кен'ке́ / о́то то́д'і пр'а́дка / гр'еб'і́н' / гри́б'інка́ / і да́вай пр'а́сти вже́ на нитки́ / а то́д'і о́то на нитки́ на́пр'ади́мо // а да́вай тка́т' / по́л'о́тно / по́л'о́тно то́д'і вже́ ж ото́ж зро́бил'и́ / а то́д'і да́вай бі́літ' / у́же йа́к те́пл'о́ надво́р'і́ / л'о́вко / бі́лі́мо // у́же про́сти́л'а́ймо ото́ж те по́л'о́тно / шоб по́сохне́ / а то́д'і о́то да́вай со́рочки́ ши́т' / та да́вай ви́ши'ват' / ше со́рочку́ со́бі́ ви́шийи́ш / шоб / і́ це так ми ра́нше жи́л'и //

— Но́чви бу́л'и жи́л'із'н'і́ / а хто в д'і́з'ці́ /

— *Як на ді́жку ка́зали ша́плик чи ла́ханка?*

— Л'а́ханка́ / бо д'і́з'ці́ ни до́стани́ш // а л'а́ханка та́ка во́но о́то мо́чил'и́ / бі́ліл'и́ / поб'і́ліл'и́ л'о́вко / да́вай гр'еб'і́н' / дні́шче / і да́вай о́то / тре́ба ж / йа́к йі́х чо́рта / ми́чки / та тре́ба гр'еб'і́н' / і то́д'і да́вай ро́бит' о́так'і́ / пр'а́сти / пр'а́дка та́ка бу́л'а́ / і пр'а́дко́ю да́вай пр'а́сти нитки́ вже́ // вже́ ви́бі́ліл'и́ й ви́ткал'и́ вже́ / да́вай у́же той́ //

— По́л'отн'а́ні́ бу́л'и́ й сп'і́дниц'і́ / бо ра́нши́ ж ни́ так / йа́к с'і́час / а то́д'і по́л'отн'а́не́ все́ бу́ло́ ж о́то / і́ о́то так ми жи́л'и́ ра́нше́ //

— О́це із'вечора́ учи́н'а́йут' р'і́ден'ко́ / учи́нат' / а то́д'і во́ни там / ну́ смо́тр'а́ ко́ли́ ж йо́го пи́кти / за́м'і́с'ат' л'о́вкен'ко́ / шоб ру́ки́ ж / ни́ р'і́дке́ / а та́ке / шоб хл'і́бину́ вже́ ска́чат' / поса́дит' на ка́пус'т'а́ний лі́сток / су́хий ка́пуст'а́ний лі́сточоќ // у́же ж та́кий

здор|о|вен'кий йак о|це / са|жаймо / а в'ін то|д'і ото п'ід|ходит' / у|же
ба|чим / то п'ід'ій|шов / то|д'і у п'і|ч давай са|жат' і пик|ти / ха|рош'і
бул|ки так і бул'и //

– І-і кор|жики пик|л'и-и / вже ото|ж / л'ок|шину ро|бил'и та
варил'и / чи с'н'і|дат' / чи так од|варим та із сал'ом чи із смал'цим / і
й|ли ж / ото так //

– Пир'іш^ж|ки / лист жил'ізний та|кий / йак о|це ж / т'і|ки
жил'ізний / а то|д'і п'ідигр'ійиш той лист / по|мажиш чи сал'ом / чи
смал'цим / а то|д'і вже пир'іш^ж|ки ото л'і|пим / на лист ото|ж
са|жайим / бачиш / то пид'ійшли л'ов|ко / значит' у п'і|ч са|жайим / і
ото так ми жил'и ран|ши //

– [...] і ка|пуста / хоч і кар|топл'а жарина так лок|шинкою
або кубиками так і / йак ото|ж жар'ат' кар|топл'у / йе і л'ок|шинкою
жар'ат' / а то так жар'ат' / йак врод'і ж т'і / і кар|топлиу з
да|влиною / з|вариш / а то|д'і по|мастим / ко|ровка бу|ла / масл'ичко
в|кинул'и / пирим і|шал'и й пиро|ги з кар|топил'кою да|влиною / і
ото так / гол'уб'ята //

– На ба|зар но|сил'и / бул'о скол'отимо / то / а ба|зар'і ж
у|с'ак і л'уди ж йе / й купу|ють / і йак і й ни купу|ють / а на|ше д'іло
ви|нести й вс'о //

– Да / скла|дал'и в д'і|жичку / а то|д'і тим масл'ом зал'ил'и /
шоб воз|дух ни про|ходив ту|ди / по в|кусу ж зро|бил'и сир той / а
то|д'і ото масл'ом зал'ил'и / і сто|йіт' / о|жидаим / по|ки мо|жна
йі|сти бу|де жи|рне / то п'іст / а то|д'і ото жи|рне / та і ва|реники
варил'и / і все бу|ло / так шо / ото так ран|ше жил'и / гол'уб'ята //

– Ка|пустку так жи ж / зр'і|зал'и / а то|д'і давай с'і|кти / а то|д'і
в д'і|жку / чи у ко|струл'у / ну ко|струл'а / во|но с'іл' / так во|но
мо|жит' за|ходит' і ко|струл'а про|паде / а так і д'і|жки бу|ло ж
ди|рив'ян'і / та ото в д'і|жку на|гапту|им той сир / все / ну а то|д'і
вже йі|мо / зн'і|маим з|верху масл'о за|хол'ол'о / шоб воз|дух жи
про|ходив / масл'о ж із|н'і|мим чи в ми|ску / чи в тар'і|л'ку / а то|д'і ж
ото жарим ото / чи кар|топл'у чи шо / і так ото і жил'и ран|ши //

– Ка|пусн'ак ро|бим / ка|пуста то йе л'ок|шиною ж / а то то|д'і
йак кача|ни та об|шугали тро|хи / во|на та|ка / а то|д'і ка|пусту ту
по|сол'имо у д'і|жичку //

– А та|ке бу|ло сі|кач?

– С'і|качка / пос'і|чимо / шоб др'і|бнен'ка / і то|д'і ото
скла|даим у д'і|жку / і йак тре|ба би|римо жаримо / а то|д'і ото чи до
кар|топл'і / чи пир'і|г спик|ти / так ото /

– Пир'і|г один пи|чеш чи з йаблу|ками / чи з йа|г'ід'ми / а
пиро|ги ж ка|жне / йак ото ку|лач|ки са|жайим на лист / ото пиро|ги //

– Капусняк же варили?

– Капусн'ак / шо с'ікл'и / а в боршч жи ото́ж дов'ген'ке с'ічи́мо / а др'ібнен'ке так / кушаймо //

– Закрами були / кош'і так'і дири́в'ян'і / і то в к'іш пос'ипа́йе там пше́ниці'у / жито / там гр'ечка / чи йа́чм'ін' / закрами так'і бул'и ото́ / зроби́'а́т' так'і йа́к дов'ш'і чим ст'іл / це на́ жито / це на́ пше́ниці'у / а то на́с'ін'а́ / ото́ так і жи́л'и /

– У́ тому / у д'іжичка́х /

– Ба́н'ка а́га / ти́пер то в ба́н'ки / ба́н'ки /

– Ти́пер то с'ипа́йут' то ква́сол'у / то на́с'ін'а́ / і зерно́ зси́пал'и в д'і́ж'ки ж ото́ /

– У́ Паску го́товл'а́т' / ото́ж го́товл'а́т' / ожи́да́йут' жи / шос' чи ти́ждин' чи шо́ / чи то пі́ст / ни йі́д'а́т' мн'асно́го н'і́чого / н'і́чого / а пі́сна ото́ / ква́сол'а́ й боршч́ пі́сний / ка́пуста́ / так ото́ та́ке йі́л'и / а ско́ромного́ ни йі́л'и / і то так і жи́л'и //

– А шо́ к Р'і́здву / то́д'і вже́ й ка́банчика́ р'і́жут' / вже́ ж Р'і́здво пі́д'ходи́т' / вже́ мн'асне́ мо́жна йі́сти / у́же ни пі́ст / Р'і́здво / це́ ж пра́зник у́же / го́товл'а́т' / і боршч́ / і карто́пл'у жа́рину / ви́рмишел' чи́ / у́се го́товл'а́т' / в ко́го шо́ йе́ / те́ й го́товл'а́т' //

– А де́ ви з чо́ловіком по́знайо́милися?

– В'ін найшо́в ми́не / а де́ йа́ бу́л'а́ / йа́ й в ша́хт'і ро́бил'а́ / а пенс'і́у по́л'уча́йу ма́л'у / мо́л'оди́х / а ми по́ два́на́дц'а́т' ча́сов у ша́хт'і ро́бил'и́ / а шо́ ж йа́ по́луча́йу ти́пер // та́ й тут у ко́л'гос'п'і ро́бил'а́ / ну́ йа́ так / йа́ ни́ дуже́ в ко́л'гос'п'і ро́бил'а́ //

– І ці́ ви́с'а́т' скати́рт' / а та́ / це́ скати́рт' /

– А на́кидка ка́зали на́ шо́сь?

– На́кидка? Шо́ за на́кидка?

– У́ хат'і́? / та́ бу́ло ка́га́нец' / ото́ йа́к у́же ни ро́збили́ н'і́чого / то ка́га́нец' / а то́ ла́мпа бу́л'а́ / во́на й́ зара́з у на́с / в т'і́ хат'і́ ста́р'і /

– Чи́м во́ду п'є́те?

– Чи́м во́ду пий'мо́? / к'ру́жка й ча́шка / йа́ ж ка́жу / к'ру́жка й ча́шка /

– У́ чо́му са́ло збе́ріга́ли?

– Ото́ на́ сп'і́д сол'омка́ і то́д'і ото́ са́л'о скла́да́йут' / і во́но с'т'і́ка́йе там́ / а с'т'і́ка́йе скр'і́з ту́ сол'омку́ //

– Чи́ була́ крини́ця з жу́равлем?

– Ото́ ж зроби́ли́ ж так ка́чат' / ту́ди пу́стий спу́ска́йиш в'і́дро / а в'і́дт'і́л' у́же по́вин / а той же жу́равел' ма́хайиш ото́ / а той́ шну́р на́моту́йиц'а́ на́ бара́бан'і́ / в'ін та́кий крु́глий / і на́

барабан'і намотуйиц'а шнур / ото мотайиш / крутиш / поки
намотайиш / а тоді поки ж в ідро ж достаниш з водою чи ж чим /

— Що плели з лози?

— Корзини пл'или / на базар ото продават' / така кругла / а
то і довген'кі такі / л'ози ото наламайут' такої / щоб ни
ла малас'а вона і то пл'итут' //

Село Березняки Хорольського району

Розташоване на річці Сулі, за 25 км від
районного центру [с. 919].

Інформанти: 1. Кузуб Параска Миколаївна, 1920 р. н., освіта
— 7 кл., працювала кухарем;

2. Бокла Марфа Андріївна, 1910 р. н., неосв., працювала в
колгоспі.

Інф. 2: — У погриб'і клали ми огірки / капусту /
баклажани / капусту // ти пер ми капусту шаткувал'и / йабл'уками
пирик'адал'и / огірками пирик'адал'и / капусту / квас скриб'ли /
а у д'із'ці у погриб'і / тоді л'ізим у погриб / вит'агайим так у
мак'ітру чи в іш'ч'о с' погриба квасу чи бур'аки туди / і пил'усток
туди з капусти / пил'устки оце вит'агайим там д'н'ів на с'к'іки /
варим борщ // картопл'у пич'имо бул'о у пич'і //

— А капусту сікли чи шаткували?

Інф. 2: — Шаткувал'и ми так ножами / с'ікл'и / отакі в нас
бул'и т'і / с'ікач'ка жил'ізна / зробилина / з руч'кою / і с'іч'имо / і
то вже д'іжич'ку накл'адайим меншу // а тоді л'ип'івка бул'а //

— Для чого липівка була?

Інф. 2: — Де вона бул'а / у нас із борошном // л'ип'івка це з
такої вир'би вирубл'уйут' / вже ни скажу / ото така бул'а
л'ип'івка //

— То вона для борошна чи для меду?

Інф. 2: — Бувал'о / шо і дл'а меду / а то на борошно й бул'а /
то шо на мед менша липівка / а та біл'ша / бул'и ноч'ви
диривіан'і / он йа порубала уч'ора / жлукта // отаке бул'о // це ж
так у кого / йак шч'о //

— У чому прали?

Инф. 2: – У ¹ноч'вах / а то ми ни прали тод'і удома / а на ¹р'іц'і з'імойу / ми мо¹чили у ла¹хан'ц'і / ла¹ханка стоїт' у ха¹т'і у нас / дири¹в'яна / то дл'а свеней / а тод'і у шаплиц'і мо¹чим сороч'ки / р'адна / все // за¹пр'агайм кон'аку і йідим на р'іч'ку прат' / з'імойу / а л'ітом / так тод'і тоже йідимо прат' / йак с'ім'я у нас велеч'ен'ка / а йак ниви¹лика / то ми ж вже підим у нас нидалеко р'іч'ич'ка бул'а / ото ж там то йа прийн'ала / щоб ни звалит' //

– У чому зерно держали?

Инф. 2: – Бул'и т'і / за¹крами / із дошч'ок за¹крами / і пл'етин'і кругл'ен'к'і так'і стоїал'и // бул'и пл'етин'і / а тод'і обл'апу¹ють тим / ну у нас у нашого бат'ка ни було / отаких обл'етиних / ос' у Дун'ки там у сус'ідки бул'и / то був обл'апаний / а у нас ни було / такий дири¹в'яний //

– А з лози щось плели?

Инф. 2: – Л'ісу / пов'ітки / у нас ни бул'о ж кл'адиних / а з л'ози пл'или / йак кол'и отак пл'или прутами / а то пр'амо так йак л'ісу плетем / л'іси височ'ен'к'і / а кул'ами обставл'айим / ото у нас корови там бул'и // і все таке //

– Повітка і хлів, яка різниця?

Инф. 2: – Хл'ів / це ниви¹ликий виплитиний / ович'ки там бул'и / а вже йак пов'ітка / це вже ви¹лике / і кри¹ниц'а так / а стел'і ни¹ма / биз стел'і у нас бул'о / оце таке у нас бул'о //

– У чому сало держали?

Инф. 2: – У м'ішках // у м'ішках / н'іде н'ікогда / н'і у ч'ім / т'іки у м'ішках / і ти¹пер у л'удей в та¹ких // шо у м'ішках //

– Який посуд був раніше?

Инф. 2: – Йакий / миски чирип'ян'і бул'и / і дири¹в'яні бул'и / ви¹довбуван'і продавалис'а / а то дири¹в'яні ч'и т'і / ч'ирип'ян'і / дес' у мене і йе миска од¹на //

– У чому їсти варили?

Инф. 2: – У горш'ках / горш'ках //

– А золільник не казали?

Инф. 2: – Н'і то зол'іл'ник у нас / шо сороч'ки скл'адайимо / зо¹лимо / у жл'укт'і / ото зол'іл'ник у нас / жл'ухто // а зол'іл'ники у нас / це ж у¹же йак йакий бал ч'и шчо / так там у зол'іл'нику здо¹ровий ч'авун ч'и горшч'ик //

– То то золільник, якщо велике?

Инф. 2: – Еге / ото ми називал'и / а так йа ни зна¹у //

– Як пряли на нитки коноплі?

Інф. 2: – Йак пр'асти // с'йим конопл'і / тод'і моч'имо у р'іц'і конопл'і / а тод'і на терниц'і т'іпаймо / терниц'а / йак / може / ви бач'ите дес' у газет'і / ж'інка / кого пров'язуйт' п'яного до терниц'і / ото так'і терниц'і бул'и / т'іпайм конопл'і / а тод'і мнимо ногами і пр'адимо / пр'адимо / снуймо і тчимо / йа сама ткал'а //

– Як ткали, розкажіть?

Інф. 2: – Вирстат' / у нас вирстат' бул'а така дириг'ана здорова така / йе вирстат' / і сидимо / підн'іжки і ногами оце пириб'іраймо / і нач'ин'а у с'інах стойт' / це ти казал'а скин'те на гор'іш'ч'е / йа його все ос' поскидаю / у мене мабут' три бл'ати там йе / і витушки там йе / все йе //

– Що ткали?

Інф. 2: – Пол'отно / р'адна /

Інф. 1: – Скатирт'і /

Інф. 2: – Он у мене пидо м'нойу р'адно / р'адна ткал'и / у к'ружки / у сосни / оце ми ткал'и р'адна / м'ішки / на м'ішки ж ми ткал'и / м'ішки бул'и ж ни так'і ж // йак т'іпер / а м'ішки бул'и у нас бул'и так'і ж / з пол'отна / кл'оч'аноч'кою пиритикаймо // отак'е // кодр'і бул'и / у мене і кодр'а йе /

Інф. 1: – І л'іжники з вовни //

Інф. 2: – І йе й кодр'а / он на кроват'і на тому ж л'іжит' / на пружинах / шоб ни иржав'іло / пирина ч'и шо / це ми ткал'и //

– Що з вовни робили?

Інф. 2: – Ч'исал'и / оце йак постре'жем в'івц'і / тод'і попе'рем / а тод'і ни'сем у вовнот'іпка / там т'іпайут' у таке / у сувойч'ики / і ми пр'адем // хто на пр'адки прав / а хто пр'амо на виритено // пр'адимо і вал / і клоч'анку / пр'адимо і вал / і клоч'анку на веритено / так'і вони отак'о / так'і будут' виробл'ин'і / йак ото вата йе де так / і таке волокно / мов ото ч'еска / ота ч'еше / і ото ми носимо у нас бул'а там у сил'і вовнот'іпка // йака / йа уже ни вимовл'айу його / ни могу / у мене вже //

– Що ткали із шерсті?

Інф. 2: – Шо ткал'и // навал'имо оце / оце топч'имо / тод'і здайем валит' його і тод'і сукно воно / шил'и т'і п'іУаки / бурсуки / бурмус // і оце таке шил'и і п'іУаки / свити шил'и //

– Ліжники були?

Інф. 2: – Ліжники це ж пр'адимо ми / пр'адимо / і те суч'имо основу із конопел' / і л'іжники / а йак ішл'и ж ми зам'іж із л'іжниками / ото таке //

– Що в хаті стояло, шоб сидіти, спати?

Інф. 2: – На пол'у / ни бул'о оц'ого н'іч'ого / т'іки п'іл / у кожного здоровий п'іл / і плит' ни бул'о / т'іки печ'і / а груби / отам / де прип'іч'ок тод'і туди груба / це увеч'ир'і бул'о топимо сол'омкойу / бо тод'і ж сол'ома / киз'аками / отакими топил'и ми //

– У що посуд складали?

Інф. 2: – Судник був / судник / у кожного судника і полиц'а // жердка отам на пол'у / там в'ішал'и ми одежу на т'ій жердц'і / а посуд був судник / такий пр'амо таке / а тод'і пол'очки / і ото такий судник / так тод'і ж багато ни бул'о у нас посуду //

– На чому сиділи?

Інф. 2: – Сид'іл'и / на л'авах / так'і йак і т'іпер йе / довга лава / у кого з спинками / а у кого пр'амо так доска л'ижит' //

– А якщо коротеньке?

Інф. 1: – Осл'ін /

Інф. 2: – Осл'он / осл'он'чіки / а ото таке // отаке у нас бул'о / а такого може де в кого і бул'о / ну в нас ни бул'о //

– Як досвітки проходили?

Інф. 2: – Йак досв'ітки / ми ходимо просимо / і тод'і ходим туди гул'ат' // йе ходил'и й пр'асти / й шит' / а ми н'і / а тод'і на р'ізд'ан'і св'атки мати печ'е хл'ібину / ми несем хл'ібину / наш карас'ір / ланпа / і оце та на одну тиждин' принесе друга / і ото так ходил'и на досв'ітки / хто ходив пр'асти і шит' / а йа ни ходил'а / йа ни знайу //

– Так, а як там на досвітках?

Інф. 2: – Гул'айут' / з другого сил'а приходил'и парубки / висватуйут' нас /

– А як це висватували?

Інф. 2: – Ну прий'іжайут' старости / там молодий щ'е йакийс' / старосту / чол'ов'іка бере / із другого сил'а і прий'іжайут' та сватайут' //

– Як сватають, як проходило сватання?

Інф. 2: – Ну приход'ат' / та у хату ж ув'ійде / драстуйте / драстуйте / у вас йе тут в'ізал'ниц'а або пр'ашка / та шо пр'аде // йе / і ото ж так висватуйе / прибал'акуйут' і посватайут' і п'ідут' / а т'іпер же на дороз'і / або у поїз'д'і дес' / або в автобус'і посваталис' і все / т'іпер л'уч'е /

Інф. 1: – Та і тод'і ж харашо //

Інф. 2: – Одна сус'ідка // отут бувал'а во'на / ми й куми / а мати ото прийде та і каже / ото так / йак із другого сила прий'іжа сватат' / хоч дурний / хоч по дурну / ну тод'і ж б'іл'ше ото ж із

того сила уз'ав / а та аж у те сил'о пішл'а зам'іж / і так ото і сватан'а бул'о / отакє сватан'а на Гон'чар'івц'і //

– *Як весілля проходило, як у вас казали?*

– Так і казал'и / шо свайба буде на ту ни'д'іл'у / або на оту / ага / іде зам'іж / або Питро або Гриц'ко жениц'а / бере дес' із Мац'ковец' / або там із йакогос' іш'ч'є сила / а йес'т' із свого бе'ре / ну ни так'і ти'пер свайби / йак тод'і / тод'і по'добридн'ах ходил'и / це свайба у мол'одого / а йдут' по'добридн'ах / хто гул'ає / та йдут' ото туди із од'н'і'йейу п'івл'ітроу і погул'ал'и / і посп'івал'и / потанц'увал'и і пішл'и ш'ч'є до другого / ото такє /

Инф. 1: – Ну хто гул'ає / то ото по хатах ход'ат / ото по добрин'ах //

Инф. 2: – Дв'і четве'рт'і гор'іл'ки і свайбу 'дгул'айут' / а ти'пер йак сто / кажут' / ни гул'ай свайби //

– *Що готували на свайбу?*

Инф. 2: – Капусту / борш'ч' / отакє / картопл'у / вареники / о'це вже йак ход'ат' по добридн'ах / так ото вар'ат' вареники // ото мати мо'я / ходил'а ж на свайби / бат'ко хреш'ч'ений дес' жениц'а тош'ч'о / уже мати прибі'гає мо'я / отут д'івч'ата давайте трошки вареник'ів / вони зам'іс'ат' / а ми робимо / зварил'и / а тут уже ідут' / той грає / той спі'ває / прийшл'и у хату / погул'али / потанц'увал'и / сол'омкойу затрушина хата // і нима шо пирибита / нима / а така проста хата вилика / і все / отакє //

– *Як молодь на свята гуляла?*

Инф. 2: – Це ж скл'адку скл'адайимо // йак о'це новий год / устр'іч'айут' / так ход'ат' з мил'анкойу / мил'анку вбі'райут' / і ход'ат' о'це з мил'анкойу шчидруйут' / і тоді пошчидруйут' / скл'адка / скл'адаюц'а / кол'и на досв'ітках / а йак кол'и / то дес' / і ото і гул'айут' / спі'вайут' / танц'уйут' // а щч'є дес' із хутор'ів прийдут' парубки до нас //

Инф. 1: – А колиски робили?

Инф. 2: – Бул'и / це на св'атках вил'икодних / кол'иска / конопл'і збі'райимо / да / дай'мо по ск'іки там жм'ін' / тод'і суч'им вір'овку / і тод'і робл'ат' кол'иску / д'івки і парубки кол'ишуц'а / да / становл'ат' о'це у нас там кол'о р'іч'ички кол'иска і кол'ишуц'а / і д'івки / ми ни знал'и / йак'і то штани / йак'і то труси / ми ни знал'и // у воч'ирет' йидимо жат' / ос'о уже йа отут бул'а / і йиду у / бол'ото / а у нас штан'ів нима / биз штан'ів йидимо / жни'мо // а ти'пер і труси / й штани / і нигод'аш'ч'і // ото так //

Инф. 2: — Їїдимо / йак далеко пол'є / а йак бл'из'ко / то ни дал'єко ж / їди'мо / і кос'ат' бат'ко там / а ми в'їажи'мо у с'нопики / а тод'ї возил'и до'дому кобил'коу чи там би'ками / чи у кого шо йє / возимо у сто'жок / а тод'ї машина / мол'отим / най'майим там дес' / кон'а бул'а машина / і мол'отимо / ото так'ї жни'ва // косил'и грєбки та коса / до коси грєбки прич'їпайимо / і косимо / а у с'нопики в'їажим / і жито / й пши'ниц'у / грєч'ку / грєч'ку дв'їчі в'їажим //

— А як вдома молотили?

Инф. 2: — Дома / на т'їк же ми з'возимо / бо пол'є ни дно у нас / на'пол'ї ни мол'отил'и / возимо до'дому / прив'озим / сто'жок / т'їк у нас йє / і о'це ми 'возимо до'дому // вил'ами і го'дуйим ко'рови / ко'ровами 'орим / а кобил'а навприс'т'ажки / і все //

— У чому зерно зберігали? Чи була така хатка?

— А йакжи / ч'ул'ани у нас бул'и / а то от'д'єл'но ж х'ижа у л'удей / йак ба'гато хл'їба / то тод'ї х'ижа над'вор'ї / ни в'хат'ї / ни пид'хатн'ойу пок'р'ївл'ийу / а от'д'єл'но / і у т'їй х'иж'ї за'крам сто'їт' і отам жи і зерно / отам жито / а там пше'ниц'а / а там йач'м'їн' / ото так // то у д'їжках / д'їжки висок'ї так'ї бул'и / то с'їпал'и і у д'їжки / у за'крами / о'це та'ке бул'о / а ходил'и на жни'ва //

Инф. 1: — Із чим зам'їж ходил'и / сундуки чи скрин'ї?

Инф. 2: — Із сундуком / і скрин'а ж бул'а / йа'ка р'їзниц'а / та об'ита жил'їзом / скрин'а / і р'ївне отє в'їко / а те у то'му гор'бате в'їко / у сундуц'ї // і йди'мо то зам'їж / подуш'ки / там з'верху кл'адут' / йак і деш зам'їж / л'їжник / це все от'д'єл'но скл'а'дають' / шоб' бач'ил'и / шо йє //

— Що давали на придане?

Инф. 2: — За нами ни да'вав бат'ко наш при'даного / а у л'удей жи да'вал'и // йак ба'гат'ї / то во'ни ж до'гово'р'айут' / а при'дане у вас йє ч'ї ни'ма // хто ка'же / ни'ма / а хто ж / йє / шос' да'йут' ч'ї овеч'ки ч'ї ко'рову да'йут' / чи / може / кон'ач'ку / йа'ке при'дане хто пооб'їш'ч'ав / тод'ї вима'гал'и / мо'їу сист'ру / йак свата'в із Сохвиного / то ка'же / ос' тут бу'де при'дане нам / а тато над'вор'ї був та й поч'ув / і тод'ї во'ни в'їшл'и ж та і да'вай до'гово'р'ац'а / а тато ка'же / у нас жи при'даного ни'ма і ни бу'де / бо йа доч'ку од'а'йу / а при'даного йа ни да'йу // при'даного ни свата'йут' / а доч'ку свата'йут' / і йа доч'ку од'а'йу / а то мо'їє д'їл'о / ч'ї йа шо дам / ч'ї ни дам / а до'гово'р'ац'а йа ни буду / отак м'їй бат'ко до'гово'р'авс'а // ота'ко //

— У чому вчиняли хліб?

Инф. 2: – У ко́го йа́к / ми у ма́к'і́тр'і / а де с'і́м'я́ бу́л'а ви́л'ика / по́ки ше мо́йі ба́т'ки жи́л'и з бра́тами / д'і́жа бу́л'а / д'і́жа / у д'і́ж'і /

Инф. 1: – Ди́рив'я́на /

Инф. 2: – Ди́рив'я́на д'і́жа і у д'і́ж'і м'і́сил'и / і пі́кл'и хл'і́б / у пе́ч'ах / ти́пер жи́ там //

– Як вчи́няли і дро́жж'е́й жи́ни бу́ло?

Инф. 2: – А на к'і́с'т'і ми м'і́сил'и / а з хме́л'у за́па́р'уймо́ / хме́л'е́м / і о́то та́к і / а йа́к у́же на св'а́тки / то за́па́р'уймо́ о́парку / а ту́ди ви́с'і́вки / і мні́мо т'і́ ви́с'і́вки / і то́д'і на ц'і́ду / па́ски пі́кл'и ра́нши / а ти́пер жи́ все на / во́но і ко́л'ис' бу́л'и дро́ж'ч'і / бу́л'и / дес' жи́ ж ч'о́го бу́л'о́ч'ки пі́кл'и // то́ і бу́л'и / ну́ни з'на́йу / у нас ни́ бу́л'о́ / ми на к'і́с'т'і пі́кл'и / бо жи́тний хл'і́б / йа́к й ти́пер л'у́бл'у́ жи́тний хл'і́б //

– Як хлі́б са́дили у́ні́ч?

– Л'о́пата / л'о́пати ди́рив'я́н'і / і у п'і́ч' / розго́р'тайм ко́ч'ир'го́у с'у́да / і ту́да / а то́д'і бе́рем і ту́ди / на лі́с'т'і пі́кл'и / ни́ на ско́ворода́х / ти́пер на ско́ворода́х / на лі́стах т'і́ки / а то́д'і на лі́с'т'і / лі́с'та́ з ка́пусти би́римо́ / на́л'аму́йим / на́сти́л'айм на го́риш'ч'і / і на́суш'уйм / і то́д'і о́то та́ке пе́ч'е́м //

– Які́ стра́ви на св'я́тки го́тували́?

– Го́товил'и́ // ну́ вси́гда́ ж та́ке з мн'а́сом / ка́пу́ста / борш'ч' // о́та́ке ми го́товил'и́ / та́кого ни́ бу́л'о́ / шо́ ти́пер / ра́зне / шо́ ни по́ймеш / шо́ й во́но / а то́д'і піро́ги пі́кл'и / ва́реники ва́рил'и́ / о́та́ке ми ро́бил'и́ / піро́ги це́ вси́гда́ / йа́к на св'а́т'веч'і́р / пи́ч'і́мо ми з бу́р'а́ком і́з ка́ліно́йу / а йа́к ко́л'и з са́мо́йу ка́ліно́йу напе́ч'е́м піро́г'ів / о́ / з ква́сол'і́йу / та́к і ти́пер жи́ пе́ч'е́м та́к / да́ /

Инф. 1: – З ма́ком /

Инф. 2: – Ти́пер жи́ ма́ку ни́ма́є / а то́д'і ма́ку ба́гато́ / з ма́ком пі́кл'и́ ч'а́сто піро́ги / а шу́л'и́ки / да́й Бо́же / а ти́пер і́ни по́пробу́йим //

– Які́ це шу́лики́?

Инф. 2: – Шу́л'и́ки / ко́рж пе́ч'е́м / а ма́к мні́мо / і то́д'і о́то во́дич' ко́йу / са́харку ту́ди / і на́л'аму́йим ко́ржа́ / і о́то шу́л'и́ки / і пе́ч'е́м / і йі́мо / до́бр'і шу́лики́ //

Инф. 1: – Як ро́били ква́шу?

Инф. 2: – К'ва́шу? / к'ва́шу за́па́р'увал'и́ о́парку / жи́т'н'у́ / і то́д'і о́то уч'і́н'ал'и́ / та́ко розко́л'о́ч'увал'и́ / ту́ди ше́ й йу́шич'ки бу́р'а́ково́й гро́шки в'і́л'е́м / і то́д'і боро́шно ту́ди ж за́па́рине́ / і ту́ди ки́дайим то́ йа́год / то́ш'ч'о́ / і о́та́к ро́бил'и́ ми́ ту́ к'ва́шу у

мак'ітр'і // кол'и йак зб'іжит' на пи'ч'і / о / р'атуї / кваша / а д'іти
по'б'мазуїуц'а отоїу квашойу / то на їх сороч'ич'ки ж / ми у
полот'н'аних ходил'и / ти'пер жи то шов'кове / то 'разне на йо'му / а
шовк / то най'хуже дл'а т'іл'а // л'ітом тар'ач'е / воно л'ипне / а
з'імоїу хол'одне // і дл'а здоров'я воно дуже ск'верне / наша
вироблина найл'уч'а бул'а / і здоров'і бул'и л'уди / а ти'пер
молоден'к'і і нигод'аш'ч'і / оце у мене ону'ч'ок / та у л'ікарн'і / то
йа св'іта і ни бач'у //

— У чому сало товкли, щоб бориц заправить?

— Сал'о / а така бул'а ч'ашич'ка дири'в'яна / ковганоч'ка / і
оце розтовкуймо / ковганоч'ка ми кажим /

Інф. 1: — Це тим шо товкти / ка'ч'ал'оч'ка / да /

Інф. 2: — При йому ж і тов'кач'ик там йе / і ото товч'імо і на
ск'овороду // і так //

— У чому сир відда'влювали?

Інф. 1: — Вороч'ок /

Інф. 2: — У тих / вороч'ок пол'от'н'аний / а скл'адал'и /
сол'ил'и / оце ж у т'ій л'иповц'і / у д'іж'і / така йак д'іжа /
л'иповоч'ка бул'а / ото там скл'адал'и ми сир і масл'о до масниц'і /
а на масниц'і одкривайим / і продавал'и / і соб'і ва'реники ва'рил'и /
а то ни займай / ни брал'и / ми //

— У піст не їли?

Інф. 2: — У піст ни їл'и / і у пи'л'ип'івку ни їл'и / і у піст
ни їл'и // ко'рова отел'иц'а / мол'озива ни займайим / у горш'ч'ок
/ і у погриб / і стойіт' / ото так //

— Воно ж пропадає?

Інф. 2: — Ну а дир'ж'ат' жи / дир'жал'и / ото так // г'ірко
с'іч'ас жит' / н'і ни г'ірко / кажу / ш'ч'е ви повд'іван'і ходите і
повбуван'і / а ми в полот'н'аному ходил'и / свого на'ч'ем /
напр'адем / і нашийимо / і ходимо / сп'ідниц'а / сороч'ка на нас //

Інф. 1: — Це ж попоб'іл'иш / та попо'зол'иш /

Інф. 2: — А ти'пер ви повд'іван'і і вам гроший ни'хай да'їут'
по п'івори сот'н'і в м'ісац' / і вам буде мал'о // бо вс'аке таке
справл'айиц'а / і ти'пер уже таке / шо йа ни пойму / ну бушл'аки
йак'іто / таке шо йак над'іниш / так хай бог мил'ує / а кол'ис' ото
така св'ита / кол'ис' св'ити бул'и с'ір'аки / а у нас ран'ше йупки
шил'и су'кон'і /

Інф. 1: — Ото ж йа і ка'зал'а / йак жи воно жен'с'ке /

Інф. 2: — Йупка / ва'ганка / л'іт'н'ач'ка / кир'сет / із
х'вал'дами / із кар'маном / у мене йе / так кажут' / ни нада на смерт'
його над'іват' / х'вал'ди да'ватимут' / у кох'тах будим //

– Як раніше дівки одягалися?

Инф. 2: – Од'івал'ис'а ми |ранши о'це ж / йак іди'мо на с'вайбу / над'івайим сороч'ку вишиту / ке'р'сет / сп'ідни-ц'а у п'ят' п'іл'ок / та |ка-а р'ас'на / і бо'тинки /

Инф. 1: – Пойас /

Инф. 2: – Тод'і |пойасом п'ідпи'резана // у д'ругих |сел'ах йе на б'ік |пойаси |попидпи'р'ізуван'і / а у нас на'зад / |пел'ина / |шоб бул'а |випуш'ч'ина / і |шоб вона ж |вишита бул'а |сороч'ка / |рукава / |уставки / і у |пол'іх |вишита // |каже / о |пел'ину |випустила //

– Як це |пелина |випущена?

Инф. 2: – Шоб |видно / |випуш'ч'ина сп'ід |кохти / о'це йак став о'нук так крич'ит' на |мене / у вас ру'башку |видно /

Инф. 1: – |Каже / о / |пел'ину |випустил'а /

Инф. 2: – Ти'пер |німа / |запи'хайим аж с'уди // а то |каже |йде / і аж ота'кового сп'ідни'ц'а / бо ми ж биз |шта'н'ів |ходил'и // а то д'і |йа / йак |купувал'а |хату / так |йа |дожи'л'ас'а / |шо |німа / так |йа |вз'ал'а / та з од'н'ійі сп'ідни'ц'і та |зробил'а дв'і та і |ходил'а / |одна на |празник / а 'дна ж /

Инф. 1: – А |йа |кост'ум |пошил'а |братов'ій |ж'ін'ц'і //

Инф. 2: – Ой |боже / |боже //

Инф. 1: – О'це |Нова'ки / |ви |знай'єти де ж |Нова'ки / так у |нейі ж р'ас'н'і сп'ідни'ц'і |о'то / а вона |каже / да'вай |йа |тоб'і |пири'шийу / |с'іра / |пол'осата / ой |боже / йак |пошил'а |шистик'лінку ж ту сп'ідни'ц'у |ч'ор'нен'ку / і |вишила |кох'точ'ку // |си'ц'еву / |сат'інова сп'ідни'ц'а / із |сат'іну той / |жовта така |кремова і |вишила ж |оту'то / то вона вже і |пл'ат'а / і |пошил'а / |пири'шил'а // ти |ми'не |зробил'а |городс'коїу / а то ж |йа бул'а |сил'анка //

– Як |називають у вас |верх на |хаті, |вкритій |очеретом?

Инф. 1: – О'це так |жи ж |ч'орне вже / |о'то ж |бач'ите на |криш'і / а з'верху о'це ж ота'ко |кругом |накри'вайут' / |о'то |зал'ім / з |оч'ирету |зал'ім / а |йе |уже з |ш'іхвиру / а |йе з |жил'іза |зробл'єно та |ч'об |жи ни |тепл'є / |це |до'ради |того / |шо |о'то ж ни |розкри'ва |хати // і |во'но ж ни |те'ч'є / |тут |во'но |пид |кори'шок / а там |во'но так / |оч'єрет' |т'іки |отам |зл'амуйи'ц'а |вгор'і / а |кругом |тод'і |ч'и |дро'тинойу |та'коїу |товсто'йу / |ч'и |тру'бою / |ч'и |пал'ками |об'т'агуйи'ц'а //

– |Що у |дворі |стояло з |господар'чих |будіве'ль?

Инф. 2: – І |пов'ітка / |саж |дл'а |сви'ней або |хл'ів / |ота'ке |сто'йало / |хата / |пов'ітки |о'то //

Село Крижанівка (Настасівка) Хорольського району

Підпорядковане сільській раді с. Покровська
Багачка [с. 921].

- Інформанти:** 1. Захарова Мотря Данилівна, 1933 р. н., освіта – 3 кл., працювала в колгоспі;
2. Якименко Микола Григорович, 1927 р. н., освіта – 7 кл., працював у сільраді;
3. Якименко Віра Іванівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Ну йак жи ж прал'и / ну так і прал'и // би'рут' і пи'рут' / ноч'ви ж бул'и / би'рут' і пи'рут' у 'ноч'вах / а корито називалис' 'ноч'ви / корито і 'ноч'ви / ну бі'лш'іс'т' с'і'час так кажут' // у корит'і кажут' / а то 'ноч'ви у нас казали // у л'аханц'і мочим / лаханка спиц'іално така / а тоді т'і // би'рут' ранши ж по'мет кур'ач'ий / розбовтуйут' / о / і туди ж у л'аханку ту / а тоді от'і сорочки зби'райут' / р'адна / моч'ат' / по'мочиц'а і тоді випе'райим його і воно бі'лє робиц'а / бо чим жи ж ти / бо мил'а ни бул'о / і ото так і прал'и його //

– Як виварювали, випарювали сорочки?

Інф. 1: – Вош'і ж от'і / воший йак бул'о / тоді ото жлукто бул'о таке з'роблине / видовбане із дири'вини / і тоді оце йак попере'м от'і вс'і сороч'ки / тоді отуди в жлукто накладайимо ц'і сороч'ки / за'товч'уйим так палкойу / а тоді берут' кип'яток / надвор'і вико'пана така йамка / і наливайиш туди / оце ставиш оце жл'укто туди / і підкла'дайиш туди і води наливайиш / і воно там кипит' / і кул'ку таку жил'ізну вкинув / воно аж забул'котит' // воно по'стойт' / по'париц'а / по'париц'а / і тоді би'рем / воно аж гар'аче / палкойу в'ід'іл' вики'даим / туди на ули'цу в 'ноч'ви ч'и в корито / і в другу д'іжку чи шо / нач'и'найим його уп'ят' / випе'ри'мо і вики'даим і сохне //

– То для сорочок була лаханка чи шаплик?

Інф. 1: – Ну та воно л'аханка і ша'плик / воно бал'акал'и / воно таке к'ругл'е / і в'ід'ц'іл' таке із'роблино / вушко таке дири'в'яне / і в'ід'ц'іл' / і там ото'во моч'ил'и / а прали ото по'пи'рут' і так жи ж //

– Так, може, лаханка була для помий, а шаплик для сорочок?

Інф. 1: – Та ну // була л'аханка і на по'мий / була л'аханка і на сороч'ки / і д'іжка / ну все було / од'єльно була та / а од'єльно була та /

– *Чим вибивали прання?*

Інф. 1: – Праником / ну такий зроблиний праник / отак дов'ген'кий / а тоді отут руч'ка така / тоді оце ж сороч'ку ту покла'деш / чи р'адно на пин'ок / йак надвор'і покла'деш / на пин'ку покла'деш / а тоді ото ж праником / йак удвох то та в'ідт'іл'а / а та в'ідт'іл' / йак ц'іпами мол'отил'и / ранши ж пшиниц'у ж жито мол'отил'и ц'іпом / і ми праником тарах / тарах / тарах / повмочайиш / повмочайиш / уп'ят' його праником / пот'опайиш / пот'опайиш / і воно б'іл'ше тоді гр'аз' виб'ивайиц'а / воно ж полотно / ни так йак / або р'адно / йак замажиц'а р'адно / то треба ж його випрат' / ну воно йак мороз надвор'і / так б'іле / повиме'рзайе // а полотно ранше / йак мама ж витче його ж / та воно ж сирове / сирове / таке ч'орне / а тоді ж л'ітом води на'т'агу'ют' кол'о колод'із'а у д'іжку і то'д'і полотно оце в'моч'иш і на 'сонц'і ж на трав'і простелиш / і 'дин / другий / чотир'і чи ск'іки там куски полотна // воно тоді висихає на 'сонц'і висиха / посохло / в'п'ят' умочайим / і то ц'ілий ден' / ц'ілий ден' його б'ілимо / щоб воно ж приб'ілил'ос'а / бо це ж будимо з'імо'ю сороч'ку шит' / ішч'є й йак пошийе 'мама мин'і ту ко'синку із пол'отна / та шч'є йак вим'ін'айе порош'ка / порош'ки ж продавалис'а ж / вим'ін'а за що 'небуд' / розового порош'ка та йак покраси 'розовим порош'ком ко'синку мин'і / то йа ни нал'убуйус'а ж / у мене ж ко'синка / йака 'гарна // а сп'ідниц'у пошийе / то йа оце ж в'із'му ж / ни к'рас'ат' / а так / то йа в'із'му / то йа в'із'му зе'лена травич'ка йака широка / чи з лопуха або що / то йа отако прикладу / ос'уди / тоді отак в'із'му пиригор'ну / тоді зубами отак / і кв'іт'ків наробл'у / кругом у мене кв'ітки / ага / ну це кв'ітками наробл'у / оце 'зелеин'і у мене кругом сп'ідниц'і кв'ітки / а хот' отут оце спериду / і то ми вс'і так поробимо / то так робили // ос' зробил'и оце /

Інф. 1: – Ну ж чого 'небуд' / 'с'урик називавс'а / таке із'робл'ат' жирс'т'анка / і тоді таку ту ізоб'іут' круглен'ку 'тоже жирс'т'анки і туди полотнинки / або таке шо сукнинка / таке 'вир'іжут' / і туди ут'агнут' / ото туди засв'іт'ат' / і воно ж 'с'уричок і горит' // а йакшо ни'має оц'ого ж 'с'урика / то покладе лойку і св'ітит' / бо кара'с'іру ж тоді ни було / кара'с'ір / де ж той кара'с'ір / йак доста'нут' кара'с'іру / то то / а то лойку / а лойку ни'має / то так і сидим / бо де ж ти // п'ідпал'ували / спич'ок ни

бул'о / кри'сали / такий кам'ін' на'ходил'и і та'ке жил'ізина / і та'ке сидит' ватку прикладе отак сидит' / креша / креша його / шоб підпалит' огн'у / тод'і воно йа'кос' підпалиць:а та ватка / тод'і ото сидимо дми'мо / дми'мо / поки воно ж розпалимо собі огон'ок / ото так жил'и //

— Як називали пристрій для освітлення із склом?

Інф. 1: — Ч'ім // із склом / л'анпа / л'анпа / то вже л'анпа бул'а / пр'али тожи то при с'урику / а тод'і вже стал'и при л'анп'і при т'ій / л'анпа гор'іла і то отак укрутиш / тожи поки достаниш коли кара'с'іру / то й пал'им л'анпу / а то ж на л'анпу ба'гато ви'ходит' кара'с'іру / на с'урик жи ж менше / а йак л'анпу зас'в'ітит' / то / кажут' / шо дужи видно / видно // підим гул'ат' / йак підим гул'ат' о'це куди / кажут' жи ж / дос'в'ітки бул'и ранши / збираймос'а в одну хату / так ка'же ж / йак принесите кара'с'іру і со'ломи достаните / шоб протопит' / і кара'с'іру / то будите гул'ат' / то по очирид'і ж доста'йем кара'с'іру / принисем жи / бо це ж увечир'і погул'аймо / а тре'ба палит' чимс' / то ото ланпу палили ж / поставл'ат' отак туди / запал'ат' / вона го'рит' / а ми гул'айим // а со'ломоу хату затрушували / нас'ін':а лузали / налузайим / а йак / гармон'і'я бул'а ж / йак танц'уйим / то гармон'і'я гра'є / а танц'уйимо ж та кур'ави / бо со'лома / то ото / а лушпин':а на'кида'ют' / то ото у'тром в'ізмут' та поприб'іра'ют' / та вп'яг' // ни ка'ждий ден' жи гул'али / це кол'и у нид'іл'у та в суботу / а йа / це ждимо ж празника / такий / Р'іздво / то це вже нам тод'і ж гул'ан':а і нас'ін':а ж тод'і смаж'ат' / а так жи ни буде нас'ін':а / тод'і вже ми рад'і / та нас'ін':а / вже ми будим лузат' // ну і ото так і жил'и //

— Який посуд був?

— Ну гл'ечик / кухол' / ч'ирпак / опол'онок / одно і те саме /

— У чому їсти варили?

Інф. 1: — У горш'ку / горш'ч'ок с'тавил'и у п'іч кол'о печ'і / в'ін вариць:а / а гл'ечики мол'око / йак мол'око ж йе / а гл'ечик нац'ід'ат' / хочиць:а ж парит' мол'око / у гл'ечику ставл'ат' / зашкурчиць:а і гл'ечик ото / пиймо мол'око з гл'ечика //

— У чому учиняли на хліб?

Інф. 1: — У мак'ітр'і / мак'ітра / зам'іс'ат' і тод'і л'ис'т'а бул'о з капусти л'ітом суш'ат' / лис'т'а з капусти ши'роке / на'низуйут' на гол'ки отак / ну на в'іровоч'ку і в'ісит' воно на тому / під хатойу чи під сарайим / а тод'і оте з'імойу л'ист'а // листок в'ізмут' / воно од'іде листок / хл'іб поробил'и / житний чи кукур'гуз'аний чи йакий / і на т'і л'истки покладеш /

покл'а деш // в'ін ни під'ходит' / а так / о / а то д'і п'іч витопл'ат' / і у п'іч накладеш о того хл'іба / в'ін попи'чец'а / л'истки пови'тагуйиш / л'исток обпаде / і хл'іб йімо / ти пер жи сковор'ідки / а то д'і ж н'і / л'истки шче правда / пир'іжки садил'и / л'истики робил'и так'і / з жерс'т'і л'истик / і то д'і ото туди на л'истики пирожк'ів посад'ат' / із маком / бур'ак був / на тертушку трем бур'ак отой / то д'і жарим його на сковоро'д'і / а воно таке сол'оден'ке л'іпим / і посадим на т'і л'истич'ки / гарбуз сушиний був / л'ітом насушили гарбуза та з гарбузом та кал'ина // йак'і пироги добр'і бул'и / бо ти пер жи ж / а то д'і так'і добр'і бул'и / шо йіх ни 'бйістис' / і ото йак вит'агнеш з печ'і / а в'ін порепаний такий / і з бур'аком й кал'инойу / о / йак мот'неш / так аж // йакби шче дал'и в'ол'у найістис' / а то шче ж в'ол'у ни найісис'а // а в шко'л'у іду / то бур'ак вариний / бур'ак'ів о'це навар'ат' / ну наваримо ж отак у ч'авун'і / та то д'і у шко'л'у іду / бур'ак отой ни'ма чим намотат' / так укину / на пир'ерв'і той бур'ак із'іл'а / іш'че аби і ба'гато бул'о / а то н'і // а то ж звар'ат' бур'ак'ів / а йагоди ранши ба'гато бул'о / родил'и / а то йагод сушим жи ж / мама каже / нар'ви йагод / хай вони надвор'і пров'іанут' / шоб швидше вони посохли в п'іч / а у мене мам'и вже ни стало / так йа са'ма / так йа у п'іч в'ідро йак насипл'у отих йагод / попил вибиру / отуди розмити / туди / шкварч'ат' / вигрибу у'тром йіх у ноч'ви / вони вже при'сохл'и / а то д'і у д'іжку висипл'у та т'і йагоди помийу / помийу / а п'іч гар'ача / пови'ц'ід'уйу та на п'іч / та йагод насущу / во'ни так'і ловк'і йагоди / а то д'і сушка / та з'імойу бур'ака звар'у / вже мам'и ни бул'о в мене / та йа звар'у бур'ак'ів / та йушку оту вил'у / та трошки і бур'ака покриш'у / та тих йагодок йак укину / та та'ке добре / та йімо / йімо його // к'вашу робил'и / к'вашу з житного борошна запар'уйимо // і поставим на пич'і ту к'вашу там у кутку / во'на виграв'айиц'а там / грає / грає / йагод туди в'кину / во'на грає і грає та кваша / виграл'ас' / о / уже кислосл'адка / а ну йак нач'нем йі'йі / воно так ото із борошном / із йагодки там / і бур'ачок оте все / ай / йімо / та та'ке добре / тепер би мойі б'ід'іти і в рот би ни вз'ал'и / а може / і йі'л'и / йакби зробив / та ранше ж робил'и //

Інф. 1: – А то д'і отой кот'олок жи ж поставл'ат' отут на т'і цигли'нки / а то д'і підкл'ададим там йак'і пал'ички / понаходимо / з д'ерива понал'амуйим / ви'чер'у варимо у тому кот'ол'ку / бул'о б'і'лш'іс'т' хочимо гал'ушки / а о'це гал'ушки / а / давай'те гал'ушки / о'це гал'ушки звар'ац'а / тут д'ерво йа'ке / отак пал'ич'ки вил'амуйимо / ка'жда пал'ич'ку вил'оми / то д'і отак

гал'ушку / гал'ушку так жи йілі / тоді гал'ушку устромиш на
пал'ичку і так йіси // пал'ичка / та правда і спичка казали // і тоді
отеу спичкою йіси / йушич кою припи'ваєш / а добр'і / в'ечир'і
зварин'і / такі т'і ж гал'ушки / пр'амо такі добр'і / а вони н'і ж
ч'ого / ото так буває / кол'и роспаду'а / а йак кол'и в'м'іс'т'і
йес'т' гал'ушка / то ото так / бул'о ж і куроч'ки ж диржали / н'ет /
н'ет / та крашанка ж йес'т' / то ото ж на крашанц'і зам'іс'ат' і ото ж
дужче диржиц'а і ото йімо ту гал'ушку / і корж'і пиклі / бул'о
коржик йак спич'ут' / а йак с'йали ранши маку багато бул'о /
багато маку на город'і і ото із'ірвут' мак той / помол'от'ат' / а тоді
макор'женики л'іпили / із' того маку бур'ак натрут' / маку натрем у
мак'ітирц'і отим мако'гоном / і тоді оте все пол'іпим / пол'іпим
його / на сково'р'ідку / попечец'а / і то булі у нас т'і / маковики /
ото з бур'ач'ком / солоден'ке воно ж з мач'ком / і йілі // біл'ш'іс'т'
маку бул'о / то / шо / типер жи ж то картопл'ина / а тоді біл'ш'іс'т'
із' маку та бур'ака на йіліс' / і те // то було //

— *З чого коней у полі годували?*

Інф. 1: — Йідим жи ж вол'очит' / запр'агайм кон'і / і йідим
жи ж / вол'очим у пол'і / ногами босими на р'іл'і / і кон'а / йак
стано'вл'ац'а од'ихат' / то буває да'йут' жи ж овса / і у шан'ку / то
це над'іваймо так на морду с'уди і вони там / поки од'ихнем
трохи / і пашов уп'ят' / л'азим по р'іл'і / то ноги от'іво / пал'ц'і
на р'іл'і по'д'рива'йуц'а / кров циби'нит' / а ми вол'оч'им по
р'іл'і / су'а р'іл'а // а ми вол'оч'имо / поки по'вол'оч'имо //

— *Як раніше жили вчили?*

Інф. 3: — До войни ко'сил'и / ко'сар' коси / а ми в'яж'им ба'би /
а вже післ'а войни жач'ка жне / а ми в'яж'им / а типер у'же ж
од'пало //

— *Як за косарем?*

Інф. 3: — Ну ко'сар' жи коси / а од'ин же коси / а од'на іде
в'яже і за'гр'ібає //

— *Як сніп зв'язували?*

Інф. 3: — Ну пере'веслом жи / крутим пере'весл'о / і в'яж'им /

Інф. 2: — І сн'іп пши ниц'і / чи жита /

Інф. 3: — І в'яж'им пере'весл'ом / і так само і за жач'кою /
жач'ка кида / ми під'бігли до снопа / зй'а'зали і вс'о / а тоді
но'сил'и в' копи / складал'и в' копи / а тоді возил'и в' с'т'іжок / а
тоді машина мо'лотил'а //

— *Як кажуть: насклада п'ять кіп?*

Інф. 3: — Можна і п'ят' і ск'іки наскл'адат' к'іп / да / ко'па / а
тоді возил'и ж під'водойу / у ск'ирду ж скл'адал'и / а тоді

мол'отил'а машина // це ж і п'ісл'а войни так бул'о / і все / аж поки
начал'ис' комбайни / типер жи і ка'жут' / ми'нул'ис' баб'і жни'ва / о /
то ж таки / йак жни'ва / то баба зна / шо жни'ва / треба і в'язат' і
мол'отит' і все / а типер жи ми ни бачимо жнив / комбайн
помоло'тив і все / ото сол'ому т'іки ми скл'адал'и / а типер у'же і
сол'оми баби ни скл'адають / ну ми скл'адал'и / йа шче поки
робил'а / скл'адал'и ми сол'ому / у скирди / ото таке //

— Як коноплі обробляли?

Інф. 3: — Оце йіх вибрат' / тод'і вимочит' / вони покиснут' у
вод'і / тод'і висушит' / тод'і пот'іпат' / тод'і помн'ат' / а тод'і
попр'асти / а тод'і аж ткат' // оце таке / з конопел' шоб бул'о
пол'отно / оце т'іки треба процедур пройти //

— Як це прясти?

Інф. 3: — А пр'ад'ка ж бул'а /

Інф. 2: — Пр'адка /

Інф. 3: — І гр'еб'ін' жи ж / гриб'іноч'ка ж мал'ен'ка бул'а і
гриб'ін'ка вил'ика / та то над'івайиц'а [...] / а та шо чис'ат'
мал'ен'ка гриб'іноч'ка // і робили ж ото т'і / ну диви / кажи
скорен'ко /

Інф. 2: — Мич'іки /

Інф. 3: — Мич'іки робили і над'івали / і пр'али на пр'адку //
це вже йа його робил'а це все / а тод'і ж оце попр'адем /
помотайимо його на той жи на мотовило / а тод'і ж із мотовил'а
скидаєм на витушку / а тод'і сну'єм / осн'івниц'а / а тод'і на
вир'стат / і тч'ем /

— Що ткали?

Інф. 3: — Полотно / р'адна т'кал'и / оце ж див'іц'а
прост'олки т'кан'і / то це ж т'кал'и на йому / і на м'ішки ранше
т'кал'и / і на скатирт'і і ос' на рушники / ото ж рушник / в'ін же
т'каний / то домашн'а ж робота / ну ото таке робили із конопел' //

— Що таке хиж'а?

Інф. 3: — Ну ото кл'адовоч'ка / так оце ж ранше ка'зали хиж'а
на його / тепер кажут' кладова / оце у нас ос'іс'о йе / то у хиж'і
лижит' //

— Хиж'а і раніше у хаті була?

Інф. 3: — У хат'і / це ж хата щч'е ж старин'а / то так воно
було в хат'і / так / оце ос' с'інц'і / а там ото / ото кажим хиж'а //

Село Мусіївка Хорольського району

Розташоване на лівому березі річки Сули, за
25 км від районного центру, засноване в кінці XVI
ст. селянами-втікачами [с. 920].

Інформанти: 1. Гнатюк Євдокія Іванівна, 1918 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі;

2. Титенко Марія Яківна, 1922 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Нас бул'о д'ітей четви́ро / дави́т' / пл'ачу / бат'ка
ни бул'о / ми́н'і бул'о три ни́д'ілі / йак вмер бат'ко / ма́ти з на́ми
жила са́ма / ну / у ко́л'госп'і ж робили́ // йа у ко́л'госп'і ста́ла ж
робит' / шо ж і і́шч'е дай бо́же пам'я́т' / ту / шо ни́ма / ко́нопл'і
ви́б'ірали́ / йі́х мо́чили́ / т'і́пали́ / пр'а́ли / тка́ли і́ ото добу́вали́
со́бі ж по́лотно́ / у по́лотн'і хо́дили́ / бул'о по́лотн'яну сп'і́дниц'у
по́шиють' / бузи́нойу по́кра́с'ат' //

– *Що товкли у ступі?*

Інф. 1: – Про́со товкли́ / пше́ниціу товкли́ на ку́ту у
сту́пах / і́з дере́ва зро́бли́на / ну зро́бли́но та́к ото ви́добба́но і́
то́д'і то́вкач' / і́ ото ж ста́новис'а на́ його́ / та́к йак / ну во́бшим
поч'а́ли́ ж / одні́йейу насту́пайи́ш / а дру́гойу при́давльи́ши́ / шо́б
товк'ло́с'а во́но //

– *Чим світили раніше в хаті?*

Інф. 1: – Ла́мпойу / ка́ганцем // бул'о і́з ситн'а́гу ото
си́рединку́ і́ кара́с'іро́чка / а́бо шо́небуд' у бу́тило́чку / та́м
кара́с'і́р / і́ ото при́тому́ і́ пр'а́ли / ши́ли́ / і́ тка́ли при́ його́му́ / бу́ли
ви́рста́ті́ тка́ц'кі́ //

– *Як ткали на верстаті?*

Інф. 1: – Ну йак о́це ж ни́тки сну́вали́ / а то́д'і ж на́кида́ли
на ви́рста́т' / ну одна́ ж жі́нка си́дит' за́ ритка́ми / ритки́ бу́ли /
ото́ ч'и́риз от'і́ ритки́ про́пускала́ис' ни́тки / одна́ си́дит' за́
ритка́ми / а дру́га на на́войі́ / а шо́ ж тре́т'а робил'а́ / пи́дска́жи /
О́л'го́ / ну во́бшим за́бул'а́ / ви́бил'о́ і́з ко́ша // ко́лі́ски бу́ли /
ди́рив'я́ні ко́лі́ски / а бу́ли та́кі́ / шо́ у не́котри́х лу́дей / шо́
ра́днини́юю обку́тан'і́ та́ ві́р'овочки́ до́ стел'і́ / ві́р'вич'ки́ // та́
ба́гато вс'о́го за жи́зн' пи́рийшл'о́ та́ т'і́ки його́ ж / йакби́ ос' ба́ба
Ма́р'ійка́ / та́ зна́в і́д до́ // с на́ч'а́ла́ і́ до ко́нца́ /

– *Як і чим прали сорочки?*

Инф. 1: – Гл'иноу / кор'аками / замоч'ували кор'аки
кур'ач'і і у кор'аках ото ж прал'и /

– *А у чому прали?*

Инф. 1: – Ноч'вах / шапл'ики / шапл'ики звал'ис'а / бо йа
запомнил'а й сама // ну звеч'ора замоч'уйим / щоб кор'аки
роскисл'и / а утром пиримо і на опол'онки ходил'и / ковзал'и /
праниками / рубел' / кач'ал'ка був ото / післ'а того йак посохне /
ото нажи'маймо на те / так йак ти'пер от'угами // жл'ухто /
нази'вайиц'а парит' / накри'ваймо його / щоб воздух ни виходив //
б'іл'а Сул'и прал'и / б'іл'а р'іч'ок / ну де бл'ижч'е р'іч'ка / там
ходил'и прат' / і л'ітом / то л'ітом ти ж на кл'адоц'і / а з'імой ж
на л'оду опол'онка / бувал'о / шо і у опол'онку попадали / отаке /
оце поки //

– *Що ще ткали, крім полотна?*

Инф. 1: – Л'іжни'ки / і дорожки т'кал'и / радна т'кал'и /
скатерт'і / шо треба / те і т'кал'и //

– *Як на хліб учиняли?*

Инф. 1: – Утром уста'йеш / м'ісиш виробл'айиш / на стол'і / а
тод'і п'іч топимо / щоб нагор'іл'о / а тод'і на лопатки са'жаймо і
туда його / і пич'ис' / а й на л'ис'т'і бул'о пич'имо / і на сирому / і
сушимо наз'іму / щоб на л'ис'т'і пик'ти //

– *А паску?*

Инф. 1: – А паску ж то на с'ковородах / х'вормоч'ки //

– *У чому воду у поле брали?*

Инф. 1: – Ну гл'еч'ики брал'и / ой забул'а / ж йак тиква //

– *Чому саме в ній?*

Инф. 1: – Ну / вона з руч'койу / мал'ен'ка шийоч'ка / у нейі
пит' зруч'но бул'о / і на жни'ва брал'и / у пол'е брал'и / тиква //
борошно / ул'ивал'и водич'ки / содки / сол'і / підм'ішали так / а
ранши грич'ан'і гал'ушки / шо йак з'вариц'а така йак / ну ото так /
варил'и / заки'пит' окр'іп / то тод'і ложкойу вки'дат' / во'но
вариц'а / раз заки'пит' і прийма'т' / бо пири'вариц'а //

– *Чим засмачували?*

Инф. 1: – Сал'ом / чи здор'ком / шо у кого бул'о // а йес'т' шо
й піс'н'і йіл'и / ни бул'о чим за'жарит' / то аби сол'онен'ке та
цибул'инку укри'шив / та й / вс'ак // йак і ти'пер / так во'но й ранши
бул'о //

– *У чому зберігали сир, масло у Піст?*

Инф. 1: – На базар'і 'дносил'и / йа зобрал'и сиру / масла на
базар його / а базар жи ж купувал'и л'уди / а ми то на ол'ійц'і /
п'іс'н'ікал'и //

– Чи не було діжечки для сиру?

Інф. 1: – У нас ни бул'о / може / де і бул'а / ни бул'о у нас // кл'адут' масл'о і у йакус' д'іжич'ку або у шос' і у погриб' / шоб н'іхто і ни торкн'ув його / поки піст пройде / ото до Виликодн'а / чи там до Розд'ва // бул'о таке / бул'о //

– Чи плели з лози що-небудь?

Інф. 1: – Ну вирстат' / а у вирстац'і устavl'айиш / йак ото в оту вирстат' / шо і начин'а / тр'ап'яне оте / і оце закл'адайиш і л'адочкою придавиш / а тод'і в'ідц'іл'а закладайиш / тод'і воно ж отак дошч'ич' коу / а тод'і іскл'адайиш його до купи // із'язуиш і кошик / кошики пл'ил'и //

– Що садите на грядці?

Інф. 1: – Картопл'у / картошку у перву очирид' / бур'аки / цибул'у / моркву / ну баштан / ог'ірки / капусту / кукур'гуза //

– Як жниували?

Інф. 1: – Бірем / бирут' / коси / бирут' в'йазал'ник / д'ітей бирут' / бо дома н'і на кого покинут' тих д'ітей / там робл'ат' корин'і / і йа у корин'і спала / шо і ти пер н'іс об'лазит' / спиклас'а на сонц'і // мати носит' там іс кимс' / йа ж сама менша бул'а / ну оце таке // кос'ат' / в'йажут' / скл'ададут' у снопи / сн'іп / а тод'і пиривозили додому / ц'іпами молотил'и на токах / йак скажут' наскладал'а п'ят' к'іп // пиривозил'и підводами / молотил'и ц'іпами / хоч і молотарки були руч'ні / к'ін'і // зразу конопл'і замоч'увал'и / т'іпал'и / тод'і / ой / забул'а / ногами мн'ал'и / тод'і пр'ал'и / на гр'єб'ін'і накидал'и / гр'іб'інками рошч'ісувал'и / і тод'і пр'ал'и пр'адками нитки //

Інф. 2: – Ну ранши л'уди бул'и так'і / шо сирпами косил'и / були так'і / шо сирпом / це при мин'і вже / отут рус'ка прий'жал'а / нив'істка / так сирпом / сирпом / а йа сирпом ни в'м'іл'а / йа косойу косил'а / а м'ій бат'ко косойу косив //

– Як далі?

Інф. 2: – Косимо / поки скосимо / у снопи пов'йажимо / ц'іпами мол'отимо / а тод'і вже стал'и комбайни / уже почали ми копиц'і скл'адат' / уже ни в'йазал'и / а в копиц'і скл'адал'и / а комбайн зай'їжав і мол'отив // і у кол'госп'і так само жач'ки бул'и / йа в'йазал'а за жач'кою снопи // а друг'і ходил'и сл'ідом складал'и у копу по гр'ид'ат' сноп'ів / називал'ас'а п'івкопа / а йак дв'і / то копа // а тод'і машина мол'отил'а // один раз возил'и сол'ому / трактором т'агал'и / і ч'ого воно / чи воно з труби вискоч'ил'о полумн'а чи щ'о / загор'ілас'а сол'ома / а ми ж складал'и ту сол'ому / кол'и ж крич'ат' / т'ікайте / бо сол'ома

горит' / так ми тоді давай плигати' / і вил'а там покидали' / а сам'і
таки ж потікали' / биз урону обійшлось' //

– Які діжечки були і для чого?

Инф. 2: – У мойейі матир'і в погриб'і д'їжка стоїал'а / квас /
повна д'їжка ото / нос'ат' воду / бат'кова систра бул'а / то носит'
воду / наливайут' ото ц'їл'е л'їто вар'ат' боршч //

– Що це за квас?

Инф. 2: – Ну оце бур'аки квасн'і / к'расн'і бур'аки / і ото
р'їжут' йїх / ч'ист'ат' / скл'адають / воно вкиса / тоді ото ц'їл'е
л'їто вар'ат' боршч / у погриб'і стоїїт' // капусту складали / з
огірками прикл'адали / помидори / ну тоді йако́с' / оце вже
воно стал'о і пом'ідори / і / а тоді йако́с' н'і капусти ни було /
н'і //

– Чи однаково капусту сікти і шаткувати?

Инф. 2: – Н'і / тож такі с'їчут' / так'і с'їкач'ки та с'їчут' /
скл'адають та вар'ат' / а це такі ж р'їжут' або на тертушку трут' /
то ц'у вже у д'їжку з огірками прикл'адають // ну тоді йако́с'
воно бул'о / йако́с' воно ч'и ни родил'о / чи ни садил'и / йако́с' йа
ни знайу // шо його ни бул'о // а оце вже повил'ос'а / це вже ми
розумн'і поробилис'а / уже у нас і в бутил'ах йес'т' / і
консервац'їя вс'ака йес'т' / а то ж ни бул'о /

– У чому їсти варили?

Инф. 2: – Горшки бул'и // у горшках / ви знайе"те / шо воно
йак горщик / у піч'і і в горшку / покришич'ка така / накривайиц'а /
шоб попил'у ни насипал'ос'а туди / і то так варили //

– Якого розміру були горщики?

Инф. 2: – Вс'ак'і / вс'ак'і / вс'ак'і // ко́му йакого треба //

– У чому борщ затирали?

Инф. 2: – У нас бул'а така / у бат'ка йа і ни зам'їту' / отут
уже йак стал'а у свикр'їв / так у них бул'а така мисоч'ка бул'а /
ковганка / товкач'ик кажут' / сковородка / тоді на сковородку
прижариц'а з цибул'койу / боршч // ч'ого товкл'и / шо у піч'і / то
дуже багато попил'у напада / так воно скорен'ко // вс'ак
прим'їр'алис'а //

– У чому хліб вчиняли?

Инф. 2: – Мак'їтри ж бул'и // за ран'іше йа / у нас ни бул'о / і
у свекра / казали д'їжа і на мак'їтру казали д'їжа / вс'оравно
д'їжа / хоч' і мак'їтра //

– На чому вчиняли хліб?

Инф. 2: – Ну жит'н'ий хліб / оце йа с'о́годн'і спикл'а /
оставил'а кусоч'ок к'їста / тоді отой кусоч'ок розмо́чу' / і ото і

уч'и́н'айу / це вже ти́пер / то / кажу́т' / дро́жч'і поч'а́лис'а / а то́д'і
ж ни бу́л'о / пі́с'л'а войни́ нам ду́же бу́л'о тру́дно / то Ка́ховка / то
пирика́ховка / та і тут у ко́лгосп'і / тру́дилис'а ду́же / а пенс'і́у
дали́ ма́лу / дарма́ шо ми́ йа́к о́то тру́дилис'а // і го́л'і бу́ли / і
го́л'одн'і / і бо́с'і / а содержа́ли все // а пенс'і́у нам да́ли по
три́ц'ят с'і́м ру́бл'ів / хоч жи́ви / а ни хоч / йа́к хоч'и́ш / а с'і́час
о́це ж тро́шки до́бави́ли // о́це до́ мене́ хо́дит' тут од́на ж'і́нка / і
син у́ не́й / і при́й'ї́ й жи́ве / с'і́м раз жо́нати́й бу́в / раз у́ раз
при́йде і да́й шо / во́на то́ни ка́же / ну си́дит' / ізо́гниц'а́ й си́дит' /
ну йа́ж ба́ч'у / шо во́на го́л'одна́ / тре́ба ж шо́с' да́т' / йа́к йа́ й са́ма
так жи́ву / а та́ки ж о́то куро́чка бі́га́є і у́т'атко́ бі́га /
поро́с'атко́ / то йа́ все ни́ ди́ржу́ / ни́ма́ си́ли / но́ги ни́ но́с'ат /
йа́зик то́щ'е́ б'ні́ч'ого́ / а но́ги ни́ хо́т'ат' хо́дит' //

– Де мо́лодь зу́стріча́лася?

Інф. 2: – Йа́к йа́ ста́л'а́ ж у́же д'і́вч'ино́у / ни́ д'і́вко́у щ'е́ /
ну́ д'і́вч'ино́у / та́ там у́ нас ба́бка на ку́тку жи́л'а́ / і ми́ до те́йї
ба́бки хо́ди́ли / у́ те́йї ба́бки гу́л'ал'и́ / д'і́вч'ата́ хо́ди́ли пр'а́ли / а
ми́не ма́ти ни́ пу́ска́ли пр'а́сти ту́ди / ка́жу́т' / шо́ ти́ там
напр'а́деш / хло́пц'і́ і гр'е́б'ін' сп'ал'а́т' / о́то с'і́дай і пр'а́ди / і т'і́
ста́ршин'к'і́ / то хо́ди́ли / там і пр'а́ли / ну́ то пра́вда ма́ти ка́жу́т' /
шо́ там за ро́бота / то́й ві́дт'і́л' с'ми́ка / то́й ві́дт'і́л' / о́то бу́л'о
та́ке //

– А де́ весели́лися?

Інф. 2: – О́то там у́ ті́йї ба́бки / і за́говини́ / й но́вий го́д / і
там го́кт'а́бирс'ку́ / о́то ми́ у́ т'і́йї // там у́ нас од́ин хл'о́пи́ц' грав / та
та́кого́ ни́ витво́р'али́ / о́то т'і́ки гра́є та та́н'ц'ува́ли //

– Чи́ іго́р не́ було́ ні́яких?

Інф. 2: – Ше́ йа́к у́ шк'о́л'у́ йа́ хо́ди́л'а́ / так о́це й ди́вл'ус'а́
то́го буржу́йа / йа́к о́там п'і́єсу ста́ви́ли́ / і у́ нас бу́ли та́кі
д'і́вч'атка́ / орга́н'ізу́йут' нас о́це д'і́вч'аток / там на ви́гонку́ у́ нас /
о́це / де́ йа́ жи́л'а́ / ба́т'ки заго́род'а́т' / о́то ві́дт'і́л'а́ ви́ходимо́ /
ту́ди за́ходимо́ / о́то п'і́єсу по́стави́ли́ / ба́т'ки по́сход'а́ц'а́ / а́
посм'і́йу́ц'а́ / а́ і́ нам жи́ці́каво́ //

Інф. 2: – У́ голо́довку́ тру́дне́ бу́л'о́ / ну́ во́но ж ни́ вс'і́м
бу́л'о́ / у́ ко́го бу́л'о́ / ни́се на ба́зар / о́с'о́ Хил'ко́вка о́с'і́с'о́ / с'і́м
кіло́метр'ів / ни́се / а́ йа́к на ба́зар'і́ у́ мене́ ни́ бу́л'о́ / то́ йа́
ку́пуйу́ // по́шив ми́н'і св'е́кор чо́бі́тки та́кі т'і́ чо́бі́тки / ну́ / ни́
чи́стен'к'і́ / а́ чи́стен'к'і́ ж та́ки / то́ йа́ одни́с'л'а́ та́ прода́л'а́ / бо́ тре́
ж ви́жит' / то́ купл'у́ ста́канч'ик і́ пше́нич'ки́ / і́ ку́куру́гузки́ / і́
пшо́нц'а́ там купл'у́ / і́ с'і́рни́к'ів па́ч'ич'ку́ купл'у́ / бо́ тре́ба ж
чи́мос' п'і́дпа́ли́т' / і́ от та́к ми́ і́ до́жи́вали́ // а́ у́ л'у́дей жи́бу́л'о́ /

то л'уди продавал'и // і ти пер о'це і с'іч'ас живут' // йак йа вдома
бул'а / то у мене ж ни́ма н'іч'ого / а в ко́го ма́шина / у ко́го
тра́ктор / у ко́го ко́н'і / ну му́жик / йе му́жик / то і лу́ч'е /
замо́жн'іше й живе / а йа йак о'це ба́чила / і хатка та́ка вже / шо
треба вже пи́рикрива́т' / а йа́ке здо́ров'я // та шч'е бо́г милу́є / вже
нашо́ йі́й і пи́рикрива́т' // та шо́с' купл'у //

– Як називали майстрів, які горишки робили?

Інф. 2: – Гонч'ар'і / гонч'ар' // зразу бу́ло о́л'ї́а /
тр'апо́чку та́ку скру́тимо / по́ложимо у о́л'ї́ку / і бл'и́шч'ит' /
ку́рит' // а то́д'і поч'а́лис'а бил'з'і́нкі / бил'з'і́нка ка́жуг' / ту́ди
бил'з'і́ну на́л'ива́уг' чи / і о́тойу бил'з'і́нкою́ св'і́т'ат' // со́л'и ни
бу́ло зразу / о́то пі́сл'а во́йни / то мо́йа свикру́ха хо́дил'а / глі́ни
бі́л'ойі́ отуг' у нас бра́л'и / то ми на́бирем глі́ни / на́суши́мо / та
свикру́ха пі́шки по сел'а́х / йак пихне скр'і́з' / на́м'і́н'а со́ли /
по́сидим тро́шки / уп'я́т' і́де / а в л'уде́й ба́ч'те бу́л'а с'і́л' / а у нас
ни бу́ло / ба́ч'те //

– Яка це біла глина?

Інф. 2: – Кр'ейда / а у нас ко́пал'и і отуг' у бе́риз'і во́на ни
та́ка то бі́л'а / но ма́зал'и не́йу / кр'ейда ж то бі́л'а / ц'а ни та́ка ж
то бі́ла / но ма́зал'и не́йу / а то́д'і і́з'ві́с'т' поч'а́л'ас'а // то
ма́сл'анка //

– Що було раніше в хаті із меблів?

Інф. 2: – Пі́л був / і у мо́го ба́т'ка пі́л був / і с'у́ди
пи́рийшл'а / то пі́л був / до́ски о́так покл'а́дан'і / і на тих до́сках
спал'и / ну шо ша́ховка та́ка пога́нен'ка сто́йал'а отуг' у ку́точ'ку /
о́то йа ту́ди все поскл'а́даю / ус'і́ мисоч'ки / ус'і́ ч'ири́поч'ки //

– Як називали ту шафу, судник?

Інф. 2: – А́га / та хто су́дник / хто ша́хва ка́же / до́шч'і́чка
о́так бу́л'а при́бита / по́лиц'а / о́то ту́ди шо́с' при́ч'ипл'у / чи
ста́кан'ч'ик чи шо //

– А сідали на чому?

Інф. 2: – А с'і́дал'и / у мене с'ве́кор був пога́нен'кий
ма́йсти́рок / о́слон'ч'и́ки та́кі ро́робит' / і то на тих о́слон'ч'и́ках
с'і́дал'и / там у мо́го ба́т'ка так бу́ло / а вже йак ста́ла вже у
свикр'і́в / тут ла́ви бу́ли / бо ба́т'ко ж ма́йсти́рок був / то вже
поро́бив та́кі ла́ви од дві́рей кру́гом аж на пі́ч' оту́ди скр'і́з' / за
сто́лом ла́ва / і отуг' ла́ва // сто́йало́ / то бу́ло ж пі́ду на
ро́боту / а д'і́тей у ха́г'і по́кину / при́хожу / шо во́ни т'і́ки
по́наро́бл'али / од дві́рей аж на пі́ч //

– Чим укривалися, на чому спали?

Инф. 2: – А ми пр'ал'и / конопл'і тод'і бул'и / с'йал'и / т'іпал'и йіх / мол'отил'и / мо'ч'ил'и / і пр'ал'и // а у мене мати т'кал'а бул'а / ото вич'е мин'і пол'отно / бул'о таке / шо й штани і рубашка / і все полот'н'ане / йа ото бул'о ден' і н'іч си'уу пр'аду / порац'а йа ни йду / свекор' порайиц'а сам / а ми зо'виц'а бул'а ше й у мене / сидімо ото / крутим / і крутим // а тод'і вс'і о'задки от'і пони'су до матир'і / а там дв'і д'івчаток бул'о / мен'ш'і за мене / сестри / ото попр'адут' вал зди'біл'шого / вал пот'агнут' / вал / а з отого вс'ого тод'і і крут'ат' отако кодринку / то р'адно / кодр'а / кол'ушч'е таке / а вкривал'ис'а / ни бо'йал'ис'а / шо і кол'ушч'е / бо інач'е н'іч им жи ж бул'о / а тод'і вже од'йіал'а по'йавил'ис'а / стал'о л'егше //

– Чи робили щось на стіл?

Инф. 2: –Т'кал'и скатирт'і / бул'о мати т'кал'а і у кружки т'кал'а / і у сосонку т'кал'а / то йа вже зам'іж ішл'а / то мин'і дал'и два скатирт'і / один у кружки / а один у сосонку / ловкий / білий такий // оце йа отут' стал'а / сирове ж мин'і дал'и / оце ж отут' водич'ка / і оце ж ос'іс'о водич'ка / ото там постил'у і тод'і в'ін такий білий / білий / вибіл'ували / і полотно вибіл'ували / ото так бул'о //

Село Худоліївка Семенівського району

Розташоване на річці Сулі, за 30 км від районного центру. Виникло в 16 ст. Першими поселенцями були селяни-втікачі [с. 898].

Информанти: 1. Вакуленко Григорій Махтейович, 1918 р. н., освіта – 4 кл., працював у колгоспі;

2. Вакуленко Тетяна Федорівна, 1924 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі.

Инф. 1: – Змалку / шо ж / бо [...] у се'ми год пі'шов у шко'лу / о'кончив чо'тир'і кл'аси шко'ли / ну а по'том до'машн'е ха'з'айство пас / скотину / бул'о й таке / шо сво'ю по'очирид'і пасл'и / а бул'о таке шо най'мав'а / уд'вох пасл'и // увес' та'бун / коров' п'ятдис'ат / ш'істдис'ат / пасл'и вд'вох // ну а по'том ко'лектив'ізац'і'я / в колгосп'і почав робит' / при'їхав один із сил'а стар'ший за мене в'іком / заве'рбував ми'не і ше там од'ного у Хар'ков на за'вод

Ком'інтерна / називавс'я хепезе / хар'ківський
паравозостроїт'ільний завод // ну а він випускав Серж
Орже"н'ік'іве / паровоз такий був / ну а поб'їл'ш танки / ну і там йа
жив / їїздив поїїздом із Хар'кова під Чугуйів // там в сил'ї на
квартир'ї був / зв'їдт'їл'а призвал'и ми'не в арм'їю / сл'ужив йа в
Москв'ї // москoвс'ка прол'єтарс'ка див'їз'їя / ну йак жи во'но // в
Україн'ї в'їл'но / в'їдт'їл'а з Хв'їнл'анд'їє"йу вой'на начал'ас'а /
п'їшов йа туд'а / ни п'їшов / а направили / ... /

Інф. 1: – Ну шо ж / робит' т'ажол'ойї роботи ми'н'ї ни
розр'їшали / направили ми'не у Хорол / в бухгалтерс'ку шкoл'у /
годич'на шкoл'а / oкончив ту шкoл'у / почав прац'уват' / тут
почал'ас' в'їна з н'їмц'ами / ну й розир'вал'ос' усе / колгоспи //

Інф. 1: – Шо ж йа пам'ятайу / йак нас бат'ко бросив / ми'н'ї
бул'о п'ят' год / і нас oстал'ос'а з мат'їр'їу четви'ро / шо во'но //

– *З матір'ю як ви жили?*

Інф. 1: – Ну жил'и ж / старша систра по наймах ходил'а / ну
ї йа менший жи значит' / ну і тут Пузир'ї йе сел'о / во'на там oто
сл'ужил'а / ну а йа ж дома / земл'у ж обробл'али / здавали
з'начит' з'є пол'овини / ни помн'у с'т'їки там бул'о гиктар / ну а
потом йа //

Інф. 1: – Ну шо ж з ран'ойї висни / восни ж у ко'го т'агл'о
бул'о / то о'рал'и / а в ко'го ж ни бул'о з'начит' / то нависн'ї
наймали / о / у ко'го ж кон'ї бул'и / чи там вол'и / ко'рови
запр'агали / о'рал'и / а потoм с'їйали / і прихoдил'и жнива /
жнивували / мол'отили / машину т'агали / паровик такий був / і з
двору в дв'їр / обмол'очувалис'а / і так і проживали / труднен'ко
бул'о кан'єшно //

Інф. 1: – Жнива з'начит' / уже й йа пидр'їс / ко'сив /
дванадц'ат' год бул'о йа вже із косар'ами / ко'са з'начит' / т'їки
мого / с'т'їки // а потoм жи ж oтож йo'го з'возили / додому /
заскиртовували / а машину т'агали / обмол'отували тод'ї / і так і
прохoдил'и гoда //

Інф. 2: – Прали / попил'ом пирисипали // о / шoб
oдб'їл'увалис'а / на л'oду прали / і так прали / і на л'їд ходили і
прали / а шо ж / пол'отн'ан'ї сороч'ки / усе бул'о пол'отн'ане" / та
типер жи ш кан'єшно все крам'є та //

Інф. 2: – Жл'укто / в жл'укто / скл'адали / зoл'или / а тод'ї
ж^ш прали / бул'и так'ї крyгл'ї жл'укта / типер ни'ма / попал'или к
чoрту вже все /

Инф. 2: – Шапл'и ки / бул'и так'і шапл'и ки здо'ров'і / і то в шапл'и ки за моч'увал'и і одки'сал'о / а то д'і прал'и / а то д'і в жл'укто од'зол'увал'ос'а / о'так бул'о ко л'ис' //

Инф. 1: – Такий то жи ж зав'довжки / і пови'р'ізуван'і так'і / зу би на н'ому / пови'пил'уван'і //

Инф. 2: – Та дес' у нас ше йе //

Инф. 1: – Ну ка'чалка то ж / гл'адил'и //

Инф. 1: – Ну кага'нец' називал'и / хто називав кага'нец' / а хто жму'рок / а хто почал'и л'ампи / он сто'їт' //

Инф. 1: – В одного ж ото / а жив ба'гатий оту'то / так йа т'і'кав / а в його го'род був / і сирид го'рода йамку таку ви'копав і там сул'ії накл'ав / дочку зам'їж од'ават' соб'ї'равс'а / а йа ото ж т'і'кав / йак груш'і // називавс' / крав / і натк'нувс'а на йїх / а то д'і дво'йур'ідному б'ратов'і й кажу / ота'ке й ота'ке / кажу / кажу ба'чив / а д'ад'ко по'чув / бат'ка ж у мене ни бул'о с п'я'ти год / та по'чув о'це д'їло / п'їд'їт' за би'р'їт' / так ми п'їшл'и за б'рал'и / так в'їн гук'нув / сам робив гол'о'войу коопи'рац'ії / а то гук'нув гол'ову сил'ради / сикри'та'р'а / то п'їанствува'ли / дав нам по пол'уста'канч'ику / а йа пи'дий'шов / кажу / шче оди'н / та в'їн ми'не по по'тил'иц'і / шо про'сив шче / і на ц'ому конч'ил'ос' //

Село Заїчинці Семенівського району

Розташоване на лівому березі річки Хоролу,
за 22 км від районного центру [с. 896].

Информант: Подинежна Настя Карпівна, 1933 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– А шо вам ка'зат'?

– *Ну про сім'ю розкажіть свою*

– С'їм'н'а ве'л'ика бул'а в нас / се'миро д'їтей / бат'ко за'ран'і вмер / а ма'ма вже пі'зн'їш на Хе'рсонш'чин'і аж у'мерл'а / там у доч'ки бул'а / се'миро жи'вих с'ї'час //

– *А що в хаті було батьківській?*

– Руш'ники й і'кони //

– *А спали на чому?*

– А на подушках жи спал'и / подушки у нас бул'и / в нас там
гуси бул'и й кури / подушки бул'и / на подушках спал'и / ни на
[...] / а шо вам розказуват?

– Як прали?

– Ну на опол'онку ходил'и / замочувал'и у кур'аках / на
опол'онку ходил'и там прал'и / а тоді вивар'увал'и / пи'риси'пал'и
попил'ом //

– А в чому виварювали?

– Таке йак д'іжка жл'укто бул'о би'з дна / тут і тут /
скл'адал'и туди пран'а й зал'ивал'и кип'ятком / ото таке бул'о //

– А перед цим у чому замочували?

– У кур'аках //

– А в діжці якій?

– Та в мал'ій / у дири'в'яан'ій / 'ноч'ви бул'и дири'в'яан'і / із
вир'би поробл'ин'і / пови'довбуван'і 'ночви бул'и / у нас ше 'мамин
д'ідус' був та поробив / то т'і 'ночви бул'и так'і нивил'ик'і /
'борошно с'ійал'и / у других мо'ч'ил'и прал'и / вил'ик'і бул'и //

– А діжки які були?

– Дири'в'яан'і //

– Ну а для чого вони були?

– А йа знай'у дл'а чого / й квасил'и у д'іжках / тоді /
каст'рул' жи ни бул'о / а в д'іжках квасил'и тоді / й ог'ірки / й
пом'ідори / й капуста / усе в д'іжках бул'о //

– А сікли й шаткували капусту – це однаково чи ні?

– Ну шаткувал'и тоді ж чим / тоді шатк'івниц' жи ни
бул'о / то ножем шаткувал'и //

– Це у діжку?

– У д'іжку //

– А щоб варить?

– А щоб варит' др'ібн'іше с'ікл'и й і'й зовс'ім др'ібно //

– Чим?

– С'ікач'і бул'и так'і // випитал'и таки / отак пол'ук'ругл'е /
ото ним с'ікл'и / бо у нас д'ідус' був пл'отник / то бул'о все оце / і
витушки / й осн'івниц'а / і вир'стат / все бул'о оте / пл'отниц'ке /
д'ідус' був / 'мамин ше д'ідус' / ни м'ій / і осн'івниц'а й витушка / і
вир'стат / і все оте бул'о //

Село Товсте Семенівського району

Розташоване за 12 км від районного центру
[с. 897].

Інформант: Олексенко Галина Семенівна, 1914 р. н., без освіти, працювала в колгоспі.

— Два |годики| бул'о |йак| |мама| вмерл'а / так / |д'ітки| / росл'а биз |мами| // |мачуха| така бул'а / |ка^е| / воно |йй| ни |нужне| / хай с'іда та пр'аде / та пр'ал'а / то вал пр'ал'а / то те / а |типер| |йаг|би |мати| ота встал'а / так |тоже| вмерл'а / а |йа| б |йй| сказал'а / |знайиш| / |йак| то |оце| |времн'а| |погано| жит' |ниграмотному| / |грош'і| |м'ін'|ауц'а та так'і / |шо| |мов| |знайу| |грош'і| / та |йак| |прини^е| / |кажу| / а |шо| |це| за |грош'і| так'і / бо |йа| ж |ниграмотна| / |д'ітки| / і |дождал'а| |д'ітей| своїх / |поїхал'а| |доч'ка| на |Камч'атку| / там бул'а / |д'ітки| / с'т'іл'ки |років| |прожил'а| / |йак| |война| |оце| стал'а / |вона| |зайхал'а| / і бул'а |аж| |оце| вмерл'а / |уже| |синок| |ййй| |ходив| у |вос'мий| клас / |вона| |мін'і| |м'іс'ац' | |дит'атки| |привизл'а| / та |ск'іл'ки| |йа| |гор'а| |набрал'ас' / |поки| |вигл'ад'іл'а| |його| / такий |гарний| |онушок| / |уже| |вигл'ад'іл'а| / |три| |годи| у |Дн'іпропитровс'ку| |вчивс'а| / на |п'ят'ірки| |зан'імавс'а| / |бат'ки| / ни бул'о |н'і| |бат'ка| / |н'і| |матир'і| / |погибл'и| |дес'| там / |ожи| |нивс'а| / |прив'із| |соб'і| з |арм'ійі| / |типер| |хара|шо| |живе| в |Комсо| |мол'с'кому| // а |бабус'у| |забув| / де |живе| / хот' би |кол'и| |кусок| |хл'іба| |прив'із| / |знайите| |йаке| |времйа| |типер| // |все| |дороге| / |в'ін| |дума| / на |чорта| |вона| |мін'і| |здал'ас' // |йа| |ка^у| / |Ол'ежка| / |ти| в |мене| |н'і| |драний| |ни| |ходив| / |н'і| |гол'ий| / |йа| |добре| |робил'а| / |засл'ужений| |колгоспник| / |три| |мидал'і| в |мене| |йе| / а |шо| |вони| |мін'і| |дайут'| / |оце| |таке| / |д'ітки| // |бат'ки| |моїй| |добре| |жил'и| / |тод'і| |знайите| |колгосп'ів| |ше| |ни| бул'о / |корови| |дир'жав| / і |вол'и| / і |кон'і| / |зимл'а| бул'а / бул'о |йіде| |бат'ко| / |уже| ж |йа| стал'а |ве^л| |и| |чен'ка| / |йіде| |косит'| і |ми|не| |бире| / то |йа| бул'о |снопи| |піднос'у| // |грабл'і| так'і |ви^л| |и| |к'і| / |загр'ібайу| / ну |шо| |йа| |тоб'і| / |д'ітки| / а |ц'іл'ий| |в'ік| / |ми|не| |й| |ростр'іл'уват'| |водил'и| / |ох| / та |й| |ни| |вбил'и| |мене| / |д'ітки| / |йака| |типер| / в |мене| |йа| |кес'| |горе| |приче^л| |пил'ос'а| та |бол'ит'| / |т'рошки| |посид'у| / |гол'ова| |бол'ит'| / та |оце| |живу| |сином| / |ж'інка| |вигнал'а| |сина| / |шо| |пив| |дуже| / |прийшов| |пл'аче| / |каже| / |прийми| |ми|не| / |кажу| / |Ми| |колько| / |йа| |тибе| то |прийму| / а |шо| ж |ми| |йісти| |будимо| //

— А |пл'оск'ін'| зразу |виби|раймо / |це| тут |зерни|ч'ка| |ни|ма| / |моч'имо| / у |ставках| |моч'имо| / |тод'і| |вит'ага|ймо / |тод'і| на |бател|ниц'у / |тертушка| така |три^е|мо / |мни|мо / |мичим| |мич'ки| /

с'ідайи́мо пр'адем та́ке то́нен'ке / а то́д'і ма́ти сну́йе на ви́рстат /
і си́дит' / в ме́не й ба́т'ко тка́в / і ма́чуха тка́ла / о́то та́к'і / а то́д'і
ж б'і́л'имо / про́сти́л'аймо йо́го / та пра́никами ви́би́ваймо / йа́ /
ді́тки / про́жил'а це́й ві́к у го́р'і / у го́р'і / о́це доро́бил'а / да́ла
за́сл'ужини́й ко́л'госпни́к / та́к да́ли ми́н'і кні́жш'ку / лі́жит' у
га́рд'іро́п'і // а во́ни ж ни́ пл'а́т'ат' / і пенс'і́йі / шо́ ж //

— Йа́ ж два́ годи́ си́д'і́л'а з Ол'е́жком / пи́рир'ва́л'а ста́ж /
во́на ми́н'і в м'і́с'ац' приви́зл'а / он та́м зні́ятий / по́кл'а́л'а / ма́мо /
шо́ хоч' ро́би / а во́на на мо́р'і ро́бил'а ку́харкойу́ / та́м ро́бил'а / де
ж во́на д'і́не / ні́ма н'і са́д'і́ка / н'і́ч'ого / а при́жил'а ж о́то / та́й
приви́зл'а / а ти́пер забу́в / де́ йа́ й жи́ву // о́то доч'ка́ тут
за́мужем / у́же на пенс'і́йі / то́то при́бі́жит' ко́лі́ небу́т' / і дров
уни́се / чи́ води́ / а си́н у́же по́йїхав / у́же с'о́годні́а на ро́боту
по́йїхав // ти́пер жи́ о́це та́ке / ді́тки / пос'т'а́гал'и́ все / шо́ во́но
бу́де / бо́г йо́го зна́ / і́с Товсто́го все ві́т'а́гл'и́ в Гри́бл'і́ / зні́айи́ш
о́це йа́к пі́деш / Се́мен'івка́ / то́д'і Гри́бл'і́ / то́д'і Товста́ / то́ о́це в
Гре́бл'а́х та́м / і́звизл'и́ все / і́ тут у́нас та́бор бу́в / тра́ктори́ сто́йал'и́
/ с'і́йалки́ все / ти́пер ні́ма н'і́чого / та́кички́ / йа́к при́йде тут си́стра
мо́йа дво́йру́дна́ чи́риз доро́гу / ка́ / На́сте / шо́ во́но бу́де / ра́нше
та́кого ни́ бу́л'о // ра́нше йа́к За́сл'у́гове́ц' бу́л'а / три́ ко́л'госпи́ в на́с
бу́л'о / й по́ соро́к ду́ш у ла́нц'і́ / а ти́пер ма́т' і́ соро́ка ні́ма ба́б'ів /
по́мерл'и́ / ді́тки // по́ви́ходил'и́ / ну́ з го́рода бу́л'а [...] но́ве жи́т'а́ /
то́ йа́ ро́бил'а́ до́бре / пре́мн'а́ да́вал'и́ ми́н'і́ / а ти́пер ни́годна́ /
ді́тки / н'і́куди́ / о́то йду́ / впа́ду / у́стану́ //

— Йа́к йа́ та́м дого́ворил'а́ / дво́х хл'о́пц'ів́ / хл'о́пц'і́ / ка́жу /
при́йд'і́т' ми́н'і́ по́держите́ сви́н'у́ / йа́ се́рц'а́ ни́ найду́ / а
пи́рир'і́жу го́рл'о́ / бо́ ні́ма ж чо́го йі́сти́ / а ді́ти́ пл'а́чут' / во́ни
при́йшл'и́ ми́н'і́ / по́сл'уха́л'и́ / йа́ за́р'і́зал'а́ / до́ сві́та́ й ко́вба́си
по́начи́н'ал'а́ / й са́л'о́ все скл'а́л'а́ / та́ так / ді́тки́ / все по́гор'і́л'о́ /
і́ ни́ йі́л'а́ / од́на за́йави́л'а́ / шо́ йа́ о́то за́р'і́зал'а́ / та́ ко́миндант́ той
ві́ззав / та́ спа́сиб'і́ / та́м бу́л'а́ ко́л'о́ йо́го ж та́ пи́ри́водчи́ц'а́ та
ві́ззвол'и́л'а́ ми́не / во́на ж зна́ йа́к / а́ йа́ ж ни́ зні́аю́ / йа́к по́
ні́ме́ц'кому́ / а́ то́ бу́л'и́ б у́бил'и́ і́ ді́тки́ хто́зна́ б бу́л'и́ / а́ то
по́росл'и́ / у́же по́жи́нил'а́ / ні́ма́ / о́то та́ке //

— Ша́пл'і́ки та́к'і́ бу́л'и́ / ді́тки́ / бу́л'о́ ма́ти на́скида́йут'
ба́гато́ ж / йа́к с'і́мн'а́ / по́моч'і́мо в ку́р'а́ках / ку́р'і́ о́то та́ в
ку́р'а́ках / по́пи́рем / а́ то́д'і́ ма́ти по́пил'ом́ пи́рисипа́ / жлі́укто́
та́ке бу́л'о́ // йа́к ді́жш'ка́ / скл'а́да́ туди́ соро́ч'ки́ / па́лко́йу
по́топче́ / по́пил'ом́ пи́рисипе́ / кип'я́тком на́л'и́л'а́ / до́ об'і́д
по́сто́йал'а́ / і́ди́мо до́ ко́л'од'а́з'а́ пра́т' / а́ ти́пер жи́ ж та́кого́ ні́ма́ /
ти́пер та́м ка́л'і́нко́ро́вен'ке́ / с'у́ди́ / туди́ / поро́шочка́ в́сиплі́иш́ /

постирайиш / а тоді в пол'отн'ан'іх сороч'ках ходили / д'ітки / штаїни / спідниц'і / йа й зам'іж ішл'а / спідниц'а пол'отн'ана бул'а й кохточка / мати нир'ідна бул'а / а йа сирота / багато хл'опц'ів нав'язувалис' / а йа боїалас' / а тоді з Ліпн'ат'ів тожи сирота був / бат'ки вимирли під голод / так з'ійшлис'а ми були / і оце йа до войни / пожил'а / х'тозна дес' убили / ни́ма / ото таке / д'ітки //

— Ко сил'и / в'їа'зали / скл'адали в копи / а тоді конч'ат' уже ко'сін'а / з'воз'ат' у двори / у ст'іжки кл'али / вил'ик'і ст'іжки / а тоді машину наймають / мол'от'ат' / зерно в де'ржаву одвоз'ат' / ск'іл'ки накл'адут' / а те собі / от і все / д'ітки / йе парова машина / йе к'ін'а машина / схочиш ту / так штир'і треба носит' / а йак парова / то сол'ому по л'іватор'і ж іде там скл'адають / а то треба згр'ібат' / тоді на так'і шти'ки набирають і ни́суть ото таке / д'ітки / оце йа тоб'і шо схот'іл'а / те сказал'а //

— Як сніп зв'язать?

— Га?

— Як сніп зв'язать?

— Ну перевесло ж крутиш / приходиш жачка скинул'а / згре'беш / з'їажиш / і все / а тоді ж снопи носимо / скл'адаєм у копи та й усе // та йа вже / д'ітки / пириробил'а ус'аку роботу //

— [...] ни було в мене / а д'іж'ки так'і вел'ик'і були / і по одинадц'ат' л'ітр'ів і по дес'ат' / разн'і / та попропал'ало / д'ітки / д'іда ни́ма / ни справл'ав / ше й там одна стойіт' у мене в сарайі / так вона вже тиче / те'пер м'ішки купують / то хоч і тече / то щоб було у шо поставит' м'ішка / бо доч'ка / йа бачу / по три м'ішки над'іва / по два м'ішки над'іва / а йа ни сол'у / дл'а кого / ото в тр'охл'тров'ій банц'і ог'іро'чк'ів закривайу та помидорчик / та ото таке / д'ітки / все йа тоб'і розказал'а //

— А діжки які були?

— Та ви'ел'ик'і були / і по дес'ат' л'ітр'ів / по одинадц'ат' / і в'сипл'ишча ше б'іл'ші були //

— А в'сиплице – це видовбана діжка?

— Да / робит' / купують так'і ж т'і шчабл'і т'і / зби'ває / купит' / д'ід у мене робив // купит' і сам позби'ває / ото ко'робку зробит' із жил'іза там чи тертушку чи шо / а типер ни́ма / все пропал'о / д'іда ни́ма / ни́ма ніч'ого //

— І вона вс'і разом пожинил'а / с'ідають такий стол'ик вил'икий круглий / у кожного спичка в руках / ран'ше гричан'і гал'ушки варили / вил'ик'і так'і / вкине / вона нароста / і такий ч'авун здоровий вар'ат' / бо чотир'і ж си́ни та чотир'і ни́в'істки /

то в |кажного ж сидит' / в |ідро кар|тошки спи|чут' / сид'ат' с |тими /
спич|ки у ру|ках // на|кол'ує й кар|топл'у / |чис'т'ат' / |йд'ат' / а
ти|пер н'іхто ни |хоче гал'ушок |йісти / ти|пер ни |йд'ат' / |д'ітки /
|йаг|би мн'асо бул'о побол'ше / так |йа ж ни дир|жу / ни кол'у / бо
чим жи |йа |його ви|годуйу / а доч'ка |кол'е / |свин'і / |гусей ба|гато
дир|жит' / |курей / а ти|пер на |тойгод / |хтозна чи во|ни буд|ут' чи н'і /
|може ин|ку|батори ни буд|ут' ро|бит' / о|це вже все / ни пита|й ми|не /
бо //

— У |лантух о|це зд'ір / ти|пер |топл'ат' / а то|д'і н'і / а
ска|ч'айут' у кач'ал'оч|ку і кл'адут' |трохи сал'а / а то|д'і |його /
то|д'і мн'аса кл'адут' / бо |хтозна чи р'ізатимут' / |шоб аж на |Паску
бул'о так |сал'о / |св'іжи|на / а ти|пер |топл'ат' / о|це |Ол'ка / во|ни
|сал'а по|шти ни |йд'ат' / так во|ни у|се на |сма|л'иц' / |йак зар'іж|ут' / а
|йа мн'аса ни |дужи |йм / а так / |кажу / |Ол'ко / кол'и б ку|сочок |сал'а
од|варил'а // ми|н'і мн'аса ни |можна вже ти|пер |йісти / то о|то |йак
кол'и зар'іже та |прині|се ми|н'і / ну ти|пер у |мене син |же|ве / то |йак
кол'и |й де зар'іже / зар|обит' / та |прині|се / і |прошл'ий год ни
|р'ізал'и та|ки / а |цей год по|га|нен'ке там у|з'ав поро|с'а / та во|но шос'
по|гано |йіс'т' / |може аж на той год |буде |сал'о / |мал'е / |чос' по|гано.
|йіс'т' / бол'і|л'о до|вго / чи во|но вже ти|пер |свин'і / |йак о|то |л'уди /
так і |свин'і бол'і|ют' / то по|нос / то //

— О|вес / на |просо / |гречка ж бул'а / то за|кра|ма так'і
по|робл'ат' / або о|дин за|крам / а по|пири|горож|ує / |шоб ни
в|м'істо ж |сипал'и / |тато ро|бив // і д'ід бу|в //

— А |діжки?

— |Нашо?

— А / на |борошно / та |йак кол'и з|робл'ат' |же та|кий за|кра|мец'
на |борошно / а ти|пер в |м'іш|ках //

— А |всип|лице?

— А |всипл'и|ще о|то ж за|кра|ма |робл'ат' / за|кра|ма / та ой //

— А |пасі|ка бу|ла?

— |Хватит' / |д'ітки / бо |йа за|бол'і|ла //

— Б'і|дони так'і |йак ти|пер мол'о|ко |воз'ат' / у нас бул'о мат'
|дес'ат' чи |п'ятна|дц'ат' / |битон'ів // в нас |пас'іка ви|л'ика бул'а /
д'ід |дужи зан'і|мав'а |пас'ікойу / |гор'ілки ни |пив / |бжол'и ж ни
|л'убл'ат' / |йак |п'є / то |й на ро|боту хо|див / |пас'іка бул'а ви|л'ика //

то |битони бул'и / в |ідра бул'и ма|л'і|рован'і / то|д'і |риш'ітц'і так'і /
|йак то|д'і кач'а в |ідер|це |в'іша в'і|дро / |проц'іж|ує ж |його / там
по|паде |може бу|ол'а чи шо / а то|д'і ж в |битони зл'и|ва // бул'о /
|д'ітки //

Село Тукали Семенівського району

Належить до Оболонської сільської ради [с.
883].

Інформант: Руденко Олександра Леонтівна, 1924 р. н., освіта
– 2 кл., працювала в колгоспі.

– Бат'ко в мене за́ран'і вмер / йа ни з'на́йу бат'ка / а ма́ти
було́ під го́лодовку / та́жко нам бу́ло / ути́кл'а в радгосп / та в
радгоспі́ бу́ли то́д'і / ми́не в Ги́рман'і́йу забра́ли / а ма́т'і́р
ні́мці́ вби́ли / о́це так // а́йа ви́рну́л'ас'а / до́д'а́дка в Гри́блі́ // а
да́д'ко ка́же / де ж ти́ буди́ш жит' / пі́шл'а́ йа в радгосп /
ші́сна́дц'а́того ма́йа йа́ при́йі́хал'а / по́пал'а в Ірку́тс'к / в та́ку
ча́с'т' по́пал'а / шо́ скот пра́вили / і́йа з Ги́рман'і́йі то́д'і на
Ірку́тс'к ви́рну́л'ас' / бра́т'ів по́бито на во́йн'і / а о́дин л'отчи́ком
бу́в / оста́вс'а жи́вий / найш́л'а́ йа́ його́ / да́д'ко на́писав ми́н'і /
доро́га пл'и́мен'ичко / ти́ про́сиш од ма́тир'і́ отв'е́та / а ма́т' да́вно в
си́р'і́й зми́л'і тво́йа спит' / і́ни слуха́йє тво́го отв'е́та / і́йі́й вби́ли
ні́мці́ / ой Бо́же м'і́й ми́лостивий / куди́ ж ми́н'і / о́це а́др'ес //
во́ни найш́л'и́ ми́н'і́ бра́та / при́сл'ав то́д'і пи́с'мо ота́ке / йі́д' до
да́д'ка / до́д'а́дка в Гри́блі́ // йа́ по́йі́хал'а до́д'а́дка / да́д'ко
ка́же / де ж ти́ дума́йи́ш жит' // і́йак // сту́ка в го́лову́ / ка́жу / де ж
бу́ду жит' // пі́шл'а́ йа в радгосп / а́ там та́кий упра́вл'а́йу́щий
га́рний бу́в / то́б'і́ ж / ді́тки / тре́ба вго́рода / та́ тре́ба / а́ вже ж
куку́руза в л'у́дей та́ка / о́с' при́йди́ш за́втра ра́но / при́йшл'а́ йа́
за́втра ра́но / то́ шо́ ж // вио́рал'и́ ми́н'і́ ко́ло обшчи́жит'і́йа /
мо́же / з гикта́р / а́ л'у́ди да́ли поса́дит' ми́н'і́ // а́ ті́тка тут
ма́тирина́ сис́тра бу́л'а / та́ чо́лов'і́ка йі́йі́ вби́то / а́ ді́тей у́ не́йі́
зро́ду ни́ бу́ло / та́к во́на пи́римани́л'а / да́д'ко / тут же́ да́д'ко бу́в
у́ мене́ тут о́дин / та́ в'і́н у́мер // ра́ниний́ ду́же бу́в / і́ди / і́йа
пи́рийш́л'а́ // де́ найху́жа ро́бота / ми́не поси́л'а́йут ту́ди / ну́ ни́хай
і́ так та́ке бу́т' / а́ то́д'і́йа у́п'і́ят' по́ радгоспа́х пі́шл'а́ / заробі́л'а /
хл'і́бц'а́ / і́ са́харку / вс'о́го / і́ ми́ жи́л'и́ з ті́ткою́ дру́жно // в
ті́ткі́ ді́тей ни́ бу́ло / га́рно ми́ жи́л'и́ / а́ то́д'і́ тра́пився ми́н'і́
чо́лов'і́к / та́ йа́ й ни́ хот'і́л'а́ за́м'і́ж'і́ти / а́ в'і́н та́ / та́ й пі́шл'а́ йа́
за́м'і́ж / та́ в мене́ тро́йе ді́ток бу́ло / та́ си́нок мо́лодий́ та
по́гиб // при́визл'и́ / ро́бив на ко́мбайн'і́ та́ при́визл'и́ йі́сти / та́
са́л'инкою́ вда́вивс'а́ / і́ні́х'то́ його́ ни́ спас' / і́ ка́жут' / о́с' Ми́ко́ла
вже́ вмер / по́визл'и́ // а́ ми́н'і́ ні́х'то́ / ні́ го́л'о́ва ни́ ка́жит' / ц'і́лу́
ні́ч си́д'і́л'а́ о́там пл'а́кал'а́ // в'і́н то́жи́ ни́годний́ / інва́л'і́д дру́го́йі́

групи / був на войн'ї / шо ж мин'ї робит' / кажу / каже / а кол'ї ми
буде"м ховат' / у суботу / це в'їн в чит'вер умер / аж у суботу кажу /
а йак ни можна п'їд'їйти / хай кажу / хай / кажу / н'їхто ни
п'їдходить' / йа п'їд'їйду // у мене дочка одна в Кийе"в'ї / а одна в
Крїме"нчуз'ї / в нейї четви́ро д'їтей // в т'їйї одна дочка / та [...] //

– Сховали його / в'їн і каже / а нам шо остал'ос'а / йа ни
жал'їла н'їч'о / кажу / кому шо остал'ос'а / кому н'їч'о / тоб'ї
рушник'ів ни́ма / кажу ни́ма / купимо дес' / чире"з дес'їт'
м'їс'ац'ів і в'їн умер / то йак жи мин'ї оце жит' / і йа сибе у ст'їнах
/ д'їти прийїжають до мене" / т'от'у ну йак / і оце пров'їр'али в
мене е"лектрику / і шо во́ни мин'ї написали оце // йа пл'ач'у /
пол'н'їс'т'у / у мене нагорит' / йа йак с'ємдис'ат к'їл'оват' / та йа
пол'овину пл'ач'у / та йа ж і то́го ни напл'ач'у // ув'їшл'ї оце
пол'їс' мин'ї пров'їр'ат' и"лектрики / то кажут' / один туди / йа
скоро й нашл'а / у мени" к'ниж"ка там остав'а один л'їс"ток /
кол'ї сорок два к'їл'овати / це в мене д'їти бул'ї б'їл'ше дис'ати
дн'їв // на кан'їкул'ах оце бул'ї / ну та л'адно / шо во́ни ж і
побул'ї це на кан'їкул'ах / а ти́пер во́ни написали / шо во́ни
написали / бумажку он дал'ї / шо во́ни написали / йа ку"мекал'а /
ку"мекал'а йа / почитайте мин'ї //

– Так горш'ки / у горш'ках бул'ї / йак хоч'їте / йа вам дам
горш'ч'єч'ки / і на гор'шч'ї в мене йе / т'їки в горш'ках / і т'їки в
п'їч'ї топили / і рано топили / і на роботу ходил'ї / і все
робил'ї // усе чисто робил'ї / ото таке/

– А які дїжки були?

– Д'їжки / т'ї бул'ї дири́в'їан'ї на обруч'ах / на обруч'ах
дири́в'їан'ї д'їжки бул'ї / і там у д'їжках сол'їли / к'васил'ї / і
вг'їрки / і капусту / і все на св'їт'ї / а йак стал'о вже оце ж / то
каструл'ї по́йавил'їса і все чисто / то оце у мене у ог'їйейї з
Крїме"нчуга четви́ро д'їтей / то т'їки вско́че / бабушка / дай з
каструл'ї / дай з д'їжки ог'їрка // і ти́пер ми т'їки закривайим п'їд
кап'роновими криш'ками / і добр'ї вг'їрки / на в'їки добр'ї / п'їд
кап'роновими / стаканчик сол'ї / туди с'от'о / то́го / і кропу / і все і
таке вже добре / шо //

– А капусту як квасили?

– Капусту к'васимо ми так / шат'куймо / і скла'дайимо / і в
каструл'у стоптуйимо і йїмо / у нас ба́гато сейгод капусти бул'о /
це тут ж'їнка бул'а / то таке / то во́ни прошлий год у мене дв'їч'ї
вирвал'ї капусту / а сейгод н'ї / та може вона то наказал'а / а во́ни
оце мин'ї таке дал'ї // а вона сир'дита / д'їтей проклїна́йе /

нап'їец':а / у неї́й син в Авган'їста́н'ї вб́итий / так вона́ / йак т'ї́ки
нап'їец':а / то тужит' та плач'є / хай йї́й мо́рока //

– За́с'їчки пл'їл'ї з ло́зи // за́с'їчки та́к'ї // гли́бок'ї за́с'їч'ки
/ і ми ше ди́ржа́ли з по́к'їйним сво́йїм ха́з'а́йно́м / ба́т'ко́ нам пл'ї́в
/ його́ ба́т'ко́ пл'ї́в та́к'ї за́с'їчки ви́лик'ї / в'ї́н на трахто́р'ї /
ха́з'а́йн м'ї́й робив / б'ї́л'ше три́дц'ати го́д проро́бив / і ди́ржа́ли
ми т'ї́ за́с'їч'ки / у ко́мор'ї / і ту́ди зерно́ зси́пали / по́л'уч'а́ли /
ба́гато зерна́ по́л'уч'а́ли / а типе́р ни́ма н'ї́де н'ї́чо́го / на́м ни
да́йут н'ї́де н'ї́чо́го / та́м шос' за́ пай'ї́є / йа́ по йї́х ни хо́дил'а / і
ни п'ї́ду / чи да́дуть шо́ / ч'ї́ ни да́дуть / о́то́ й усе́ //

– По́ три к'ї́логра́м / ди́ше́во / по́ три ру́бл'ї́ / і ми ба́гато
ку́пува́ли / у на́с д'ї́ти / тро́є д'ї́тей у ме́не ж бу́л'о́ / дв'ї́ доч́ки / і
хл'опи́ц' / то́ ми ку́пува́ли ба́гато ме́ду / ми гро́ший ни жа́л'ї́ли
дл'а́ д'ї́тей // та́ вч'ї́л'ас' / і та́ вч'ї́л'ас' / та́ в Лубна́х уч'ї́л'ас'
чо́тир'ї́ го́ди на ме́дики / шо́ жи́ве в Крими́нчу́з'ї́ / че́тви́ро в не́йї
д'ї́тей // д'ї́ти до ме́не / чо́л'о́в'ї́к у не́йї́ з На́р'ї́ж'а́ //

– Хл'ї́б пі́кл'ї́ у ма́к'ї́тр'ї́ / у ви́лик'ї́й ма́к'ї́тр'ї́ / учи́н'а́ли
та́к / і к'ї́сто́ бу́л'о́ / на к'ї́стов'ї́ пі́кл'ї́ / би́с ки́сл'у́ш'ї́ во́дич'ко́йу /
і до́брий хл'ї́б бу́в / а у́тром пі́кл'ї́ / і ч'у́т' сві́т пі́кл'ї́ / бо на
ро́боту́ / а д'ї́ти в шко́лу́ б'ї́гом / б'ї́гом шос' ни́буд' зго́товл'у
сн'ї́дан'а́ / боршч' у го́рш'ках / у ме́не то́ ше ка́стру́л'а́ / та
по́йа́вил'ис' ка́стру́л'ї́ / та́ йа́ ж ни засма́жувал'а́ йї́х у пи́ч'ї́ // а у
го́рш'ках боршч' ва́рил'а́ / у го́рш'ках / і ко́л'ис' хл'ї́ба в ме́не ни
ста́л'о́ тро́шки / є́ / ка́жу / ос' су́хар'ї́є / та́ йа́к при́мо́ч'у на
ви́ч'є́ру / а ми́не ма́л'є́нка Ма́рус'а́ бу́л'а́ / та́ / шо́ в Крими́нчу́з'ї́
/ та́ го́д'ї́в три́ ч'ї́ чо́тир'ї́ та́ / ма́мо / о́це та́ка го́л'о́довка бу́л'а́ / а
Ва́сил' ка́же / о́це / Ма́рус'у́ / та́ка го́л'о́довка // хл'ї́ба ни ста́л'о́ /
карто́пл'а́ з м'н'асо́м / боршч' до́брий / о́це тро́шки ж хл'ї́бц'а́ / а то́
ж ма́ти су́хар'ї́ намо́ч'ї́л'а́ // а во́но́ кру́гом сто́лика́ / йа́к йа́
ро́зказу́вал'а́ // та́ лу́ди бу́р'ї́ан'ї́л'ї́ / ой Бо́же м'ї́й ми́л'оси́вий /
мо́йа́ ма́ти / ми на Си́б'ї́р'ї́ жи́л'ї́ / ма́ти мо́йа́ пі́шл'а́ в хо́да́ки
в'ї́дц'ї́л'а́ / йї́х де́в'я́т' душ бу́л'о́ / у ба́т'ка́ та́ в ма́тир'ї́ / і шо́ ж ти́ /
та́ пі́шл'а́ і́з бра́том ме́н'ши́м / в'ї́н і́шов / хо́да́ки то́д'ї́ зва́лис'а́ /
та́ й пі́шов / та́ й пі́шл'а́ ма́ти / та́ там за́м'ї́ж ви́йшл'а́ / двадц'а́т'
два́ го́ди про́жил'а́ там / ба́т'ко́ вмер' / йа́ ни з́на́йу ба́т'ка́ / чи́риз
три́ дн'ї́ ше в ма́тир'ї́ ро́ди́л'ас'а́ ди́тинка́ / по́жил'а́ дн'ї́в три́ чи́
чо́тир'ї́ і́ вмерл'а́ / ну́ та́к то́му́ бу́т' / пи́шут' жи́ ба́т'ки́ / йї́д' /
д'ї́тки́ / до́дому́ / чо́го ж ти́ там бу́диш са́ма́ / та́ при́йї́хал'а́ ма́ти / а
во́но́ йа́краз го́л'о́довка́ / оди́на́дц'а́т' ли́нтва́р'ї́в при́визл'а́ з
Си́бі́ру́ / го́тових [...] / і вс'о́го на св'ї́т'ї́ / і кра́м / і все́ / ба́гато
вс'о́го при́визл'а́ / і го́л'о́довка́ / і ма́ти все́ по́про́м'ї́н'увал'а́ за́

н'і|зашчо / і п'іш|ла ото |мати із |гол'оду з|дохл'и тут / гр'адоч'ка
бул'а / і ту л'уди |вирвал'и //

– С'і|йал'и ко|нопл'і / а то|д'і |мат'ірку виб'і|рал'и /

– *Плоскінь вибірали*

– Плоск'ін' виб'і|рал'и / а |мат'ірка в|посл'і / мочил'и / о / і
плоск'ін' мочил'и / а то|д'і т'і|пал'и на |терниц'і / називайиц'а так /
та т'і|пал'и / пот'і|пайиш / а то|д'і уже ж т'і / та мн'ал'и ногами / щоб
мн'акен'ке бул'о / а то|д'і днишче і грєб'ін' і чисал'и // і на
|мич'ки / а то|д'і вже пр'ал'и / а то|д'і вже мотал'и на мотовил'о / а
то|д'і вже ткал'и то|д'і / ну трудно бул'о / тка|т' / |трудно / а вал'
|тоже сукал'и отак / і то|д'і на |р'адна / вал' |лєше бул'о / вс'ого
|трудно бул'о / і робил'и / ну ни спал'и ден' і н'іч' / і|деш на
роботу / а то|д'і прийдиш з роботи / і за пр'адку с'і|дайиш пр'адеш /
шоб / та багато чо|го бул'о / а шо ж ти з|робиш / |трудно бул'о жит' //